

E. T. A. HOFFMANN

POVESTIRI FANTASTICE

trad. de AL. PHILIPPIDE

GORJAN

BIBLIOTECA CENTRALA
UNIVERSITARA
București

Cota 15288250.1

Inventar 780269

E. T. A. HOFFMANN
POVESTIRI FANTASTICE

Toate drepturile rezervate.

*Editura Gorjan. — Str. Poetul Macedonschi Nr. 3.
Nr. 7015 (I. d. 43).*

E. T. A. HOFFMANN

POVESTIRI
FANTASTICE

TRADUCERE DE AL. PHILIPPIDE

438/84

82797

MUNCĂ ȘI LUMINĂ

1943

Centraia Universitara

REC. 07.501

288250

~~180269~~

LIBRARY
UNIVERSITY OF TORONTO
111 EAST APT. 1
TORONTO, CANADA

Prefața traducătorului

Inainte de-a încerca o caracterizare a operei lui Ernst Theodor Amadeus Hoffmann, dăm aici câteva scurte note despre viața lui. S'a născut la Königsberg în anul 1776. Părinții lui, divorțând abia doi ani după nașterea lui, Hoffmann rămâne cu mamăsa, fire sensibilă, slabă și nervoasă care se îngrijește puțin de creșterea lui, lăsându-l în ce privește educația în grija unui frate al ei, magistrat la curtea de apel din Königsberg. Copilăria, Hoffmann și-o petrece în Königsberg; tot aici își face studiile gimnasiale și universitare. Studiază dreptul. Inzestrat cu remarcabile aptitudini muzicale, ia, încă de mic copil, lecții de muzică cu organistul Podbielsky. În 1795, intră în slujbă la tribunalul din Königsberge, începându-și astfel o carieră de funcționar care, cu o singură întrerupere de șase ani, nu va înceta decât odată cu moartea lui. După moartea mamei lui, în 1796, Hoffmann se transferă în Glogau, apoi la Berlin, la Posen, la Plock, din nou la Posen, unde, în 1802, se căsătorește cu o Poloneză. Intre 1804 și 1807 îl găsim la Varșovia (care pe vremea aceea era sub stăpânirea prusiană) în calitate de consilier al gu-

vernului. Aici scrie și reprezintă o operă „Muzicanții veseli”, pe un text de Brentano, și o operă comică „Dragoste și gelozie”, după o piesă de Calderon. Șederea la Varșovia se sfârșește odată cu ocuparea orașului de către Francezi, în Noembrie 1806. Hoffmann își pierde postul. După o scurtă ședere în Berlin, capătă postul de director al teatrului din Bamberg unde rămâne câțiva ani. În 1814 își reia cariera de magistrat la curtea de apel din Berlin. Moare în acest oraș, la 1822, de o boală a măduvii spinării.

Ceea ce surprinde pe oricine contemplă pentru prima oară personalitatea lui Hoffmann este varietatea aptitudinilor lui artistice. Componist, pictor, caricaturist și scriitor, el excelează în toate artele deopotrivă. Cu mult înainte de-a apărea ca scriitor, el compune opere (douăsprezece la număr, dintre care una, „Undine”, este prețuită și azi), o simfonie, un trio, mai multe lieduri, coruri. La Bamberg schițează și chiar pictează el însuși decorurile multora din piesele reprezentate sub direcția lui. Totuș, numele lui avea să rămână datorită activității lui de scriitor, pe care o începe târziu, la treizeci și șase de ani, după ce compusese aproape toată opera lui muzicală. Biografiile pomenesc de două sau trei romane scrise la douăzeci de ani, din care însă n'au rămas decât titlurile, în amintirea prietenilor. Primele lui schițe Ritter Gluck (1809) și Don Juan (1812), sunt de fapt fantezii literare pe motive muzicale, și, cu toate că scrise cu un accent foarte personal, nu fac să se bănuiască extraordinara izbucnire de mai târ-

ziu, a vocației literare a lui Hoffmann. Intre anul 1814, dată când apare primul său volum Fantezii în maniera lui Callot și anul 1822 când moare, Hoffmann scrie peste cincizeci de povestiri, unele din ele de dimensiuni considerabile, un roman voluminos, Elixirile Diavolului, și Considerațiile despre viață ale motanului Murr, tot un fel de roman, autobiografie spirituală, pe un ton uneori fantastic.

Prin data nașterii lui, Hoffmann face parte din generația romanticilor germani, generația lui Novalis, a lui Tieck, a lui Friedrich Schlegel. Școala romantică germană, încheată pe la 1800 în jurul revistei Atheneum din Berlin a fost nu atâta o școală, un curent literar, cât o mișcare spirituală adâncă, de-o importanță mult mai mare decât aceea a unei școli literare oarecare. Romanticismul este o stare de spirit și nu o manieră literară. Starea aceasta, pe care indivizi izolați au putut-o simți în toate timpurile, a căpătat o amploare nemaipomenită până atunci în generația de scriitori germani care apare în preajma anului 1800. De asta, desigur, se poate spune că romanticismul german este cel dintâi în Europa. El a apărut ca o reacțiune a sensibilității și a intuiției împotriva rațiunii. Romanticii credeau că adevărata mare poezie trebuie căutată în adâncurile conștiinței, în ceea ce rațiunea nu poate exprima cu vorbe limpezi. Firi muzicale, ei respingeau lumina ca fiind antipoetică și iubeau amurgul, penumbra, tainele subconștientului. Acesta este și sensul Imnurilor către noapte ale lui Novalis.

Ar fi exagerat să se spună că în primii ani ai secolului al nouăsprezecelea atmosfera literaturii germane era cu totul romantică. Dimpotrivă, romanticii, la început cel puțin, au format un cerc destul de restrâns și critica oficială a timpului nu rareori îi trata cu îngăduitoare bunăvoință și chiar cu ironie. Publicul îi cunoștea puțin și prefera romanele lacrimante ale unor scriitori cum era Claren, ilustru pe atunci și complet uitat astăzi. Pe de altă parte, Goethe trona mereu ca un Jupiter olympicus peste literatura vremii, adorat cu fervoare chiar de romanticii înșiși, pe care el, de altfel, nu-i prea prețuia și îi considera drept niște exaltați bolnăvicioși.

Exista totuș între scriitorii acelei generații, născute între 1770 și 1780, o înrudire incontestabilă. Poeți ca Hölderlin și scriitori ca Heinrich von Kleist, deși n'au făcut parte din grupul romanticilor dela Atheneum, sunt totuș, prin firea lor, prin maniera lor de-a simți și de-a exprima, romantici și ei, cu toate că nu fac parte din școala romantică propriu zisă.

Așa și cu Hoffmann, într'o oarecare măsură — nu prea mare. Hoffmann este și el desigur atras de adâncimile subconștientului, convins că viața nu se desfășoară potrivit principiilor luminoase ale rațiunii și că omul e supus la tot felul de influențe oculte, „forțe întunecate”, cum le spune el și care lucrează împotriva omului, nu pentru dânsul. Este fără îndoială aici o concepție fantastică și cam pesimistă a vieții. Firea lui extrem de sensibilă și de agitată îl

îndemna să gândească astfel. (Amănunt interesant: cu toate că frământat și agitat lăuntric de viziuni fantastice și spăimântătoare, Hoffmann, cel puțin în perioada ultimă a vieții lui, la Berlin, era în viața lui exterioară un om corect, punctual, precis în funcțiunea lui, tip de funcționar conștiincios, petrecându-și jumătate de zi printre acte de procedură și descurcând cu pricepere și spirit juridic toate chestiunile profesiei sale).

Dar Hoffmann nu este numai un vizionar fantastic și un scriitor cu simț acut de observație, un realist. Povestirile lui, chiar cele mai fantastice, au întotdeauna ca bază realitatea vieții. El singur spune într'un loc: „Picioarele scării pe care te urci în regiunile fanteziei trebuie să fie fixate bine în viață astfel încât oricine să se poată urca”. Amestecul acesta de real și de fantastic, de observație realistă și de fantezie, de firesc și de supranatural, dă povestirilor lui Hoffmann fizionomia lor originală. Fantasticul, la Hoffmann, apare dintr'odată, în mijlocul vieții celei mai obișnuite și mai banale; un personaj care până mai adineauri vorbea și se purta ca un om obișnuit se dovedește dintr'odată să fie o ființă misterioasă și ciudată, cum este de exemplu giuvaerghiul Leonard din bucata Alegerea unei logodnice, tradusă în volumul de față. Efectul este cât se poate de puternic și de pătrunzător. Un fior de neliniște și de nesiguranță străbate toate creațiunile lui Hoffmann. Acest fior este temperat de un humor excelent, de o ironie fină, de o vervă comică mereu sus-

ținută. Lucru rar la scriitorii germani, Hoffmann are un simț al comicului foarte dezvoltat.

Povestirile lui Hoffmann se pot împărți în două clase. Una este aceea a basmelor din viața reală, în care fantasticul apare fățiș sub formă de supranatural și în care și verva comică se manifestă cu mai multă putere; așa sunt, de exemplu, Urciorul de aur, Piticuț și într'o mai mică măsură Alegerea unei logodnice, toate trei traduse în acest volum. Altă categorie de povestiri o formează acelea în care subiectul e țesut pe un mister, pe o confuzie, pe un ansamblu de întâmplări ciudate și inexplicabile, care până la urmă se lămuresc fie prin deslegarea lor firească fie prin descoperirea că unul din personaje e un anormal psihic, un nebun, un halucinat, cum este cazul eroului povestirii Omul cu nisipul, tradusă și ea în paginile care urmează. Humorul, dealtfel este prezent și în aceste povestiri, sub forma de caricatură și de grotesc.

Dela Hoffmann până astăzi, literatura fantastică s'a îmbogățit enorm. Nu trebuie să uităm că el este, dacă nu chiar cel dintâi povestitor fantastic, în orice caz cel dintâi care a dat în acest gen opere cu totul remarcabile, unele din ele neîntrecute nici până azi, dela povestea fantastică pură până la senzaționalul de bună calitate țesut pe întâmplări ciudate, misterioase, dar explicabile și verosimile, deslegate la sfârșit în chip firesc și având la bază mereu observația vieții și cunoașterea firii omenești.

Urciorul de aur

Un basm din vremea nouă

CAPITOLUL I

*Nenorocirile studentului Anselmus. — Tutunul
higienic al directorului-adjunct Paulmann și
șerpoaicele verzi-aurii.*

În ziua de Înălțarea Domnului, pe la trei după amiază, un tânăr intră în fugă în Dresda pe la Poarta Neagră și nimeri cu picioarele drept în coșul cu mere și plăcinte pe care le avea de vânzare o babă uricioasă. Merele și plăcintele care mai scăpaseră nesfârâmate se împrăștiară în toate părțile și copiii de pe stradă își împărțiră veseli prada pe care le-o aruncase domnul cel grăbit. La strigătele cumplite ale babei, precupețele își lăsară tărăbile cu plăcinte și rachiu, încunjurară pe tânăr și îl blestemară care mai de care cu vorbe grosolane, așa încât el, mut de necaz și rușine, își întinse punga mărunțică și nu prea plină pe care baba o luă hulpav și o băgă repede în buzunar. Cercul strâns în jurul lui se desfăcu și în vreme ce tânărul se repezi să plece, baba strigă după el: „Da, da, aleargă tu, aleargă, fiu al Satanei... în cristal ai să cazi în curând, în cristal!” Vocea stridentă și cărăitoare a ba-

bei avea ceva înfiorător așa încât trecătorii amuțiră uluiți și râsul care se răspândise se potoli dintrodată.

Studentul Anselmus (căci tânărul, nu era altul decât el) se simți, deși nu înțelegea de loc vorbele ciudate ale babei, cuprins fără să vrea de groază și el își înaripă și mai mult pașii ca să scape din privirile pe care le îndrepta asupra lui mulțimea curioasă. În timp ce își făcea loc printre trecătorii îmbrăcați de sărbătoare, el auzi șoptindu-se pretutindeni în jurul lui: „Bietul băiat.. Blestemată babă!” Vorbele misterioase ale babei dăduseră, în chip ciudat, acestei aventuri caraghioase o întorsătură tragică, așa încât lumea se uită acum cu compătimire la tânărul pe care mai adineauri nu-l lua nimeni în seamă. Din pricina chipului lui armonios și a staturii lui svelte, femeile îi iertau tânărului neîndemânarea și hainele lui care erau în afara oricărei mode. Fracul lui verzui era, într'adevăr, astfel tăiat ca și cum croitorul care îl croise ar fi cunoscut tăietura modernă numai din auzite iar pantalonii de atlas negru bine păstrați dădeau întregului costum un stil profesoral cu care însă mersul și ținuta nu se potriveau de loc.

Când studentul ajunsese la capătul aleii care duce spre Baia lui Linke, abia mai putea să răsufle. Fu nevoit să meargă mai încet. Dar nu îndrăznea să ridice ochii dela pământ fiindcă mereu vedea dansând în jurul lui merele și plăcintele iar privirile prietenoase ale fetelor îi păreau numai reflexul râ-

setelor răutăcioase dela Poarta Neagră. Astfel ajunse el la intrarea Băiei. Oameni după oameni în haine de sărbătoare intrau înăuntru. Se auzea dinăuntru muzica alămurilor și mulțimea veselă a oaspeților se făcea tot mai zgomotoasă. Bietului student Anselmus mai că-i venură lacrimile în ochi. Ziua Înălțării fusese pentru el întotdeauna o sărbătoare deosebită așa că și el ar fi vrut să se împărtășească din fericirile paradisului lui Linke, ba ar fi vrut chiar să se înalțe până la o jumătate de porție de cafea cu rom și o sticlă de bere tare și, ca să poată benchetui cum trebuie, să cheltuiască mai multe parale decât era îngăduit și posibil. Și acuma, fatalul pas în coșul cu mere distrusese tot ce avusese la dânsul. Cafeaua, berea tare, muzica, fetele frumos îmbrăcate, însfârșit toate plăcerile visate — nici pomeneală nu mai era de ele. Anselmus se strecură încetișor deoparte și se îndreptă spre malul Elbei, care era pustiu. Găsi un loc cu iarbă sub un soc crescut din zid, se așeză jos și își umplu pipa cu tutunul higienic pe care i-l dăruise prietenul lui, directorul-adjunct Paulmann. Lângă el plescăiau și foșneau valurile gălbui ale Elbei; peste apă, Dresda își ridica mândră turnurile albe pe cerul vaporos care se apleca peste câmpiile înflorite și pădurile înverzite proaspăt, iar în zările adânci și viorii, munții cu vârfuri ascuțite vesteau îndepărtata pădure boemă. Anselmus însă, cu priviri posomorâte, sufla nori de fum în aer. El își dădu însfârșit drumul necazului, spunând:

— Drept este, zău, că eu am fost născut numai pentru nenorociri. Că n'am nimerit niciodată bobul din plăcintă, că la rișcă am greșit întotdeauna, că felia de pâine mi-a căzut întotdeauna din mână pe partea unsă cu unt, despre toate necazurile astea nu mai vorbesc. Dar nu-i oare o fatalitate cumplită că atunci când însfârșit am ajuns și eu student, a trebuit să fiu și să rămân un biet pârlit? Mă îmbrac eu vreodată cu o haină nouă fără să mi-o pătez imediat cu grăsime sau să mi-o rup într'un cui? Salut eu vreodată un consilier sau o cucoană fără să-mi svârl pălăria cât colo sau fără să alunec și să mă împiedec de-i mai mare rușinea? N'am pățit-o eu oare la fel în ziua aceia de târg, la Halle, când am cheltuit câțiva groșeni pe oale sparte și asta numai fiindcă dracul mă îndeamnă mereu să merg tot de-a-dreptul înainte ca lamingii? Am ajuns eu vreodată la timp la școală sau oriunde eram trimes? Nu-mi slujea la nimic că ieșeam de acasă cu o jumătate de ceas mai devreme și stam în fața ușii cu mâna pe clanță la ora exactă pentru că deodată Satana îmi vărsa un lighean de apă în cap sau mă făcea să mă lovesc de careva care tocmai ieșea din casă așa încât intram în tot felul de încurcături și întârziam întotdeauna. Ah! Ah! unde sunteți frumoase visuri de fericire viitoare, când credeam că am să pot ajunge aici măcar secretar intim? Dar oare steaua mea cea rea nu m'a învrăjbit până și cu cei mai buni protectori pe care i-am avut? Știu că consilierul intim, către care am o recoman-

dație, nu poate suferi părul tăiat scurt; frizerul, cu multă osteneală, îmi fixează la ceafă un conciu minuscul, dar la cea dintâi plecăciune pe care o fac. panglica blestemată se desprinde și un cățel care tot mi se bagă în picioare aduce țațoș consilierului conciu. Eu, speriat, mă reped după el și mă răstorn peste masa la care consilierul tocmai lucra luându-și cafeaua cu lapte, așa încât ceștile, farfuriile, călimara, farfurioara cu nisipelnița de uscat cerneala se răstoarnă și un val de cafea și de cerneală se împrăștie peste raportul scris proaspăt. „Ești nebun, domnule”, urlă consilierul furios și mă dă pe ușă afară... La ce-mi slujește că directorul Paulmann a făgăduit că-mi găsește un post de copist? Steaua mea cea rea care mă urmărește mereu are să se opună cu siguranță... Și astăzi chiar!.. Voiam și eu să serbez în liniște ziua asta, voiam și eu să petrec puțin. Aș fi putut și eu ca oricare alt client la Baia lui Linke să spun țațoș: „Băiete! o sticlă de bere tare, dar să fie de cea mai bună!” Aș fi putut să stau până seara târziu lângă vreo masă cu fete frumoase și bine îmbrăcate. Sunt sigur că aș fi prins curaj și aș fi devenit cu totul alt om. Ba aș fi ajuns până acolo că dacă vreuna din ele ar fi întrebat: „Oare cât o fi ceasul?” sau: „Oare ce cântă muzica?” eu aș fi sărit ușurel și cuviincios, fără să-mi răstorn paharul și să mă împiedec de scaun; și înaintând câțiva pași și înclinându-mă, aș fi spus: „Permiteți-mi, domnișoară, să vă servesc, e uvertura la Zâna Dunării” sau: „E lăsată fără două minute”. Ar

fi putut oare cineva să-mi ia asta în nume de rău? De loc. Fetele s'ar fi uitat una la alta zâmbind ştregăreşte așa cum se întâmplă de obicei când mă învrednicesc să arăt că și eu cunosc tonul lumii bune și că știu cum să mă port cu cucoanele. Și când colo, Satana mă împinge în blestematul de coș cu mere așa că acum trebuie să stau singur și să-mi fumez tutunul igienic...

Aici studentul Anselmus fu întrerupt în monologul lui de un murmur și de un foșnet ciudat care se ridică chiar de lângă el din iarbă, apoi îndată se auzi în crengile și frunzele socului întinse deasupra capului lui. Părea când freamătul vântului serii printre frunze, când hârjoană de păsări care printre ramuri își lovesc în zbor jucăuș aripioarele. Apoi se auzi o șoaptă și un zumzet, parcă florile ar fi zângănit ca niște clopoței de cristal. Anselmus asculta mereu. Și deodată, nici el nu știa cum, șoaptele, freamătul și clinchetul se prefăcură în vorbe domoale, pe jumătate stinse:

„Ușor și repede alunecând... ușor și repede nestrecurăm... printre ramuri, printre flori, ne furishăm și șerpuim, ne avântăm, ne 'ncolăcim... Surioară, surioară, avântă-te sclipind ușoară... ușor și repede... în sus... în jos... Soarele de seară raze răspândește... vântul serii șuşuește... roua răcorește... florile cântă... Noi limbile le fluturăm, cu florile și crengile cântăm... Curând și stelele lucesc... trebuie să ne scoborîm... ușor și repede alunecând, surioară,

șerpuim, ne furișăm, ne strecurăm, ne legănăm, ne 'ncolăcim..."

Și vorbele fără șir urmau mereu. Studentul Anselmus se gândi: „Nu-i nimic altceva decât vântul serii care astăzi șoptește cuvinte inteligibile”. Dar chiar în aceeaș clipă se auzi deasupra capului lui ca un sunet de zurgălăi de cristal. Anselmus se uită în sus și văzu trei mici șerpoaice cu trup strălucitor de aur verde care se încolăciseră pe crengi și își întindeau acum capetele către soarele ce sta s'a-pună. Și iar se auziră șoaptele și vorbele de adineauri și șerpoaicele alunecau și se strecurau în sus și în jos printre frunze și ramuri, și tot mișcându-se ele mereu, părea că socul scutură mii de smaralde sclipitoare printre frunzele lui întunecate. „Acestea sunt razele soarelui printre frunze” își spuse Anselmus, dar deodată clopoțeei răsunară iar și el văzu cum o șerpoaică își întinde căpșorul spre el. Simți ca un curent electric prin toate măduarele, cutremurat se uită în sus și văzu cum doi ochi frumoși, albaștri întunecați, îl priveau plini de un dor nespus așa încât un sentiment ne mai cunoscut de fericire adâncă și de adâncă durere îi umplu până la plesnire pieptul. Și în timp ce el plin de-o arzătoare dorință se uita mereu în cei doi ochi frumoși, clopoțeei sunau tot mai puternic în dulci acorduri și smaraldele scânteetoare cădeau peste el și îl învăluiau cu mii de flăcări, în joc de mii de fire aurii. Socul stufos își clătină crengile și spuse: „Ai stat la umbra mea, mireasma mea te-a învăluit, dar tu nu

m'ai înțeles! Limba ce-o vorbesc, e mireasma atunci când dragostea o aprinde". Vântul serii trecu și spuse: „Ți-am mângâiat tâmplele dar tu nu m'ai înțeles; limba ce-o vorbesc este suflul, atunci când dragostea îl aprinde". Razele soarelui străbătură prin nori și lumina străluci ca în vorbe: „Te-am poleit cu aur fierbinte dar tu nu m'ai înțeles. Limba ce-o vorbesc e văpaia, atunci când dragostea o aprinde".

Și în timp ce se scufunda tot mai mult în privirea celor doi ochi frumoși, dorul lui se făcu tot mai mare și tot mai arzătoare dorința. Totul se agita și se frământa, ca trezit la o viață veselă. Florile împrejurul lui răspândeau miresme și parfumul lor era ca un cântec minunat a mii de gâsuri de flaut și ecoul cântecului lor era dus până departe de norii aurii plutind în amurg. Dar când cea din urmă rază de soare dispăru repede după munți și amurgul își aruncă vălul peste lume, o voce aspră și adâncă strigă, ca dintr'o mare depărtare:

— Hei, hei, ce-i șopotitul și foșnetul ăsta? Hei, hei, cine caută razele după munte?... Destul soare, și destul cântec!... Hei, hei, prin frunze și iarbă... prin iarbă și apă! Hei, hei! Jo...o...os!.. Jo...o...os!..."

Vocea dispăru ca în murmurul unui tunet îndepărtat și clopotele de cristal se sfărâmară într'un desacord strident. Totul amuți și Anselmus văzu cum cele trei șerpoaice se furișară sclipind prin iarbă către fluviu. Cu un fâșâit ușor se aruncară în Elba și deasupra valurilor, acolo unde se scufundaseră, se aprinse un foc verde care alunecă pieziș către oraș și se topi cu încetul.

CAPITOLUL II

Cum studentul Anselmus fu luat drept beat și nebun. — Drumul peste Elba. — Aria de bravură a capel-maistrului Graun. — Coniacul lui Conradi și precupeața bronzată.

— Mi se pare că domnul nu-i în toate mințile! spuse o bravă burgheză care, întorcându-se dela plimbare cu familia, se oprise acuma cu brațele încrucișate și se uita la ciudatele gesturi pe care le făcea studentul Anselmus. Acesta cuprinsese în brațe trunchiul socului și striga mereu către ramurile copacului:

— O, numai o singură dată mai străluciți, voi șerpoaice mici și aurii, numai odată să mai aud glasurile voastre de zurgălăi! Numai odată uitați-vă la mine, voi ochi adânci și albaștri, numai odată, și după aceea pot să mor de durere și de dor!

Și Anselmus, spunând acestea, ofta și gemea dureros din adâncul pieptului și sgâlțâia de dor și nerăbdare socul care însă, în loc de răspuns, foșnea încet și ușor din frunze pârând astfel că și bate joc de durerea studentului.

— Domnul ăsta nu-i în toate mințile, spuse cucoana, și lui Anselmus i se păru că e trezit dintr'un vis adânc sau că-i toarnă cineva apă rece în cap ca să se trezească deodată. Văzu acuma iarăș limpede unde era și își aminti cum o vedenie ciudată îl ademense și îl făcuse chiar să vorbească singur. Se uită uluit la cucoană și își luă de jos pălăria cu gând să plece de acolo cât mai repede. Tatăl familiei venise în vremea asta și el mai aproape si. dună ce așezase pe iarbă copilul pe care îl dusesse în brațe, privise și ascultase cu mirare, sprijinit în baston, ceea ce făcea și spunea studentul Anselmus. El ridică de jos pipa și tabachera pe care Anselmus le lăsase să cadă și dându-i-le acestuia, îi spuse:

— Nu vă mai lamentați așa de cumplit în întunec, domnule, și nu mai speriați oamenii, că doar nu aveți nimic decât numai că ați tras cam mult din păhărel... Eu zic să vă duceți frumusețel acasă și să vă culcați!

Anselmus se simți foarte rușinat și scoase un jalnic ah!

— Haide, haide, spuse burghezul, liniștiți-vă, asta se întâmplă oricui, și la Înălțare se poate să bei de bucurie un pahar mai mult. Asta se întâmplă chiar unui om al lui Dumnezeu... fiindcă domnul e desigur student în teologie... Dacă domnul îmi dă voie, mi-aș umplea pipa cu tutun de-al dumisale, al meu s'a isprăvit.

Burghezul spuse asta când Anselmus tocmai voia să-și bage în buzunar pipa și tabachera; își curăți

încet și tacticos pipa și începu tot așa de încet să și-o umple. Câteva fete veniseră și ele din urmă, și vorbeau acum în șoaptă cu cucoana și chicoteau între ele uitându-se la Anselmus. Acestuia i se părea că stă pe spini ascuțiți și cuie înfierbântate. Îndată ce-și luă înapoi pipa și tabachera, plecă în fugă. Toate ciudățeniile pe care le văzuse îi dispăruseră din minte și el își amintea numai că vorbise sub soc, în gura mare, tot felul de vrute și nevrute, lucru care i se părea cu atât mai groaznic cu cât el avusese întotdeauna o adâncă antipatie față de oamenii care vorbesc singuri. „Satana vorbește în ei” spunea rectorul lui și așa credea și Anselmus. Nu putea suferi gândul că a fost luat drept un student în teologie beat, în ziua de Înălțarea Domnului. Tocmai voia să cotească pe Pappelallee pe lângă Koselscher Garten când auzi o voce strigând în urma lui:

— Domnule Anselmus! Domnule Anselmus! dar pentru Dumnezeu, încotro alergi așa de repede?

Studentul se opri ca pironit locului deoarece era convins că acuma are să i se mai întâmple vreo nenorocire. Vocea se auzi din nou:

— Domnule Anselmus, întoarce-te înapoi, noi suntem aici pe malul apei!

Anselmus abia acum își dădu seama că acel care îl striga era prietenul lui, directorul-adjunct Paulmann. Se întoarse iar spre Elba și găsi acolo pe director cu cele două fiice ale lui și cu registratorul Heerbrand; tocmai voiau să se urce cu toții într-o

barcă. Directorul Paulmann pofti pe student să treacă Elba cu el și să rămână seara la dânsul în locuința lui din cartierul Pirna. Anselmus primi bucurios fiindcă se gândea că în acest chip va scăpa de soarta cea rea care îl urmărise toată ziua. Când treceau fluviul, se întâmplă că pe malul celălalt, în Parcul Anton, se aprinse un foc de artificii. Rachețele sburau în aer pocnind și șuerând, stele strălucitoare se împrăștiau în văzduh, împrășcând mii de raze și de flăcări în toate părțile. Anselmus sta adâncit în gânduri lângă barcagiu când zări deodată în apă reflexul scânteilor și al flăcărilor care pocneau și se împrăștiau în aer. I se păru că șerpoaicele aurii înnoată prin apă. Toate minunățiile pe care le văzuse sub soc îi veniră din nou cu vioiciune în minte și din nou îl cuprinse dorul adânc, dorința arzătoare care îi cutremurase pieptul cu dureroase delicii.

— Ah, oare sunteți voi iarăș, șerpoaice mici și aurii! Cântați, cântați mereu! În cântecul vostru zăresc din nou ochii cei frumoși, adânci și albaștri... O, acuma iarăș ați dispărut în apă!

Așa vorbi studentul Anselmus și făcu o mișcare ca și cum ar fi vrut să se arunce din barcă în valuri.

— Dar ce, ai înnebunit? strigă barcagiu și îl prinse de poala hainei.

Fetele, care stătuseră lângă el, țipară de spaimă și fugiră în partea cealaltă a bărcii. Registratorul spuse ceva la ureche directorului Paulmann, și a-

cesta îi răspunse cu mai multe vorbe din care Anselmus însă nu pricepu decât atât:

— Asemenea crize... n'ai observat până acum?

Imediat după asta directorul Paulmann se ridică și el și se așază lângă Anselmus, apoi privindu-l pe acesta cu o expresie serioasă, gravă și oficială, îi luă mâna și îi spuse:

-- Cum te simți, domnule Anselmus?

Anselmus fu cât pe ce să-și piardă cunoștința fiindcă în sufletul lui se ridică deodată un cumplit desacord pe care zadarnic voia să-l potolească. El vedea acum limpede că aceea ce crezuse că e strălucirea șerpoaicelor auri era numai reflexul focului de artificii din parc. Totuș, un sentiment nemai-cunoscut până atunci, despre care el singur n'ar fi putut spune dacă e bucurie sau durere, îi strânse inima; și în timp ce barcagiul lovea cu lopata apa care încrețindu-se părea mâniată, plescăia și vâjâia. Anselmus desluși în acest zgomot un murmur tainic:

— Anselmus, Anselmus, nu vezi tu cum mergem mereu înaintea ta? Suricara te privește iarăș... Crede, crede, crede în noi.

Și lui Anselmus i se părea că vede în reflex trei dungii de văpaie verzuie. Dar când se uita posomorît în apă să vadă dacă au să răsară ochii cei fermecători din valuri, el își dădea seama că strălucirea apei venea numai dela ferestrele luminate ale caselor de pe mal. Anselmus sta tăcut și în luptă

cu sine însuș. Dar directorul Paulmann rosti și mai tare:

— Cum te simți, domnule Anselmus?

Studentul răspunse descurajat:

— Ah, dragă domnule director, dacă ați ști ce lucruri minunate am visat eu cu ochii deschiși, adineauri sub un soc lângă Baia lui Linke, nu mi-ați lua-o în nume de rău că sunt atât de distrat.

— Ai! ai! Domnule Anselmus, îl întrerupse directorul Paulmann, eu te-am crezut întotdeauna un tânăr solid, dar să visezi... cu ochii deschiși să visezi... și pe urmă să vrei să te arunci așa tamnesam în apă... asta, te rog să mă ierți, n'o fac decât oamenii nebuni...

Anselmus fu foarte turburat de vorbele tari ale prietenului lui. Veronica, fiica cea mai mare a directorului Paulmann, o fată frumoasă de șaisprezece ani, spuse:

— Dar bine, tată, domnului Anselmus trebuie să i se fi întâmplat ceva deosebit și dumnealui poate crede numai că era treaz pe când în realitate a dormit sub soc și a visat tot felul de nebunii care i-au rămas în minte.

— Și, prea scumpă domnișoară, scumpe directoare, luă cuvântul registratorul Heerbrand, nu s'ar putea oare ca cineva, chiar treaz fiind, să se scufunde într'o anumită stare de vis? Mă s'a întâmplat și mie, într'o după amiază la cafea, stând așa scufundat într'o sumbră apatie, în clipele când are loc de fapt digestia trupească și spirituală, să-mi aduc aminte

ca printr'o inspirație locul unui document pierdut și chiar și ieri îmi juca în fața ochilor mei deschiși o scriere titulară latină.

— Ah, dragă registratore, replică directorul Paulmann, dumneata ai avut întotdeauna o aplecare către Poeticis și când ai așa ceva, repede cazi în fantastic și romantios...

Lui Anselmus îi făcu bine faptul că ceilalți se interesau de el în situația foarte tristă în care se găsea și când putea fi luat drept beat sau nebun. Și, deși se posomorise nițel, observă acum întâia oară ce ochi frumoși, adânci și albaștri are Veronica; fără ca să-și mai aducă aminte de ochii minunați pe care îi văzuse în soc. Dealtfel, lui Anselmus îi pierise iarăș din minte aventura de sub copac. Se simțea acuma ușor și vesel. Merse chiar atât de departe cu voia bună și cu îndrăzneala încât, la coborîrea din barcă, oferi apărătoarei sale Veronica mâna și când ea își atârnă brațul de al lui, el o conduse până acasă cu atâta îndemânare și cu atât de mult noroc că nu alunecă decât numai odată și fiindcă acolo era singurul loc cu noroi din tot drumul, el stropi numai puținel rochia albă a Veronicăi. Directorul Paulmann nu scăpă din vedere fericita schimbare a lui Anselmus, îl îndrăgi din nou și îl rugă să-i ierte vorbele tari pe care i le aruncase adineauri.

— Da, adăugi el, avem exemple că omului îi pot apărea adesea anumite fantasme, care îl pot înspăimânta și chinui. Dar este o boală fizică la care sunt

bune lipitorile care, salva venia, se aplică la șezut, așa cum a demonstrat un învățat ilustru, mort acum.

Studentul Anselmus nu mai știa nici el acumă dacă fusese beat, nebun sau bolnav; în orice caz, lipitorile i se păreau cu totul zadarnice fiindcă eventualele fantasme pieriseră cu desăvârșire și el se simțea tot mai vesel pe măsură ce izbutea să fie mai curtenitor față de frumoasa Veronica. Ca de obicei, după masa frugală, se făcu muzică. Anselmus trebui să se așeze la pian și Veronica începu să cânte cu vocea ei luminoasă și clară.

— Scumpă domnișoară, spuse registratorul Heerbrand, aveți o voce ca un clopot de cristal!

— Ba asta nu, se trezi deodată spunând Anselmus.

Nici el nu știa cum i-a venit să spună asta. Toți îl priviră mirați.

— Clopote de cristal răsună în soc minunat, minunat, continuă Anselmus în șoaptă.

Veronica îi puse mâna pe umăr și spuse:

— Ce spui, domnule Anselmus?

Studentul se însenină iarăș și începu să cânte. Directorul Paulmann îi aruncă o privire sumbră. Registratorul Heerbrand puse pe pupitru un caiet de note și cântă o arie de bravură de capelmaistrul Graun. Anselmus acompanie totul și un duet pe care îl cântă împreună cu Veronica și care era compus de însuși directorul Paulmann provocă o bună dispoziție generală.

Se făcuse acuma destul de târziu și registratorul Heerbrand își luă pălăria și bastonul. Directorul Paulmann se apropie misterios de el și îi spuse:

— Nu vrei, scumpe registratore, să-i spui domnului Anselmus, ...însfârșit, ceea ce am vorbit noi mai de mult...

— Cu cea mai mare plăcere, spuse registratorul Heerbrand și începu, după ce toți făcură cerc în jurul lui, în chipul următor:

— Este aici un bătrân ciudat și interesant despre care se spune că ar practica tot felul de științe oculte. Dar cum astfel de științe nu există, eu îl consider mai de grabă ca un cercetător anticvar și pe lângă asta ca un chimist. Vreau să vorbesc de prietenul nostru arhivarul Lindhorst. El locuiește, după cum știți, într'o casă veche și retrasă și când nu e ocupat cu serviciul îl găsești în biblioteca lui sau în laboratorul lui, unde nu lasă pe nimeni să intre. El are, pe lângă multe cărți rare, și o mulțime de manuscrise scrise în bună parte cu litere arabe, copte sau chiar cu semne care nu aparțin niciunei limbi cunoscute. Pe acestea ar vrea să le dea la copiat și are nevoie de cineva care să transcrie cu tuș pe pergament toate semnele dar cu cea mai mare exactitate și fidelitate. Lucrul trebuie făcut la el acasă, sub supravegherea lui. Copistul are masa gratis în tot timpul lucrului și Lindhorst îi plătește un taler pe zi. Pe lângă asta, mai promite și un cadou frumos dacă copiile vor ieși bine. Orele de lucru sunt în fiecare zi dela douăsprezece la șase.

Intre trei și patru e o pauză pentru odihnă și masă. Incercările pe care le-a făcut până acum cu câțiva tineri pentru copierea acelor manuscrise au fost zadarnice și de aceea mi s'a adresat mie ca să-i recomand un desenator priceput. Fu m'am gândit la dumneata, dragă domnule Anselmus, fiindcă știu că scrii foarte frumos și în acelaș timp desenezi foarte bine cu penița. Așadar, dacă vrei, pe timpurile astea grele și până vei căpăta un post, să câștigi un taler pe zi și pe deasupra și cadoul, atunci du-te mâine la douăsprezece punct la arhivar, a cărui locuință o cunoști de sigur... Dar să te ferești să nu faci pete de cerneală: dacă pata cade pe copie atunci trebuie neapărat să iei totul iar dela început iar dacă a căzut cumva pe original, Lindhorst e în stare să te arunce pe fereastră, căci e un om mânios.

Anselmus fu cuprins de o adâncă bucurie când auzi propunerea registratorului Heerbrand, deoarece nu numai că scria frumos și desena cu penița ci chiar era o adevărată pasiune pentru el să copie caligrafii complicate și anevoioase. El mulțumi prietenilor din tot sufletul și făgădui că nu va întârzia a doua zi la amiază. Toată noaptea, Anselmus nu văzu decât taleri de argint și auzi sunetul lor piăcut. Cine poate lua asta în nume de rău unui biet om care, înșelat în speranțele lui de o soartă rea și capricioasă, trebuia să economisească fiecare ban și să renunțe la multe plăceri pe care tinerețea lui le râvnea?

Dis-de-dimineață el își adună creioanele, penele de corb, tușul chinezesc; pentru că, se gândia el, arhivarul nu poate găsi materiale mai bune. Înainte de orice, Anselmus își alege și își pune deoparte capodoperele lui caligrafice și desenele, pentru ca să le arate arhivarului drept dovadă că e capabil să îndeplinească cele cerute de acesta. Totul merse cât se poate de bine; o stea deosebit de fericită părea că-l ocrtește: cravata fu înnodată cum trebuie dela prima dată, nicio cusătură nu plesni și niciun ochi nu se rupse la ciorapii de mătase neagră, pălăria nu căzu în praf după ce fusese periată... Pe scurt: la unsprezece și jumătate fix, Anselmus, cu fracul lui verzui și pantalonii lui de atlas negru, cu un sul de probe caligrafice și de desene în peniță în buzunar, stătca în cafeneaua Conradi pe Schlossgasse și bea... unul... două păhărele de coniac fin -- pentru că aici, se gândia el lovindu-se peste buzunarul încă gol, aici vor răsuna în curând taleri de argint. Cu tot drumul lung până în ulița singuratecă pe care se găsea casa străveche a arhivarului Lindhorst, Anselmus, cu puțin înainte de douăsprezece, era în fața ușii. Stătea și se uita la frumosul ciocan de bronz atârnat la ușă. Dar când, odată cu ultima bătaie a orologiului dela Kreuzkirche care cutremură văzduhul cu sunetul lui puternic, el voi să apuce ciocanul și să bată cu el în ușă, atunci deodată chipul de metal de pe ciocan se strâmbă într'un rânjet, în tremurul desgustător al unei fulgerări albastre. Era precupeața cu mere dela Poarta Neagră! Dinții as-

cuțiți clănțăneau în gura lăbărtată. Și ea hârâia printre clănțănături:

— Nebun ce ești, nebun, nebun... așteaptă tu, așteaptă... de ce te-ai repezit așa? așteaptă tu, așteaptă!...

Ingrozit, Anselmus se dădu înapoi, voi să se apuce de ușorii ușii dar mâna lui se agăță de cordonul soneriei și îl trase. Atunci, deodată, se auzi un sunet care creșcu tot mai mult, tot mai tare, în desacorduri stridente, în timp ce prin casa pustie ecoul răsună batjocoritor:

— Ai să cazi în cristal, ai să cazi în cristal...

Anselmus fu cuprins de groază și fiori reci îi cutremurară trupul. Cordonul soneriei se desprinsese și se prefăcu într'un șarpe uriaș, alb și străveziu care îl încolăci și îl strânse, tot mai tare și mai tare, așa încât mădulele moi și zdrobite plesniră și sângele îi țâșni din vine pătrunzând în trupul străveziu al șarpelui și înroșindu-l.

— Ucide-mă, ucide-mă, voi el să strige cu cumplită spaimă însă strigătul lui nu era decât un horcâit înăbușit.

Șarpele își înălță capul și își puse limba lungă și ascuțită, de aramă fierbinte, pe pieptul lui Anselmus. O durere sfâșietoare sfărâmă pulsul vieții și gândurile lui pieriră.

Când își veni iarăși în fire, stătea culcat pe patul lui modest; în fața lui sta directorul Paulmann și spunea:

— Dar, pentru Dumnezeu, ce nebunii te-ai apucat să faci, dragă domnule Anselmus!

CAPITOLUL III

Vești despre familia arhivarului Lindhorst. — Ochii albaștri ai Veronicăi. — Registratorul Heerbrand.

— Spiritul se uită peste apă iar apa se mișcă și vâjâi în valuri spumoase și se rostogoli vuind în abisurile care își deschiseră gurile negre ca s'o înghită hulpav. Ca niște învingători în triumf, stâncile de granit își ridicară capetele crenelat încoronate ocrotind valea, până când soarele o luă la pieptul lui patern și, îmbrățișând-o, o mângâie și o încălzi cu razele lui asemeni unor brațe fierbinți. Atunci, mii de germeni, care dormiseră în nisipul sterp, se treziră din somnul lor adânc și își întinseră frunzișoarele și spicele lor verzi către chipul tatălui lor. Ca niște copii zâmbitori în leagănul verde, florile se odihneau în muguri până când și ele, trezite de soare, se deșteptară și se împodobiră cu razele pe care soarele de dragul lor le colorase în mii și mii de feluri. În mijlocul văii, însă, era un deal negru care se ridica și se lăsa ca pieptul omului când un dor arzător îl umple... Din hăuri negurile se ridicară și, adunându-se în grămezi dese, încercară să aco-

pere dușmănos fața părintelui. Acesta însă chemă furtuna care trecu pe sub ele împrăștiindu-le și când raza curată atinse din nou dealul cel negru, răsări din el într'un avânt de bucurie un splendid crin roș deschizându-și petalele ca niște buze să primească dulcile sărutări ale soarelui... O lumină strălucitoare pătrunse în vale. Era tânărul Phosphorus. Floarea roșie îl văzu și îl rugă, cuprinsă de dragoste și dor fierbinte:

„— Fii al meu pe veșnicie, tânăr frumos! îmi ești drag și voiu pieri dacă mă părăsești.

Tânărul Phosphorus răspunse:

„— Al tău vreau să fiu, floare frumoasă, dar tu atunci ca un copil stricat îți vei părăsi mama și tata, nu-ți vei mai cunoaște tovarășele de joacă, vei vrea să fii mai mare și mai frumoasă decât toți cei care astăzi, ca semeni ai tăi, se bucură împreună cu tine. Dorul care acuma îți încălzește mărinimos toată ființa, se va desface în sute de raze, te va chinui și te va frământa, căci simțirea va naște simțurile și cea mai mare voluptate ce-o aprinde scânteia pe care o arunc în tine este durerea fără nădejde în care tu pieri pentru ca să răsari din nou în altă formă... Scânteia aceasta e gândul!

„— Vai! se tângui floarea, nu pot eu oare să fiu a ta în focul care arde în mine acuma? Pot eu oare să iubesc mai mult decât acum și pot eu oare să te privesc ca acuma dacă tu mă distrugi?

„Atunci Phosphorus o sărută și ea, ca pătrunsă de lumină, se aprinse în flăcări și din flăcări se ri-

dică o făptură străină care luându-și sborul repede, părăsi valea și pluti în spațiul nemărginit fără să-i mai pese de tovarășele de joacă și de tânărul pe care-l iubise. Acesta plângea după iubita pierdută fiindcă și pe el numai dragostea de floarea cea frumoasă îl adusese în valea pustie. Stâncile de granit își înclinau capetele cu milă în fața durerii lui Phosphorus. Una din ele își deschise sânul și din ea ieși în sbor, cu vuet, un balaur negru și înaripat care spuse:

„— Frații mei, metalele, dorm înăuntru dar eu sunt mereu vioi și treaz și vreau să te ajut.

„Sburând încoace și încolo, balaurul prinse însfârșit făptura care răsărise din floare, o aduse pe deal și o învălui cu aripile. Și floarea se ivi din nou dar gândul stăruiitor îi sfâșie sufletul și dragostea de tânărul Phosphorus era un chin mistuitor în fața căruia floricelele, care altă dată se bucuraseră de priveliștea ei, învăluite acum de neguri otrăvitoare, se ofileau și mureau. Phosphorus își puse o platoșă strălucitoare care scânteia în miș de raze colorate și se luptă cu balaurul care lovea cu aripile lui negre în platoșă făcând-o să răsune limpede. Și la sunetul acesta puternic, florile înviară și încunjurară în zbor, ca niște pasări de toate culorile, pe balaur ale cărui puteri scăzură și care, învins, se ascunse în adâncul pământului. Floarea cea roșie era desrobotită; tânărul Phosphorus o înlănțui plin de dorința fierbinte a unei iubiri celeste și într'un imn de mare

bucurie, florile, păsările și chiar și stâncile înalte de granit o slăviră ca pe regina văii”.

— Imi dați voie, dar asta e emfază orientală, scumpe domnule arhivar! spuse registratorul Heerbrand, și noi v'am rugat să ne povestiți, așa cum faceți de obicei, ceva din viața dumneavoastră atât de interesantă, de exemplu ceva din aventurile dumneavoastră de călătorie, ceva adevărat.

— Ei, cum așa? răspunse arhivarul Lindhorst, dar ceea ce v'am povestit este tot ce vă pot spune mai adevărat și, într'o privință, face chiar parte din viața mea. Pentru că eu sunt de baștină tocmai din valea aceea și floarea roșie, care a fost acolo ultima regină, e stră-stră-stră-străbunica mea; de aceea sunt și eu prinț.

Toți începură să râdă cu hohote.

— Da, da, râdeți cât vreți, continuă arhivarul Lindhorst, ceea ce eu v'am povestit, în linii dealtfel foarte sumare, vouă vi se poate părea absurd și nebunesc, și cu toate acestea nu e de loc absurd și nici măcar alegoric ci e literalmente exact. Dar dacă aș fi știut că splendida poveste de dragoste, căreia îi datoresc și nașterea mea, are să vă placă așa de puțin, v'aș fi povestit alte lucruri noi pe care mi le-a spus fratele meu când a venit ieri să mă vadă.

— Cum? îl întrebară toți din toate părțile. Aveți un frate, domnule arhivar? Unde e? Unde stă? E tot în serviciul Statului sau studiază pentru el?

— Nu, răspunse arhivarul, rece și calm, luând o

priză. A apucat pe un drum greșit și a plecat la balauri.

— Cum ați spus, scumpe domnule arhivar — luă cuvântul registratorul Heerbrand — la balauri?

— La balauri? se auzi din toate părțile ca un ecou.

— Da, la balauri, continuă Lindhorst. De fapt a făcut asta din disperare. Știți, domnii mei, că tatăl meu a murit acum de curând, sunt cel mult trei sute optzeci și cinci de ani de atunci, din care pricină port încă doliu. Tata, al cărui favorit eram, mi-a lăsat moștenire un onix splendid, pe care și frate-meu voia numaidecât să-l aibă. Ne-am luat la ceartă lângă trupul tatălui meu într'un chip nepermis, până când răposatul și-a pierdut răbdarea, a sărit în sus și l-a dat afară pe frate-meu. Asta l-a supărat rău pe frate-meu și de aceea a plecat imediat la balauri. Acuma stă într'o pădure de chiparoși în Tunis. Păzește acolo un diamant mistic vestit după care umblă un ticălos de necromant care s'a mutat într'o locuință de vară în Laponia. De aceea frate-meu nu poate lipsi de acasă decât numai pe câte un sfert de ceas, adică tocmai când necromantul își plivește în grădină straturile cu salamandre, și numai atunci vine pe la mine să-mi povestească în grabă ce se mai întâmplă nou pe la izvoarele Nilului.

Ascultătorii începură din nou să râdă cu hohote dar studentul Anselmus se simți foarte turburat și nu se putea uita în ochii neclintii și gravi ai arhivarului Lindhorst fără să i se cutremure tot sufle-

tul, el singur nu pricepea pentru ce. Mai ales vocea aspră dar ciudat de metalic răsunătoare a arhivarului avea pentru el ceva pătrunzător și misterios care îl făcea să se înfioare. Scopul pentru care registratorul Heerbrand îl luase cu el la cafenea nu părea că va putea fi atins astăzi. După aventura aceea în fața casei arhivarului Lindhorst, Anselmus nu mai putuse fi convins să încerce încă odată o vizită. După convingerea lui adâncă, numai întâmplarea îl scăpase, dacă nu de moarte, dar cel puțin de primejdia de-a înnebuni. Directorul Paulmann trecea tocmai pe stradă când Anselmus zăcea fără cunoștință în fața ușii și o babă care își lăsase jos coșul cu mere și cu plăcinte se învârtea pe lângă el. Directorul Paulmann chemase repede o litieră și îl dusesese acasă.

— Poate oricine să gândească despre mine ce va vrea, spunea Anselmus; poate să mă creadă nebun sau nu dar eu atâta știu: pe ciocanul dela ușă rânjea figura blestemată a babornitei dela Poarta Neagră. Ce s'a mai întâmplat după aceea, despre asta vreau mai bine să nu vorbesc, dar dacă m'aș fi trezit din leșin și aș fi văzut în fața mea pe afurisita aceea de precupeață (pentru că baba care era lângă mine nu era alta decât ea) atunci m'ar fi lovit pe loc damblaua sau aș fi înnebunit.

Toate insistențele, toate argumentele raționale ale directorului Paulmann și ale registratorului Heerbrand nu serviră la nimic și chiar blonda Veronica nu izbutea să-l smulgă din starea de melancolie în

care căzuse. Toți îl credeau într'adevăr bolnav de nervi și se gândeau cum să-l distreze. Registratorul Heerbrand fu de părere că pentru aceasta nimic nu era mai nimerit decât lucrarea dela arhivarul Lindhorst și anume copierea manuscriptelor. Trebuia numai găsit prilejul cel mai bun pentru a-l face cunoscut pe Anselmus arhivarului, și cum registratorul Heerbrand știa că acesta se ducea aproape în fiecare seară la o anumită cafenea, îl invită pe student în fiecare seară să bea un pahar de bere și să fumeze o pipă în cafeneaua aceea, pe socoteala lui, a registratorului, până când are să facă cunoștință într'un chip sau altul cu arhivarul și se va înțelege cu el în privința copierii manuscriselor, lucru pe care Anselmus îl primi cu recunoștință.

— Dumnezeu are să-ți mulțumească, scumpe registratore, dacă ai să-l faci iarăș rezonabil pe băiatul ăsta, spuse directorul Paulmann.

— Dumnezeu are să-ți mulțumească, repetă și Veronica ridicându-și cucernic ochii către cer și gândindu-se că și acuma studentul Anselmus e un tânăr foarte drăguț chiar fără să fie rezonabil!

Când arhivarul Lindhorst, cu pălăria și bastonul în mână voia tocmai să se îndrepte spre ușă, registratorul Heerbrand îl luă repede de mână pe Anselmus și, ieșind înaintea lui Lindhorst, îi spuse

— Scumpe domnule arhivar, iată pe studentul Anselmus care e foarte priceput în caligrafie și desen și care ar vrea să copieze manuscriptele rare ale domniei-voastre.

— Imi pare foarte bine, răspunse repede arhivarul, își vârî în cap tricornul și, dând la o parte pe registratorul Heerbrand și pe studentul Anselmus, ieși sgomotos pe ușă, așa încât cei doi rămaseră u-luiți uitându-se la ușa pe care el le-o trântise în-nas, așa de tare că-i zăngăniră țâțânille.

— Ce bătrân ciudat! spuse registratorul Heer-brand.

— Bătrân ciudat, îl îngână bâlbâind studentul Anselmus în timp ce simțea cum un fior de ghiață îi trece prin vine așa că era aproape să se prefacă în statue.

Toți ceilalți însă râseră și spuseră:

— Arhivarul a fost astăzi iarăși rău dispus dar mâine cu siguranță că e liniștit și nu scoate un cuvânt ci se uită numai la fumul pipei sau citește ziarele. Nu trebuie să i-o luați în seamă.

— Așa și este, își spuse studentul Anselmus, cine ia în seamă asta? N'a spus oare arhivarul că îi pare bine că vreau să-i copiez manuscriptele? Și Heerbrand, de ce i-a ieșit în cale când el tocmai voia să plece?... Nu, nu, în fond, e un om simpatic arhivarul Lindhorst, și uimitor de liberal, numai cam curios cu vorbele lui ciudate... dar ce-mi pasă mie de asta?... Mâine la douăsprezece fix mă duc la el, chiar dacă s'ar opune o sută de precupețe bronzate.

CAPITOLUL IV

Melancolia studentului Anselmus. — Oglinda de smarald. — Cum arhivarul Lindhorst a sburat în chip de șoim și studentul Anselmus n'a întâlnit pe nimeni.

Aș vrea să te întreb, cititorule, dacă n'ai avut în viața ta ceasuri, ba chiar zile și săptămâni, în care îndeletnicirile tale obișnuite îți stârneau o adevărată nemulțumire și când tot ce până atunci ți se păruse important și prețios de păstrat în suflet și 'n minte, îți apărea acuma nemernic și nerod. Tu singur nu mai știai atunci ce ar trebui să faci și încotro să te îndrepti. Inima îți era plină de nelămuritul sentiment că undeva anume și la un anumit timp trebuie împlinită o dorință care întrece cercul oricăror plăceri terestre, o dorință pe care spiritul, ca un copil timid și ținut din scurt, nu îndrăznește s'o rostească; și în dorul acesta de acel ceva necunoscut care pretutindeni unde mergeai te învăluia ca un vis aromitor cu chipuri străvezii pe care o privire mai tare le destramă, tu erai mut față de ceea ce te înconjura. Te furișai cu turburi priviri ca un îndrăgostit fără

speranță și tot ce vedeai că fac și lucrează oamenii în învălmășeala lor, nu-ți stârnea nici durere, nici bucurie, ca și cum n'ai mai fi făcut parte din lumea aceasta. Dacă, iubite cititor, te-ai simțit astfel vreodată, atunci cunoști din proprie experiență starea în care se afla studentul Anselmus.

Dealtfel, aș dori ca să fi izbutit chiar de pe acum, iubite cititor, să-l fac pe Anselmus să trăiască în fața ta. Căci într'adevăr, în nopțile mele de veghe pe care le întrebuițez ca să scriu povestea lui ciudată, mai am de istorisit atâtea minunății care ca o apariție fantomatică înalță în azur viața zilnică a oamenilor obișnuiți, încât mă tem că până la sfârșit tu n'ai să crezi nici în studentul Anselmus nici în arhivarul Lindhorst, ba ai să capeți oarecare nedrepte îndoieli chiar față de directorul Paulmann și de registratorul Heerbrand cu toate că acești respectabili domni se plimbă și acum prin Dresda. Încearcă, iubite cititor, în tărâmul de basm plin de minuni splendide pe care îl evocă deopotrivă o mare bucurie și o adâncă spaimă, acolo unde zeița severă își desface vâlul așa încât îi putem zări fața — dar în privirea ei gravă de multe ori un zâmbet strălucește și acesta e gluma amăgitoare care se joacă cu noi în mii de vrăji turburătoare așa cum o mamă se joacă cu copiii ei — în tărâmul acesta pe care spiritul ni-l deschide atât de des, cel puțin în vis, încearcă deci, iubite cititor, să recunoști figurile cunoscute care zilnic, cum se zice în viața obișnuită, roesc în jurul tău. Veți vedea atunci că

acel minunat tărâm e mai aproape de tine decât credeai, lucru pe care tocmai ți-l doresc eu acum din tot sufletul și pe care mă silesc să ți-l arăt cu prilejul ciudatei istorii a studentului Anselmus.

Așa dar, cum am spus, Anselmus, din seara aceea când îl văzuse pe arhivarul Lindhorst, căzu într'o visătoare melancolie care îl făcea nesimțitor față de orice altă atingere exterioară cu viața obișnuită. El simțea cum ceva necunoscut se frământă în sufletul lui pricinuindu-i durerea aceea plină de voluptate care este dorul și care făgăduiește omului o altă existență mai înaltă. Plăcerea lui cea mai mare era atunci când putea să rătăcească singur prin lunci și prin păduri și când, desfăcut parcă de tot ce-l lega de viața lui săracă, putea să se regăsească oarecum pe sine însuș numai în contemplarea imaginilor de tot felul care se înălțau în sufletul lui. Așa se făcu că într'o zi, întorcându-se acasă dela o plimbare lungă, el trecu pe lângă socul acela miraculos sub care odinioară, cuprins parcă de vrajă, văzuse atâtea ciudățenii. Se simți atras în chip straniu de pajiștea pe care o cunoștea. Dar deabia se întinse jos și tot ce văzuse el atunci ca într'un extaz celest și fusese alungat din sufletul lui ca de o putere străină pluti din nou în fața ochilor lui în culorile cele mai vii, ca și cum ar fi văzut totul a doua oară. El avu încă și mai clar decât atunci, impresia că ochii frumoși și albaștri erau ai șerpoacei de aur verde care se anlocu din mijlocul socului și că sunetele acelea minunate ale clopotului

de cristal care îl umpleau de voluptate și extaz ieșeau din răsucirile trupului ei mlădios. Ca și atunci, la ziua Înălțării, el îmbrățișă socul și strigă către crengi și frunze:

— O, încă odată șerpuește și te leagănă și te mlădiează printre crengi, tu dulce șerpoaică mică și verde, ca să te mai pot privi odată! Mai uită-te la mine odată cu ochii tăi frumoși! Te iubesc și am să mor de tristeță și durere dacă nu mai vii!

Dar totul rămase mut ca mai înainte și ca și atunci numai socul foșni abia simțit din frunze și crengi. Lui Anselmus însă i se păru că știe acum ce anume se frământă în sufletul lui și ce-i sfâșie inima cu chinul unui dor nemăsurat.

— Ce poate fi altceva, spuse el, decât că te iubesc din tot sufletul până la moarte, frumoasă șerpoaică de aur, și că fără tine nu pot trăi și că voi muri de desnădejde dacă nu te mai văd și nu te am ca iubită a inimii mele... Dar eu știu că ai să fii a mea și atunci are să se îplinească tot ceea ce mi-au făgăduit visurile mele din alte lumi mai frumoase...

Anselmus se ducea acuma în fiecare seară, când soarele își împrăștia aurul peste fruntea cōpacului, să stea sub soc, chemându-și dintre crengi și frunze, cu glas de jale adâncă, iubita, șerpoaica de aur ver-zui. Când tocmai făcea așa într'o seară ca de obicei, un bărbat slab și înalt, înfășurat într'o largă redingotă cenușie, răsări în fața lui deodată și spuse privindu-l cu ochii lui mari și strălucitori:

— Ce-i asta? Cine tot se tânguie și geme aici? Ei, dar e domnul Anselmus care vrea să-mi copieze manuscriptele.

Vocea aceasta sperie pe student. Era aceeaș voce care atunci, la Înălțare, strigase: „Hei, hei! Ce-i șoapta și murmurul ăsta?”

De mirare și de spaimă nu putu scoate niciun cuvânt.

— Ce ai, domnule Anselmus? continuă arhivarul Lindhorst (căci el era bărbatul în redingotă lungă); ce vrei dela copac și de ce n'ai venit la mine ca să-ți începi lucrul?

Intr'adevăr, Anselmus tot nu se putuse hotărî să se mai ducă încă odată la arhivarul Lindhorst, deși în fiecare seară își făcea curaj pentru a doua zi. Acuma însă când își văzu visurile frumoase sfărâmate și sfărâmate chiar de aceeaș voce dușmănoasă care îi răpise și data trecută iubita, el fu apucat de un fel de desnădejde și izbucni:

— Puteți să mă luați drept nebun sau nu, domnule arhivar! puțin îmi pasă, dar eu la ziua Înălțării am văzut aici pe copacul acesta șerpoaica de aur... ah! iubita veșnică a sufletului meu și ea a vorbit cu mine în sunete de clopot de cristal, dar dumneavoastră... dumneavoastră, domnule arhivar, ați strigat groaznic de peste apă...

— Cum asta? dragul meu? îl întrerupse arhivarul în timp ce zâmbind ciudat, luă o priză de tabac.

Anselmus simți cum i se ușurează inima când izbuti să înceapă vorba despre ciudata lui aventură

și avu impresia că bine a făcut că l-a învinuit pe arhivar că el a fost cel care strigase atunci din depărtare. Se reculese și vorbi :

— Bine, am să povestesc tot ce mi s'a întâmplat atunci în seara aceea și după aceea veți putea să spuneți și să credeți despre mine ce veți vrea.

El povesti toată ciudata întâmplare, deia nefericitul pas în coșul cu mere până la fuga peste apă a celor trei șerpoaice de aur verde și cum lumea l-a luat drept beat sau nebun.

— Toate acestea, își încheie vorba Anselmus, le-am văzut cu adevărat. În adâncul inimei mele răsună și acuma limpede vocile care au vorbit cu mine. N'a fost de loc un vis și chiar de-aș muri de dragoste și chin, eu cred în șerpoaicele de aur deși ghicesc după zâmbetul dumneavoastră, domnule arhivar, că considerați aceste șerpoaice drept un produs al închipuirii mele înfierbântate și exaltate.

— Ba de loc! răspunse domol arhivarul. Șerpoaicele aurii pe care le-ai văzut în soc, domnule Anselmus, erau cele trei fete ale mele și e clar acum că dumneata te-ai îndrăgostit de ochii albaștri ai celei mai mici, pe care o cheamă Serpentina. Am știut asta dealtfel chiar de atunci dela Înălțare și din pricină că șopotitul și zângănitul mă cam deranjau dela lucru, am chemat fetele acasă și le-am spus să se grăbească fiindcă soarele tocmai apunea, mai ales că destul cântaseră și băuseră raze.

Anselmus avea impresia că i se spune acum în vorbe clare ceea ce el bănuise de mult și cu toate că

i se părea că socul, zidul, pajiștea și toate lucrurile în jurul lui începeau să se învâртеască, el se reculese repede și voi să spună ceva dar arhivarul nu-l lăsă să vorbească ci își scoase mânușa dela mâna stângă și arătând studentului piatra minunat de scânteetoare a unui inel, spuse:

— Privește aici, domnule Anselmus, cred că ai să te bucuri de ce ai să vezi.

Anselmus privi și, o! minune, piatra împrăștie ca dintr'un focar raze în toate părțile și razele se încheagară într'o limpede oglindă de cristal în care, cu răsuciri ciudate, când alungându-se una pe alta când încolăcindu-se între ele, cele trei șerpoaice aurii dansau și săreau. Și când trupurile lor mlădioase se atingeau scânteind în mii de nuanțe, acorduri ca de clopote de cristal răsunau și cea mai mică își întindea plină de dor căpșorul din oglindă și ochii albaștri întunecați vorbeau:

— Mă cunoști tu?... Crezi tu în mine. Anselmus? Numai în credință e iubirea... Poți tu iubi?

— O, Serpentina, Serpentina! strigă Anselmus în extaz, dar arhivarul Lindhorst suflă repede peste oglindă, razele se întoarseră în focar cu un pocnet electric și în mâna lui nu mai strălucea acum decât un mic smarald peste care arhivarul își puse mânușa.

— Ai văzut șerpoaicele de aur, domnule Anselmus? întrebă arhivarul Lindhorst.

— O, da, răspunse studentul. Am văzut-o și pe Serpentina.

— Gata, urmă arhivarul. Destul pentru astăzi. Dealtfel, dacă te hotărăști să vii să lucrezi la mine, poți s'o vezi pe fiică-mea cât de des sau mai de grabă am să-ți ofer această mulțumire atunci când ai să lucrezi cum trebuie adică să copiezi fiecare caracter cu cea mai mare exactitate și claritate. Dar văd că nu vrei să vii, cu toate că registratorul Heerbrand m'a asigurat că ai să vii în curând, din care pricină te-am și așteptat de geaba câteva zile.

Imediat ce arhivarul pomeni numele de Heerbrand, Anselmus avu din nou impresia că stă într'adevăr cu picioarele pe pământ, că el este cu adevărat studentul Anselmus și că omul din fața lui e arhivarul Lindhorst. Tonul indiferent cu care acesta vorbea, în strident contrast cu ciudatele apariții pe care el ca un adevărat necromant le evoca, avea ceva înspăimântător care sporea și mai mult prin privirea ascuțită a ochilor scânteetori, sclipind în orbitele ciolănoase ale feței slabe și zbârcite ca din niște cutiuțe. Pe Anselmus îl cuprinse acelaș sentiment tainic care îl năpădise și atunci la cafenea când arhivarul povestea atâtea năzdrăvănii. Iși veni în fire cu greutate și când arhivarul îl întrebă încă odată: „Ei, de ce n'ai venit pe la mine?“. el nu se putu opri să povestească tot ce i se întâmplase în fața ușii.

— Dragă domnule Anselmus, spuse arhivarul când studentul își sfârși povestirea, dragă domnul Anselmus, eu cunosc pe precupeța de care vorbești. E o ființă fatală care îmi face tot felul de pozne. Faptul

că s'a bronzat pentru ca în chip de ciocan la ușa mea să-mi alunge musafirii care-mi sunt simpatici este într'adevăr prea din cale afară și nu se poate permite. Scumpe domnule Anselmus, mâine la douăsprezece când vii la mine și observi iarăș că rânjește și hârâie, toarnă-i, te rog, pe nas câteva picături din licoarea aceasta și totul are să fie cum se poate mai bine. Și acuma, la revedere, dragă domnule Anselmus! Eu merg cam repede și de aceea nu te invit să te întorci cu mine în oraș. La revedere, pe mâine la douăsprezece.

Arhivarul dădu lui Anselmus o sticlută cu o licoare galbenă în ea și plecă repede, așa de repede încât, în întunerecul care începea să se lase, părea că plutește mai mult decât merge. Ajunsese acum aproape de Koselscher Garten când vântul îi umflă redingota și îi ridică deoparte și de alta poalele care fâlfâiră în aer ca două aripi mari. Lui Anselmus, care se uita plin de mirare după arhivar, i se păru că vede o pasăre mare care își întinde aripile, gata să zboare. În timp ce privea așa în umbra serii, un vultur cenușiu se ridică în văzduh cu un țipăt ascuțit și Anselmus văzu că fâlfâirea albă pe care el o crezuse mereu că e arhivarul, fusese probabil vulturul deși nu putea pricepe unde dispăruse arhivarul așa deodată.

— Poate că a sburat chiar el în persoană, domnul arhivar Lindhorst, își spuse Anselmus, pentrucă văd și simt că toate făpturile straniei dintr'o lume miraculoasă, pe care altă dată le priveam numai în

vis, acuma au intrat în viața mea de toate zilele și își bat joc de mine... Dar fie ce-o fi! Tu trăiești și strălucești în sufletul meu, Serpentina, numai tu poți să-mi astâmperi dorul nesfârșit care îmi sfâșie sufletul... O, când oare am să mă pot uita în ochii tăi frumoși, iubita mea Serpentina!

Așa striga studentul Anselmus în gura mare.

— Ce nume urit și păgân, murmură lângă el o voce de bas care aparținea unui trecător în drum spre casă.

Anselmus, aducându-și aminte la timp unde se afla, plecă repede gândindu-se: „Ar fi o adevărată nenorocire să mă întâlnesc acuma cu directorul Paulmann sau cu registratorul Heerbrand”. Dar nu se întâlnește cu niciunul din ei.

CAPITOLUL V

*Doamna consilier Anselmus. — Cicero de oficiis. —
Maimuțe și alte dihăanii. — Bătrâna Liza. —
Echinoxul.*

— Cu Anselmus nu-i nimic de făcut, spuse directorul Paulmann; toate sfaturile mele, toate îndemnurile mele nu slujesc la nimic. Nu vrea să facă nimic cu toate că are foarte bune studii, care sunt în definitiv baza.

Registratorul Heerbrand răspunse, zâmbind șiret și misterios:

— Lăsați că mai are vreme, scumpe directoare! Anselmus e un individ curios, dar are stofă, și când spun că are, asta înseamnă un secretar intim sau chiar un consilier aulic...

— Consilier aul... spuse directorul foarte mirat, și se poticni deodată fără să mai poată urma...

— Da, da, continuă Heerbrand, știu eu ce știu... Sunt două zile acum de când stă la arhivarul Lindhorst și copiază. Ieri seara, arhivarul, ia cafenea, mi-a spus: Mi-ai recomandat un om foarte capabil... să știi că este ceva de capul lui. Și gândiți-vă acuma

ce relații are arhivarul... să vedem ce-o să fie peste un an de zile...

Cu aceste vorbe, registratorul, zâmbind mereu, plecă și lăsă pe director încremenit pe fotoliu și mut de mirare și de curiozitate.

Asupra Veronicăi însă, toate aceste vorbe făcuseră cu totul altă impresie.

— Știam eu — își spunea ea — că Anselmus e un băiat simpatic și capabil care are să facă lucruri de seamă în viață... Tare aș vrea să știu dacă într'adevăr mă iubește... În seara aceea, când treceam Elba, mi-a strâns mâna de două ori... și când am cântat duetul împreună, s'a uitat la mine cu niște priviri care m'au pătruns până 'n inimă... Da, da, mă iubește...

Veronica se lăsă legănată — cum e obiceiul tuturor fetelor — de dulci visuri de viitor. Era doamnă consiliereasă, locuia într'o casă frumoasă pe strada Palatului sau în Piața Nouă sau pe Moritzstrasse... Păria după ultima modă și șalul cel nou turcesc îi stau admirabil... Se vedea luându-și cafeaua cu lapte în balcon, dând ordine bucătăresei: „Dar te rog să nu-mi greșești mâncarea — e mâncarea preferită a domnului consilier”. Tineri eleganți trec prin fața casei și ea îi aude spunând: „Ce delicioasă femeie e doamna consilier! ce bine-i stă boneta de dantelă!” — Doamna consilier Ypsilon trimete valetul și întreabă dacă doamna consilier ar vrea să meargă astăzi la Baia lui Linke. — „Imi pare foarte rău dar sunt invitată la cea la doamna prezident Z...”, și

iată că vine și domnul consilier aulic Anselmus, care a plecat dis-de-dimineată după treburi: e îmbrăcat după ultima modă.

— Uite că e deja zece! spune el, scoțându-și ceasul cu repetiție și sărutându-și nevasta. Ce mai faci tu, nevestică dragă? Știi ce ți-am adus? continuă el cu un ton glumeț și scoate din buzunarul vestei niște cercei admirabili, lucrați după ultima modă, și îi atârnă Veronicăi la urechi, în locul celor de până acum.

— O ce cercei frumoși, exclamă Veronica și sare de pe scaun, ca să-și contemple cerceii în oglindă.

— Ei, ce înseamnă asta? spuse directorul Paulmann care, scufundat în *Cicero de officiis*, cât pe ce era să-i cadă cartea din mână; ce; ai crize ca și Anselmus?

Dar tocmai atunci, studentul Anselmus care, împotriva obiceiului lui, nu se arătase pe aici câteva zile, intră în odaie, spre spaima și uimirea Veronicăi. Fiindcă, într'adevăr, avea ceva schimbat în toată înfățișarea lui. El spuse, cu un ton hotărît care nu era în obiceiul lui, că viața lui are acum cu totul alte tendințe, că i s'au deschis niște perspective splendide. Directorul Paulmann, gândindu-se la vorbele misterioase ale registratorului Heerbrand, fu încă și mai uluit și nu putu să scoată niciun cuvânt când studentul Anselmus, după ce vorbi ceva despre lucrul lui urgent la arhivarul Lindhorst și sărută cu eleganță îndemânare mâna Veronicăi, o sbughi pe ușă afară.

— Era chiar consilierul aulic, murmură Veronica. Și mi-a sărutat mâna fără să se împiedecă și fără să mă calce pe picior cum face de obicei... m'a privit foarte gales... hotărît că mă iubește...

Veronica se lăsă iarăș purtată de visuri. Totuș, parcă o făptură dușmănoasă se strecura mereu printre imaginile plăcute ale vieții ei de consiliereasă. Și făptura aceea rânjea sarcastic și spunea:

— Toate acestea sunt fleacuri și minciuni, fiindcă Anselmus n'are să fie niciodată consilier aulic și nici bărbatul tău n'are să fie. El nu te iubește, cu toate că ai ochi albaștri și o talie sveltă și mâini fine.

Un fior rece străbătu sufletul Veronicăi și o groază adâncă sfărâmă mulțumirea cu care mai adineauri se văzuse cu boneta de dantelă și cu cercei scumpi. Ii veniră lacrimi în ochi și își spuse:

— Da, așa este, el nu mă iubește și n'am să fiu niciodată doamna consilier!

— Fleacuri romanțioase, fleacuri romanțioase! spuse directorul Paulmann și, luându-și pălăria și bastonul, ieși mânios.

— Asta mai lipsea! suspină Veronica și își vărsă necazul pe sora ei mai mică, fată de doisprezece ani, care tot timpul lucrase liniștită la gherghef.

Se făcuse acuma trei după amiază, tocmai vremea să deretice prin casă și să pregătească masa pentru cafea. Domnișoarele Oster își anunțaseră vizita.

Dar de după fiecare sertar pe care Veronica îl trăgea, de după caietele de note pe care le lua de pe pian, de după fiecare ceașcă sau cafetieră pe care o lua din bufet, făptura aceea sărea ca un spiriduș și rânjea sarcastic, dădea cu tifla cu degetele ei subțiri de paianjen și spunea:

— N'are să fie soțul tău — n'are să iie soțul tău!

Și când lăsa toate la o parte și fugea în mijlocul odăiei, un nas enorm ieșea de după sobă și fornăia și sforăia:

— N'are să fie soțul tău!

— Tu n'auzi și nu vezi nimic? întrebă Veronica pe soră-sa, stând nemișcată de spaimă în mijlocul odăiei.

Dela gherghef, fetița se uită la ea foarte serioasă și liniștită și o întreabă:

— Dar ce ai astăzi, Veronica? trântești toate lucrurile. Hai să-ți ajut și eu.

Dar tocmai atunci intrară râzând prietenele care fuseseră invitate, și Veronica își dădu seama că ea luase soba drept o făptură omenească și scârțâitul ușii rău închise drept vorbă dușmănoasă. Cuprinsă de o spaimă adâncă, ea totuși nu se putu reculege atât de repede încât prietenele să nu observe încordarea ei neobișnuită, vizibilă chiar în paliditatea ei și în privirea ei rătăcită. Intrerupând veștile veșele pe care voiau să i le spună, ele o întrebară ce i s'a întâmplat. Veronica trebui să mărturisească că o năpădiseră gânduri ciudate și că deodată, ziua

namiaza mare, o apucase o spaimă de fantome pe care n'o avea deobicei. Ea povesti cum un omuleț cărunt o întâmpinase mereu de prin toate ungherele casei, râzând de ea și făcându-i semne. Domnișoarele Oster începură să se uite speriate prin colțuri. Francesca, intră aducând cafeaua și atunci toate trei, luându-și de seamă, râseră de propria lor prostie. Angelica, cea mai mare dintre domnișoarele Oster, era logodită cu un ofițer care era pe front și despre care nu mai avea de mult nicio veste așa încât se întreba dacă nu cumva e mort sau greu rănit. Asta o mâhnise mult pe Angelica dar astăzi ea era foarte veselă și zburdalnică, ceea ce o miră pe Veronica și o făcu să-și exprime fără încunjur mirarea.

— Draga mea, spuse Angelica, crede-mă că îl port mereu pe Victor în sufletul și în gândurile mele. Dar tocmai de asta sunt așa de veselă... o Doamne! așa de fericită! Pentrucă Victor al meu e sănătos și în curând am să-l revăd, cu grad de căpitan și cu pieptul plin de decorațiile pe care și le-a câștigat cu vitejia lui. Nu-mi scrie fiindcă a fost rănit la brațul drept, dar nu prea grav, de o lovitură de sabie a unui husar dușman; nu mi-a trimes nicio veste deocamdată pentrucă regimentul lui a fost mereu în marș și el n'a vrut, deși rănit, să-și părăsească postul. Dar astăseară are să capete permisie să plece. Mâine are să plece încoace și în momentul în care are să se urce în trăsună are să primească înaintarea lui la gradul de căpitan.

— Dar, de unde știi tu toate astea? întrebă Veronica.

— Să nu râzi de mine, draga mea, urmă Angelica. Dealtfel, dacă râzi, nu te temi oare că, drept pedeapsă, ai să-l vezi iar pe omulețul de după sobă? Trebuie să-ți spun, că nu mă pot deslipi de credința în anumite lucruri misterioase, fiindcă ele au apărut de multe ori în viața mea, ca să zic așa în carne și oase. Mai ales, nu mi se pare de loc așa de ciudat și de necrezut cum li se pare altora că există oameni care au darul profeției, un dar pe care ei știu să-l practice prin mijloace infailibile. Este aici în târg o femeie bătrână care are acest dar în cel mai mare grad. Ea nu ghicește, ca altele de soiul ei, în cărți, în plumb topit sau în cafea, ci, după anumite pregătiri, la care ia parte și persoana respectivă, apare într'o oglindă de metal șlefuit o învălmășeală de tot felul de figuri și chipuri. Ea le lămurește și scoate din ele răspunsul la întrebare. Am fost ieri seară la ea și am căpătat veștile acestea despre Victor și am toată încrederea că sunt adevărate.

Vorbele Angelicăi aruncară în sufletul Veronicăi o scânteie care îi aprinse gândul să întrebe pe bătrână despre Anselmus și despre speranțele ei. Angelica îi spuse că pe bătrână o cheamă doamna Rauerin locuiește într'o stradă laterală pe lângă Sector, primește numai Marțea, Miercurea și Vinerea dela șapte seara toată noaptea până la răsăritul soarelui și îi place să vii singur.

Astăzi era tocmai Miercuri și Veronica se hotărî să se ducă la prezicătoare, sub pretext că conduce acasă pe domnișoarele Oster. Așa și făcu. Indată ce, la podul Elbei, își luă rămas bun dela prietene, care locuiau în Neustadt, plecă cu pași înaripați spre Seetor și ajunse în strada lăturalnică și îngustă care îi fusese descrisă și la capătul căreia zări căsuța roșie în care locuia doamna Rauerin. Când ajunse în fața ușei, Veronica nu-și putu opri un sentiment de teamă, chiar un tremur lăuntric. Își stăpâni însă emoția și, cu toată repulsia lăuntrică, trase cordonul soneriei. Ușa se deschise și ea băjbâi prin întunec până la scara care ducea la etaj, așa cum îi indicase Angelica. Văzând că nu se arată nimeni, Veronica strigă în vestibulul pustiu:

— Aici stă doamna Rauerin?

În loc de răspuns se auzi atunci un mieunat lung și un motan mare și negru trecu prin fața ei, grav, cu spinarea încovoiată și fluturându-și coada, până ajunse la ușă, care, la un al doilea mieunat, se deschise.

— A! ai și venit, fetițo? Intra, intra.

Vorbele acestea fură spuse de o ființă al cărei aspect o pironi locului pe Veronica. Era o femeie înaltă, slabă și îmbrăcată în niște zdrențe negre. Când vorbea, bărbia ascuțită îi tremura, gura fără dinți umbrită de nasul coroiat și ciolănos se strâmba într'un rânjet și ochii strălucitori de pisică aruncau scântei prin ochelarii groși. De sub basmaua colorată care îi acoperea capul, ieșeau fire de păr negru

și țepos. Dar ceea ce dădea acestei fețe urite un aspect și mai îngrozitor erau două dăre de arsură care se întindeau dela falca stângă până la rădăcina nasului. Veronicăi i se tăie suflarea și strigătul care era să-i scape se prefăcu într'un suspin adânc, când mâna ciolănoasă a babei o apucă și o trase în odaie. Aici era o mare agitație și frământare. Era o învălmășeală de guițături, cârâituri, miorlăituri și piuituri. Baba bătu cu pumnul în masă și strigă:

— Tăcere, ticăloșilor!

Si atunci maimuțele se cățărara scheunând pe po-logul patului și porcușorii de India fugiră după sobă și corbul fâlfâi din aripi în fața oglinzii rotunde; numai motanul cel negru, ca și cum vorbele de muștrare nu l-ar fi privit pe el, rămase liniștit în jilțul pe care sărise imediat după ce intrase în odaie. Când totul se linișți, Veronicăi îi veni inima la loc. Nu-i mai era așa de teamă ca în vestibul și chiar baba nu-i mai părea așa de groaznică. Abia acum se uită împrejurul ei prin odaie. De tavan atârnavă tot felul de animale urite, împăiate; pe jos erau tot felul de unelte necunoscute și ciudate și în cămin ardea un foc albastru și sărăcăcios care numai din când în când pârâia aruncând scânteii galbene. Și atunci se auzea un fâșâit pe sus și lilieci hidoși sburau încoace și încolo cu chipuri omenești schimonosite de râs; și câteodată flacăra se ridica pe zidul negru de funingine și atunci răsunau sunete tânguioase și urlete ascuțite așa încât Veronica se simțea cuprinsă de spaimă și de groază.

— Dă-mi voie, domnișoară, spuse baba rânjind, luă o măturică, o înmuie într'o căldare de aramă și stropi căminul. Focul se stinse și odaia se întunecă, parcă s'ar fi umplut deodată de fum negru. Dar baba, care se dusese într'o cămăruță de alături, se întoarse îndată cu o lumânare aprinsă și Veronica nu mai văzu nici animalele, nici uneltele de pe jos. Era acum o odaie obișnuită, sărăcăcios mobilată. Baba se apropie de Veronica și îi spuse cu o voce scârțâită:

— Eu știu ce vrei dela mine, fetițo, Vrei să afli dacă ai să te măriți cu Anselmus când are să fie consilier.

Veronica încremeni de mirare și spaimă dar baba urmă:

— Ți-am spus toate astea acasă la papa când era ceainicul în fața ta pe masă. Eu eram ceainicul, nu m'ai cunoscut? Ascultă, fetițo! Lasă-l încolo pe Anselmus, e un om uricios și rău. L-a lovit pe băiețașul meu cu piciorul în față, pe băiețașul meu drag, mărul cel mic cu obraji roșii care, când îl cumpăra cineva, sărea repede din buzunarul cumpărătorului și venea iar la mine în coș. Anselmus e prieten cu bătrânul, alaltăieri mi-a turnat pe față blestematul de auripigment că era cât pe ce să mă orbească. Uite urmele arsuri, fetițo! Lasă-l încolo, lasă-l!... Nu te iubește pe tine, iubește pe șerpoaica de aur verde și n'are să ajungă niciodată consilier pentrucă s'a băgat în slujbă la salamandre și vrea să se în-

soare cu șerpoaica verde. Lasă-l și nu te mai gândi la el!

Veronica avea o fire hotărîtă și solidă așa încât își învinse repede teama și dându-se cu un pas înapoi, spuse cu un ton hotărît:

— Babo! eu am auzit de darul pe care-l ai de-a vedea în viitor și de asta voiam, deși poate sunt prea curioasă și prea grăbită, să știu dela dumneata dacă Anselmus pe care îl iubesc și îl prețuiesc are să fie al meu vreodată. Dacă în loc să-mi îndeplinești dorința, vrei să mă necăjești cu flecăreala dumitale caraghioasă, atunci greșești, pentru că eu n'am vrut decât ceea ce știu că oamenii de felul dumitale pot să dea. Fiindcă, după cum se pare, dumneata îmi știi gândurile mele cele mai ascunse, atunci ți-ar fi fost foarte ușor să-mi desvălui multe lucruri care acum mă chinuesc și mă frământă. Dar după toate calomniile dumitale caraghioase despre Anselmus, nu mai vreau să aflu nimic dela dumneata. Bună seara!

Veronica voi să plece. Atunci baba căzu în genunchi plângând și spuse apucând-o pe fată de poalele hainei:

— Veronico, n'o mai cunoști tu pe bătrâna Liza care te-a purtat în brațe și te-a îngrijit și te-a desmierdat?

Veronicăi nu-i venea să-și creadă ochilor. Ea recunoscu pe fosta ei dadacă cu fața bine înțeles desfigurată acum de vârstă și mai ales de arsuri. Ea dispăruse cu mulți ani în urmă din casa directorului

Paulmann. Baba avea acum altă înfățișare decât adineauri; în loc de basmaua pestriță, purta acum o bonetă respectabilă și în loc de zdrențele negre un capot înflorit, așa cum umbla îmbrăcată și altădată. Se ridică de jos și luând-o în brațe pe Veronica, continuă să vorbească:

— Ce ți-am spus eu ție poate să-ți pară caraghios și fără rost dar din păcate așa este. Anselmus mi-a adus multe necazuri dar fără voia lui. A căzut acum în mâinile arhivarului Lindhorst și arhivarul vrea să-l însoare cu fiică-sa. Arhivarul e cel mai mare dușman al meu și ți-aș putea spune despre el o mulțime de lucruri dar tu nu le-ai pricepe sau te-ar speria grozav. O fi el om deștept dar și eu sunt femeie deșteaptă... asta e!... Văd acuma că Anselmus ți-e drag și de aceea vreau să te ajut din tot sufletul ca să ajungi fericită și să te măriți după placul inimii.

— Dar spune-mi, Liza, pentru numele lui Dumnezeu!... o întrerupse Veronica.

Bătrâna la rândul ei o întrerupse:

— Da, da, fetițo! Știu ce vrei să spui; am ajuns ce sunt pentru că așa trebuia să ajung, nu puteam altfel... Așa! Eu cunosc mijlocul care poate să-l vindece pe Anselmus de dragostea lui nebunească pentru șerpoaica verde și să-l aducă în chip de consilier în brațele tale. Dar trebuie să mă ajuți și tu.

— Spune repede, Liza, șopti Veronica. Il iubesc așa de mult pe Anselmus!

— Eu te cunosc, continuă bătrâna, și știu că ești o fată inimoasă. De geaba voiam eu să te sperii că e lupul la ușă și să te fac să te culci că tu imediat deschideai ochii să vezi lupul; te duceai noaptea până în fundul casei fără lumânare și te îmbrăcai cu halatul de baie al tatei ca să sperii copiii vecinului. Așa dar, dacă vrei cu tot dinadinsul să învingi, prin meșteșugul meu, pe arhivarul Lindhorst și pe șerpoaica verde, dacă vrei să-l vezi pe Anselmus consilier și să-l iei de bărbat, atunci uite ce să faci: să te furișezi de acasă în noaptea când are să fie echinoxul, pe la unsprezece, și să vii la mine. Avem să mergem împreună la răspântia care taie câmpia dela marginea târgului. Avem să pregătim cele de trebuință. Toate ciudățeniile pe care poate ai să le vezi nu trebuie să te sperie. Și acum, fetițo, noapte bună, du-te că te așteaptă tata la masă.

Veronica plecă repede cu hotărîrea de-a veni neapărat în noaptea echinoxului, fiindcă, se gândea ea, „Liza are dreptate, Anselmus e prins în lațuri ciudate, dar îl scot eu din ele și îl numesc al meu pe veșnicie; al meu este și rămâne mereu, consilierul aulic Anselmus!”

CAPITOLUL VI

Grădina arhivarului Lindhorst și câțiva zeflemiști.
— *Urciorul de aur.* — *Cursiva engleză.* — *Cara-*
ghioase mâzgălituri. — *Prințul duhurilor.*

— Se prea poate, își spuse studentul Anselmus, că și coniacul suprafîn pe care l-am băut cam lacom la Monsieur Conradi să fi provocat toate vedeniile absurde care m'au speriat în fața porții arhivarului Lindhorst. Iată de ce astăzi nu beau nimic și vreau să înfrunt orice necaz mi s'ar mai putea ivi.

Ca și atunci când se pregătise pentru prima lui vizită la arhivar, Anselmus își adună desenele și lucrările de artă caligrafică, penițele de tuș și pe-nele de corb. Tocmai voia să iasă când dădu cu ochii de sticlucă cu licoare gălbue pe care o primise dela arhivarul Lindhorst. Atunci îi veniră din nou în minte, în culori vii, ciudatele aventuri pe care le trăise, și un sentiment adânc de voluptate și de durere îi străpunse inima. Fără să vrea, el exclamă cu glas jalnic.

— Nu mă duc eu oare la arhivar numai ca să te văd pe tine, Serpentina?

În clipa asta avu impresia că iubirea Serpentinei ar putea fi prețul unei munci grele și primejdioase pe care el trebuia s'o facă și munca asta nu putea fi alta decât copierea manuscriptelor lui Lindhorst. El era convins că chiar dela intrarea în casă sau chiar înainte de-a intra, i s'ar putea întâmpla tot felul de lucruri ciudate, ca și data trecută. Nu se mai gândi la coniacul lui Conradi și băgă sticluta în buzunar, cu gând să procedeze întocmai după prescripția arhivarului dacă cumva precupeța bronzată are să mai îndrăsnească să rânjească la el.

Și într'adevăr, nasul ascuțit se ridică iarăș și ochii de pisică străluciră din nou pe ciocanul de bătut în ușă în clipa când, la douăsprezece, el voi să-l apuce și să bată. Anselmus, fără să mai stea la gânduri, turnă licoarea peste chipul fatal, care imediat se netezi și se lustrui prefăcându-se în metal strălucitor.

Ușa se deschise, clopotele răsunară dulce prin toată casa: clingling... tinere.. sari... sari... ușor... ușor... clingcling...

Anselmus urcă liniștit scara largă și frumoasă și respiră cu plăcere mireasma de mirodenii rare care plutea în toată casa. În vestibul, se opri nehotărît fiindcă nu știa la care dintre multele uși să bată. Arhivarul Lindhorst, într'un halat larg de damasc, ieși atunci și îi spuse:

— A, îmi pare bine, domnule Anselmus, că în sfârșit te-ai ținut de cuvânt. Vino cu mine să te duc în laborator.

Lindhorst o luă repede înainte, până în fundul vestibulului vast și deschise o mică ușă laterală care dădea într'un coridor. Anselmus îl urmă liniștit. Din coridor intrară într'o sală sau mai bine zis într'o seră splendidă, deoarece de amândouă părțile, înălțându-se până în tavan, erau o mulțime de flori minunate, ba chiar copaci mari cu frunze și flori în forme ciudate. O lumină magică, orbitoare, se împrăștia în toate părțile fără să știi de unde venea fiindcă nu se zărea nicio fereastră nicăieri. Când Anselmus se uită la copaci și la flori, i se păru că lungi alei se întind prntre ele până departe. În penumbra chiparoșilor deși, străluceau basinuri de marmură din care stranii figuri se ridicau, împrăștiind raze de cristal care cădeau plescăind în luminoase potire de crin. Ciudate glasuri șopteau prin pădurea cu plante miraculoase și arome minunate pluteau pretutindeni.

Arhivarul dispăruse și Anselmus zări în fața lui numai o tufă uriașă de crini roșii înfocați. El stătea încremenit de vrajă, amețit de tot ce vedea și de aromele dulci ale grădinii de vis. Și deodată se auziră râsete și chicote și voci ușoare care spuneau:

— Domnule student, domnule student, de unde vii? De ce te-ai îmbrăcat așa de frumos, domnule Anselmus. Nu vrei să stai odată de vorbă și cu noi, să povestim cum bunica a spart oul cu popoul și cum iunkerul și-a pătat vestonul de gală? Știi acum ariă cea nouă pe care te-a învățat-o papa Starmatz, domnule Anselmus?... Ai o mutră foarte

caraghioasă cu perucă de sticlă și cisme din hârtie de scrisori.

Glasurile chicoteau din toate părțile... și chiar lângă Anselmus, care abia acum își dădu seama că o mulțime de pasări de toate culorile îl înconjurau și râdeau de el. Și tot în clipa asta tufa de crini roșii veni spre el și Anselmus văzu că era arhivarul Lindhorst, al cărui halat înflorit cu roș și galben îl făcuse să se înșele.

— Scuză-mă, dragă domnule Anselmus, spuse arhivarul, fiindcă te-am făcut să aștepți dar m'am dus să văd ce-mi face cactusul care la noapte trebuie tocmai să înflorească. Ei, cum îți place grădinița mea?

Studentul răspunse:

— O, Doamne, nemaipomenit de frumos e aici, numai păsările astea prea își râd de mine?

— Ce-i vorbăria asta? strigă mânios arhivarul către copaci.

Atunci un papagal mare și cenușiu veni fâlfâind din aripi și se așeză lângă arhivar pe o creangă de mirt. Privindu-l foarte serios și grav prin ochelarii așezați pe ciocul lui încovoiat, el cârâi:

— Să nu vă supărați, domnule arhivar, băieții mei, zburdalnici cum sunt, s'au apucat iar de joacă dar și domnul student e vinovat fiindcă...

— Destul, destul, întrerupse pe bătrân arhivarul, fi cunosc eu pe ștregarii ăștia dar și dumneata ai trebui să-i mai ții puțin în frâu... Hai să mergem, domnule Anselmus!

Arhivarul îl duse prin alte multe odăi ciudat împodobite, așa încât studentul abia putea să se țină după dânsul, uitându-se în fugă la toate mobilele frumoase, cu forme bizare, și la alte lucruri necunoscute de care era plină casa. Insfârșit intrară într'o încăpere mare în care arhivarul se opri ridicând privirile în sus. Anselmus avu timp să se desfăteze cu priveliștea minunată pe care o oferea ornamentația simplă a acestei odăi. Din pereții auzurii ieșeau tulpinele bronzate ale unor palmieri înalți care își bolteau pe tavan frunzele lor colosale, strălucitoare ca niște smaralde. În mijlocul sălii, pe capetele a trei lei egipteni turnați în bronz întunecat, era întinsă o lespede de porfir pe care era așezat un simplu urciur de aur. Când zări urciurul, Anselmus nu-și mai putu lua ochii dela el. Pe aurul neted și strălucitor părea că tot felul de figuri se joacă în mii de reflexe... Se vedea și pe el însuș cu brațele dornic întinse... stând lângă soc!.. Și Serpentina se legăna prin crengi privindu-l cu ochii ei frumoși. Anselmus fu cuprins de un extaz nebun.

— Serpentina, Serpentina! strigă el.

Arhivarul Lindhorst se întoarse repede spre el și spuse:

— Ce vrei să spui, dragă domnule Anselmus? Mi se pare că o chemi pe fiică-mea. E tocmai în ceaialtă parte a casei, în odaia ei; acum are ora de pian. Hai să mai mergem!

Anselmus îl urmă, aproape în neștire. Nu mai auzea și nu mai vedea nimic. În sfârșit, arhivarul îl apucă strâns de mână și spuse:

— Am ajuns.

Anselmus se deșteptă ca dintr'un vis și văzu că se găsește într'o odaie înaltă, plină de jur-împrejur cu dulapuri de cărți și care nu se deosebea de loc de alte biblioteci și camere de lucru obișnuite. În mijloc era o masă de scris cu un fotoliu lângă ea.

— Aceasta, spuse arhivarul Lindhorst, este deocamdată camera dumată de lucru. Dacă în viitor vei lucra și în cealaltă sală de bibliotecă, albastră, acolo unde ai chemat-o pe fiică-mea — asta încă nu știu. Și acuma aș vrea să mă conving și eu dacă într'adevăr poți să îndeplinești lucrul dumată așa cum vreau și cum am eu nevoie.

Anselmus, plin de încredere, își scoase, din buzunar desenele și foile scrise, nu fără o adâncă mulțumire de sine și convins că va uimi pe arhivar cu talentul lui neobișnuit. Arhivarul, abia se uită la prima foaie, un manusript cu o foarte elegantă calligrafie engleză, și începu să zâmbească ciudat, clătinând din cap. Făcu acelaș gest și la toate celelalte foi așa încât lui Anselmus i se urcă sângele la cap și când zâmbetul arhivarului deveni ironic și disprețuitor, el izbucni supărat:

— Domnul arhivar nu pare tocmai mulțumit de modestele mele talente.

— Dragă domnule Anselmus, spuse arhivarul Lindhorst, dumneata ai într'adevăr dispoziții minu-

nate pentru arta caligrafică dar deocamdată văd că trebuie să mă bizui mai mult pe sârguința și pe râvna dămitale decât pe îndemânarea dămitale. Dar poate că asta e și din pricina materialelor proaste pe care le întrebuițezi.

Anselmus vorbi atunci despre meșteșugul lui recunoscut de toată lumea, de tușul chinezesc și de penele de corb foarte bune. Lindhorst îi întinse foaia cu caligrafie engleză și spuse:

— Judecă și dumneata singur.

Anselmus rămase ca lovit de trăsnet când văzu cât de urît părea manuscriptul lui. Nicio rotunjime în trăsături, nicio linie bine trasă, nicio proporție între minuscule și majuscule, ba chiar de multe ori rândurile care erau de bine de rău mai isbutite erau stricate de niște măzgăleli școlărești și uricioase.

— Și pe urmă, continuă arhivarul, tușul dămitale nu e durabil.

El își muie degetul într'un pahar umplut cu apă și atinse ușor literele care dispărură fără să lase nicio urmă. Anselmus avu impresia că un monstru îl strânge de gât și nu mai putu scoate o vorbă. Rămase așa cu nenorocita de foaie în mână. Arhivarul începu să râdă și spuse:

— Nu te necăji de asta, dragă domnule Anselmus. Ce n'ai putut să faci până acum ai să izbuțești poate mai bine aici la mine; și afară de asta, aici ai să găsești un material mai bun decât acela pe care l-ai avut până acum. Incepe liniștit și lucrează!

Arhivarul aduse un lichid negru care răspândea un miros cu totul particular, niște pene ciudat colorate și foarte ascuțite și o foaie deosebit de netedă și de albă, apoi scoase dintr'un dulap un manuscris arab. Imediat ce Anselmus începu să lucreze, arhivarul părăsi odaia. Anselmus mai copiasse de multe ori scriere arabă așa că prima lui lucrare la arhivar nu i se păru grea.

„Cum au ajuns mângălelile în caligrafia mea engleză numai Dumnezeu și cu arhivarul Lindhorst știu, își spuse el. Dar că nu sunt de mâna mea — asta pot să jur”.

Cu fiecare cuvânt bine reușit scris pe pergament, curajul lui creștea și odată cu el și îndemânarea. Penele mergeau de minune și cerneala cea misterioasă curgea neagră ca smoala și lunecoasă pe pergament. Cu cât lucra cu mai multă atenție și sârguință cu atât se simțea mai bine aici în singurătatea acestei odăi. Tocmai se deprinsese bine cu lucrul, pe care spera să-l ducă la bun sfârșit, când arhivarul, la ceasurile trei, îl chemă la masă în odaia de alături. Masa fu foarte bună. Arhivarul, foarte bine dispus, îl întrebă pe Anselmus despre prietenii lui, despre directorul Paulmann și registratorul Heerbrand și povesti mai ales despre acesta din urmă tot felul de lucruri amuzante. Vinul vechi de Rin îi plăcu mult lui Anselmus și îl făcu mai vorbăreț decât era de obicei. La patru se sculă dela masă ca să se ducă la lucru și această punctualitate plăcu arhivarului. Dacă înainte de masă, copierea semne-

lor arabe reușise, acumă lucrul mergea și mai bine. El însuș nu putea pricepe repeziciunea și ușurința cu care izbutea să imite trăsăturile încâlcite ale scrierii străine. I se părea tot timpul că din fundul sufletului o voce îi șoptește în chip foarte lămurit: „O, ai putea tu oare să lucrezi așa dacă n'ai purta-o pe ea în cuget și 'n simțire, dacă n'ai crede în ea și în dragostea ei?”

Și atunci, încet de tot, ca într'un domol clinchet de cristal, se auzi o șoptă prin odaie:

— Aproape sunt de tine... aproape... aproape... te ajut... fii curajos... fii tare, dragul meu Anselmus!.. Mă străduesc și eu cu tine ca să poți să fii al meu!

Și auzind, într'un adânc extaz, aceste sunete, semnele necunoscute i se păreau tot mai ușor de înțeles... aproape nici nu mai trebuia să se uite în original... parcă literele ar fi fost deja scrise în linii subțiri pe pergament așa că el nu avea nevoie decât să le îngroașe. Lucră așa, învăluit de dulci sunete, ca de un suflu molcom și plăpând, până când ceasul bătu șase și arhivarul Lindhorst intră în odaie.

El se îndreptă, zâmbind ciudat, spre masă. Anselmus se ridică tăcut în picioare. Arhivarul îl privea mereu tot cu aceeaș expresie ironică dar imediat ce se uită la copia manuscrisului, zâmbetul pieri făcând loc unei seriozități adânci și solemne care îi încordă toți mușchii feții. Curând, el nu mai păru acelaș. Ochii care adineaori aruncau foc în priviri se uitau acum cu o nescârșită blândetă la Anselmus, o ușoară roșeață coloră obrajii palizi, și în lo-

cul ironiei care îi strângea de obicei gura, buzele grațioase și pline voiau parcă să se deschidă pentru o cuvântare înțeleaptă și pătrunzătoare de suflet. Intreaga lui făptură părea mai înaltă și mai demnă; halatul larg îi atârna ca o mantie regală în falduri largi pe umeri și pe piept și printre buclele albe, deasupra frunții înalte și limpezi, se încolăcea un cerc de aur, subțire.

— Tinere, începu arhivarul cu un ton solemn, am aflat, încă înainte ca tu să bănuiești, toate legăturile tainice care te leagă de ceea ce mie îmi este mai scump și mai sfânt. Serpentina te iubește și un destin ciudat, ale cărui fire fatale sunt toarse de forțe vrăjmașe, se va împlini când ea va fi a ta și când vei primi neapărat ca zestre urciorul de aur, care e proprietatea ei. Dar fericirea ta într'o viață mai înaltă va ieși numai din luptă. Principii potrivnice te atacă și numai forța lăuntrică cu care te vei împotrivi atacurilor te poate scăpa de rușine și pieire. Lucrând aici, tu îți faci ucenicia. Credința și cunoașterea te vor duce la ținta apropiată dacă vei stăruii în ceea ce ai trebuit să începi. Poart-o adânc în suflet pe ea care te iubește, și vei contempla atunci minunile splendide ale urciurului de aur și vei fi fericit mereu... Mergi sănătos acum! Arhivarul Lindhorst te așteaptă mâine la douăsprezece... Mergi cu bine!

Arhivarul îl împinse ușor pe Anselmus spre ușă pe care apoi o închise. Anselmus se trezi în odaia în care stătuse la masă și a cărei singură ușă dădea

în vestibul. Uluit de toate aceste întâmplări minunate, el rămase pe loc în fața porții. O fereastră se deschise deasupra capului lui și el se uită în sus. Era arhivarul Lindhorst; era același bătrân în haină cenușie așa cum îl cunoscuse întotdeauna. Arhivarul îi spuse:

— La ce te tot gândești, dragă domnule Anselmus? Se vede că literele arabe nu-ți mai ies din minte. Salută din parte-mi pe directorul Paulmann dacă te duci cumva pe la el și vino iar mâine la douăsprezece fix. Onorarul pentru astăzi e în buzunarul drept al vestei.

Anselmus găsi într'adevăr în buzunar talerul de argint dar nu se bucură de loc.

— Ce are să iasă din toate astea, își spuse el, nu știu. Dar oricâte amăgiri și vedenii absurde m'ar încunjura, Serpentina trăiește și dăinuiește în sufletul meu și mai bine mor decât să renunt la ea. fiindcă știu că gândul în mine e etern și niciun principiu potrivit nu-l poate nimici... Dar este oare gândul altceva decât iubirea Serpentinei?

CAPITOLUL VII

Cum directorul Paulmann își scutură pipa și se duse la culcare. — Rembrandt și Breughel infernalul. — Oglinda magică și rețeta doctorului Eckstein pentru o boală necunoscută.

Insfârșit, directorul Paulmann își scutură pipa și spuse:

— Cred că e vremea să mergem la culcare.

— Da, desigur, răspunse Veronica, foarte îngrijată fiindcă văzuse că tatăl ei nu mai pleacă odată și că ceasul bătuse de mult zece. Imediat ce directorul se duse în odaia lui de culcare și imediat ce răsufierea apăsată a Franciscăi fu o dovadă că a adormit de-a-binelea, Veronica, care se culcase și ea de formă, se sculă încetișor, se îmbracă, își puse o mantie pe umeri, și se strecură afară din casă.

Din clipa când Veronica fusese la bătrâna Liza, ea îl vedea mereu pe Anselmus în fața ochilor și nici ea singură nu știa cum dar i se părea că o voce străină în sufletul ei îi spune mereu și mereu că opunerea lui e din cauza unei persoane dușmănoase care îl ține strâns legat cu legături pe care ea, Ve-

ronica, le va putea sfârâma prin mijloacele tainice ale unei arte magice. Increderea ei în bătrâna Liza creștea în fiecare zi și chiar și impresia de mister și de spaimă se șterse, așa încât toată ciudățenia relațiilor ei cu bătrâna îi apărea acum ca ceva neobișnuit și românesc, care tocmai o atrăgea și mai mult. Iată de ce ea era hotărâtă să încerce aventura din noaptea echinoxului, chiar cu primejdia de-a i se descoperi lipsa de-acasă și de-a avea tot felul de neplăceri. Insfârșit, acuma sosise și fatala noapte în care bătrâna Liza îi făgăduise ajutor și mângâiere. Veronica, deprinsă deja cu gândul plimbării nocturne, se simțea foarte curajoasă. Trecu repede pe străzile pustii, fără să ia în seamă furtuna care vâjâia în văzduh și care îi arunca stropi groși de ploaie în față. Cu sunete grele și scârțâitoare, orologiul dela Kreuzkirche bătea unsprezece în clipa când Veronica, udă până la piele, ajunsese în fața casei bătrânei.

Glasul acesteia se auzi înăuntru:

— Ai și venit, fetițo? Așteaptă numai puțin.

Și imediat baba apărură în ușă cu un paner în mână și cu motanul lângă dânsa.

— Hai să mergem și să facem tot ce trebuie și se poate face în noaptea asta care e prielnică lucrului.

Spunând acestea, baba, cu mâna ei rece, apucă pe Veronica de braț și îi dădu să poarte panerul greu, în timp ce ea luă o căldare, niște pirostrieri și o sapă. Când ajunseră în câmp, nu mai ploua dar

vijelia sufla și mai tare urlând cu mii de glasuri prin văzduh. O tânguire groaznică și sfâșietoare se revărsa din nourii negri care se îngrămădeau cu repeziciune pe cer și învăluiau totul într'un întuneric adânc. Baba mergea repede înainte și striga cu glas strident

— Fă lumină, fă lumină, băiatule!

Și atunci deodată în fața lor șerpuiră și se încrușară fulgere albastre și Veronica văzu cum motanul sărea în fața lor împrăștiind scânteii care pocneau. Și, când vijelia se mai potolea puțin, ea auzea țipetele lui cumplite. Răsuflarea i se opri în piept și parcă ghiare reci de gheață îi încleștară inima. Dar ea își învinse repede spaima și agățându-se cu putere de babă, spuse:

— Să facem tot ce trebuie făcut și fie ce-o fi.

— Așa, bine fetițo, răspunse baba; fii hotărîtă și eu am să-ți dau ceva frumos și pe deasupra și pe Anselmus.

Insfârșit, baba se opri și spuse:

— Am ajuns.

Apoi săpă o gaură în pământ, turnă cărbuni în ea și așeză deasupra pirostriile pe care puse căldarea. Ea însoți toate acestea cu mișcări ciudate, în timp ce motanul tot umbla împrejurul ei. Din coada lui ieșeau scânteii care formau un cerc de foc. Cărbunii începură să ardă și sub pirostria țâșniră flăcări albastre. Veronica trebui să-și scoată mantia și voalul și să se așeze jos lângă baba care îi luă mâinile și i le strânse cu putere privind-o pe față

cu ochi scânteetori. Ciudatele obiecte pe care baba le scoasese din paner și le aruncase în căldare și care n'ai fi putut spune dacă erau flori, metale, ierburi, animale, începură să fiarbă și să clocotească. Baba o lăsă pe Veronica și luă o lingură de fier cu care începu să amestece fiertura și spuse Veronicăi să se uite țintă în căldare și să se gândească mereu la Anselmus în tot acest timp. Mai aruncă în căldare metale strălucitoare și o șuviță de păr pe care și-o tăiasă Veronica din creștetul capului precum și un inel pe care ea îl purtase multă vreme. Baba, făcând acestea, rostea vorbe neînțelese care răsunau strident în nopte iar motanul, alergând mereu încoace și încolo, scheuna și miorlăia...

Aș vrea, cititorule, ca în noaptea de douăzeci și trei Septembrie să te fi aflat în drum spre Dresda. La ultima stație, când tocmai se lăsa noaptea, ți s'a spus zadarnic că ar fi mai bine să rămâi. Hangiul prietenos ți-a spus că afară plouă și e prea mare vijelia și că dealtfel nici nu e bine să mergi așa prin întunec în noaptea echinoxului. Dar tu n'ai luat în seamă asta și te-ai gândit foarte just: plătesc surugiului un taler bacșiș și pe la unu cel mai târziu sunt în Dresda, unde la Ingerul de aur sau la Coif sau la Orașul Naumburg, mă așteaptă o masă bună și un pat moale. Mergând acum prin întunec, zărești deodată în zare o lumină care pâlpâie ciudat. Ajuns mai aproape, vezi un cerc de foc în mijlocul căruia două făpturi stau lângă o căldare din care ies aburi groși și raze și scânteii roșii. Drumul

trece drept prin foc dar caii sforăie și tropăesc și se ridică în două picioare, surugiul înjură și se roagă și dă cu biciul în cai dar aceștia nu se urnesc din loc. Fără să vrei, tu sari din trăsură și te repezi câțiva pași înainte. Acuma vezi bine pe fata frumoasă și sveltă care stă în genunchi, în haină subțire și albă de noapte, lângă căldare. Furtuna i-a desfăcut cozile și părul lung și castaniu flutură liber în vânt. Fața ei de înger frumos e luminată de focul orbitor care arde sub pirostriei cu flăcări mari. Inșă de spaima care a înghețat-o, fața aceasta e galbenă de moarte și în privirea fixă, în sprâncenile ridicate, în gura care zadarnic se deschide pentru un strigăt de groază ce nu poate ieși din pieptul înăbușit de teroare, tu vezi spaima și groaza ei. Ea își înalță mâinile mici, împreunate spasmodic, ca și cum ar chema rugător îngerii de pază ca s'o apere de monștrii infernului care, ascultând de vraja puternică, vor apărea în curând!... Ea stă în genunchi nemișcată ca o statuie de marmură. În fața ei, ghemuită la pământ, stă o femeie înaltă slabă, cu fața de aramă galbenă, cu nas coroiat și ascuțit și cu ochi strălucitori de piscică. De sub mantia neagră care o învălue, ies brațele ei ciolănoase și goale și amestecând infernala fiertură, ea râde și strigă cu voce croncănitore în mijlocul furtunei care vâjâie și urlă... Eu cred, iubite cititor, că oricât de curajos ai fi, la vederea acestui tablou rembrandtian sau breughelian care a apărut acum în viață, ți s'ar fi ridicat părul în vârful capului de groază. Dar pri-

virea ta nu se putea desface de fata prinsă în acest vârtej infernal și curentul electric care îți cutremura nervii și fibrele a aprins repede ca fulgerul în tine gândul îndrăzneț de-a înfrunta forțele misterioase ale cercului de foc; groaza ta s'a topit în el, chiar gândul însuș a încolțit în această groază și în această spaimă, ca un produs al lui. Ți se părea că ești tu însuși unul din îngerii păzitori la care se ruga fata în spaimele morții, și că trebuie să scoți pistolul din buzunar și s'o împuși pe babă. Dar în timp ce te gândeai la asta, ai strigat tare: „Hei, ce-i acolo?” sau „ce faceți aici?” Surugiul a sunat cu putere din corn, baba s'a rostogolit în fieritura ei și totul a dispărut deodată într'un fum gros... N'aș putea spune dacă tu ai fi găsit-o pe fata pe care o căutai acuma dornic, prin întunec, dar vrăjitoriile babei le-ai spulberat și ai deslegat vraja cercului magic în care Veronica se băgase cu atâta nesocotință...

Însă nici tu, cititorule, nici altcineva n'a mers pe drumul acela, la douăzeci și trei Septembrie în noaptea aceea vijelioasă și prielnică vrăjilor și Veronica trebui să aștepte lângă căldare, cu spaimă, până când totul avea să se isprăvească. Ea auzea cum vâjâia și urla în jurul ei, cum tot felul de glasure uricioase behăiau și măcăiau laolaltă dar ea nu-și deschise ochii fiindcă simțea că priveliștea de groază și de scârbă din jurul ei ar prăbuși-o într'o nebulie fără leac, nimicitoare. Baba nu mai amesteca în căldare, fumul se făcu tot mai subțire și tot mai

subțire și în sfârșit nu mai rămase decât o ușoară flacăra albastră pe fundul căldării. Baba spuse:

— Veronico, fetițo, uită-te în fund... ce vezi tu? ce vezi?

Dar Veronica nu putu să răspundă cu toate că i se părea că tot felul de figuri nelămurite se învârteau în căldare. Chipurile apăreau tot mai limpezi și deodată ieși din fundul căldării și studentul Anselmus care o privi prietenos pe Veronica și îi întinse mâna.

Ea strigă:

— O, Anselmus!.. Anselmus!

Baba deschise repede caneaua căldării și din căldare curse, șuerând și pocnind, metal topit într-o mică formă așezată alături. Apoi baba sări în picioare și începu să țipe, sărind întruna de jur împrejur cu gesturi sălbatece:

— Am isprăvit lucrarea! Iți mulțumesc, băietel! Ai făcut de strajă!.. Hu! hu! uite-l că vine! Mușcă-l tare, mușcă-l bine!

Atunci, un vâjâit puternic se auzi prin aer, ca și cum un vultur urias s'ar fi repezit cu vuet spre pământ, lovind cu aripile. O voce cumplită se auzi.

— Hei! hei! ticăloșilor! s'a isprăvit acum... s'a isprăvit. Plecați acasă.

Baba se prăbuși urlând la pământ și Veronica își pierdu orice cunoștință...

Când își veni din nou în fire, era ziuă. Ea stătea în pat și Francesca stătea în fața ei cu o ceașcă de ceai fierbinte în mână, spunând:

— Dar spune-mi ce-i cu tine, Veronica? De-un ceas și mai bine stau lângă tine și tu nu te miști ci numai gemi și iar gemi că m'a apucat spaima. Tata nici nu s'a mai dus azi la școală și trebuie să vie acuma cu domnul doctor.

Veronica luă ceaiul fără să răspundă. Apoi, în timp ce sorbea din ceașcă, imaginile groaznice de astă noapte îi apărură iarăși vii în fața ochilor.

„Care va să zică n'a fost decât un vis urît... Cum? n'am fost eu ieri seară la bătrâna Liza? n'a fost ieri douăzeci și trei Septembrie?.. Dar de sigur că m'am îmbolnăvit încă de ieri și tot ce-am văzut a fost numai o închipuire de-a mea și m'am îmbolnăvit numai din pricină că m'am tot gândit la Anselmus și la 'baba aceea ciudată care spunea că e Liza și care de sigur că voia numai să mă ademenească...”

Sora mezină, care în vremea asta ieșise din odaie, se întoarse în mână cu mantia Veronicăi, udă toată.

— Ia uite, Veronica, spuse fetița, ce-a pățit mantaua ta. Azi noapte, furtuna a deschis fereastră și a răsturnat scaunul pe care era întinsă mantaua; de sigur că a plouat înăuntru și de aceea e așa de udă.

Veronica își simți inima grea fiindcă vedea acum că n'a fost un vis și că ea s'a dus într'adevăr la babă. O spaimă cumplită o cuprinse și trupul i se scutură de febră. Dârdâind, ea își trase plapuma peste dânsa dar simți deodată că ceva tare o apasă pe piept. Puse mâna și i se păru că e un medalion. Când soră-sa ieși din odaie, scoase obiectul acela și

văzu că e o oglindă de metal lucios, mică și rotundă.

— Asta e un dar dela baba, exclamă ea.

Raze de foc păreau că țâșnesc din oglindă și o străpungeau până în fundul sufletului, încălzindu-i-l. Febra trecuse și ea era cuprinsă acum de un sentiment de sănătate și de tihnă. Gândurile i se îndreptară iarăși spre Anselmus și când se gândea mai mult la dânsul, el îi zâmbea prietenos din oglindă ca o miniatură vie. Dar în curând i se păru că nu mai vede portretul... nu... ci chiar pe Anselmus în carne și oase. Stătea într'o odaie înaltă și ciudat mobilată și scria de zor. Veronica voi să se ducă lângă el, să-l bată pe umăr și să-i spue: „Domnule Anselmus, uită-te aici, eu sunt!” Dar asta nu se putea fiindcă i se părea că împrejurul lui e un cerc de foc și când Veronica se uită mai bine văzu că nu erau decât niște cărți groase cu muchii aurite. În sfârșit, ea izbuti să-l privească în ochi. El se uită la dânsa și abia într'un târziu păru că o recunoaște și în sfârșit zâmbi și spuse: „A! dumneata ești, domnișoară Paulmann! Dar de ce, mă rog, câteodată apari ca o șerpoaică?” La vorbele acestea stranii, Veronica începu să râdă. Atunci, se trezi ca dintr'un vis adânc și ascunse repede oglingioara când directorul Paulmann și doctorul Eckstein intrară în odaie. Doctorul Eckstein veni lângă pat, luă pulsul Veronicăi, stătu așa multă vreme scufundat în adânci meditații, apoi spuse.

— Ai! Ai!

După asta, scrise o rețetă, mai luă încă odată pulsul, spuse iarăș: Ai! Ai! și părăsi pe pacientă.

Directorul Paulmann, însă, nu putu să afle lămurit din aceste declarații ale doctorului ce anume ar putea avea Veronica.

CAPITOLUL VIII

Biblioteca cu palmieri. — Aventurile unei nefericite salamandre. — Cum pana cea neagră a desmierdat o sfeclă și registratorul Heerbrand s'a îmbătat foarte.

Studentul Anselmus lucrase acum timp de câteva zile la arhivarul Lindhorst. Aceste ceasuri de lucru fură pentru el cele mai fericite din viața lui. Încunjurat de sunete dulci, de vorbele de mângâiere ale Serpentinei, atins chiar câteodată de o răsuflare ușoară, el se simțea cuprins de o liniște nemaisimțită până atunci și care câteodată sporea până la cea mai adâncă bucurie. Toate nevoile, toate micile griji ale existenței lui sărace îi pieriseră din suflet. În noua viață care îi răsărise ca într'un soare orbitor, el pricepea acum toate minunile unei lumi mai înalte care odinioară îl umpluseră de uimire și chiar de groază. Copiatul mergea foarte repede. Anselmus avea tot mai mult impresia că scrie pe pergament doar numai niște semne pe care le cunoștea de mult și că aproape nu mai trebuie să se uite în original ca să transcrie totul cu cea mai mare exactitate.

În afară de vremea mesii, pe arhivar îl vedea numai din când în când dar acesta apărea întotdeauna taman în clipa când Anselmus tocmai termina ultima literă a unui manuscris. Venea și îi dădea altul și dispărea apoi imediat, fără o vorbă, după ce amesteca numai cerneala cu un bețișor negru și înlocuia penele uzate cu altele noi și mai ascuțite. Într-o zi când Anselmus, la amiază, începuse să urce scara, el găsi închisă ușa pe care intra de obicei. Arhivarul apărură de cealaltă parte, în halatul lui minunat, parcă presărat cu flori strălucitoare. El spuse:

— Astăzi, vino numai cu mine, dragă Anselmus; trebuie să mergem în camera unde ne așteaptă maestrul Bhagavatgitei.

Lindhorst trecu în coridor și conduse pe Anselmus prin aceleași încăperi și săli ca și întâia dată.

Anselmus fu din nou uluit de splendoarea grădinii dar văzu acum lămurit că multe din florile ciudate care atârnavă de crengi erau în fapt insecte strălucitoare, de toate culorile, care băteau din aripi și, sburând și învârtindu-se, păreau că se desmiardă între ele cu trompele lor. Și dimpotrivă, păsările roze și azurii erau flori parfumate și mierea pe care o răspândeau se înălța din potirele lor în sunete dulci și ușoare care împreună cu murmurul havuzurilor îndepărtate și cu freamătul tușișurilor și al copacilor, se amestecau în tainicele acorduri ale unui dor adânc. Păsările, care întâia dată când venise îl necăjiseră și răsuseră pe soco-

teala lui, sburară iarăș pe lângă el și strigară din nou fără încetare:

— Domnule student, domnule student! Nu te grăbi așa de tare! Nu te mai uita în nori... ar putea să-ți cadă pe nas... He, he, domnule student, ia-ți halatul de baie... cumătrul huhurez vrea să te coafeze...

Și așa vorbiră mereu până când Anselmus ieși din grădină.

Arhivarul Lindhorst intră în sfârșit în odaia albastră. Porfirul cu urciorul de aur nu mai era acolo, în locul lui era acum, în mijlocul odăiei, o masă acoperită cu catifea violetă pe care era așezat materialul de scris al lui Anselmus, și lângă masă era un fotoliu îmbrăcat tot în aceeaș catifea ca și masa.

— Dragă domnule Anselmus, spuse arhivarul, ai copiat până acum multe manuscrise și spre marea mea mulțumire le-ai copiat repede și exact. Ți-ai câștigat prin asta încrederea mea. Partea cea mai importantă a mai rămas însă de făcut și ea este copierea sau mai bine zis zugrăvirea unor anumite opere scrise cu semne speciale, opere pe care le păstrezi aici în odaia aceasta și care nu trebuiesc copiate decât numai aici. Așa dar, de acum înainte, vei lucra aici dar trebuie să-ți recomand cea mai mare prudență și atenție; o trăsătură greșită sau, ferească Dumnezeu, o pată de cerneală aruncată pe original, te nenorocește.

Anselmus observă că, din tulpinele aurii ale palmierilor, ieșeau frunzișoare verzi de smarald. Arhi-

varul luă una din acestea și Anselmus văzu că frunza era de fapt un sul de pergament pe care arhivarul îl desfăcu și îl întinse pe masă. Anselmus se minună mult văzând semnele ciudat încolăcite și mai că-i pieri curajul de-a putea copia totul exact când privi atâtea punctișoare, linii, trăsături și înflorituri care păreau că înfățișează când plante, când firișoare de mușchi, când chipuri de animale. Căzu pe gânduri tot uitându-se la ele.

— Curaj, tinere! spuse arhivarul. Dacă ai credință trainică și dragoste adevărată, atunci te ajută Serpentina.

Vocea lui răsună ca un metal și când Anselmus, speriat, se uită la el, arhivarul Lindhorst sta în fața lui cu regeasca înfățișare în care îl văzuse la întâia lui vizită în bibliotecă. Lui Anselmus, cuprins de respect, îi veni să îngenuncheze. Arhivarul însă se urcă pe tulpina unui palmier și dispăru printre frunzele de smarald. Anselmus înțelese că printul duhurilor a stat de vorbă cu el și acum s'a suit în camera lui de lucru ca să se sfătuiască poate despre soarta lui și a Serpentinei cu razele pe care i le-au trimis în solie câteva planete. „Sau poate, se mai gândi el, așteaptă vești dela izvoarele Nilului sau vreun mag din Laponia vine să-l vadă... dar acum e mai bine să mă așez la lucru”.

Și el începu să studieze semnele stranii de pe pergament. Muzica miraculoasă a grădinii răsună și îl împrejmuia cu mirezme dulci. Auzea și pe păsări chicotind dar nu înțelegea ce spun, ceea ce de

altfel nu-l supăra de loc. Uneori i se părea că frunzele de smarald ale palmierilor foşnesc şi că radiază din nou prin odaie sunetele limpezi de cristal pe care le auzise sub soc în ziua aceea fatală a Înălţării. Anselmus, înviorat de aceste sunete şi luciri, îşi îndreptă tot mai mult gândurile asupra titlului pergamentului şi în curând ştiu că semnele nu puteau să însemne altceva decât: Despre căsătoria salamandrei cu şerpoaica verde.

Un puternic triplu acord de clopote cristaline răsună.

— Anselmus, dragă Anselmus se auzi dintre frunze şi o, minune! de pe tulpina palmierului se scoborî şerpoaica verde.

— Serpentina! Serpentina! strigă Anselmus în extaz.

Şi uitându-se mai bine la ea văzu că era o fată frumoasă care plutea spre el privindu-l cu ochii ei albaştri şi plini de dor aşa cum ei trăiau de mult în sufletul lui. Frunzele părură că s'apleacă şi se întind, pretutindeni din tulpini răsăriră spini dar Serpentina se strecură şi se furişă cu îndemănare printre ei trăgând după ea haina ei care flutura şi sclipea în culori, şi haina lipindu-se de trupul mlădios nu se agăţă nicăieri de spinii şi ţepii palmierilor. Ea veni şi se aşeză lângă Anselmus, pe acelaş fotoliu, îl cuprinse de mijloc cu braţul şi se strânse lângă dânsul aşa încât el simţi răsuflarea buzelor şi căldura electrică a trupului ei.

— Dragă Anselmus, începu Serpentina, în curând vei fi al meu; prin credința ta, prin iubirea ta ai să mă câștigi și eu am să-ți aduc urciorul de aur care ne va face fericiți pe totdeauna.

— O, tu dragă și frumoasă Serpentina, spuse Anselmus, numai pe tine să te am și nu-mi mai trebuie nimic. Numai a mea să fii și pot să pier în toate minunățiile și ciudățeniile care m'au învăluit din clipa când te-am văzut pe tine.

— Știu, spuse Serpentina, că minunile și ciudățeniile cu care tatăl meu te-a învăluit, de multe ori mai mult în joacă, te-au umplut de groază și de spaimă, dar de acuma am nădejde că aceasta nu se va mai întâmpla fiindcă eu am venit lângă tine acum, dragă Anselmus, numai ca să-ți povestesc amănunțit și din adâncul sufletului tot ce trebuie să știi pentru ca să-l cunoști bine pe tata și să vezi lămurit cum stau lucrurile cu el și cu mine.

Lui Anselmus i se păru că e atât de învăluit și de cuprins de făptura ei încât el nu se mai poate mișca decât cu dânsa, ca și cum numai bătăile pulsului ei ar fi vibrat în fibrele și nervii lui. Fiecare din vorbele ei îi răsuna până 'n fundul sufletului și aprindea în el ca o rază strălucitoare o bucurie cerească. Cuprinsese cu brațul trupul ei mlădios dar stofa strălucitoare a hainei ei era așa de lucie și de alunecoasă încât mereu i se părea că-i scapă din mâini și gândul acesta îl făcea să se înfioare.

— O, nu mă părăsi, Serpentina, exclamă el fără să vrea. Tu singură ești viața mea.

— Nu plec astăzi, spuse Serpentina, până nu-ți povestesc tot ce poți tu pricepe în dragostea ta pentru mine. Trebuie să știi, dragul meu, că tata face parte din neamul minunat al salamandrelor iar eu dătoresc viața dragostei lui pentru șerpoaica verde. În vremuri străvechi, stăpâna în țara minunată a Atlantidei puternicul prinț Phosphorus căruia îi slujeau duhurile elementare. Intr'o zi, salamandra (adică tatăl meu), pe care prințul îl iubea mai mult decât pe alții, se plimba prin grădina frumoasă pe care mama lui Phosphorus o împodobise cu darurile ei cele mai minunate. Tatăl meu auzi pe un crin care cânta ușor: „Inchide-ți bine ochisorii, iubitul meu, până când vântul dimineții are să te trezească”. Tatăl meu se apropie de floare. Crinul, atins de suflarea lui de foc, își desfăcu petalele și tatăl meu zări în mijlocul lor pe fiica crinului, șerpoaica verde, care dormea în caliciul florii. Salamandra atunci fu cuprinsă de o dragoste mare față de frumoasa șerpoaică și ea o răpi crinului ale cărui mireme strigară zadarnic tânguindu-se prin toată grădina după fiica iubită. Salamandra duse pe șerpoaică în palatul lui Phosphorus și spuse acestuia:

„— Unește-mă cu cea pe care o iubesc. Ea trebuie să fie a mea pe totdeauna.

„— Nebunule, ce-mi ceri tu? spuse prințul duhurilor; află că odinioară floarea de crin a fost iubita mea și a domnit împreună cu mine, însă scânteia pe care am aruncat-o într'insa era s'o nimicească și numai biruința asupra balaurului negru care ține

acum legate în lanțuri duhurile pământului a ocrotit-o pe floare, astfel încât petalele au rămas destul de tari ca să închidă în ele scânteia și s'o păstreze. Dar dacă tu o îmbrățișezi pe șerpoaica verde, focul tău are să-i ardă trupul și din tine va ieși, repede răsărită, o făptură nouă.

„Salamandra nu ascultă de sfatul pe care i-l dădu prințul duhurilor. Plină de o dorință arzătoare, o luă în brațe pe șerpoaica verde și aceasta se prefăcu în cenușă și o nouă făptură, înaripată, născută din cenușă, se ridică și sbură în văzduh. Salamandra fu cuprinsă de nebunia desnădejdiei și alergă, improșcând foc și flăcări, prin grădină, pe care o pustii astfel încât florile căzură arse la pământ și jalea lor umplu văzduhiul. Prințul duhurilor, foarte mâniat, prinse pe salamandră și spuse:

„— Focul tău s'a potolit. Flăcările tale s'au stins, razele tale au orbit... Scufundă-te și cazi printre duhurile pământului, ca ele să te chinuiască și să te batjocorească și să te ție captivă până când focul din nou se va aprinde și va țâșni iarăș din pământ strălucind cu tine în chip de făptură nouă.

„Biata salamandră se prăbuși stinsă. Și atunci se apropie bătrânul și ursuzul duh al pământului, care era grădinarul lui Phosphorus, și spuse:

„— Stăpâne, cine are a se plânge de salamandră mai mult decât mine? Toate florile frumoase pe care le-a ars nu le-am împodobit eu oare cu metalele mele cele mai frumoase? Nu m'am îngrijit eu de semințele lor și le-am crescut cum se cuvine și

mi-am cheltuit cu ele atâtea culori frumoase?... Și totuș iau acum apărarea bieteii salamandre pe care numai dragostea, de care și tu, stăpâne, ai fost cuprins de atâtea ori, a făcut-o să-și iasă din minți și să pustiiască grădina... Ridică-i pedeapsa prea aspră pe care i-ai dat-o!

„— Focul ei acuma s'a stins, spuse prințul duhurilor. În nefericitele vremuri când neamul degenerat al oamenilor nu va mai pricepe vorbele naturii, când duhurile elementare, surghiunite în tărâmurile lor, vor vorbi cu omul numai dela mari depărtări și în înăbușite acorduri, când omului, scos din cercul armonios, doar numai un dor nesfârșit îi va aduce vești din minunatul tărâm în care trăia odinioară când în sufletul lui mai era credință și iubire, — în acele vremuri nefericite, se va aprinde din nou focul salamandrei dar ea nu va mai răsări decât în chip de om și va trebui, intrând cu totul în viața plină de nevoi și griji, să îndure toate necazurile acestei vieți. Însă ea va păstra amintirea stării sale dela început și nu numai atâta ci va trăi din nou în sfântă armonie cu întreaga natură va pricepe minunile ei, și puterea duhurilor înrudite îi va sta la îndemână. Într'o tufă de crini va găsi iarăș pe șerpoaica verde și rodul unirii cu dânsa va fi trei fiice care vor apărea oamenilor în chipul mamei. Primăvara, ele se vor atârna de crengile socului și vor rosti vorbe cu vocile lor dulci de cristal. Dacă, în acele biete vremuri păcătoase, de nesimțire și întunecare, se va găsi un tânăr care să audă cântecul

lor, dacă vreuna din șerpoaice îl va privi cu ochii ei frumoși, dacă privirea ei va aprinde în el presimțirea minunatului tărâm spre care să se poată avânta cu îndrăzneală, când va arunca povara vieții de rând, dacă odată cu dragostea de șerpoaică va încolți arzătoare în el credința în minunile naturii și în propria lui existență în mijlocul acestor minuni, atunci șerpoaica va fi a lui. Dar salamandra nu va putea să-și arunce povara ei apăsătoare și să se întoarcă iar la frații ei până când nu se vor găsi trei tineri de aceștia care să se căsătorească cu cele trei fete.

„— Dă-mi voie, stăpâne, spuse duhul pământului, să fac acestor trei fete un dar care să slăvească viața lor cu soții pe care și-i vor găsi. Fiecare dintre ele va primi un urcior din cel mai frumos metal pe care îl am. Il voi șlefui cu raze pe care le voi lua diamantului. În strălucirea lui se va oglindi tărâmul nostru minunat așa cum e acum în acord cu întreaga natură. Din urcior va răsări în clipa căsătoriei un crin roș ale cărui flori veșnice vor învălu cu dulci mireme pe tânărul acela bine încercat. Curând după aceea el va pricepe vorbele lor și minunile tărâmului nostru și va veni să locuiască cu iubita lui în Atlantida.

„Acuma știi, dragă Anselmus, că tata e totmaî salamandra de care ți-am povestit. El a trebuit, cu toată firea lui înaltă, să se supună micilor necazuri ale vieții obișnuite și de aici vin toanele lui răutăcioase cu care necăjește lumea. Mi-a spus de

multe ori că alcătuirea sufletească pe care a pus-o atunci prințul Phosphorus ca o condiție a unirii cu mine și cu surorile mele poartă acum un nume care prea adeseori e rău și greșit întrebuintat. Ea poartă numele de suflet copilăresc și poetic. Acest suflet se găsește uneori la tineri care, din pricina mării simplități a apucăturilor lor și fiindcă le lipsește așa zisa școală a lumii, sunt luați în răs de plebe. O, dragul meu Anselmus! Tu ai priceput atunci sub șoc cântecul meu, privirea mea... tu iubești pe șerpoaica verde, tu crezi în mine și vrei să fii al meu pe totdeauna! Crinul cel frumos va înflori din urciorul de aur și vom locui uniți și fericiți în Atlantida. Dar nu trebuie să-ți ascund un lucru și anume că, în lupta cumplită cu salamandrele și duhurile pământului, balaurul cel negru s'a descolăcit și a sburat prin văzduh. E drept că acum Phosphorus-l-a prins și-l ține iarăș în lanțuri dar din penele negre care în luptă au căzut pe pământ, au răsărit duhuri potrivnice care pretutindeni înfruntă pe salamandre și pe duhurile pământului. Femeia aceea care îți este atât de dușmană, dragă Anselmus, și care, cum tata știe foarte bine, vrea să intre în stăpânirea urciurului de aur, își datorește viața iubirii dintre o pană desprinsă din aripile balaurului și o sfeclă. Ea își cunoaște originea și puterea căci în gemetele și în zvârcoliturile balaurului prins ea descopere tainele multor constelații minunate și face tot ce-i stă în putință să pătrundă în suflete iar tata luptă împotriva ei cu fulgerele care țâșnesc

din sufletul salamandrei. Toate principiile potrivnice care se ascund în plantele vătămătoare și în animalele veninoase ea le adună și, amestecându-le în constelații prielnice, stârnește tot felul de vedenii rele care umplu de groază și de spaimă simțurile omului și îl aruncă în puterea acelor demoni pe care i-a zămislit balaurul învins în luptă. Ferește-te de baba aceea, dragă Anselmus, ea îți este dușmană fiindcă tu cu sufletul tău pios și copilăresc ai distrus multe din vrăjile ei rele. Ține cu credință... cu credință ține la mine... în curând ai să-ți ajungi ținta!..”

— O Serpentina, Serpentina mea! exclamă Anselmus, cum aş putea eu să mă las de tine, cum aş putea să nu te iubesc mereu!

Pe gura lui o sărutare se aprinse și el se trezi că dintr'un vis greu. Serpentina dispăruse. Ceasul bătea șase. Lui Anselmus i se strânse inima când se gândi că nu copiasse nimic. Gândindu-se cu grijă la ce va zice arhivarul, el se uită pe foaia de pergament și, o, minune! copia manuscriptului tainic era isprăvită și, privind mai bine semnele, i se păru că a copiat povestirea Serpentinei despre tatăl ei, favoritul prințului duhurilor Phosphorus în minunata țară a Atlantidei.

Arhivarul Lindhorst intră în odaie îmbrăcat cu redingota lui cenușie, cu pălăria în cap și bastonul în mână. Se uită la pergamentul copiat de Anselmus, luă o priză zdravănă și spuse zâmbind:

— Știam eu!... Uite ici talerul, domnule Ansel-

mus, și acuma hai să mergem la Baia lui Linke... hai după mine!

Arhivarul trecu repede prin grădina în care era un zgomot așa de mare de șuerături, de cântece și de vorbe încât Anselmus fu amețit cu totul și mulțumi cerului când se văzu în stradă. Abia făcură câțiva pași și întâlniră pe registratorul Heerbrand care veni și el cu dâșii. La poartă își umplură pipele. Registratorul Heerbrand se plânse că n'are aprinzătoarea la el. Lindhorst spuse atunci supărat:

— Ce aprinzătoare? Uite ici foc cât vrei!

Și plesni din degete din care țâșniră scânteii mari cu care își aprinseră repede pipele.

— Uite, domnule, ce scamatorie chimică! spuse Heerbrand.

Dar Anselmus se gândi, nu fără un fior în suflet, la salamandră.

La Baia lui Linke, registratorul Heerbrand bău atât de multă bere tare încât, el care era de altfel un om liniștit și blajin, începu să cânte cântece studentești cu voce pițigăiată de tenor, întrebă mânios pe oricine dacă e prieten sau nu cu dânsul și în sfârșit Anselmus trebui să-l ducă acasă când arhivarul Lindhorst plecase încă de mult.

CAPITOLUL IX

Cum studentul Anselmus deveni mai rezonabil. — De vorbă la punciu. — Cum studentul Anselmus luă pe directorul Paulmann drept huhurez și cum directorul fu foarte supărat de acest lucru. — Pata de cerneală și urmările ei.

Toate ciudățeniile și minunățiile care se întâmplaseră zilnic lui Anselmus îl scosese ră cu totul din viața obișnuită. Nu mai vedea pe niciun prieten și aștepta în fiecare dimineață cu nerăbdare ceasurile douăsprezece, care îi deschideau paradusul. Și totuși, în timp ce tot sufletul lui era îndreptat către frumoasa Serpentina și către minunile tărâmului fermecat dela arhivarul Lindhorst, el se gândea uneori fără să vrea la Veronica, ba chiar uneori i se părea că ea vine spre el și îi mărturisește roșind cât de adânc îl iubește și cum ar vrea să-l smulgă dintre fantomele care nu fac decât să-l necăjească și să-și bată joc de el. Uneori, parcă o forță străină îl năpădea deodată și îl târa fără împotrivire spre Veronica pe care o uitase cu totul și el trebuia să urmeze această forță încotro voia ea ca și cum ar

fi fost legat strâns de fată. Chiar în noaptea după ce privise întâia oară pe Serpentina în chipul unei fete minunat de frumoase și de încântătoare, după ce aflase minunata taină a căsătoriei dintre salamandră și șerpoaica verde, Veronica îi apărură în fața ochilor mai limpede decât niciodată. Da, abia când se trezi, își dădu seama că a fost numai un vis, că fusese convins că Veronica a venit la el și i s'a plâns cu o adâncă durere că el jertfește dragostea ei aparițiilor fantastice pe care le stârnește numai desordinea sufletului lui și că toate acestea îi vor aduce numai nenorocire. Veronica fusese mai drăguță ca niciodată. Nu mai putea s'o alunge din minte și starea aceasta îl chină așa de mult încât se gândi să scape de ea făcând o plimbare înainte de-a se duce la arhivar. O forță tainică și magică îl duse spre Pirnaer Tor și tocmai voia să apuce pe o stradă laterală când deodată directorul Paulmann care venea după el, îl strigă din urmă:

— Ei, ei! dragă domnule Anselmus! Amice! Amice! dar unde ai fost până acum? Nu te mai vezi de loc! Știi că Veronica ar vrea tare mult să mai cânte odată cu dumneata? Hai cu mine; voiai să vii la noi, nu?

Anselmus, de nevoie, trebui să meargă cu directorul. Când intrară în casă, Veronica îi întâmpină foarte curat și îngrijit îmbrăcată, așa încât directorul Paulmann o întrebă plin de mirare:

— Ei, de ce te-ai gătit așa? Aștepti vreo vizită?.. Uite, l-am adus pe domnul Anselmus!

Când Anselmus, amabil și cuviincios, sărută Veronicăi mâna, simți o ușoară strângere care ca un râu de foc îi străbătu toate fibrele. Veronica era voioșia și drăgălășenia însăși și când Paulmann se duse în odaia lui, ea știu să-l aprindă așa de bine pe Anselmus cu tot felul de tachinerii și de glume încât el își uită orice sfială și începu să alerge prin odaie după sburdalnică față. Dar demonul îl cuprinse din nou; Anselmus răsturnă masa și besac-teaua cu ace și ață a Veronicăi se răsturnă. Anselmus o ridică de jos. Capacul sărise și el zări o oglinjoară rotundă de metal în care se uită cu o deosebită plăcere. Veronica veni încetitor la spatele lui, își puse mâna pe brațul lui și lipindu-se strâns de Anselmus se uită și ea în oglindă. În sufletul lui Anselmus începu parcă o luptă. Gânduri... imagini... apărură și dispărură iarăș... Arhivarul Lindhorst... Serpentina... șerpoaica verde... În sfârșit totul se liniști și tot ce era nelămurit se închegă și se limpezi. I se păru clar acuma că el numai la Veronica se gândise toată vremea și că figura care îi apăruse ieri în camera albastră fusese tot Veronica și că legenda fantastică a căsătoriei salamandreii cu șerpoaica verde a fost numai scrisă de el dar nu i-a povestit-o nimeni. Se miră singur de visările lui și le puse pe seama stării lui sufletești exaltate din pricina iubirii lui pentru Veronica și a lucrului dela arhivarul Lindhorst, în ale cărui odăi miroase de altfel atât de ciudat și de amețitor. Îi veni să râdă de nebuneasca lui închipuire care îl

făcuse să creadă că e îndrăgostit de o șerpoaică și că un arhivar chiabur e o salamandră.

— Da, da! e Veronica, exclamă el și, întorcând capul, el văzu ochii albaștri ai Veronicăi, care străluceau de dragoste și de dor.

Un ah! înnăbușit sbură de pe buzele ei care chiar în aceeaș clipă se lipiră arzătoare de ale lui.

— O, ce fericit sunt! suspină el, fermecat. Ceea ce ieri numai am visat mi se întâmplă astăzi aievea.

— Și ai să te însori într'adevăr cu mine când ai să ajungi consilier? întrebă Veronica.

— Negreșit! răspunse Anselmus.

Ușa scârțâi și directorul Paulmann intră spunând:

— Nu te mai las să pleci, dragă domnule Anselmus. Stai la noi la masă, mâncăm ce-o fi și după aceea Veronica ne face o cafea strașnică pe care o s'o bem cu registratorul Heerbrand care mi-a făgăduit că vine și el.

— Dar nu știți, domnule director, răspunse Anselmus, că trebuie să mă duc la arhivarul Lindhorst unde am de lucru?

— Uite ici, amice! spuse directorul Paulmann și îi întinse ceasornicul care arăta douăsprezece jumătate.

Anselmus văzu acum că e prea târziu ca să se mai ducă la arhivar și se supuse cu atât mai bucuros dorinței directorului cu cât spera astfel s'o vadă toată ziua pe Veronica și să primească dela ea priviri pe furiș, străngeri drăgăstoase de mână și chiar

vreo sărutare. Pretențiile lui crescuseră acum și el se simțea tot mai mulțumit și tot mai mult se convingea că va scăpa în curând de toate închinările fantastice care ar fi putut într'adevăr să facă din el iar un om nebun. Registratorul Heerbrand veni și el după masă și, după ce băură cafeaua și amurgul începu să se lase, dădu a înțelege frecându-și vesel mâinile și zâmbind că are la dânsul ceva care, amestecat de mâinile frumoase ale Veronicăi și pregătit cum se cuvine, bine numerotat și paginat, le va fi de mare bucurie în această seară rece de Octombrie.

Directorul Paulmann spuse:

— Dar scoate odată făptura aceea misterioasă pe care o ai la dumneata, dragă registratore!

Și atunci registratorul Heerbrand își băgă mâna în buzunarul adânc al hainei și scoase la iveală în trei reprize o sticlă de rom, lămâi și zahăr.

Nu trecu nicio jumătate de ceas și pe masa lui Paulmann fumega un punct minunat. Veronica turna în pahare și prietenii stăteau veseli de vorbă. Dar imediat ce duhul băuturii i se urcă la cap lui Anselmus, se înapoiară și toate imaginile minunate și stranii pe care le trăise în ultimul timp. El văzu pe arhivarul Lindhorst în halatul lui de damasc care strălucea ca fosforul... văzu odaia cea albastră, palmierii aurii și chiar începu parcă din nou să creadă în Serpentina... În sufletul lui era fierbere și vuet. Veronica îi întinse un pahar de punct. Când îl luă, el atinse ușor mâna fetei.

— Serpentina! Veronica! oftă el în sufletul lui. Anselmus căzu pe gânduri. Registratorul Heerbrand exclamă chiar atunci:

— Oricum ar fi, arhivarul Lindhorst rămâne un bătrân ciudat și e greu de priceput ce-i cu dânsul. Dar să trăiască! Ciocnește, domnule Anselmus!

Anselmus se trezi din visarea lui și ciocnind cu registratorul, spuse:

— Prea stimată domnule registrator, asta e din pricină că arhivarul Lindhorst este de fapt o salamandă care a pustiit, fiind la mânia, grădina lui Phosphorus, prințul duhurilor, fiindcă îi fugise șerpoaica verde.

— Ce? Cum? întrebă directorul Paulmann.

— Da, urmă Anselmus, de asta trebuie el acum să fie arhivar și să stea aici în Dresda cu cele trei fete ale lui, care fete, de altfel, nu sunt decât niște șerpoaice de aur verde care stau la soare pe crengile socului, cântă ademenitor și atrag pe tineri ca niște sirene.

— Domnule Anselmus, domnule Anselmus! spuse directorul Paulmann, dar ce, nu ți-e bine? Pentru Dumnezeu, ce absurdități spui?

— Are dreptate, strigă registratorul Heerbrand. Arhivarul ăsta e o salamandă afurisită; scoate din degete scânteii care îți găuresc haina ca iasca aprinsă... Da, da, ai dreptate, frate Anselmus, și cine nu crede e dușmanul meu!

Și registratorul Heerbrand izbi cu pumnul în masă de zăngăniră paharele.

— Ce ești nebun, registratore? strigă supărat directorul Paulmann. Domnule student, domnule student! urmă el, ce te-ai apucat iarăș să faci?

— O, spuse Anselmus, și nici dumneata, domnule director, nu ești altceva decât o pasăre, un huhurez care coafezi...

— Cum? spuse mânios directorul, eu pasăre? eu huhurez? eu coafor? Domnule, dumneata ești nebun... nebun!

— Dar baba îi vine de hac, spuse registratorul Heerbrand.

— Da, continuă Anselmus, baba are putere mare, cu toate că e de origine inferioară fiindcă tată-său nu-i decât o pană zdrențăroasă și mamă-sa o păcătoasă de sfeclă, dar puterea ei în cea mai mare parte o datorește la tot felul de creaturi potrivnice... canale veninoase care stau pe lângă ea.

— Asta e o calomnie odioasă, strigă Veronica cu ochi strălucitori de mânie. Bătrâna Liza e o femeie înțeleaptă și motanul cel negru nu-i o creatură potrivnică ci un tânăr cultivat, cu maniere alese și cousin germain cu dânsa.

Registratorul Heerbrand spuse:

— Dar salamandra poate oare să mănânce fără să-și pârlească barba și fără să piară în chip mizerabil?

— Nu, nu! strigă Anselmus. Niciodată n'are să mai poată asta. Și șerpoaica verde mă iubește fiindcă sunt un suflet copilăresc și m'am uitat în ochii Serpentinei.

— Serpentinei are să-i scoată ochii motanul strigă Veronica.

Directorul Paulmann începu să urle furios:

— Salamandra... salamandra vă stăpânește pe toți... Dar sunt într'o casă de nebuni? Sunt și eu nebun? Ce nebunii am început și eu să vorbesc? Da, am înnebunit și eu... am înnebunit!

Și directorul Paulmann sări în sus, își smulse peruca din cap și o asvârli în tavan așa încât bucele strivite pârâiră și, desfăcute, împrăștiară pudra în toate părțile. Anselmus și registratorul Heerbrand luară castronul de puncti și paharele și le asvârliră chiuind, în tavan încât cioburile săriră pretutindeni, zângănind.

— Vivat salamandra... Pereat, pereat baba... Sfărâmați oglinda de metal, scoateți motanului ochii!.. Păsărele, păsărele în văzduh... Iha! iha! evohe. salamandra!

Așa strigau și sbierau toți trei ca niște nebuni.

Francisca fugi plângând. Veronica sta gemând de durere și de jale pe sofa. Ușa se deschise și intră un omuleț într'o manta cenușie. Toți tăcură deodată. Fața omulețului avea ceva ciudat de grav și privirile erau atrase mai ales de nasul lui coroiat pe care stăteau niște ochelari enormi. Purta o perucă stranie care părea mai mult un smoc de pene.

— Hei, bună seara, cârâi omulețul caraghios. Aici e domnul student Anselmus? Salutări dela domnul arhivar Lindhorst. V'a așteptat zadarnic azi dimi-

neată dar mâine, vă roagă să nu lipsiți dela ora obișnuită.

După ce spuse acestea, el se îndreptă spre ușă și toți văzură acum că omulețul grav era un papagal cenușiu. Directorul Paulmann și registratorul Heerbrand începură să râdă de se cutremură odaia. Veronica în vremea asta ofta și scâncea sfâșiată parcă de o jale nemaipomenită. Anselmus, cuprins de nebunia groazei, se repezi în neștire la ușă și o luă la fugă pe străzi. Iși găsi automatic casa și odaia. În curând văzu pe Veronica apropiindu-se, prietenoasă și împăcată, de dânsul și întrebându-l de ce, amețit de băutură, a speriat-o așa de tare. Ea îi mai spuse să se ferească de închipuiri când lucrează la arhivar .

— Noapte bună, noapte bună, dragul meu, șopti Veronica și-l sărută ușor pe gură.

Anselmus voi s'o prindă în brațe însă făptura de vis pieri și el se trezi senin și înviorat. Incepu să râdă când se gândi la efectele punciiului, dar când se gândi la Veronica se simți cuprins de voie bună. „Numai ei, își spuse el, trebuie să-i mulțumesc că am scăpat de fanteziile mele neroade. Zău așa, am fost și eu ca acela care credea că e de sticlă sau ca acela care nu ieșea din casă de frică să nu-l mănânce găinile, fiindcă își închipuia că e un grăunte. Imediat ce ajung consilier mă însor cu mademoiselle Paulmann și sunt fericit”.

Când Anselmus, la amiază, trecu prin grădina arhivarului Lindhorst, începu să se mire că toate aici

i-au putut părea ciudate și miraculoase. Nu vedea acum decât vase cu flori obișnuite, mușcate, olendri și altele la fel. În locul păsărilor de toate culorile care râdeau de el, zburau acum numai câteva vrăbii care scoaseră un țipăt neplăcut și neînțeles când îl zăriră pe Anselmus. Odaia albastră îi păru și ea cu totul altfel și nu înțelegea cum au putut să-i placă măcar o clipă zugrăveala strident albastră și tulpinile nefiresc de aurii ale palmierilor cu frunzele informe și sclipitoare.

Arhivarul îl privi cu un zâmbet ironic și îl întrebă:

— Ei cum ți-a plăcut punciul ieri, dragă Anselmus?

— O, desigur că papagalul v'a... începu să răspundă Anselmus dar se opri fiindcă se gândi iarăși că și apariția papagalului fusese numai o nălucire a simțurilor zăpăcite.

— Am fost doar și eu acolo, spuse arhivarul. Nu m'ai văzut. Eram s'o pățesc rău din pricina nebuniei voastre. Eram în castronul cu punci tocmai în momentul când registratorul a luat castronul ca să-l svârle în tavan. Am trebuit să mă retrag repede în pipa directorului. Și acuma, la revedere, domnule Anselmus! Lucrează bine! Îți plătesc talerul și pentru ziua de ieri când ai lipsit, asta pentru că până acum ai lucrat așa de bine.

„Cum poate arhivarul să vorbească asemenea năzbâtii?” își spuse Anselmus și se așeză la masă ca să înceapă copia manuscrisului pe care Lindhorst,

ca de obicei, îl întinsese în fața lui. Dar văzu pe sulul de pergament atâtea trăsături și înflorituri ciudate și încâlcite care zăpăceau privirea fără să dea ochiului niciun punct de sprijin încât i se păru aproape cu neputință să le copieze întocmai. Când te uital pe deasupra, pergamentul părea numai o marmură cu vine colorate sau o piatră împestrițată de mușchi.

Anselmus vru totuș să încerce și muie liniștit pana în cerneală dar cerneala nu voi să curgă. El scutură nerăbdător pana și... o, cerule! o pată mare căzu pe originalul desfăcut în fața lui. Din pată țâșni șuerând și vâjâind un fulger albastru care șerpui cu pocnete prin odaie înălțându-se spre tavan. Din pereți ieși un abur gros, frunzele începură să foșnească parcă scuturate de furtună, și din ele se repeziră basilisci strălucitori, învoluturați de foc, și care aprinseră aburul, așa încât flăcări mari învăluiră trosnind pe Anselmus. Tulpinile de aur ale palmierilor se prefăcură în șerpi uriași care își ciocneau între ei capetele uricioase, cu sunete tăioase de metal și care înlănțuiră pe Anselmus cu trupurile lor acoperite de solzi.

— Nebunule! Primește-ți acum pedeapsa pentru ceea ce ai făcut în nerușinata ta nechibzuință!

Era glasul cumplit al salamandrei care, cu coroana pe cap, apăru, ca o rază orbitoare, desupra șerpilor printre flăcări. Gurile deschise ale șerpilor vărsau acum cascade de foc peste Anselmus și valurile de foc pârură că se îngroașă în jurul trupului

lui devenind o masă tare și rece ca gheața. În timp ce măduarele lui Anselmus, închircindu-se tot mai mult, înțepeniră, el își pierdu cunoștința. Când își veni din nou în fire, nu mai putea face nicio mișcare; era încunjurat de o lumină strălucitoare de care se lovea imediat ce ridica mâna sau voia să se miște.

Wai! el se afla acum într'o sticlă de cristal bine astupată, pe un raft în biblioteca arhivarului Lindhorst.

CAPITOLUL X

Suferințele studentului Anselmus în sticlă. — Viața fericită a unor elevi dela Kreuzschule și a unor practicanți. — Lupta din biblioteca arhivarului Lindhorst. — Izbânda salamandrei și liberarea studentului Anselmus.

Am dreptate să mă îndoiesc, iubite cititor, că tu vei fi fost vreodată închis într'o sticlă, afară doar dacă vreun vis rău nu te-a necăjit cumva cu asemenea miracole absurde. Dacă ai pățit asta cândva, atunci ai să înțelegi nenorocirea studentului Anselmus; dar dacă n'ai visat așa ceva niciodată, atunci fie ca închipuirea ta sprintenă să te închidă pentru câteva clipe în cristal, de dragul meu și al lui Anselmus... Ești strâns împrejmuț de o strălucire orbitoare; toate lucrurile în jurul tău îți apar luminate și învăluite de culorile curcubeului... totul tremură și șovăe și vuește în sclipiri... tu plutești nemșcat ca într'un eter înghețat care te strânge, astfel încât spiritul poruncește zadarnic trupului mort. Tot mai greu și mai greu îți apasă pieptul povara înăbușitoare. Cu fiecare răsuflare, puținul aer din

strâmta încăpere în care ești închis scade și mai mult. Vinele ți se umflă și, sfâșiați de o spaimă cumplită, toți nervii sângerează în luptă cu moartea. Ai milă, iubite cetitor, de studentul Anselmus care suferea aceste nespuse chinuri în închisoarea lui de sticlă. Dar el își dădu seama că moartea n'ar putea să-l izbăvească, deoarece se trezi deodată din leșinul în care îl scufundase chinul lui nemaipomenit și văzu soarele dimineții luminând prietenos odaia. Chinurile lui începură atunci din nou. Nu-și putea mișca niciun deget însă gândurile lui se loveau de sticlă amețindu-l cu sunete discordante și în locul cuvintelor pe care odinioară, spiritul i le rostea dinăuntru, el nu mai auzi decât vuetul înăbușit al nebuniei. Anselmus, desnădăjduit, strigă:

— O, Serpentina, Serpentina! scapă-mă din chinurile acestea infernale!

I se păru atunci că îl învâluie suspine ușoare care împrejmuie sticla asemeni unor frunze verzi și străvezii de soc; sunetul încetă, strălucirea orbitoare pieri și el răsuflă mai ușor:

— Nu sunt oare eu însumi vinovat de nenorocirea mea? Vai! N'am păcătuit eu oare chiar față de tine, frumoasă și iubită Serpentină? Nu m'am în-doit eu de tine? N'am pierdut eu oare credința și cu ea tot, tot ce avea să mă facă fericit?.. Vai! tu n'ai să mai fii niciodată a mea, urciorul de aur e pierdut pentru mine, minunile lui n'am să le mai văd niciodată! O, numai o singură dată aș vrea să te mai văd și să aud glasul tău dulce, Serpentina!

Anselmus se tânguia astfel, cuprins de o durere adâncă. Și atunci, cineva spuse chiar lângă dânsul:

— Eu nu știu zău ce vrei dumneata, domnule student. Ce ai de te lamentezi așa de grozav?

Anselmus văzu atunci că lângă el, pe acelaș raft, mai erau încă cinci sticle în care zări trei elevi dela Kreuzschule și doi practicanți.

— O, domnilor, tovarășii mei de nenorocire, exclamă el, cum puteți să fiți așa de liniștiți, ba chiar așa de mulțumiți, așa cum observ după fețele voastre vesele? Doar și dumneavoastră stați închiși în sticle ca și mine și nu vă puteți mișca de fel și nu puteți gândi ceva rezonabil fără ca să se stârneasă deodată o larmă și un zgomot cu pocnete și plesnete de vă vuește și vă vâjâie capul! Dar de sigur că nu credeți în salamandră și în șerpoaica verde.

— Vorbești întraiurea, domnule student, spuse unul din cei dela Kreuzschule. Niciodată nu ne-am simțit mai bine decât acuma fiindcă talerii de argint pe care i-am primit dela nebunul de arhivar pentru tot felul de scrieri confuze ne priesc foarte bine. Acuma nu mai avem nevoie să învățăm coruri italienești, ne ducem în fiecare zi la Joseph sau la alte cârciumi, bem cu plăcere bere tare, ne uităm la fetele frumoase și cântăm ca niște studenți adevărați *gaudeamus igitur* și suntem foarte mulțumiți.

— Domnii au perfectă dreptate, spuse un practicanț. Și eu sunt plin de taleri de argint ca și

scumpul meu coleg de alături și mă plimb frumos pe Weinberg în loc să stau și să scriu acte între patru pereți.

— Dar bine, domnilor, spuse Anselmus, nu vedeți că sunteți cu toții închiși în niște sticle și că nu numai că nu vă puteți plimba dar nici măcar o mișcare nu puteți să faceți?

Atunci toți ceilalți cinci începură să râdă cu hohote și ziseră:

— Studentul e nebun, își închipuie că stă într'o sticlă și stă în realitate pe podul Elbei și se uită în apă. Hai să mergem!

— Ah, suspină Anselmus, aceștia n'au văzut-o niciodată pe Serpentina, ei nu știu ce e libertatea și viața în credință și iubire și de aceea nu simt apăsarea închisorii în care i-a aruncat salamandra din cauza negliobiei și a prostiei lor, dar eu nenorocitul am să pier de rușine și durere dacă ea, pe care o iubesc atât de mult, nu mă va scăpa.

Atunci glasul Serpentinei se auzi șoptind prin odaie:

— Anselmus!... crede, iubește, nădăjduște!...

Și fiecare sunet străluci ca o rază în închisoarea lui Anselmus și cristalul își domoli strânsoarea și se destinse astfel încât pieptul captivului putu să se miște și să se ridice. Chinurile lui scăzură tot mai mult și el văzu că Serpentina îl iubește mereu și că numai ea îi ușurează șederea lui în cristal. El nu se mai îngriji de ușuratecii lui tovarăși de ne-

norocire ci își îndreptă gândul numai spre Serpentina.

Deodată însă se auzi din partea opusă un murmur neplăcut. Anselmus observă imediat că murmurul vine dela un ceainic vechi cu capacul plesnit care stătea în fața lui pe un scrin mic. Când se uită mai bine, apărură tot mai lămurit trăsăturile uricioase ale unui chip bătrân și zbârcit de femeie și în curând în fața raftului stătu precupeața dela Poarta Neagră. Ea rânji batjocoritor și spuse cu voce stridentă:

— Hehei! copilașule... Așa-i că ai pățit-o?... În cristal, în cristal!... Nu ți-am spus eu?

— Râzi tu, râzi, vrăjitoare afurisită, spuse Anselmus. Tu ești de vină, dar salamandra are să te prindă, sfeclă uricioasă ce ești!

— Ho! Ho! răspunse baba. Nu fii așa de fudul! Tu l-ai călcat cu piciorul în față pe feciorașul meu, și mie mi-ai pârlit nasul, dar îmi ești drag, ticălosule, fiindcă altfel ești om cumsecade și ești drag și fetiței mele. Din cristal nu ieși dacă nu te ajut eu. Eu nu pot să ajung până la tine dar cumătrul meu șobolanul care stă chiar deasupra ta în pod are să roadă scândura pe care stai și atunci ai să te dai peste cap și eu am să te prind în șorț ca să nu-ți stâlcești nasul și să-ți păstrezi curată fețișoara ta netedă și după aceea te duc repede la Mamzel Veronica cu care ai să te însori când ai să fii consilier.

— Lasă-mă în pace, ființă a Satanei, strigă An-

selmus foarte supărat. Numai meșteșugurile tale drăcești m'au făcut să cad în păcatul pe care acum trebuie să-l ispășesc. Dar îndur totul cu răbdare fiindcă eu numai aici trebuie să fiu unde Serpentina mă împrejmuie cu dragoste și mângâiere. Ascultă, babo, și te desnădăjduiește! Am să înfrunt puterea ta! Eu numai pe Serpentina o iubesc și am s'o iubesc veșnic! Nu vreau să fiu consilier! Nu vreau s'o mai văd niciodată pe Veronica, ea care m'a ademenit spre rele cu ajutorul tău! Dacă șerpoaica verde nu va putea să fie a mea, atunci mai bine să pier de dor și de durere! Pleacă de aici! Pleacă de aici, dihanie scârboasă!

Baba râse de răsună odaia și spuse:

— Atunci rămâi acolo și pieri! Și acum e vremea să-mi încep ce am de făcut, că mai am și alte treburi pe aici!

Ea își aruncă de pe dânsa mantia neagră și apărură în goliciunea ei respingătoare. Apoi începu să alerge de jur împrejurul odăiei. De de rafturi căzură volume groase; din ele baba rupse foi de pergament pe care le răsuci lipindu-și-le de trup, așa că în curând apărură îmbrăcată ca într'o ciudată armură de solzi colorați. Motanul cel negru ieși improșcând flăcări din călimara de pe masă și mieună către babă care chiui de bucurie și plecă în fugă pe ușă împreună cu dânsul.

Anselmus văzu că s'au dus spre odaia albastră. În curând auzi de departe șuerături și vâjâituri. Păsările țipară în grădină și papagalul cârâi:

— Ajutor! Ajutor! Ne fură, ne fură!

În clipa asta baba intră repede din nou în odaie, purtând în brațe urciorul de aur și strigând sălbat, cu gesturi scârboase.

— Noroc! Noroc! Băiețașule, omoar-o pe șerpoaica verde! Sari pe ea, băiețașule, sari pe ea!

Lui Anselmus i se păru că aude un gemăt adânc, parc'ar fi fost glasul Serpentinei. Fu cuprins de groază și de disperare. Iși adună toate puterile și izbi în cristal. Un sunet ascuțit răsună prin odaie și arhivarul apăru în ușă, în halatul lui de damasc strălucitor, strigând:

— Ho! ho! Ticăloșilor! Vrăjitoare nebună! Aici la mine repede! Ho! ho!

Părul negru al babei i se ridică în cap ca niște țepi, ochii ei roșii se învâpăiară de focul iadului și scrâșnind din dinții ei ascuțiți, cu gura ei largă, șueră :

— Repede, repede-afară, afară!

Spunând acestea, ea râdea behăind, strângea la piept urciorul de aur și scotea din el bulgări de țărână strălucitoare pe care îi asvârlea în arhivar. Dar când bulgării atingeau halatul, se prefăceau în flori și cădeau jos. Crinii halatului se învâpăiara și arhivarul aruncă în vrăjitoare crinii care ardeau trosnind și baba urla de durere. Dar ea începu să sară în sus scuturându-și armura de pergament și crinii se strânsură și se făcură cenușă.

— Sări pe el, băiatule, strigă baba și motanul cel negru sări în aer și se repezi la ușă spre arhivar.

Dar papagalul cel cenușiu sbură spre dânsul și îl apucă cu ciocul lui coroiat de ceafă așa încât sânge roș aprins începu să-i curgă din gât. Vocea Serpentinei se auzi strigând:

— Am scăpat! Am scăpat!

Baba sări mânioasă și se rezezi în arhivar, zvârli îndărăt urciorul de aur și resfirându-și degetele lungi vru să-l strângă de gât pe arhivar, însă acesta își scoase repede halatul și îl asvârli în babă. Din foile de pergament săriră sfârâind flăcări albastre și baba începu să se învârtească urlând de durere, încercând să apuce ureiorul de aur și să rupă cât mai multe foi de pergament din cărți ca să stingă flăcările. Când izbutea să-și arunce pe trup țărână, sau foi de pergament, focul se stingea. Dar deodată din trupul arhivarului țâșniră spre babă raze de foc suerătoare.

— Pe ea! Pe ea! Victorie Salamandrei! răsună vocea arhivarului și mii de fulgere se încolăciră în cercuri de foc în jurul babei care urla. Motanul și cu papagalul se luptau sbierând ca niște turbați. Insfârșit papagalul doborî la pământ cu aripile lui puternice pe motan, îl împunse și-l ținu strâns cu ghiarele așa încât motanul începu să zbiere și să schiaune cumplit, apoi îi scoase cu ciocul ochii de foc din care țâșni o spumă arzătoare.

Un fum gros ieși din locul unde baba căzuse acoperită de halat. Urletele ei și strigătele ei cumplite de durere se stinseră în depărtare. Fumul care se răspândise greu mirositor se împrăștie. Arhivarul

ridică halatul și de sub el apăru o sfeclă uricioasă.

— Stimate domnule arhivar, vă aduc aici pe dușman învins, spuse papagalul și întinse arhivarului, în cioc, un fir de păr negru.

— Foarte bine, dragul meu, răspunse arhivarul. Iată aici e și dușmanca mea, răpusă și ea. Fă acum tot ce mai trebuie făcut. Astăzi ai să primești un mic cadou: șase nuci de cocos și niște ochelari noi fiindcă, precum văd, motanul ți-a stricat rău ochelarii.

— Să trăești, prea cinstite prieten și stăpân! spuse papagalul foarte mulțumit, luă sfecla în cioc și sbură pe fereastra pe care i-o deschisese arhivarul.

Arhivarul luă urciorul de aur și strigă:

— Serpentina! Serpentina!

Când Anselmus, foarte vesel de moartea babei care îi adusese numai nenorociri, se uită la arhivar văzu din nou figura majestuoasă a printului duhurilor care privea în sus spre el cu nespusă bunătațe și măreție.

— Anselmus, spuse printul duhurilor, de necredința ta n'ai fost tu vinovat ci un principiu potrivit care voia să pătrundă nimicitor în sufletul tău și să te învrăjbească cu tine însuși. Tu ți-ai păstrat credința. Fii acum liber și fericit.

Un fulger străbătu sufletul lui Anselmus. Triplul acord al clopotelor de cristal răsună mai tare și mai puternic decât îl auzise vreodată. Fibrele și ner-

vii lui tresăriră. Acordul, umflându-se tot mai tare, răsună prin odaie, sticla care îl închisese pe Anselmus se sfărâmă și el se aruncă în brațele Serpentinei.

CAPITOLUL XI

Supărarea directorului Paulmann din pricina nebuniei izbucnite în familia lui. — Cum registratorul Heerbrand a devenit consilier și s'a plimbat pe frigul cel mare în pantofi și în ciorapi de mătasă. —

Mărturisirile Veronicăi. — Logodnă în fața unui castron cu supă.

— Ce zici de asta, dragă registratore, că ieri blestematul acela de puncti ni s'a urcat la cap și ne-a împins la tot felul de *alotriis*?

Așa spunea directorul Paulmann intrând a doua zi dimineața în odaia care era încă plină de cioburi și în mijlocul căreia nefericita perucă, descompusă în componentele ei primitive, plutea în puncti.

După ce studentul Anselmus fugise pe ușă, directorul Paulmann și registratorul Heerbrand începură să umble clătînându-se prin odaie, strigând ca niște turbați și izbindu-se cu capul unul de celălalt, până când Francisca îl duse pe tată-său cu multă greutate în pat și registratorul căzu foarte ostenit pe sofaua de pe care Veronica se ridicase, fugind în odaia ei.

Registratorul Heerbrand se legase la frunte cu basmaua lui albastră, era acuma foarte palid și melancolic și gemea.

— Ah! dragă directore, nu e de vină punciul pe care mamzel Veronica l-a pregătit așa de bine... nu! de vină e numai blestematul acela de student... N'ai observat că e mente captus încă demult? Și nu știi dumneata că nebunia e molipsitoare? Un nebun înnebunește pe mulți. Să mă scuzi așa spune o zicală veche. Mai ales când ai băut un păhărel, repede te apucă zăpăceala și fără să vrei manevrezi și faci exercițiile pe care ți le arată capul coloanei. Ai să mă crezi, directore, când ți-o spune că și acuma mă apucă ameteala când mă gândesc la papagalul cenușiu?

— Aș, ce vorbă, spuse directorul. Fleacuri!... Era secretarul arhivarului care era îmbrăcat într'o manta cenușie și îl căuta pe Anselmus.

— Se poate, replică registratorul Heerbrand, dar trebuie să mărturisesc că nu-i bine deloc; toată noaptea am auzit șuerând și cântând din orgă...

— Eu eram, spuse directorul. Sforăi cam tare.

— Se poate și asta, urmă registratorul. Dar, directore, directore, nu fără pricină am vrut eu ieri să ne veselim puțin... Dar Anselmus mi-a stricat totul... Dumneata nu știi, o, directore, directore...

Registratorul Heerbrand sări în sus, își smulse basmaua de pe frunte, îmbrățișă pe director, îi strânse mâna cu înfocare, mai spuse odată pe un

ton sfâșietor: O, directore, directore! și luându-și pălăria și bastonul, plecă în fugă.

— Pe Anselmus nu-l mai las să-mi calce pragul, își spuse directorul Paulmann. Acuma văd eu că cu nebunia lui scoate pe toată lumea din minți. Registratorul e pierdut și el... Eu până acuma m'am ținut dar dracul care ieri la beție și-a cam arătat coada ar putea să vie și să-și facă mendrele... Așa dar, apage Satanas! Să nu-l mai văd pe aici pe Anselmus!

Veronica căzuse dela o vreme pe gânduri, nu mai spunea un cuvânt, zâmbea numai ciudat din când în când și căuta singurătatea.

Directorul își spunea supărat:

— Și ei îi stă Anselmus pe suflet. Bine că nu mai vine pe aici. Știu eu că se teme de mine, de asta nu mai vine.

Directorul își rosti ultimile gânduri cu glas tare. Veronicăi, care era și ea de față, îi dădură lacrămile și ea oftă:

-- Dar cum ar putea Anselmus să vină când el e de-atâta vreme închis în sticlă?

— Ce? Cum? spuse directorul. O, Doamne! a început și ea să vorbească într'aiurea ca și registratorul. Nebunia nu-i departe. O, blestematele și ticăloșurile de Anselmus!

Directorul se duse repede la doctorul Eckstein. Acesta zâmbi și spuse iarăș:

— Ai! Ai!

Dar nu prescrise nimic ci, când să plece, mai adăugi la puținul pe care-l spusese:

— Crize de nervi! Are să treacă dela sine... La aer... Plimbări... Distracții! Teatru... *Copilul necros*... *Surorile din Praga*... Are să treacă...

— Așa de mult n'a vorbit doctorul niciodată, își spuse directorul Paulmann. A fost chiar guraliv de tot!

Trecuseră mai multe zile și săptămâni și luni. Anselmus dispăruse și nici registratorul Heerbrand nu mai dădea semn de viață când, la patru Februarie, la douăsprezece fix, el intră în odaia directorului Paulmann, într'o haină nouă tăiată după ultima modă, în pantofi și ciorapi de mătăasă, deși afară era frig zdravăn, și cu un buchet mare de flori în mână. Directorul se minună mult văzându-și prietenul așa de gătit. Registratorul se îndreptă solemn spre director, îl îmbrățișă cu aleasă cuviință și spuse:

— Astăzi, de ziua numelui iubitei și onoratei dumneavoastră fiice domnișoara Veronica, vreau să spun înfărsit tot ceea ce îmi sta de mult pe inimă! Atunci, în seara aceea nefericită când am adus în buzunar ingredientele necesare punciului funest, aveam de gând să vă împărtășesc o veste plăcută și să sărbătorim cu bucurie acea zi fericită, fiindcă aflasem încă de atunci că am fost făcut consilier aulic, înălțare în grad a cărei diplomă am primit-o acum cum nomine et sigillo principis și o am în buzunar...

— A! A! domnule registr... vreau să spun domnule consilier aulic, bâlbâi directorul...

Actualul consilier aulic Heerbrand continuă:

— Dar numai dumneata, stimată directoare, numai dumneată poți să-mi desăvârșești fericirea. Încă de multă vreme am iubit-o în tăcere pe domnișoara Veronica și mă pot lăuda că mi-a aruncat multe priviri prietenești, priviri care mi-au arătat lămurit că nu mă vede cu ochi răi. Însfârșit, stimată directoare... eu, consilierul aulic Heerbrand cer mâna fiicei dumneavoastră, amabila domnișoară Veronica, cu care, dacă n'aveți nimic împotriva, am intenția să mă însor cât de curând.

Directorul Paulmann își lovi palmele una de alta, plin de mirare, și exclamă:

— O! o! o! domnule registr... domnule consilier, cine ar fi crezut așa ceva? Bun, dacă Veronica într'adevăr te iubește, eu despre partea mea n'am nimic împotriva. Poate că melancolia dumitale de-acuma e numai dragostea ascunsă pe care o ai față de ea, stimată consiliere! Cunoaștem noi astea.

În clipa asta intră Veronica, palidă și turburată, așa cum era acum de obicei. Consilierul aulic Heerbrand se duse spre ea, pomeni de onomastica ei în vorbe bine potrivite și îi întinse buchetul parfumat împreună cu un pachetel din care, după ce îl desfăcu, ea scoase o pereche de cercei foarte frumoși. Obrajii ei se înroșiră ușor, ochii îi străluciră și ea exclamă:

— O, Doamne! Sunt aceeași cercei pe care i-am

purtat acum câteva săptămâni și care mi-au plăcut așa de mult.

— Cum se poate asta? întrebă consilierul aulic Heerbrand cam uluit și cam jignit. Abia acum i-am cumpărat din strada Palatului pe un preț îngrozitor!

Dar Veronica nu-l mai asculta ci sta acum în fața oglinzii ca să vadă efectul cerceilor pe care și-i pusese la urechi. Directorul Paulmann îi făcu cunoscut, cu față gravă și ton serios, înălțarea în rang a prietenului Heerbrand precum și propunerea lui. Veronica se uită la consilier cu priviri pătrunzătoare și spuse:

— Știam de mult că vrei să mă iei în căsătorie. Primesc! Îți promit inima și mâna mea dar trebuie să vă spun chiar acum ceva, să vă spun la amândoi, tatei și logodnicului, și să vă destăinuiesc multe lucruri care îmi stau greu pe suflet... și asta chiar acum și chiar dacă din cauza asta s'ar răci supra pe care văd că Francisca a și pus-o pe masă.

Fără să mai aștepte răspunsul directorului și al consilierului, deși aceștia ar fi vrut să mai spună ceva, Veronica urmă:

— Trebuie să-ți spun, dragă tată, că eu l-am iubit mult pe Anselmus și, când registratorul Heerbrand, care a ajuns acuma el însuș consilier, a spus că Anselmus ar putea să fie consilier vreodată, m'am hotărât că el și nu altul va fi soțul meu. Dar după aceea am avut impresia că niște fapte străine și dușmane voiau să mi-l răpească și atunci m'am dus

Ia bătrâna Liza care mi-a fost dadacă și care acum e o femeie înțeleaptă și o mare vrăjitoare. Ea mi-a făgăduit să mă ajute și să mi-l dea cu totul pe Anselmus. În noaptea echinoxului ne-am dus la o răspântie, ea a chemat duhurile iadului și cu ajutorul motanului celui negru am făurit o oglindă mică de metal în care dacă mă uitam gândindu-mă la Anselmus, îl stăpâneam în suflet și în gând. Acuma însă îmi pare rău din inimă că am făcut asta. Alung dela mine toate meșteșugurile Satanei. Salamandra a învins pe bătrână. I-am euzit puțin dar nu mai putea fi niciun ajutor. Când ea s'a prefăcut în sfecă și papagalul a mâncat-o, oglinda de metal s'a sfărâmat cu zgomot mare.

Veronica scoase din besaceaua ei cele două cioburi ale oglinzii sfărâmate și o șuviță de păr. Le întinse pe toate consilierului Heerbrand și urmă să vorbească:

— Ți dau aici, dragă domnule consilier, bucățile oglinzii. Aruncă-le la noapte, la ceasurile douăsprezece, de pe podul Elbei, în apă acolo unde e crucea, fiindcă acolo nu-i înghețat. Șuvița de păr păstrează-o la piept. Mă jur încă odată că alung dela mine toate meșteșugurile Satanei și urez din suflet noroc lui Anselmus; el e acum alături de șerpoaica verde care e mult mai frumoasă și mai bogată decât mine. Pe dumneata, dragă consiliere, te voi iubi și te voi cinsti ca soție dreaptă și credincioasă.

— O, Doamne, Doamne, spuse plin de durere directorul Paulmann, a înebunit, a înebunit... n'are să mai fie niciodată doamna consilier... a înebunit!

— Ba de loc, spuse consilierul Heerbrand. Eu știu că domnișoara Veronica a avut oarecare simpatie pentru afurisitul de Anselmus și poate că, într-o oarecare exaltare, s'a adresat vrăjitoarei care, după cum văd, nu e alta decât cărturăreasa și ghicitoarea dela Seetor, bătrâna Rauerin. Și nu-i mai puțin adevărat că există într'adevăr meșteșuguri oculte care își exercită destul de des asupra oamenilor influența lor potrivnică, asta o citim și la cei vechi, dar ceea ce a spus mamzel Veronica despre victoria salamandrei și despre căsătoria lui Anselmus cu șerpoaica verde este numai o alegorie poetică... oarecum o poezie în care ea a cântat despărțirea ei definitivă de Anselmus.

— Ia-o cum vrei, dragă consiliere, spuse Veronica. Poți s'o iai chiar drept un vis nerod.

— Ba nu spun asta, răspunse Heerbrand, fiindcă știu că și Anselmus e stăpânit de forțe oculte care îl împing spre tot felul de fapte nebunești.

Directorul Paulmann nu se mai putu ține și izbucni:

— Stați, pentru Dumnezeu, stați! Ce! am băut iar prea mult din afurisitul acela de puncti ori nebunia lui Anselmus ne-a cuprins și pe noi? Domnule consilier, ce-ai început iarăș să tot vorbești?... Eu cred că aceasta e numai efectul dragostei dar, odată însurat, are să treacă, fiindcă altfel m'aș teme că și dumneata, prea stimată consiliere, ai puținică nebunie și mi-ar fi frică pentru viitorii descendenți care ar putea moșteni morbul părinților...

Bun! Vă dau binecuvântarea părintească pentru căsătorie și vă dau voie să vă sărutați ca logodnic și logodnică.

Asta se întâmplă imediat și logodna fu încheiată în toată forma încă înainte de-a se răci supa pe masă. Câteva săptămâni după aceea, doamna consilier aulic Heerbrand stătea aievea, așa cum se văzuse în gând odinioară, în balconul unei case frumoase din Piața nouă și se uita zâmbind la eleganții care treceau și uitându-se în sus prin lornetă spuneau:

— Delicioasă femeie doamna consilier Heerbrand!

CAPITOLUL XII

Vești dela moșia pe care a luat-o în stăpânire Anselmus ca ginere al arhivarului Lindhorst. — Ce viață duce el acolo. — Incheere.

Din fundul sufletului simțeam marea fericire a studentului Anselmus care, căsătorit cu frumoasa Serpentina, plecase acum în tărâmul minunat și tainic, în care el își recunoaștea patria, și către care inima lui plină de ciudate presimțiri năzuia de atâta vreme. Dar zadarnic încercam, iubite cititor, să-ți arăt și ție, măcar cât de cât toate minunățiile în mijlocul cărora trăește Anselmus. Vedeam cu supărare că pentru aceasta orice expresie este ștearsă și neîndestulătoare. Mă simțeam copleșit de mizeriile mărunte ale vieții de toate zilele, nimic nu-mi pria, totul mă chinuia și umblam în neștire ca un visător, însfârșit ajunseseam acum în starea studentului Anselmus, așa cum, iubite cititor, ți-am descris-o în capitolul al patrulea. Mă topeam de supărare când reciteam cele unsprezece capitole pe care le dusesem cu bine până la capăt și mă gândeam acum că probabil niciodată nu-mi va fi dat să adaug

și pe al doisprezecelea drept cheie de boltă fiindcă, oridecâteori noaptea mă așezam să isprăvesc opera începută, aveam impresia că niște duhuri viclene (poate să fi fost rubedenii sau cousins germains de-ai vrăjitoarei moarte) îmi arătau un metal lucios și strălucitor în care îmi zăream eul meu, palid, nedormit și melancolic ca registratorul Heerbrand după beția de puncti... Atunci, aruncam pana și mă duceam la culcare pentru ca să visez cel puțin pe fericitul Anselmus și pe frumoasa Serpentina. Asta dura acum de mai multe zile și nopți când, însfârșit, cu totul pe neașteptate, am primit un bilet dela arhivarul Lindhorst, în care el îmi scria următoarele:

„Dumneavoastră, după cum am aflat, ați descris în unsprezece capitole ciudatele întâmplări ale iubitelui meu ginere, fostul student și actualul poet Anselmus, și vă căzniți acum să spuneți, în cel de-al doisprezecelea ultim capitol, ceva despre viața lui fericită în Atlantida unde a plecat cu fiica mea la moșia frumoasă pe care o am acolo. Cu toate că nu prea văd cu plăcere că dumneavoastră ați arătat lumii cititoare firea mea adevărată, deoarece asta poate mă va expune la mii de neplăceri în slujba mea de arhivar, ba chiar ar putea da loc în consiliul la chestiunea, întrucât o salamandră se poate angaja prin jurământ, legalmente și cu efecte obligatorii ca slujbaș la stat și întrucât i se pot încredința afaceri serioase, deoarece după Gabalis și Swedenborg nu trebuie să ai încredere în duhurile

elementare, — cu toate că acum prietenii mei cei mai buni se vor feri de îmbrățișarea mea de teamă că aș putea, cuprins de veselie subită, să fulger puțințel și să le stric frizura și fracul de sărbătoare, — cu toate aceste lucruri, totuș, vă spun că vreau să vă ajut să vă isprăviți opera deoarece în ea se spun multe lucruri bune despre mine și despre fiica mea cea măritată (aș vrea să scap și de celelalte două). Așadar, dacă vreți să scrieți al doisprezecelea capitol, coboriți afurisitele d-voastră de cinci etaje, părăsiți-vă odaia și veniți la mine. În odaia albastră, cea cu palmierii, pe care o cunoașteți, veți găsi tot ce trebuie pentru scris și veți putea să comunicați cetitorilor ce ați văzut; asta va fi mai bine pentru dumneavoastră decât o lungă descripție a unei vieți pe care o cunoașteți doar numai din auzite.

Cu stimă

Salamandra Lindhorst
actual arhivar regal

Acest bilet, de sigur cam aspru și totuș prietenesc, al arhivarului Lindhorst îmi făcu mare plăcere. Părea sigur că ciudatul bătrân cunoștea felul straniu în care aflasem aventurile ginerei lui, aventuri pe care eu, obligat să păstrez secretul, nu trebuia să ți le spun nici chiar ție, iubite cetitor. Totuș el nu luase asta chiar așa în nume de rău cum aș fi putut să mă tem. El singur acum îmi întindea o mână de ajutor ca să-mi isprăvesc opera și din asta puteam,

cu drept cuvânt, să trag încheerea că, în fond, el încuviința ca existența lui ciudată în lumea duhurilor să fie cunoscută prin tipar.

Poate că el trage nădejde, îmi spuneam eu, prin asta să-și mărite și pe celelalte două fete, fiindcă se poate întâmpla să cadă o scânteie în pieptul vreunui tânăr și să aprindă în el dorul de șerpoaica verde pe care pe urmă are s'o caute sub soc în ziua de Înălțare și are s'o găsească. Tânărul acesta va învăța din nenorocirea care l-a lovit pe Anselmus când a fost închis în sticlă să se ferească cum trebuie de orice îndoială și de orice necredință.

La unsprezece, îmi stinsei lampa și mă dusei la arhivarul Lindhorst pe care îl găsiu așteptându-mă în vestibul.

— Bine ați venit, stimate domn! Imi pare bine că nu v'ați îndoit de bunele mele intenții. Veniți, vă rog!

Și el mă conduse prin grădina plină de o lumină orbitoare în odaia albastră în care zării masa violetă la care lucrase Anselmus. Arhivarul ieși o clipă și se întoarse repede înapoi ținând în mână un frumos pocal de aur din care ieșea o flacără albastră.

— V'am adus aici, spuse el, băutura favorită a prietenului dumneavoastră capelmaistrul Iohann Kreisler. E rom aprins în care am pus puțin zahăr. Soarbeți puțin din el. Am să-mi scot halatul și, pentru plăcerea mea și ca să gust tovărășia dumneavoastră în timpul cât veți șede a aici, privind și scriind, am să mă scobor și am să mă ridic din pocal.

— Faceți cum vă place mai bine, stimate domnule arhivar, spusei eu, numai că, atunci când am să beau, să nu cumva să...

— N'ai nicio grijă, dragul meu, spuse arhivarul, își scoase halatul și, spre marea mea mirare, se băgă în pocal și dispăru în flăcări.

Am gustat, fără teamă, din băutură, suflând ușor la o parte flacăra. Era delicioasă!

Frunzele de smarald ale palmierilor nu se mișcă oare cu molcom foșnet și freamăt lin, ca mângâiate de vântul dimineții? Trezite din somn, ele se ridică și tresar și șoptesc în taină despre minunile pe care tonuri dulci de harfă le vestesc ca dintr'o mare depărtare!... Azurul se desprinde din pereți și plutește unduios ca o ceață ușoară. Dar raze orbitoare străpung ceața care se răsucește și se învârtește, ca într'un chiot de bucurie copilărească, și se înalță până la nemăsurata înălțime care se boltește deasupra palmierilor. Și tot mai multe raze se adună până când, într'o lumină limpede, apare cât vezi cu ochii dumbrava în care îl zăresc pe Anselmus.

Stânjenei și lalele și trandafiri arzători își înalță capetele și miresmele lor vorbesc cu sunete armonioase și spun fericitului Anselmus:

— Plimbă-te, plimbă-te printre noi, iubite, tu care ne înțelegi... Mireasma noastră e dorul dragostei... Noi te iubim și ale tale suntem pe totdeauna... Razele de aur ard în sunete fierbinți: noi suntem foc pe care iubirea îl aprinde. Mireasma e dorul dar

focul e dorința. Nu-i ăare locul nostru în inima ta? Ale tale suntem!..

Stufișurile dese și copacii înalți foșnesc:

— Vino la noi, iubite! Focul e dorința dar umbra noastră răcoroasă e speranța! Noi îți mângâiem cu dragoste fruntea fiindcă tu ne înțelegi și fiindcă iubirea stă în pieptul tău.

Izvoarele și pâraele plescăie și tresar:

— Iubite, nu trece atât de iute pe lângă noi... Uită-te în cristalul nostru... Imaginea ta e în noi, imaginea pe care ți-o păstrăm cu dragoste fiindcă tu ne-ai înțeles!

Păsărele în mii de culori ciripesc și cântă în vesel cor:

— Ascultă-ne, ascultă-ne! noi suntem bucuria, plăcerea, farmecul iubirii!

Dar Anselmus privește plin de dor spre templul măreț care se înalță în zarea îndepărtată. Columnele meșteșugite par niște copaci iar capitelurile și chenarele par frunze de acantă care alcătuiesc, în minunate întortochieri și figuri, splendide ornamenteții. Anselmus se îndreaptă către templu. El contemplă cu adâncă voluptate marmora cu vine colorate, treptele acoperite de mușchi.

— O, nu! strigă el fermecat; ea nu mai este departe!

Și din templu iese, frumoasă și plină de farmec, Serpentina. Ea ține în mână urciorul de aur din care a răsărit o minunată floare de crin. În ochii ei

frumoși arde bucuria fără nume a dorului nemărginit. Ea îl privește pe Anselmus și spune:

— O, iubitul meu! Floarea de crin și-a deschis potirul. Binele suprem s'a împlinit. Este oare o fericire care să semene cu a noastră?

Anselmus o ia în brațe în extazul unei arzătoare dorinți. Deasupra capului lui crinul arde cu raze strălucitoare. Și tot mai tare foșnesc copacii și stușișurile și tot mai limpede și mai vesel chiuesc izvoarele și păsările. Insecte colorate joacă în văzduh. Un iureș vesel și chiuitor, în aer, în ape, pe pământ, serbează sărbătoarea iubirii! Printre frunze pretutindeni zvâcnesc fulgere, din pământ diamante privesc ca niște ochi scânteetori, fântâni țâșnitoare se înalță din izvoare, ciudate miresme plutesc cu foșnet de aripi: sunt duhurile elementare care slăvesc floarea de crin și vestesc fericirea lui Anselmus.

Anselmus își înalță fruntea încununată parcă de nimbul schimbării la față... Sunt priviri? Sunt vorbe? Cântec este? Și el spune:

— Serpentina! Credința în tine și iubirea mi-a deschis sufletul adânc al naturii! Tu mi-ai adus floarea de crin care a răsărit din aur, din forța străveche a pământului, mai înainte ca Phosphorus să fi aprins gândul... Ea este cunoașterea sfântului acord dintre toate făpturile și în această cunoaștere voi trăi eu de-acum pe vecie în fericirea supremă. Da, eu preafericitul, am aflat binele suprem... Veșnic trebuie să te iubesc, o, Serpentina! Niciodată nu

vor păli razele de aur ale crinului fiindcă cunoașterea veșnică este ca și credința și ca și iubirea.

Viziunea în care îl văzusem pe Anselmus în carne și oase la moșia lui din Atlantida o datoram de sigur meșteșugului salamandrei și minunat lucru a fost când, după ce totul s'a stins în ceață, am găsit-o scrisă, curat și în aparență de mine însumi, pe hârtia de pe masa violetă.

Mă simțeam însă acum ros și sfâșiat de o durere adâncă.

O, îmi spuneam, fericitule Anselmus, tu care ai aruncat povara vieții de toate zilele, tu care în iubirea ta pentru Serpentina, ți-ai mișcat cu putere aripile și acuma trăești în bucurii și plăceri la moșia ta din Atlantida! Dar eu sârmanul!... în curând... chiar peste câteva minute, voi ieși până și din sala asta frumoasă care nu-i nici pe departe o moșie din Atlantida, și mă voi duce iar în mansarda mea și mizeriile vieții păcătoase îmi vor coplesi sufletul și mii de necazuri îmi vor astupa ca o ceață groasă privirea așa că de sigur niciodată n'am să mai văd floarea de crin...

Aici, arhivarul Lindhorst mă bătu ușor pe umăr și îmi spuse:

— Lasă, lasă, dragul meu! Nu te mai tângui așa! N'ai fost oare și dumneata chiar adineauri în Atlantida, și n'ai oare și dumneata acolo cel puțin o fermă plăcută drept poetică proprietate a sufletului du-

mitale? Fiindcă, la urma urmei, ce este fericirea lui Anselmus altceva decât viața în poezie, căreia sfântul acord dintre toate făpturile i se desvăluie drept taina adâncă a naturii!

Omul cu nisipul

Nathanael către Lothar,

Fără îndoială că toți sunteți neliniștiți din pricină că nu v'am mai scris de-atâta vreme. Mama e de sigur supărată și Clara crede probabil că eu aici o duc numai într'o petrecere și că am uitat cu totul pe îngerul meu frumos pe care-l port atât de adânc în inimă și 'n gânduri. Totuș, nu este așa. În fiecare zi și 'n fiecare clipă mă gândesc la voi toți. În visuri dulci îmi apare mereu chipul iubit al Clarei mele și îmi zâmbeste cu ochii ei limpezi tot așa de plină de farmec ca și atunci când am venit la voi... Vai! cum aș fi putut eu să vă scriu în starea zbuciumată de spirit în care mă găseam și care îmi turbura toate gândurile... Ceva groaznic a pătruns în viața mea! Intunecatele presimțiri ale unui destin cumplit și amenințător se împrăstie peste mine ca niște negre umbre de nouri, nepătrunse de nicio rază prietenoasă de soare. Trebuie să-ți spun ce mi s'a întâmplat. Văd bine că trebuie să fac asta dar când mă gândesc, îmi vine să râd ca un nebun. Ah, dragul meu Lothar, oare cum să încep și cum să

te fac să simți că ceea ce mi s'a întâmplat acum câteva zile a putut într'adevăr să-mi turbure atât de crud viața! Dacă ai fi aici, ai putea să vezi singur; dar așa, acuma de sigur că mă iei drept un vizionar nebun... Pe scurt: lucrul groaznic care mi s'a întâmplat, și a cărui impresie cumplită mă încerc zadarnic s'o alung, nu constă în nimic altceva decât că, acum câteva zile, și anume la 30 Otombrie pe la douăsprezece ziua, a intrat la mine în odaie un negustor de barometre și m'a întrebat dacă nu-i cumpăr ceva. N'am cumpărat nimic și l-am amenințat că-l zvârl pe ușă afară, dar a plecat singur.

Îți dai seama că numai niște împrejurări cu totul deosebite și cu adâncă înrâurire asupra vieții mele pot să dea o însemnătate acestei întâmplări și că persoana acelu blestemat de negustor trebuie să aibă asupra mea un efect cu totul potrivit. Așa chiar și este. Imi adun toate puterile ca să-ți povestesc liniștit și pe îndelete câteva lucruri din copilăria mea pentru ca mintea ta vioaie să vadă totul limpede și lămurit, în imagini luminoase. Înainte de-a începe, te și aud râzând și spunând Clarei: Astea sunt adevărate copilării! — Râdeți, vă rog, râdeți de mine din tot sufletul... vă rog foarte mult!.. Inșă, o, Doamne!... părul mi se ridică în vârful capului și am impresia că vă implor să râdeți de mine, nebun de desnădejde, ca Franz Moor pe Daniel. Și acum, să vă spun!

În afară de masa dela prânz, noi copiii îl vedeam pe tata foarte puțin în timpul zilei. Era de sigur

foarte ocupat cu slujba lui. După masa de seară, care după vechiul obicei avea loc încă dela șapte, ne duceam cu toții, mama și cu noi, în odaia de lucru a tatei și ne așezam împrejurul unei mese rotunde. Tata fuma și bea un pahar mare de bere. De multe ori ne povestea tot felul de istorii minunate și le povestea cu atâta pasiune în cât i se stingeau mereu pipa pe care eu trebuia să i-o aprind din nou cu un fișic de hârtie aprinsă, ceea ce era pentru mine o distracție strașnică. Alteori însă, ne dădea vreo carte cu poze ca să ne uităm în ea și sta nemșcat și tăcut în jilțul lui suflând nouri groși de fum, încât noi toți pluteam ca într'o ceață. În seri de acestea, mama era foarte tristă și îndată ce ceasornicul bătea nouă, ne spunea:

— Acuma la culcare, la culcare, copii! Vine omul cu nisipul! Il aud!

Și într'adevăr, de fiecare dată, auzeam niște pași grei și rari care urcau scara duduind; era de sigur omul cu nisipul. Odată, pașii aceea grei și îndesați mă speriaseră mai tare ca de obicei și în timp ce mama ne ducea la culcare, am întrebat-o:

— Mamă, cine-i omul ăsta cu nisipul care e așa de rău și ne alungă mereu de lângă tata? Cum arată la față?

— Nu este niciun om, copile, îmi răspunse mama. Când spun că vine omul cu nisipul, asta înseamnă numai că vi-i somn și nu vă puteți ține ochii deschiși ca și cum v'ar fi aruncat cineva nisip în ochi.

Răspunsul mamei nu mă mulțumi. În mintea mea de copil se înfiripă tot mai tare gândul că mama spune că nu-i niciun om cu nisip numai pentru ca noi să nu ne temem de el. Il auzeam doar cum vine pe scară! Curios să aflu mai multe despre acest om cu nisipul și să văd ce are cu noi copiii, o întrebai pe bătrâna dadacă a soră-mii celei mai mici ce fel de om e omul acela cu nisipul.

— Ei, Nathanael, îmi răspunse ea, cum, nu știi? E un om rău care vine la copii când nu vor să meargă la culcare și le aruncă nisip în ochi până când le sar ochii din cap și el ia atunci ochii, îi pune în sac și îi duce în lună să-i dea copiilor lui de mâncare. Copiii lui stau acolo în cuib și au pliscuri coroiate ca bufnițele, cu care ciugulesc ochii copiilor neascultători.

În mintea mea îmi înfățișam acum cu groază figura omului aceuia crud. Când, seara, auzeam pașii pe scară, începeam să tremur de spaimă. Mama nu mai putea scoate delă mine altă vorbă decât: Omul cu nisipul! Omul cu nisipul! Fugeam repede în odaia de culcare și imaginea cumplită a omului cu nisipul mă chinuia toată noaptea.

Mă făcusem destul de mare acuma ca să văd că nu putea să fie tocmai așa de adevărat ceea ce îmi spusese bătrâna despre omul cu nisipul și cuibul cu copiii lui din lună. Totuș, omul cu nisipul rămăsese pentru mine o fantomă înspăimântătoare și groaza mă apuca nu numai când îl auzeam tropăind pe scară, ci și atunci când auzeam cum se deschidea

cu putere ușa dela odaia tatei și cineva intra înăuntru. Uneori, nu venea multă vreme și pe urmă venea câțva timp în fiecare seară. Asta dură mai mulți ani și eu tot nu mă puteam obișnui cu această sinistrală aparițiune și imaginea omului cu nisipul rămânea mereu vie în mintea mea. Legăturile lui cu tata începură să-mi ocupe tot mai mult închipuirea. O teamă de neînvingător mă oprea să-l întreb pe tata despre toate acestea. Cu trecerea anilor însă, încolții tot mai mult în mine dorința de-a cerceta eu însumi tana și de-a vedea pe acest fabulos om. Omul cu nisipul mă pusese pe drumul miracolelor și al aventurii care și așa se încuibă ușor într'un suflet de copil. Nimic nu-mi plăcea mai mult decât să ascult sau să citesc povești înfiorătoare cu draci, vrăjitoare, pitici și așa mai departe. Dar deasupra tuturor stătea mereu omul cu nisipul pe care îl desenam în cele mai ciudate și mai groaznice chipuri pretutindeni, pe mese, pe dulapuri și pe pereți, cu cridă sau cu cărbune. Când împlinii zece ani mama mă mută din odaia copiilor într'o odăiță care dădea în coridor nu departe de odaia tatei. Trebuia să și acum mereu să plecăm repede când, la ceasurile nouă, se auzeau pe scară pașii necunoscutului. Din odăița mea, auzeam cum el intra la tata și puțin după aceea aveam impresia că se răspândește prin casă un abur fin cu miros ciudat. Odată cu curiozitatea, îmi cresc și curajul de-a face într'un chip sau altul cunoștința omului cu nisipul. De multe ori, mă furișam din odăiță în coridor, după ce pleca mama,

dar nu puteam să aflu nimic fiindcă întotdeauna când ajungeam la locul de unde l-aș fi putut vedea, el și intrase în odaie. Insfârșit, mânat de un imbold irezistibil, mă hotărâii să mă ascund chiar în odaia tatei și să-l aștept acolo pe omul cu nisipul.

Intr'o seară, observai după tăcerea tatei și după tristețea mamei, că omul cu nisipul are să vină. Sub pretext că sunt foarte ostenit, părăsii odaia înainte de nouă și mă ascunsei după ușă într'un ungher. Ușa dela intrare scârțâi, pe urmă niște pași grei și apăsați se auziră în vestibul îndreptându-se spre scară. Mama trecu pe lângă mine cu ceilalți copii. Atunci deschisei ușor, ușor de tot, ușa dela odaia tatei. El sta, ca de obicei, tăcut și nemișcat, cu spatele la ușă. Nu mă văzu. Intrai repede și mă ascunsei după perdeaua care acoperea un dulap deschis care era chiar lângă ușă și unde erau hainele tatei. Pașii se auzeau tot mai aproape. Cineva afară tușea, tropăia și mormăia. Inima îmi tremura de spaimă și de așteptare... Un pas apăsat chiar lângă ușă... o apăsare puternică pe clanță... ușa se deschide cu zgomot... Luându-mi inima în dinți, mă uit prudent de după perdeaua. Omul cu nisipul stă în mijlocul odăiei în fața tatei. Lampa îi luminează fața. Omul cu nisipul, groaznicul om cu nisipul e bătrânul avocat Coppelius care de multe ori mănâncă la noi la prânz!

Dar cea mai uricioasă figură nu m'ar fi putut îngrozi mai tare decât tocmai acest Coppelius. Inchi-puește-ți un om înalt și spătos cu un cap voluminos

și înfôrm, cu fața pământie, cu sprâncene cărunte și stufoase sub care strălucesc străpungători doi ochi verzui de pisică și cu un nas mare și încovoiat deasupra buzei de sus. Gura strâmbă rânjește câteodată răutăcios; atunci pe obraji apar două pete roșii și printre dinții încleștați trece un sunet ciudat, șuerător. Coppelius apărea îmbrăcat întotdeauna într'o haină de modă veche, de culoare cenușie, cu o vestă și pantaloni la fel, dar cu ciorapi negri și pantofi cu catarama de argint. Peruca mică abia îi ajungea până în creștetul capului, buclele stăteau ridicate deasupra urechilor mari și roșii și punga în care era strâns părul la ceafă stătea țeapănă și ridicată în sus așa încât se vedea catarama de argint care încheia cravata lată și plisată. Intreaga figură era dealfel respingătoare și antipatică. Dar ceea ce ne desgusta mai mult pe noi copiii erau mâinile lui mari, noduroase și păroase, așa încât tot ce atingea el nu ne mai plăcea. El observase aceasta și bucuria lui era acuma să atingă sub un pretext sau altul prăjitura sau fructul pe care ni-l punea mama pe furiș în farfurie, astfel încât noi cu lacrimi în ochi, de scârbă și de groază nu mai puteam gusta bună-tățile la care râvnisem. Tot așa făcea și atunci când, la sărbători, tata ne dădea câte un păhăruț de vin dulce. Coppelius își întindea mâna spre pahar sau chiar ducea paharul la buzele lui vinete și râdea drăcește, în timp ce noi copiii nu ne puteam arăta necazul decât sughițând de plâns în tăcere. Nu ne numea niciodată altfel decât bestii mici. Când era

el de față, n'aveam voie să scoatem o vorbă și de aceea îl blestemam pe omul acela urît și dușmănos care ne strica într'adins orice bucurie cât de mică. Mama părea și ea că-l urăște ca și noi pe uriciosul de Coppelius, fiindcă oridecâteori venea el, voia ei bună și firea ei senină și naivă se schimba în seriozitate tristă și sumbră. Tata se purta față de dânsul ca și cum el ar fi fost o ființă superioară ale cărei necuviințe trebuiesc suportate și pe care trebuie s'o ții în bună dispoziție cu orice chip. Coppelius n'avea decât să facă o ușoară aluzie și se pregăteau mâncările lui favorite și vinuri rare se destupau.

Când îl văzui acuma pe acest Coppelius, simții cu groază că omul cu nisipul nu putea fi altcineva decât el, dar acuma omul cu nisipul nu mai era spectrietoarea din basmele dadacăi care duce de mâncare ochi de copii la cuibul lui de bufnițe din lună — nu! el era acum un monstru odios și fantomatic care oriunde merge aduce jale și necazuri, pieire și ruină eternă.

Eram ținuit locului ca de o vrajă. Cu riscul de-a fi descoperit și, după cum mă gândeam eu, aspru pedepsit, rămăsei cu capul întins printre perdele. Tata îl primi solemn pe Coppelius.

— La lucru! spuse acesta cu o voce răgușită și își scoase haina.

Tata își scoase, posomorît și fără o vorbă, halatul și amândoi își puseră niște bluze lungi și negre. De unde le luară pe acestea, nu observai. Tata deschise ușile unui dulap în perete. Văzui însă acum că

ceea ce eu crezusem că e un dulap în perete nu era dulap ci mai de grabă o firidă neagră în care era o mică vatră. Coppelius se apropie de ea și pe vatră pâlpoi o flacăra albastră. În jurul vetrei, erau o mulțime de unelte ciudate. O, Doamne! când tata se aplecă spre foc, fața lui era cu totul schimbată. O durere groaznică strâmba trăsăturile lui blânde și sincere prefăcându-i fața într-o figură diabolică, urâtă și respingătoare. Semăna acuma cu Coppelius. Acesta luă un clește înroșit și scoase cu el din furnul gros niște bulgări strălucitori pe care apoi îi bătu cu ciocanul. Mie mi se părea că văd în jurul vetrei chipuri omenești, dar fără ochi; în locul ochilor erau numai niște scobituri adânci și negre.

— Ochi îmi trebuie, ochi! spuse Coppelius cu voce înăbușită și hârâită.

Cuprins de o groază cumplită, începui să țip, ieșii repede din ascunzătoarea mea și mă prăbușii pe podele. Coppelius mă ridică.

— Bestie mică, bestie mică! strigă el scrâșnind din dinți, mă înhăță și mă asvârli pe vatră astfel încât flacăra începu să-mi pârlească părul.

-- Acum avem ochi... ochi... doi ochi frumoși de copil.

Șoptind acestea, Coppelius luă cu mâna din foc boabe înroșite pe care voi să mi le presare în ochi. Tata își ridică rugător mâinile și spuse:

— Maistre! Maistre! lasă lui Nathanael ochii... lasă-i-i!

Coppelius râse strident și spuse:

— Bine! păstreze-și ochii din partea mea! Scân-cească-și lecția în viață cât o vrea! Dar acum să observăm bine mecanismul mâinilor și al picioarelor.

Și el mă apucă cu putere încât încheeturile îmi trosniră și îmi răsuci mâinile și picioarele când într'c parte când în alta:

— Nu-i nicăieri cum trebuie! E bine cum era!... **A** avut dreptate bătrânul!

Coppelius continua să vorbească astfel în șoaptă. Dar în jurul meu totul se întunecă, o durere ascuțită îmi trecu prin tot trupul — și nu mai simții nimic... O răsuflare dulce și caldă îmi mânșăie fata și eu mă trezii ca din somnul morții: mama sta aplecată peste mine.

— Tot aici e omul cu nisipul? șoptii eu.

— Nu, a plecat, a plecat de mult. Nu mai poate să-ți facă nimic.

Așa spuse mama și își săruta și își desmierda copilul pe care îl recâștigase.

Ce să te mai ostenesc de geaba, dragă Lothar! ce să-ți mai povestesc cu deamănuntul, când mai sunt atâtea de spus! Atâta doar: fusesem prins ascultând și Coppelius mă maltratase groaznic. Spaima îmi dăduse o febră puternică și stătusem bolnav câteva săptămâni. „Tot aici e omul cu nisipul?” — acestea fuseseră cele dintâi vorbe sănătoase pe care le spusese și semnul că eram vindecat, că eram salvat.

Vreau acum să-ți mai povestesc cele mai groaznice momente ale copilăriei mele. Atunci vei fi con-

vins că nu este o slăbiciune a ochilor mei faptul că acum totul mi se pare fără nicio culoare ci că o fatalitate sumbră a aruncat peste viața mea un văl întunecat pe care poate numai murind îl voi sfâșia.

Coppelius nu mai fu văzut nicăieri. Se spunea că a părăsit orașul.

Trecuse acum vreun an dela întâmplarea aceasta și noi iarăș, după vechiul și neschimbatul obicei, stăteam într'o seară împrejurul mesei rotunde. Tata era foarte vesel și ne spunea multe lucruri amuzante din călătoriile pe care le făcuse când era tânăr. Deodată, când ceasornicul bătu nouă, auzirăm ușa dela intrare scârțâind și niște pași grei și rari duduiră prin vestibul îndreptându-se către scară.

— E Coppelius, spuse mama îngălbenindu-se la față.

— Da... e Coppelius, repetă tata cu voce stinsă și frântă.

Mamei îi veniră lacrimile în ochi.

— Dar bine, tată, strigă ea, pentru ce asta?

— E ultima oară! răspunse tata. Îți făgăduesc că vine acum pentru ultima oară. Du-te, du-te cu copiii... Duceți-vă... duceți-vă la culcare! Noapte bună!

Eu aveam impresia că sunt apăsător de o piatră grea și rece. Răsuflarea mi se oprea. Mama mă luă de mână când văzu că stau nemișcat:

— Haide, Nathanael, haide!

Mă lăsați dus până în odaia mea. Mama îmi spuse:

— Stai liniștit, stai liniștit, culcă-te! Dormi, dormi.

Dar eu, frământat de o spaimă nespusă, nu puteam să închid ochii. Uriciosul, odiosul Coppelius îmi apărea mereu cu ochi scânteetori și râdea cu răutate. Zadarnic încercam să scap de imaginea lui. Putea să fie acuma miezul nopții când se auzi un pocnet puternic, ca o lovitură de tun. Toată casa se zgudui. Prin fața ușii mele se auzi trecând un foșnet și un huruit. Ușa dela intrare se izbi cu putere.

— E Coppelius! strigai eu îngrozit și sării din pat.

Un țipăt cumplit de durere și de desnădejde se auzi. Mă repezii spre odaia tatei. Ușa era deschisă, un fum înăbușitor îmi năvăli în față. Servitoarea țipa:

— Vai! Domnul!... Domnul!...

În fața vetrei aprinse, jos pe podele, tata zăcea mort, cu fața neagră, arsă, schimonosită groaznic. Imprejurul lui, surorile plângeau și țipau. Mama alături, leșinată! Strigai:

— Coppelius, Satano, tu ai omorît pe tata!

Și îmi pierdui cunoștința.

Când, peste două zile, tata zăcea în sicriu, fața lui se făcuse din nou blândă și senină, așa cum fusese în viață. Ca o mângâiere îmi răsări atunci gândul că legătura lui cu diabolicul Coppelius nu va putea să-l prăbușească în osânda veșnică...

Explozia trezise toți vecinii. Intâmplarea aceasta făcu vâlvă și veni în fața autorităților care voiau să-l tragă la răspundere pe Coppelius. Acesta însă dispăruse din oraș fără urmă.

Când am să-ți spun acuma, dragă prietene, că negustorul acela de barometre era chiar afurisitul de Coppelius, n'ai să-mi iei în nume de rău dacă socotesc apariția lui funestă ca aducătoare de grele nenorociri. Era altfel îmbrăcat, dar figura lui Coppelius e întipărită prea adânc în sufletul meu ca să mai fie vreo îndoială. Și pe lângă asta, Coppelius nici măcar nu și-a schimbat numele. După cât aflu, el se dă aici drept un mecanic piemontez și se numește Giuseppe Coppola.

Sunt hotărît să-l înfrunt și să răzbun moartea tatei, întâmplă-se ce s'o întâmpla.

Nu spune nimic mamei despre apariția monstrului... Salută din parte-mi pe Clara. Am să-i scriu când voi fi mai liniștit. Cu bine.

Clara către Nathanael

Drept este că nu mi-ai mai scris de mult dar eu cred totuș că te gândești la mine. Am văzut asta când ai trimis ultima ta scrisoare lui Lothar și când în loc să scrii pe plic numele lui l-ai scris pe al meu. Am deschis veselă scrisoarea și am văzut greșala abia când am dat de vorbele: O, dragul meu Lothar!... De sigur că acuma trebuia să nu citeșc mai departe și să dau fratelui meu scrisoarea. Dar cu toate că de multe ori m'ai tachinat spunându-mi că am o fire atât de calmă și de așezată încât aș fi în stare, în caz când s'ar prăbuși casa, să mă opresc

înainte de-a fugi și să netezesc la iuțea o cută a perdelelor, trebuie să-ți spun că începutul scrisorii tale m'a cutremurat adânc... O, dragul meu Nathanael, ce lucruri groaznice s'au întâmplat în viața ta! Să mă despart de tine, să nu te mai văd niciodată!... gândul acesta mi-a pătruns în inimă ca o lovitură de cuțit. Abia mai puteam să răsflu și mi se întunecau vederile... Am citit și am recitat! Descrierea pe care o faci lui Coppelius este îngrozitoare. Abia acum am aflat de ce moarte cumplită a murit bietul tatăl tău. Fratele meu, căruia i-am dat pe urmă scrisoarea, a încercat să mă liniștească dar n'a izbutit. Negustorul de barometre Giuseppe Coppola mă urmărea pas cu pas și aproape că mi-e rușine să spun că mi-a turburat cu tot felul de vedenii stranii până și somnul meu, deobicei atât de sănătos și de liniștit. Dar chiar a doua zi, totul mi s'a părut altfel. Să nu te superi, dragul meu, dacă Lothar are să-ți spună cumva că eu sunt tot așa de senină și de liniștită ca de obicei, cu toate presimțirile tale că Coppelius ar putea să-ți facă vreun rău.

Îți mărturisesc că, după părerea mea, toate grozăviile de care vorbești s'au întâmplat numai în sufletul tău și lumea reală și adevărată din afară a avut la asta numai o mică parte. Coppelius era de sigur destul de respingător și fiindcă ura copiii, asta v'a făcut pe voi copiii să aveți o adevărată groază de dânsul.

În chip firesc, în sufletul tău de copil, omul cu nisipul din basmele dadacăi s'a asociat cu figura bă-

trânului Coppelius care pentru tine, chiar dacă n'ai fi crezut în omul cu nisipul, rămânea un monstru fantomatic, primejdios mai ales pentru copii. Treburile misterioase pe care le avea cu tatăl tău, noaptea, nu însemnau probabil altceva decât că amândoi făceau pe ascuns experiențe alchimistice, lucru cu care mama nu se putea împăca fiindcă de sigur cu asta se risipeau mulți bani degeaba și pe deasupra, cum se întâmplă de obicei cu asemenea alchimști, sufletul tatei, plin de amăgitoare năzuință către suprema înțelepciune, se înstrăina de familie. Tata și-a pricinuit probabil moartea prin propria lui imprudență și Coppelius nu-i vinovat de loc. Ieri am întrebat pe vecinul nostru farmacistul, care e un om priceput, dacă la experiențele chimice se pot întâmpla explozii de acestea care să omoare pe ioc pe cineva. El mi-a spus: „Da, fără îndoială!” și mi-a descris, după cum are obiceiul, foarte pe larg și amănunțit, cum s'ar putea întâmpla așa ceva și mi-a spus o mulțime de nume care sunau ciudat și pe care nu le-am putut ține minte. De sigur că acum ai să te superi pe Clara ta și ai să spui: „In firea aceasta rece nu pătrunde nicio rază a misterului care cuprinde de atâtea ori pe oameni cu brațe nevăzute; ea vede numai suprafața multicoloră a lumii și se bucură cum se bucură copilul de fructul auriu și înșelător înăuntrul căruia se ascunde o otravă mortală.

O, dragul meu Nathanael, nu crezi tu oare că și în firile calme, senine, fără grijă, poate să existe con-

știința unei puteri ascunse și potrivnice care tinde să ne nimicească în propriul nostru eu?... Dar iartă-mă dacă eu, o fată simplă, îndrăznesc să explic într'un chip oarecare ceea ce cred despre o astfel de luptă lăuntrică... Nici nu găsesc vorbele potrivite și tu râzi de mine, nu pentru că spun prostii ci pentru că nu mă pricep cum să spun...

Dacă există o forță obscură care, dușmănoasă și perfidă, aruncă în sufletul nostru un fir cu care ne leagă și ne târăște pe un drum primejdios și funest pe care altfel n'am fi călcat niciodată, — dacă există o astfel de forță, atunci ea trebuie să ia în noi aceeași formă ca și noi înșine, să se prefacă chiar în noi înșine; fiindcă numai așa putem să credem în ea și să-i dăm locul de care are nevoie ca să-și îndeplinească opera. Dacă avem un suflet tare și ducem o viață liniștită, așa încât să putem distinge oricând o influență străină și potrivnică și să ne urmăm nestingheriți drumul pe care ne-au împins predilecțiile și ocupațiile noastre, atunci forța aceea funestă piere în năzuința ei zadarnică de-a căpăta o formă care trebuia să devină propria noastră imagine. „E sigur deasemeni”, spune Lothar, „că forța fizică obscură, în cazul când ne-am lăsat stăpâniți de ea, atrage adesea în sufletul nostru forme străine, astfel încât numai noi înșine aprindem spiritul care nouă ni se pare, într'o ciudată amăgire, că vorbește în acele forme. E fantoma propriului nostru eu, a cărei adâncă înrâurire asupra sufletului nostru ne aruncă în infern sau ne ridică la cer”.

Observi, dragul meu Nathanael că noi, eu și cu Lothar, am stat serios de vorbă despre chestiunea forțelor obscure, chestiune care, acum după ce am scris nu fără greutate partea principală, mi se pare foarte adâncă. Ultimele vorbe ale lui Lothar nu le înțeleg pe de-a-întregul, bănuiesc numai ce vrea să spună, și totuși am impresia că totul este foarte adevărat. Te rog alungă-ți din minte pe avocatul Coppelius și negustorul de barometre Giuseppe Coppola. Fii convins că aceste figuri străine n'au nicio putere asupra ta. Numai credința în forța lor potrivnică îți le poate face în adevăr potrivnice. Dacă n'aș vedea din fiecare rând al scrisorii tale adâncă frământare a sufletului tău, dacă starea ta nu m'ar îndurera atât de mult, mi-ar veni chiar să râd de avocatul cu nisipul și de negustorul de barometre Coppelius. Fii calm... calm! Mi-am pus în minte să apar lângă tine ca îngerul tău de pază și, dacă odiosul Coppola s'ar încumeta cumva să te plictisească în vis, să-l alung cu un hohot de râs. Nu mi-i de loc frică de dânsul și de mâinile lui urâte. N'ar putea nici să-mi strice o bucurie ca avocat și nici, ca om cu nisipul, să-mi scoată ochii.

Pe veci a ta, iubitul meu Nathanael.

Nathanael către Lothar,

Nu-mi place de fel că Clara, firește din pricina eroarei provocate de zăpăceala mea, a desfăcut și a citit scrisoarea mea către tine. Mi-a scris o scri-

soare foarte adâncă și filosofică în care îmi arată amănunțit că Coppelius și Coppolo există numai în sufletul meu și sunt fantome ale eului meu care se spulberă imediat dacă le recunosc ca atare. Într'adevăr, nu s'ar crede că spiritul care strălucește adesea ca un dulce și molatec vis în ochii aceștia luminoși poate să distingă lucrurile în chip atât de înțelegător și de magistral. Ea apelează la mărturia ta. Ați vorbit despre mine. I-ai cetit de sigur vreun curs de logică ca să învețe cum să cerceteze și să aleagă... Dă-i pacer!... De altfel, e sigur acum că negustorul de barometre Giuseppe Coppola nu e bătrânul avocat Coppelius. Audiez acuma cursurile noului profesor de fizică, venit de curând aici, pe care îl cheamă Spalanzani ca și pe celebrul naturalist și care e de origine italiană. Profesorul îl cunoaște pe Coppola de multă vreme și afară de asta, se vede după vorbă că acesta e într'adevăr Piemontez. Coppelius era German, dar după cum am impresia, nu German adevărat. Chiar cu totul liniștit nu sunt. Puteți voi, tu și Clara, să mă luați drept un visător tenebros, însă eu nu pot să-mi alung impresia pe care o face asupra mea chipul blestemat al lui Coppelius. Sunt bucuros că a plecat din oraș, după cum mi-a spus Spalanzani. Profesorul acesta e un om ciudat. Un om scund, rotofei, față cu fălci puternice, nas fin, buze groase, ochi mici pătrunzători. Dar mai bine decât în orice descriere, îl vezi dacă îl privești pe Cagliostro așa cum l-a desenat Chodowiecki într'un calendar berlinez... Așa arată

la față și Spalanzani. Dăunăzi urc scara și observ că perdeaua care acopere deobicei o ușă cu geamuri e trasă la un colț într'o parte, lăsând o mică deschizătură. Nici eu nu știu cum am ajuns să mă uit curios înăuntru. În odaie, o femeie înaltă și sveltă, cu un trup foarte bine proporționat, splendid îmbrăcată, sta lângă o măsuță pe care își întinsese coatele, cu mâinile împreunate. Sta în fața ușii astfel încât i-am văzut bine chipul îngeresc de frumos. Ea nu păru că mă observă și dealtfel ochii ei aveau ceva fix, aproape aș putea spune că n'aveau vedere, parcă ar fi dormit cu ochii deschiși. Mă simții deodată neliniștit și de aceea mă strecurai repede spre sala de curs, care e alături. Mai pe urmă, am aflat că femeia pe care o văzusem era fiica lui Spalanzani, Olimpia, pe care el o ține închisă, astfel încât niciun om nu se poate apropia de ea... Probabil că trebuie să fie ceva cu ea, poate e idioată sau cineștie ce. Dar de ce îți scriu toate astea? Ți le-aș fi putut povesti din gură mai bine și mai pe larg. Află anume că peste două săptămâni sunt la voi. Atunci se va spulbera supărarea care (trebuie să mărturisesc) m'a cuprins după acea fatală scrisoare înțeleaptă. De aceea astăzi nici nu-î scriu ei.

Multe salutări, etc., etc., etc.

Nu se poate găsi, iubite cititor, ceva mai ciudat și mai rar, decât ceea ce s'a întâmplat cu bietul meu prieten, tânărul student Nathanael, lucru pe care m'am apucat să ți-l povestesc. Ai trăit tu vreodată

ceva care ți-a umplut inima, simțurile și gândurile, alungând orice altceva din ele? În tine era fierbere și frământare, sângele aprins și clocotitor îți curgea repede prin vine și îți colora puternic obraji. Privirea ta era ciudată ca și cum ar fi vrut să perceapă în gol chipuri invizibile altor ochi și vorbele se topeau în sumbre suspine. Prietenii te întrebau: „Ce-i cu tine, dragul meu? — Ce ai?” Și tu voiai să exprimi imaginea lăuntrică cu toate culorile ei vii, cu umbrele și luminile ei și te căzneau să găsești cuvinte cu care să începi. Aveai impresia însă că ar trebui să cuprinzi chiar în cel dintâi cuvânt toate lucrurile ciudate, mărețe, groaznice, vesele și înspăimântătoare care s’au întâmplat, așa încât toate să fie străbătute ca de o scânteie electrică. Totuș, fiecare vorbă, tot ce cuvântul poate exprima, ți se părea rece, fără culoare și mort. Cauți și cauți și bâlbâi și șovăi și întrebările sarbete ale prietenilor străbat ca niște adieri înghețate de vânt în focul tău lăuntric până când acesta se stinge. Dacă însă ai fi schițat, ca un pictor dibaci, numai cu câteva trăsături îndrăznețe conturul imaginii tale lăuntrice, atunci ai fi pus cu ușurință culorile, tot mai calde și mai calde și învălmășeala vie a figurilor ar fi încântat pe prieteni și ei s’ar fi văzut, ca și tine, pe ei însiși în mijlocul tabloului răsărit din sufletul tău!

Pe mine, de fapt, iubite cititor, trebuie să-ți mărturisesc că nu m’a întrebat nimeni de Nathanael. Tu știi însă bine că eu fac parte din ciudata speță a acelor autori cărora, dacă poartă ceva în ei, așa

cum am spus adineauri, li se pare că fiecare om pe care-l întâlnesc și chiar toată lumea îi întreabă: „Ce s'a întâmplat? Ia povestește!” Așa s'a făcut că am simțit un imbold puternic să-ți vorbesc despre viața nefericită a lui Nathanael. Sufletul meu era plin de ciudățenia acestei vieți, însă tocmai de aceea și fiindcă voiam, cititorule, să te fac să primești lucruri ciudate, ceea ce nu este ușor, mă căzneau să încep povestea lui Nathanael în chip original, captivant: „Era odată”... cel mai frumos început de poveste, era prea sarbăd! — „In orașelul de provincie S. trăia...”, asta era ceva mai bine, în orice caz o luam dela început. — Sau imediat in medias res: „Du-te dracului, strigă, cu spaimă și mânie în privirea lui sălbatecă, studentul Nathanael când negustorul de barometre Giuseppe Coppola...” Așa chiar începusem să scriu când în privirea sălbatecă a studentului Nathanael mi s'a părut că zăresc ceva cam comic; și povestea nu-i deloc comică. Nu-mi venea în minte nicio frază care să oglindească măcar cât de puțin ceva din strălucirea imaginii lăuntrice. M'am hotărît atunci să nu mai încep deloc. Așadar, iubite cititor, consideră cele trei scrisori pe care mi le-a arătat prietenul Lothar drept schița tabloului în care acum, povestind, mă voi sili să pun cât mai multă culoare. Poate că izbutesc să concep, asemenea unui bun portretist, multe figuri în așa fel încât tu să le găsești asemănătoare fără să cunoști originalul și chiar să ai impresia că le-ai văzut de multe ori în viață. Poate că vei fi și tu atunci de

păreră că nimic nu-i mai ciudat și mai nebunesc decât viața reală și că scriitorul nu poate să prindă această viață decât ca reflexul șters al unei oglinzi mat șlefuite.

Ca să fie mai clar ceea ce e nevoie să se știe chiar dela început, trebuie adăugat la cele trei scrieri că în curând după ce tatăl lui Nathanael muri, Clara și cu Lothar, copiii unei rude îndepărtate care și ea murise și îi lăsase orfani, fură luați de mama lui Nathanael. Intre Clara și Nathanael se născu o dragoste față de care nimeni pe lume nu avu ceva împotrivă. Ei erau logodiți când Nathanael părăsi orașul pentru ca să-și urmeze studiile în G. El se află aici în ultima lui scrisoare și audiază cursurile renumitului profesor de fizică Spalanzani.

Acum, aș putea să urmez liniștit mai departe cu povestirea. Dar imaginea Clarei e așa de vie în fața ochilor mei încât nu pot să-mi iau ochii dela ea, așa cum mi se întâmpla când mă privea zâmbind. Clara nu putea trece drept frumoasă; asta era părerea tuturor aceloră care se pricep în frumusețe din oficiu. Totuș arhitecții prețuiau proporțiile pure ale staturii, pictorii găseau ceafa, umerii și pieptul cam prea cast formate, în schimb se îndrăgosteau cu toții de părul minunat de Magdalenă și nu mai conteneau cu aluziile la coloritul lui Battoni. Unul din ei, un veritabil fantast, compara într'un chip cu totul ciudat ochii Clarei cu un lac de Ruisdael în care se oglindește azurul pur al cerului fără nouri, câmpia cu flori și pădurea, toată viața senină și

multicoloră a unui bogat peisaj. Poeții și muzicienii mergeau însă și mai departe și spuneau: „Ce lac? Ce oglindire?... Putem oare să ne uităm la fata asta frumoasă fără ca din ochii ei să nu ne întâmpine, strălucitoare, minunate și cerești cântece și acorduri care ne pătrund în suflet înviorându-l și mișcându-l? Dacă atunci nu cântam ceva cumsecade asta înseamnă că nu prea avem mare lucru în noi și asta o citim de altfel limpede în zâmbetul fin care plutește pe buzele Clarei atunci când ne încumetăm să-i îngăimăm ceva care ar vrea să fie cântec deși nu ies decât câteva sunete încurcate și fără șir”. Așa și era. Clara avea fantezia plină de viață a copilului naiv și senin, un suflet adânc și delicat feminin, o minte luminoasă și ascuțită. Oamenii cu capul în nouri n'aveau noroc cu ea; fiindcă, fără să vorbească prea mult, ceea ce de altfel nu era deloc în firea tăcută a Clarei, privirea ei luminoasă și zâmbetul ei fin și ironic le spunea: „Dragii mei prieteni, cum puteți voi să credeți că voi lua imaginile voastre șterse drept adevărate figuri pline de viață și de mișcare?”

Din această pricină Clara era considerată de mulți drept rece, nesimțitoare, prozaică. Alții însă, care aveau o concepție mai adâncă și mai limpede despre viață, iubeau mult pe această fată plină de suflet, deșteaptă și copilăroasă, dar nimeni n'o iubea mai mult decât Nathanael care se pricepea deopotrivă în știință și în artă. Clara ținea la dânsul din tot sufletul. Cei dintâi nouri din viața ei apărură

când el plecă de lângă dânsa. Cu ce bucurie i se aruncă în brațe când el, așa cum făgăduise lui Lot-har în ultima lui scrisoare, se întoarce în orașul lui natal și intră în odaia mamei. Totul se întâmplă așa cum crezuse Nathanael, căci în clipa când o revăzu pe Clara, el nu se mai gândi nici la avocatul Coppelius, nici la scrisoarea judicioasă a Clarei. Orice supărare dispăruse.

Totuș Nathanael avusese dreptate când scria lui Lothar că figura respingătoare a negustorului de barometre Coppola a apărut dușmănoasă în viața lui. Toți simțiră asta deoarece Nathanael chiar în primele zile se arătă schimbat în întreaga lui fire. Căzu în sumbre reverii și se purtă așa de ciudat cum nu-i fusese niciodată obiceiul. Totul, viața toată, devenise acuma pentru el vis și presimțire. Mereu spunea că orice om, deși se crede liber, nu face decât să slujească drept jucărie unor forțe obscure; zădarnic te împotrivești lor, trebuie să te supui cu umilință celor ce-a hotărît soarta. El mergea chiar atât de departe încât afirma că e o nebunie să crezi că poți să crezi în artă și în știință după propria ta voință; fiindcă inspirația în care ești capabil să crezi nu vine din propriul tău suflet ci este efectul unui principiu superior care există în afara noastră.

Înțeleptei Clara nu-i plăcea defel această exaltare mistică; dar orice împotrivire părea de prisos. Numai atunci când Nathanael demonstrează că Coppelius e principiuul rău care l-a cuprins în clipa când asculta de după perdea și că acest demon odios le

va sfărâma fericirea, într'un chip groaznic, numai atunci Clara vorbi, foarte serioasă:

— Da, Nathanael, ai dreptate, Coppelius e un principiu rău și potrivnic, el poate să facă rău ca o diabolică forță care apare în viață, dar asta numai dacă nu ți-l alungi din minte și din suflet. Atâta timp cât crezi într'însul, el există și lucrează; forța lui este numai credința ta.

Nathanael, foarte supărat că Clara pune existența demonului numai în sufletul lui, voi atunci să o ia înainte cu întreaga doctrină mistică despre diavoli și forțe rele. Clara însă îl întrerupse în chip neplăcut vorbind despre ceva indiferent, spre marele ne-caz al lui Nathanael. Acesta se gândi că asemenea taine adânci nu pot fi pricepute de firile reci și nesimțitoare, fără să-și dea bine seama că o așează și pe Clara printre aceste firi inferioare, din care pricină el nu conteni cu încercările de-a o iniția în acele taine.

Intr'o dimineață, când Clara prepara cafeaua, el veni lângă dânsa și îi citi din tot felul de cărți mistice până când Clara îl rugă:

— Dar, dragă Nathanael, dacă ți-aș spune acum că tu ești principiuul rău care are influențe potrivnice asupra cafelei mele? Pentrucă, dacă, așa cum vrei tu, am să las toate la o parte și am să te privesc în ochi în timp ce citești, atunci îmi dă cafeaua în foc și nu aveți ce mânca.

Nathanael închise repede cartea și se duse supărat în odaia lui.

Altădată, el avea un deosebit talent în povestirile grațioase și vii pe care le scria. Acum, compunerile lui erau sumbre, neînțelese, fără formă, așa încât, deși Clara, îngăduitoare, nu spunea, el simțea cât de puțin o interesau. Pentru Clara nimic nu era mai ucigător decât lucrurile plicticoase. În astfel de cazuri, puteai observa în vorbele și în privirea ei o oboseală de neînvinș. Compunerile lui Nathanael erau într'adevăr foarte plicticoase. Supărarea lui împotriva sufletului rece și prozaic al Clarei creștea mereu. Clara nu-și putea stăpâni nemulțumirea din pricina misticismului sumbru și plicticos al lui Nathanael. Astfel, ei se îndepărtară sufletește tot mai mult unul de altul fără ca ei singuri să-și dea seama. Figura odiosului Coppelius, după cum trebuia să și-o mărturisească însuși Nathanael, se ștersese din închipuirea lui și adeseori îi venea greu să-l evoce în povestirile lui unde Coppelius apărea ca momâie groaznică și fatală. Însfârșit îi veni ideea să ia ca subiect de poem presimțirea lui că Coppelius îi va sfărâma fericirea. El se închipui pe el și pe Clara îndrăgostiți unul de altul. Dar din când în când, parcă o mână neagră se aruncă în viața lor și le smulge câteo bucurie. Însfârșit, când sunt în fața altarului, apare Coppelius și atinge cu mâna ochii Clarei; ochii sar în pieptul lui Nathanael ca niște scânteii sângerânde; Coppelius îl ia și îl aruncă într'un cerc de foc care se învârte cu iuteala furtunei și îl ridică în sus. E un vuet, ca atunci când uraganul biciuește valurile mării care se

înaltă asemeni unor uriași negri cu capete albe, lup-
tând sălbatec. În vuetul acesta cumplit, el aude vo-
cea Clarei: „Poți tu să mă vezi? Coppelius te-a în-
șelat. Nu erau ochii mei care ardeau în pieptul tău,
erau picături aprinse din sângele propriei tale inimi.
Ochii mei sunt la locul lor... uită-te la mine!” Na-
thanael atunci se gândește: „E Clara și sunt pe veș-
nicie al ei”. — Și atunci gândul acesta puternic o-
prește cercul de foc și vuetul piere în hăurile negre.
Nathanael se uită în ochii Clarei, dar vede că e
moartea care îl privește prietenește cu ochii Clarei.

În timp ce Nathanael scria aceasta, era foarte
calm și așezat. Lucra și șlefua fiecare rând și de-
oarece se supusese constrângerii metrice, nu se lăsa
până nu se orânduia totul curat și sonor. Totuș când
fu gata și își citi poemul, îl apucă groaza și strigă:

— A cui e vocea aceasta înspăimântătoare?

În curând, însă, totul i se păru din nou numai o
compunere foarte izbutită. El credea că sufletul
rece al Clarei va fi înflăcărat de citirea poemului
deși nu știa lămurit de ce ea trebuia să se înflăcă-
reze și de ce era nevoie numaidecât s'o sperie cu
îmaginele grozave pe care le evoca un destin cum-
plit și potrivit dragostei lor.

Într'o zi, Nathanael și Clara stăteau în grădină.
Clara era foarte veselă fiindcă Nathanael, de trei
zile de când își scria poemul, n'o mai necăjise cu
visurile și presimțirile lui. Nathanael vorbea și el,
liniștit despre lucruri plăcute, ca și altădată. Clara
spuse:

— Abia acum însfârșit te am iarăș cu totul al meu; vezi cum l-am alungat pe Coppelius?

Nathanael își aduse aminté, că avea în buzunar poemul și că voia să-l citească. Scoase foile și începu. Clara, bănuind că e ceva plicticos ca de obicei și resemnându-se, începu liniștită să împletească. Însă, când nourii începură să se înalțe tot mai negri, ea își lăsă împletitul și îl privi pe Nathanael fix în ochi. Nathanael se lăsa târit de poemul lui; focul lăuntric îi înroșea fața, ochii i se umpleau de lacrimi. După ce sfârși, gemu ostenit, apucă mâna Clarei și spuse cu un suspin de adâncă durere:

— O, Clara... Clara... Clara...

Clara îl strânse ușor la pieptul ei și spuse încetisor, domol și grav:

— Nathanael! Dragă Nathanael... povestea asta absurdă... nebunească... arunc'o în foc!

Nathanael sări în sus, indignat, o îmbrânci pe Clara și strigă:

— Automat neînsuflețit și blestemat ce ești!

Și fugi de acolo în timp ce Clara, adânc jignită, izbucnea în lacrimi amare și ofta spunând:

— Nu m'a iubit niciodată fiindcă nu mă înțelege.

Lothar intră în grădină. Clara trebui să-i povestească ce s'a întâmplat. El își iubea sora din tot sufletul. Fiecare vorbă a ei căzu ca o scânteie în sufletul lui. Supărarea împotriva lui Nathanael și pe care de multă vreme o purta în inimă se aprinse și mai tare prefăcându-se în mânie. El se duse la Nathanael, îi reproșă purtarea lui nesăbuită față de

Clara, în vorbe aspre, la care Nathanael, supărat, răspunse în acelaș chip. Un înfumurat fantastic și nebun și un om obișnuit și banal se înfruntau. Duelul era inevitabil. Hotărîră ca, după obiceiul academic al locului, să se bată a doua zi dimineața, în dosul grădinii, cu florete bine ascuțite. Tăcuți și posomorîți, umblau acum încoace și încolo prin casă. Clara auzise cearta și văzuse cum maestrul de scrimă adusese, spre seară, floretele. Ea bănuia ce are să se întâmple. Sosiți la locul luptei, Lothar și Nathanael tocmai își scosese hainele și voiau să se arunce unul asupra altuia când Clara se repezi pe poarta grădinii. Ea strigă plângând:

— Oameni sălbateci ce sunteți! Omoriți-mă întâi pe mine! Cum am să mai pot trăi când logodnicul are să-mi omoare fratele sau fratele logodnicul?

Lothar aruncă arma și își plecă tăcut ochii. În sufletul îndurerat al lui Nathanael, răsări din nou toată dragostea pe care o simțise față de Clara în anii frumoși ai adolescenței. Arma ucigașă îi căzu din mâini și el se aruncă la picioarele Clarei:

— Ai să mă poți tu ierta vreodată, draga, unica mea Clara? — Ai să mă poți tu ierta, frate Lothar?

Lothar fu mișcat de durerea adâncă a prietenului. Toți trei se îmbrățișară plângând, împăcați, și își jurară să nu se mai despartă unul de altul.

Nathanael avu impresia că de pe pieptul lui s'a rostogolit o povară grea care îl prăbușise la pământ, ca și cum și-ar fi salvat toată existența amenințată de pieire, înfruntând forța obscură care îl ținuse

captiv. Mai stătu încă trei zile fericite lângă ai lui, apoi se întoarse în G., unde voia să mai rămână un an, pentru ca pe urmă să se întoarcă pe totdeauna în orașul lui natal.

Mamei nu-i spuseră nimic despre Coppelius fiindcă știa că ea nu se putea gândi la dânsul fără groază și pentrucă ea, ca și Nathanael, considera pe Coppelius vinovat de moartea bărbatului ei.

Mare fu mirarea lui Nathanael când vru să se ducă la locuința lui și văzu că întreaga casă arsesese până la pământ așa încât din dărâmături numai zidurile lateralnice se mai vedeau. Cu toate că focul izbucnise în laboratorul farmacistului dela parter așa încât casa începuse să ardă de jos, totuș câțiva prieteni curagioși și voinici izbutiseră să pătrundă la vreme în odaia lui Nathanael dela etajul de sus și să scoată cărți, manuscrise și instrumente. Duseră totul neatins în altă casă și luaseră acolo o odaie în care acuma se mută Nathanael. Nu dădu prea mare atenție faptului că locuia chiar peste drum de profesorul Spalanzani și iarăș nu i se păru ceva deosebit când observă că, dela fereastra lui, vedea drept în odaia în care Olimpia sta adesea singură astfel încât îi putea zări bine figura deși trăsăturile feței rămâneau nelămurite. Dela o vreme, el fu surprins de faptul că Olimpia stătea uneori ceasuri întregi lângă o mesuță în aceeași poziție în care o văzuse odinioară prin ușa cu geamuri și că se uita, în chip vădit, neclintit la dânsul. Trebui deasemeni să-și

mărturisească singur că nu văzuse niciodată o talie mai frumoasă. Dar cum el avea mereu pe Clara în inimă, Olimpia îi era cu totul indiferentă și numai câteodată se uita în treacăt, ridicând ochii de pe carte, la statuia frumoasă din fața lui. Dar asta era tot.

Intr'o zi, tocmai seria Clarei, când auzi bătând ușor în ușă. La chemarea lui, ușa se deschise și chipul respingător al lui Coppola apăru. Nathanael simți o cutremurare în suflet. Gândindu-se însă la cele ce-i spusese Spalanzani despre compatriotul său: Coppola și la cele ce cu sfințenie făgăduise Clarei cu privire la Coppelius, omul cu nisipul, se rușină singur de frica lui copilăroasă, se reculese repede și spuse cât putu mai domol și mai calm:

— Nu cumpăr barometre, poți să pleci!

Coppola intră acuma de-a-binelea în odaie și vorbi cu o voce răgușită, strâmbându-și gura largă într'un râs uricios, în timp ce ochii lui mici străluceau ficiși printre genele lungi și cărunte.

— O, no barometre, no barometre! Am și ochi frumoși, ochi frumoși...

Nathanael, îngrozit spuse:

— Ce, ești nebun? Cum poți să ai ochi?... Ochi?... ochi?...

Dar chiar în aceeași clipă, Coppola lăsa la o parte barometrele, băgă mâna în buzunarul larg al hainei și scoase lornete și ochelari pe care îi puse pe masă:

— No, no... Ochelari... ochelari... care sono puse pe naso, astea sono ochii mei... frumoși ochi...

Și Coppola scotea tot mai mulți ochelari din buzunar așa încât toată masa începu să scânteieze și să sticlească. Sute de ochi priveau și clipeau și îl ținteau pe Nathanael. El nu-și putea lua privirile dela masă și Coppola pune mereu pe masă ochelari și priviri arzătoare se încrucișau tot mai repede și mai multe aruncându-și razele roșii ca sângele în pieptul lui Nathanael. Copleșit de o spaimă nebună, el strigă:

— Stai! Stai! Oprește-te!

Și apucă de braț pe Coppola care tocmai pusese mâna în buzunar ca să scoată alți ochelari, deși toată masa era plină. Coppola își desprinse domol brațul răsând răgușit și spunând:

— A! no pentru dumneata!... Dar am aici sticle frumoase...

Apoi își adună toți ochelarii, îi puse în buzunar și scoase o mulțime de ocheane de toate mărimile.

Indată ce ochelarii dispărură, Nathanael se liniști și, gândindu-se la Clara, văzu bine că toată spaima grozavă venise numai din el însuși și că Coppola era un optician foarte cumsecade și nu putea nicidecum să fie dublul blestemat al lui Coppelius sau strigoiiul acestuia. Dealtfel, toate ocheanele pe care le pusese acum pe masă Coppola n'aveau nimic deosebit, nimic fantomatic așa cum aveau ochelarii. Ca să dreagă lucrurile, Nathanael se hotărî să cumpere ceva. Luă un mic ochean de buzunar, foarte curat lucrat și se uită cu el pe fereastră, ca să-l probeze. Niciodată nu văzuse un ochean care să apropie atât de

curat și de clar lucrurile ca acesta. Fără să vrea, se uită în odaia lui Spalanzani. Olimpia sta, ca de obicei, lângă măsuță, cu brațele întinse și mâinile împreunate. Acum deabia, Nathanael putu să contemple chipul minunat de frumos al Olimpiei. Numai ochii i se părură ciudat de fiși și de morți. Totuș, privind mai bine prin ochian, i se păru că din ochii Olimpiei țâșnesc umede raze de lună. Parcă acum întâia oară s'ar fi aprins vederea în ei. Privirile erau tot mai vii. Nathanael sta ca pironit de-o vrajă la fereastră privind neclintit pe Olimpia. O țusă hârâită îl trezi ca dintr'un vis adânc. Coppola era la spatele lui:

— Tre zechini... trei ducați...

Nathanael uitase de optician. Plăți repede ce-i ceruse.

Coppola întrebă cu glasul lui răgușit și dezagreabil, zâmbind viclean:

— Nu-i așa?... Sticlă frumos... sticlă frumos!...

— Da... da... da... răspunse Nathanael, hursuz. Bună ziua.

Coppola părăsi odaia, nu fără să privească cu coada ochiului pe Nathanael. Acesta îl auzi râzând cu hohote pe scară.

— De sigur, își spuse el, râde de mine fiindcă i-am plătit prea scump ochianul... prea scump l-am plătit!

Spunând în șoaptă aceste vorbe, i se păru că răsună un oftat de moarte, groaznic, prin odăi. Răsuflarea i se opri de spaimă. Văzu imediat că el of-

tase astfel. „Clara, își spuse el, are mare dreptate când mă consideră drept un vizionar absurd. Totuș e ciudat... ba chiar mai mult decât ciudat că gândul că am plătit prea scump lui Coppola ocheanul mă înspăimântă și acuma; nu văd deloc pentru ce.

Nathanael se așeză la masă să sfârșească scrisoarea către Clara. O privire pe fereastră îl convinse că Olimpia stă tot acolo și în clipa aceea, împins parcă de o putere de neînvins, el sări de pe scaun, luă ocheanul lui Coppola și nu se mai putu deslipi de priveliștea ademenitoare a Olimpiei până când prietenul Siegmund îl chemă la cursul lui Spalanzani. Perdeaua în fața odăiei fatale era trasă. N'o putu vedea pe Olimpia aici după cum n'o mai putu descoperi în odaia ei nici în cele două zile următoare deși el stătu toată vremea la fereastră uitându-se prin ochianul lui Coppola. A treia zi, ferestrele fură chiar acoperite cu perdele. Plin de desnădejde și mânat de-o mistuitoare dorință, Nathanael ieși din oraș. Figura Olimpiei plutea în fața lui în văzduh, îl întâmpina printre copaci și îl privea cu ochi mari și strălucitori din mjliocul pârâului limpede. Imaginea Clarei pierise cu totul din sufletul lui, el nu se mai gândea decât la Olimpia și se tânguia astfel:

— O, tu stea a dragostei mele, mi-ai răsărit tu oare pentru ca îndată să dispari iarăș și să mă lași în întunericul fără speranță?

Când se întoarse acasă, văzu că în casa lui Spalanzani era mare frământare și zgomot. Ușile erau deschise, hamali aduceau tot felul de mobile, fere-

strele la primul etaj erau scoase, servitoarele scuturau și măturau alergând în toate părțile; înăuntru, lucrau, ciocănind și lovind, tâmplari și tapițeri. Nathanael rămase foarte mirat în stradă. Siegmund veni spre el și spuse râzând:

— Ei, ce spui de bătrânul nostru Spalanzani?

Nathanael îl asigură că nu poate spune absolut nimic, deoarece nu știe nimic și constată numai cu mare surprindere că în casa asta liniștită și posomorâtă e acuma o hărmălaie și o agitație cumplită. Află atunci dela Siegmund că Spalanzani va da mâine o mare serbare, cu concert și bal, și că jumătate de universitate a fost invitată. Lumea spunea că Spalanzani o va prezenta acum pentru întâia oară pe fiica lui Olimpia, pe care a ținut-o atâta vreme departe de orice privire omenească.

Nathanael găsi un bilet de invitație și, la ora hotărâtă, se duse cu inima bătând la profesor când trăsurile începuseră să sosească și luminile se aprinseseră în sălile frumos decorate. Era lume multă și aleasă. Olimpia apăru, îmbrăcată luxos și cu gust. Toți admirau chipul ei frumos și talia ei mlădioasă. Șalele cam ciudat încovoiate înăuntru și subțirimea de viespe a trupului erau de sigur datorite corsetului prea strâns. În mers și în atitudine, ea avea ceva măsurat și țepăn care multora nu le plăcea. Toți atribuiău aceasta constrângerii pe care i-o impuneau musafirii.

Concertul începu. Olimpia cântă la pian cu mare îndemânare și tot așa execută și o arie de bravură.

cu o voce limpede, aproape stridentă, de clopot de cristal. Nathanael era încântat cu totul. Sta în rândul din urmă și nu putea deosebi bine trăsăturile feții Olimpiei, în lumina orbitoare a candelabrelor. De aceea, fără să-l vadă nimeni, scoase ochianul lui Coppola și se uită prin el la Olimpia. O!... el își dădu seama atunci că ea îl privea cu ochi plini de dor și că fiecare ton se răsfrângea în privirea ei de dragoste care îi pătrundea și-i aprindea sufletul. Rula-tele meșteșugite păreau lui Nathanael chiotul celest al sufletului transfigurat de iubire și când în sfârșit un tril lung răsună în sală, el nu se mai putu stăpâni și cuprins parcă de niște brațe de foc strigă, îndurerat și vrăjit:

— Olimpia!

Toți se uitară la dânsul, mulți râseră.

Organistul catedralei se încruntă și mai mult și spuse numai:

— Hm! hm!

Concertul se sfârși. Balul începu.

„Să dansez cu ea! să dansez cu ea!” Acesta era acum pentru Nathanael țelul tuturor dorințelor, al tuturor năzuințelor. Dar cum să aibă curajul s'o invite, pe ea, regina balului? Și totuși!... nici el nu-și putu da seama cum se făcu că, la începutul dansului, se pomeni lângă Olimpia, care încă nu fusese invitată de nimeni; îi apucă mâna, abia izbutind să bâlbâie câteva vorbe. Mâna Olimpiei era rece ca ghița. Un frig de moarte îl înfioră. O privi pe Olimpia în ochi. Ochii ei îl priveau țintă, plini de

dragoste, și în clipa aceea el avu impresia că mâna ei rece începe să tremure ușor într'a lui, căpătând viață și căldură. În sufletul lui se aprinse și mai tare focul, o cuprinse de mijloc pe Olimpia și sbură cu ea prin sală.

Deobicei, el avea impresia că dansează în cadență dar acum, față de statornicia ritmică, cu totul specială, cu care dansa Olimpia și care câteodată chiar îl făcea să greșească pasul, el văzu că-i lipsește cadența. Totuș, nu mai vru să danseze cu alta și ar fi fost în stare să omoare pe cel care s'ar fi apropiat de Olimpia ca s'o invite. Dar asta nu se întâmplă decât de două ori. Spre mirarea lui, la fiecare nou dans, Olimpia rămânea singură și el nu lipsea s'o invite din nou, de fiecare dată. Dacă Nathanael ar mai fi putut vedea și altceva decât pe Olimpia, s'ar fi stârnit de sigur ceartă și bătaie; asta din pricină că, prin colțuri, erau mulți tineri care abia își puteau înăbuși râsul când se uitau la Olimpia, urmărind-o cu priviri foarte ciudate, nu se putea ști a-nume pentru ce. Infierbântat de dans și de vinul cam mult pe care-l băuse, Nathanael își părăsise sfiala lui obișnuită. Sta lângă Olimpia, ținând-o de mână, și îi vorbea cu înflăcărare de dragostea lui, în cuvinte pe care nimeni nu le înțelegea, nici el, nici Olimpia. Totuși ea, poate; fiindcă se uita țintă în ochii lui și ofta mereu, fără să spună altceva decât:

— Ah!... Ah!...

Nathanael spunea:

— O, tu, femeie dumnezeiască... tu, rază din țara făgăduită a iubirii... tu, suflet adânc în care se oglindește întreaga mea ființă...

Și altele multe la fel... la care însă Olimpia nu făcea decât să suspine mereu:

— Ah!... Ah!...

Profesorul Spalanzani trecu de câteva ori pe lângă cei doi fericiți și de fiecare dată zâmbi foarte ciudat, privindu-i. Lui Nathanael i se păru dela o vreme, deși era acum pe altă lume, că începe să se întunece împrejurul lui. Se uită împrejur și nu mare îi fu spaima când văzu că în sală nu mai ardeau decât două lumini, gata și acelea să se stingă. Muzica și dansul încetaseră de mult.

— Trebuie să ne despărțim, să ne despărțim! strigă el desnădăjduit, sărută mâna Olimpiei, se aplecă spre gura ei; niște buze reci ca ghiața atinseră buzele lui fierbinți! Ca și atunci când luase mâna rece a Olimpiei, se simți și acum cuprins de groază: legenda mi-resei moarte îi veni deodată în minte. Dar Olimpia îl strânsese la pieptul ei, și în sărutare buzele ei părură că se încălzesc și prind viață.

Profesorul Spalanzani venea spre ei, pășind încet prin sala deșartă; pașii lui răsunau a gol și chipul lui învăluit de umbre tremurătoare avea o înfățișare fantomatică.

Nathanael șoptea:

— Mă iubești tu... mă iubești, Olimpia? Spune-mi numai atât! Mă iubești?

Olimpia însă, suspină și, ridicându-se, nu spuse decât:

— Ah!... Ah!...

— O, tu stea a dragostei mele, spuse Nathanael, tu vei lumina și vei transfigura sufletul meu pe totdeauna!

— Ah!... Ah!... răspunse Olimpia, plecând de lângă el.

Nathanael o urmă. Ajunseră astfel lângă profesor. Acesta spuse zâmbind:

— După cum văd, ai stat de vorbă toată vremea cu fiică-mea Foarte bine, dragă domnule Nathanael, dacă îți place să conversezi cu fata asta timidă, vizitele duminicale îmi vor fi binevenite.

Nathanael plecă, purtând un cer strălucitor în suflet.

În zilele următoare, sindrofia lui Spalanzani fu obiectul tuturor conversațiilor. Deși profesorul făcuse astfel ca totul să iasă cât mai bine, hâtrii orașului vorbeau despre tot felul de ciudățenii care se întâmplaseră în seara aceea și mai ales despre Olimpia spuneau că, deși frumoasă, e cu desăvârșire proastă și din pricina asta, de sigur, Spalanzani a ținut-o ascunsă atâta vreme. Nathanael era foarte supărat când auzea astfel de lucruri dar nu spunea nimic. Nu face, se gândea el, să explic băieților ăștora că tocmai prostia ei nu-i lasă să străbată în sufletul ei adânc și frumos.

— Fă-mi plăcerea îmi spuse într-o zi Sigmund, și lămurește-mă cum a fost cu putință ca tu băiat

deștept, să te îndrăgostești de figura aceea de ceară, de păpușa aceea?

Nathanael fu cât pe ce să se înfurie dar se stăpâni repede și răspunse:

-- Dar spune-mi, Siegmund, cum, tu care știi să prețuești tot ce-i frumos, n'ai putut vedea ce femeecătoare e Olimpia! Dar tocmai din pricina asta, mulțumesc soartei că nu te am de rival, fiindcă atunci unul dintre noi ar trebui să cadă mort.

Siegmund văzu cum stau lucrurile cu prietenul lui, întoarse vorba cu dibăcie și, după ce declară că în dragoste gusturile nu se discută, adăugi:

-- Totuș, e ciudat că mulți dintre noi avem despre Olimpia aceeași părere. Să nu te superi, dar ni s'a părut țeapănă și neînsuflețită. Trupul ei e frumos cum îi este și fața, asta e adevărat! Ar putea trece drept frumoasă dacă privirea ei n'ar fi așa de lipsită de viață, aproape aș putea să spun: fără vedere. Mersul ei e ciudat de măsurat; fiecare mișcare pare efectul unei mașinării. Cântecele ei are tactul neînsuflețit și neplăcut de exact al unei mașini și tot așa e și dansul ei. Olimpia asta are ceva sinistru în ea; nimănui dintre noi nu ne-a plăcut; aveam toți impresia că e vie numai în aparență și că nu e lucru curat cu dânsa...

Nathanael nu se lăsă dus de amarul sentiment care îl cuprinse la vorbele acestea ale lui Siegmund, își stăpâni necazul și spuse foarte serios:

— Se prea poate ca vouă, oameni prozaici, Olimpia să vi se pară sinistru. Numai un spirit poetic

poate pricepe asta. Numai eu pot vedea dragostea din privirile ei și numai în dragostea ei mă regăsesc. Vouă vi se poate părea ciudat că ea nu-și pierde vremea în conversații plate ca alte suflete banale. Vorbește puțin, e adevărat. Dar puținele cuvinte pe care le spune apar ca niște adevărate ieroglife ale lumii lăuntrice plină de dragoste și de cunoașterea superioară a vieții spirituale în contemplația veșnicei lumi de dincolo. Dar pentru toate acestea voi nu aveți nicio înțelegere și toate sunt vorbe degeaba.

— Dumnezeu să te păzească, spuse Siegmund domol, aproape cu durere. Eu am impresia că ai apucat pe un drum greșit. Oricum, poți să te bizui pe mine dacă... Dar nu, nu mai spun nimic!

Nathanael văzu că recele și prozaicul Siegmund nu-i vrea decât binele și de aceea strânse din tot sufletul mâna pe care acesta i-o întinse.

Nathanael uitase pur și simplu că mai există pe lume o Clara pe care o iubise altădată. Mama... Lothar... toți îi pieriseră din minte; nu mai trăia decât pentru Olimpia, lângă care stătea ceasuri întregi, vorbindu-i de dragostea lui, de simpatia dintre două ființe, de afinitățile psihice, lucruri pe care Olimpia le asculta cu mare evlavie. Nathanael aducea din adâncul sertarelor lui tot ce scrisese până atunci. Poeme, fantezii, viziuni, romane, povestiri, la toate acestea se adăugau zilnic sonete, stanțe, cântone avântate în azur, pe care le citea ceasuri întregi Olimpiei, fără să obosească. Niciodată nu avusese o ascultătoare atât de minunată. Nu împle-

tea, nu broda, nu se uita pe fereastră, nu dădea de mâncare niciunei păsări, nu se juca cu cățelul sau cu pisica, nu învățea hârtiuțe printre degete, nu-și înăbușea căscatul cu o ușoară tusă silită... ci stătea ceasuri întregi și se uita țintă în ochii iubitelui, fără să se miște și privirea ei se făcea tot mai arzătoare și tot mai vie. Numai atunci când Nathanael se ridica însfârșit și îi săruta mâna sau gura, ea spunea:

— Ah!... Ah!...

Și pe urmă:

— Noapte bună, dragul meu!

Ajuns în odaia lui, Nathanael exclama:

— O, tu suflet admirabil, o, tu suflet adânc! Numai tu, numai tu mă înțelegi!

Nu mai putea de fericire când se gândea ce acord minunat se desăvârșește tot mai mult între sufletul lui și al Olimpiei. I se părea că Olimpia vorbește din adâncul inimii lui despre operele lui, despre talentul lui poetic, ca și cum vocea ar ieși din propriul lui suflet. Și chiar așa trebuie să fi fost, fiindcă Olimpia nu vorbea niciodată mai mult decât am arătat adineauri. Dacă vreodată, în clipele lui limpezi, de exemplu dimineata îndată după ce se trezea, Nathanael își aducea aminte de pasivitatea și de laconismul Olimpiei, își spunea:

— Ce sunt vorbele... vorbele!... Privirea ochilor ei cerești spune mai mult decât orice vorbă pe pământ. Poate oare un copil al cerului să se așeze în cercul strâmt pe care l-a tras o biată necesitate pământească?

Profesorul Spalanzani părea să se bucure foarte mult de legătura fûicei lui cu Nathanael. Dădea acestuia tot felul de semne ale bunăvoinței lui și când Nathanael însfârșit îndrăzni să vorbească pe departe de o căsătorie între el și Olimpia, Spalanzani zâmbi cu toată fața și spuse că o lasă pe fiică-sa să aleagă cum îi place.

Incurajat de aceste vorbe, Nathanael se hotărî ca a doua zi chiar, s'o roage pe Olimpia să rostească cu vorbe limpezi ceea ce privirea ei îi spusese de mult și anume că vrea să fie a lui pe totdeauna. Căută inelul pe care i-l dăduse mamă-sa la plecare; voia să-l dea Olimpiei ca simbol al dragostei lui, al vieții celei noi care încolțise în el odată cu ivirea ei. Pe când căuta inelul, dădu de scrisorile Clarei și ale lui Lothar. Le puse indiferent la o parte, găsi inelul, îl luă cu el și plecă repede la Olimpia.

Chiar de pe scară și în vestibul, Nathanael auzi un zgomot ciudat. Zgomotul venea din odaia lui Spalanzani.

Un tropăit.. un zângănit.. îmbrâncituri... lovituri în ușă și în acelaș timp înjurături și blesteme:

— Dă drumul!... dă drumul!... Ticălosule!... Canalie!... De asta i-am dat trup și viață?... Ha, ha, ha, ha .. nu ne-am înțeles așa!... eu, eu am făcut ochii... Eu, eu am furat mașinăria... Ești un prost cu mașinăria ta!... Câine afurisit de ceasornicar ce ești!... Pleacă de aici!... Stai... Bestie afurisită... Stai,, Pleacă... Dă-i drumul!

Erau vocile lui Spalanzani și ale lui Coppelius care își amestecau răcnetele.

Nathanael se repezi înăuntru, cuprins de o spaimă nemaipomenită.

Profesorul ținea de umeri un trup de femeie; Italianul Coppola o apucase de picioare; și amândoi trăgeau și întindeau de ea, luptându-se să și-o smulgă unul altuia. Plin de groază, Nathanael sări îndărăt când recunoscă în acel trup pe Olimpia. Furios, el voi să-și smulgă iubita din mâinile lor, dar chiar în aceeași clipă Coppola, răsucindu-se cu putere, smulse trupul din mâinile profesorului și îl lovi pe acesta cu trupul atât de tare încât căzu pe spate peste masa plină de fiole, retorte, sticle și cilindri de sticlă; toate se răsturnară prefăcându-se în țandări. Coppola luă trupul pe umeri și se repezi pe ușă cu un răs strident; la spatele lui, picioarele trupului se izbeau de trepte cu un zgomot de lemn.

Nathanael privea, uluit. Văzuse bine că fața palidă de ceară a Olimpiei n'avea ochi, numai orbite negre: era o păpușă neînsuflețită.

Spalanzani se tăvălea pe jos. Cioburile de sticlă îi răniseră capul, pieptul și un braț. Sângele țâșnea din răni. Dar el își adună puterile și spuse:

— Fugi după el! fugi după el! Ce mai aștepți? Coppelius... Coppelius mi-a furat automatul meu cel mai bun... Douăzeci de ani am lucrat la el... I-am dat trup și viață... toată mașinăria... vorba, mersul sunt ale mele... ochii... ochii ți i-am furat ție... 'A

blestematul!... Fugi după el! Adă-mi-o pe Olimpia!
Uite aici ochii!...

Nathanael văzu pe podele doi ochi însângerați care îl priveau. Spalanzani îi luă cu mâna care nu era rănită și asvârli cu ei în Nathanael, lovindu-l pe acesta în piept.

Nebunia îl cuprinse atunci pe Nathanael parcă cu niște ghiare arzătoare, sfâșiindu-i sufletul și mintea.

— Hui... hui... hui! Cerc de foc!... Cerc de foc! Invârte-te, cerc de foc!... Repede... repede... Păpușică de lemn! hui, hui! învârte-te, păpușică!

Spunând acestea, Nathanael se repezi la profesor și îl strânse de gât. L-ar fi sugrumat, dar zgomotul atrăsese o mulțime de oameni care năvăliră înăuntru, apucară pe Nathanael și salvară pe Spalanzani. Siegmund, cu toată puterea lui, nu putu să-l lege pe nebun. Acesta striga mereu: Invârte-te, păpușă! și lovea cu pumnii în dreapta și în stânga. Insfârșit, se adunară mai mulți care izbutiră să-l răstoarne jos și să-l lege. Vorbele lui se topiră într'un urlet cumplit, animalic. În starea asta de furie, fu dus la casa de nebuni.

Iubite cititor, înainte de-a urma să-ți povestesc ce s'a mai întâmplat cu nefericitul Nathanael, pot să te asigur, dacă ai vreun interes față de iscusitul mecanic și fabricant de automate Spalanzani, că el se vindecă cu desăvârșire de rănilor lui. Trebuie totuși să părăsească universitatea fiindcă întâmplarea cu Nathanael stârnise vâlvă mare și toată lumea spunea

că e o fraudă nepermisă să introduci prin contra-bandă pe la rezonabile five-o'clock-uri (unde Olimpia apăruse cu succes), o păpușă de lemn în loc de o persoană vie. Juriștii numeau chiar aceasta o fraudă subtilă și cu atât mai condamnabilă cu cât fusese îndreptată împotriva publicului și fusese atât de șiret plăsmuită încât nimeni (afară de câțiva studenți deștepți) nu observase, deși acum toți făceau pe deștepții și pomeneau de tot felul de fapte care li se păruseră suspecte. Aceștia totuș nu aduceau nicio dovadă sigură. Putea de exemplu să pară suspectă Olimpia fiindcă, după spusa unui june elegant, ea, împotriva oricărei bunecuviinți, strănuta mai mult decât cășca? Mai întâi, spunea elegantul, aceasta era efectul mașinării ascunse care se întorcea singură: toată lumea auzea scârțâitul. Profesorul de poezie și retorică luă o priză, încheie tabachera, își drese glasul și spuse solemn:

— Doamnelor și domnilor! nu observați unde zace iepurele? Totul este o alegorie... o metaforă desvoltată! Mă înțelegeți! Sapienți sat!

Totuș, mulți domni foarte respectabili nu se mulțumeau cu asta. Istoria cu automatul prinsese adânci rădăcini în sufletul lor. Prin lume începu să se răspândească acum o groaznică neîncredere față de fapăturile umane. Ca să fie convinși pe de-a-ntregul că nu iubesc o păpușă de lemn, mulți îndrăgostiți cerură iubitei să cânte și să danseze ceva mai fără tact; când se citea ceva, îi cereau să brodeze și să împletească, să se joace cu cățelul și, mai ales, nu

numai să asculte ci din când în când să și vorbească dar *în așa fel* încât vorba ei să presupună o gândire și o simțire. În chipul acesta, pentru mulți, dragostea deveni și mai trainică, dar mulți alții se despărțiră încetul cu încetul. „Nu, într'adevăr, nu se poate garanta” spunea unul și altul. La five-o'clock-uri, se căsca nemaipomenit de mult și nu se strănuta deloc, pentru a se înlătura orice bănuială.

Spalanzani trebui, după cum am spus, să plece ca să scape de ancheta cu privire la introducerea frauduloasă a unui automat în societate. Coppola dispăruse și el.

Nathanael se trezi ca dintr'un vis greu și cumplit. Deschise ochii și simți un nespus sentiment de bucurie care îi pătrundea sufletul. Sta în pat, în odaia lui din casa părintească. Clara sta aplecată asupra lui și în odaie mai era mama și cu Lothar.

Clara spuse îmbrățișându-l.

— Insfârșit, însfârșit, dragă Nathanael... acuma ai scăpat de boala aceea grea... acuma ești iarăș al meu!

Lui Nathanael îi dădură lacrimile, de fericire și durere, și gemu:

— O, Clara! Clara!

Siegmund, care nu-și lăsase prietenul, intră în odaie. Nathanael îi întinse mâna:

— Îți mulțumesc că nu m'ai părăsit.

Orice urmă de nebunie dispăruse. Nathanael se întremă repede, sub îngrijirea mamei, a logodnicei,

a prietenilor. Fericirea se întorsese în casă. Un unchiu bătrân și zgârcit murise și lăsase mamei, pe lângă o avere măricică, o moșioară într'o regiune frumoasă, nu departe de oraș. Mama, Nathanael și Clara cu care el avea să se căsătorească în curând, și Lothar, voiau să se ducă acolo. Nathanael se făcuse mai blajin și mai simplu decât fusese vreodată. Abia acum descoperea el sufletul curat și frumos al Clarei. Nimeni nu-i aducea aminte, nici chiar prin cea mai mică vorbă, de trecut. Numai când Siegmund plecă, Nathanael spuse:

--- Pornisem pe un drum greșit, dar a venit la timp un înger și m'a dus pe cărarea cea bună. Clara a fost!..

Dar Siegmund nu-l lăsa să vorbească mai departe, de teamă să nu-i facă rău amintirile acestea urite.

Sosise acum vremea când cei patru se pregăteau să plece. Era pe la amiază. Ieșiseră în oraș după cumpărături. Se plimbau acum pe stradă. Ajunseră lângă turnul primăriei care își arunca umbra uriașă peste piață.

— O, spuse Clara, hai să ne mai urcăm odată în turn, să vedem munții!

Zis și făcut! Nathanael și Clara se urcară. Mama se duse acasă cu servitoarea iar Lothar, care nu voia să urce atâtea scări, rămase jos să-i aștepte. Cei doi logodnici stăteau acum la braț în galeria de sus a turnului, și se uitau peste pădurile adânci, în dosul cărora munții albaștri se ridicau ca un oraș de uriași.

— Ia uite stufişul acela ciudat care parcă vine spre noi! spuse Clara.

Nathanael băgă mecanic mâna în buzunar, găsi ochianul lui Coppola şi se uită prin el. În faţa obiectivului stătea Clara! Un tremur îl apucă. Galben la faţă, o privi ţintă pe Clara. În curând ochii începură să-i sticlească şi să i se învârtă în cap. Urlă deodată ca un animal fugărit şi sărind în sus, strigă, râzând groaznic:

— Invârte-te, păpuşă! învârte-te păpuşă.

Şi luând-o în braţe pe Clara, voi s'o arunce peste galerie. Clara, îngrozită, se agăţă de balustradă. Lothar auzi pe nebun urlând, avu o presimţire şi se repezi în sus. Uşa etajului al doilea era încuiată. Strigătele Clarei se auzeau tot mai tare. Nebun de furie şi de spaimă, el se izbi în uşă care însăfârşit sări din loc. Țipetele Clarei se făceau acum tot mai slabe:

— Ajutor!... Ajutor!...

Vocea murea în văzduh.

— A murit... A omorît-o nebunul! strigă Lothar.

Uşa dela galerie era şi ea încuiată. Desperarea dădu lui Lothar puteri uriaşe. Scoase uşa din tâţâni. Ajunse. Clara se legăna în văzduh, peste galerie, în mâinile lui Nathanael. Numai cu o mână se mai ţinea de balustradă. Repede ca fulgerul, Lothar o luă şi o trase înapoi, lovind în acelaş timp în faţă pe nebun care se dădu îndărăt şi îşi lepădă prada.

Lothar se repezi jos, cu Clara leşinată în braţe. Era salvată.

Nathanael alerga acum de jur împrejurul galeriei, sărind în sus și strigând:

— Cerc de foc, învârte-te! Cerc de foc, învârte-te!

Jos, oamenii se adunară, atrași de strigăte. Printre ei apăru, uriaș, avocatul Coppelius care tocmai sosise în oraș și venise în piață. Lumea voia să se urce sus, să-l prindă pe nebun, dar Coppelius spuse râzând:

— Ha, ha! Așteptați o clipă că vine el singur jos!

Și se uită în sus ca și ceilalți.

Nathanael se opri deodată ca încremenit, se aplecă, văzu pe Coppelius și se aruncă peste balustradă cu un strigăt ascuțit:

— Ha! Ochi frumoși! Ochi frumoși!

Nathanael zăcea acum cu capul zdrobit pe caldarâm. Coppelius dispăruse în mulțime.

După câțiva ani, cineva spunea că a văzut-o pe Clara, într'un alt ținut, departe de aici, stând mână în mână cu un bărbat, în fața ușii unui conac frumos. Doi băiețași se jucau în fața lor. Din asta s'ar deduce că Clara a mai putut să-și găsească fericirea familiară care plăcea caracterului ei vesel și calm și pe care zbuциumatul Nathanael nu i-ar fi putut-o da niciodată.

Alegerea unei logodnice

O povestire în care se întâmplă o mulțime de aventuri
cu totul ne mai pomenite

CAPITOLUL I

*In care e vorba de logodnice, nunți, secretari intimi,
turniruri, procese de vrăjitorie, draci și alte
lucruri plăcute.*

În noaptea echinoxului de toamnă, secretarul intim Tusmann se întorcea acasă în locuința lui din Spandauerstrasse, venind dela cafeneaua în care obișnuia să-și petreacă câteva ceasuri, regulat în fiecare seară. În tot ce făcea, secretarul intim era punctual și exact. Se obișnuise ca, atunci când băteau unsprezece orologiile dela biserica Sfânta Maria și dela Sfântul Niculae, să fie gata cu descălțatul și cu desbrăcatul, așa încât, odată cu ultimele bătăi ale clopotului, își punea papucii și își trăgea scufia de noapte, peste urechi.

Ca să nu întârzie nici astăzi și fiindcă orologiile își apropiau minutarele de unsprezece, tocmai voia, cu un pas repede (aproape s'ar fi putut spune cu un salt sprinten) să cotească din Königstrasse în Spandauerstrasse când, deodată, un bocănit ciudat care se auzi chiar lângă el îl țintui locului.

Lângă turnul primăriei vechi, el văzu în lumina felinarelor un om înalt și slab, învăluit într'o mantie sumbră; omul acela bătea tare în ușa încuiată a negustorului Warnatz, care după cum se știe își are acolo prăvălia de fierărie, se da înapoi câțiva pași, suspina adânc și se uita în sus spre ferestrele dărăpănate ale turnului.

Secretarul intim se îndreptă binevoitor spre dânsul și spuse:

— Domnul meu, vă înșelați, sus în turn nu locește nimeni și, dacă las de o parte câțiva șobolani, câțiva șoareci și două, trei bufnițe, pot spune că nu-i acolo nicio ființă vie. Dacă vreți să cumpărați dela domnul Warnatz ceva lucruri faine, de fier sau de oțel, atunci trebuie să vă dați osteneala să veniți din nou mâine dimineață.

— Dragă domnule Tusmann...

— Secretar intim de mai mulți ani, întrerupse Tusmann fără să vrea pe străin, deși era cam mirat că acesta îl cunoaște.

Străinul însă nu luă în seamă deloc ce-i spusese și începu din nou:

— Dragă domnule Tusmann, dumneavoastră binevoiti a vă înșela cu totul în privința celor ce fac eu aici. N'am nevoie nici de oțel nici de fier și n'am nicio treabă cu domnul Warnatz. Dar azi e echinoxul de toamnă și vreau să văd logodnica. A auzit bătăile mele pline de dor în ușă și suspinele mele și are să apară îndată sus la fereastră.

Tonul adânc cu care străinul rosti aceste vorbe avea ceva ciudat de solemn, ba chiar fantomatic. Secretarul intim simți cum îi trece un fior rece prin trup. Prima bătaie a ceasului al unsprezecelea răsună din turnul bisericii Sfânta Maria. Chiar în clipa aceea, se auzi un scârțâit și un foșnet sus la ferestrele dărăpânate ale turnului primăriei și o figură de femeie apăru. Flacăra lanternei îi lumina toată fața. Când o văzu, Tusmann începu să se vaite:

— O, Doamne Dumnezeule! o înger! din ceruri! dar ce-i asta oare?

Cu ultima bătaie a ceasului, așadar în aceeași clipă în care Tusmann spera ca de obicei să-și pună scufia de noapte, chipul din fereastră pieri.

Ciudata apariție părea să-l fi turburat cu desăvârșire pe secretarul intim. Suspina, gema, se uita în sus spre fereastră, și șoptea:

— Tusmann!... Tusmann, secretar intim!... vino-ți în fire! nu fi nebun!... Nu te lăsa orbit de diavol, dragul meu!

— Dragă domnule Tusmann, începu străinul, păreți foarte mișcat de ce-ați văzut! Eu am vrut numai să văd logodnica dar dumneavoastră mi se pare că ați mai văzut și altceva!

— Vă rog, vă rog, se tângui Tusmann, dați-mi, vă rog, titlul pe care îl am: eu sunt secretar intim și în momentul acesta un secretar intim foarte emoționat, ba chiar aproape ieșit din minți. Vă rog foarte mult, scumpe domnule, dacă eu nu vă dau rangul care vi se cuvine, asta e numai din pricină că nu

cunosc de loc scumpa dumneavoastră persoană. To-
tuș am să vă spun consilier intim deoarece de a-
ceștia sunt atâția în Berlin încât cu titlul acesta res-
pectabil foarte rar greșești. Vă rog deci, domnule
consilier intim, să-mi spuneți ce logodnică voiati să
vedeți aici, la ceasul acesta nepotrivit!

Străinul spuse cu glas ridicat:

— Ciudat om mai sunteți cu titlurile și cu rangul
dumneavoastră. Dacă cineva e consilier intim când
cunoaște multe taine și când poate pe lângă asta
să consilieze cu pricepere, atunci pot cu drept cu-
vânt să fiu numit și așa. Mă mir însă că un om
atât de citit și de priceput în scrieri vechi și ma-
nuscripte rare cum sunteți dumneavoastră, domnule
secretar intim, nu știe că atunci când un cunoscător
— înțelegeți bine! — un cunoscător bate aici la ușa
sau numai în zidul turnului, la unsprezece, în noap-
tea echinoxului, îi apare sus la fereastră fata care,
până la echinoxul de primăvară, devine cea mai
fericită logodnică din Berlin.

Tusmann, cuprins deodată de bucurie, exclamă:

— Domnule consilier intim, prea stimat domnule
consilier intim, așa să fie într'adevăr?

— Așa este cum spun, răspunse străinul. Dar de
ce mai stăm noi aici în stradă? Ceasul dumneavoa-
stră de culcare a trecut. Să mergem repede la câr-
ciumioara cea nouă din Alexanderplatz. Cu ocazia
asta, dacă vreți, veți afla dela mine mai multe des-
pre logodnică și vă veți recăpăta liniștea sufletească

pe care, nu prea știu de ce, am impresia că v'ați pierdut-o.

Secretarul intim era un om foarte cumpătat. Singura lui distracție era, după cum am mai spus, să stea în fiecare seară câteva ceasuri într'o cafenea și să citească reviste și ziare sau vre-o carte pe care-o aducea cu el și să guste un pahar de bere bună. Vin nu bea aproape de loc, numai Duminica, după predică, avea obiceiul să ia un păhăruț de malaga cu un pișcot. Să petreacă noaptea era pentru el o oroare. De aceea păru de neînțeles că, fără împotrivire, chiar fără să spună o vorbă, se lăsă dus de străin care, cu pași mari, răsunători în noapte, se îndreptă repede spre Alexanderplatz.

Când intrară în local, nu zăriră decât un om stând singur la o masă, cu un pahar mare plin de vin de Rin în fața lui. Trăsăturile adânc săpate ale feții arătau o vârstă foarte înaintată. Privirea lui era pătrunzătoare și tăioasă și numai barba stufoasă trăda pe Evreul care a rămas credincios vechilor obiceiuri. Era îmbrăcat după moda veche franceză, cam așa cum se purta între anii o mie șapte sute douăzeci și treizeci și de sigur din pricina asta făcea impresia că vine din vremuri de mult trecute.

Dar și mai ciudat la vedere era străinul pe care îl întâlnise Tussmann.

Era un om înalt, uscățiv dar viguros, bine clădit, între cincizeci și șaiszeci de ani. Fața lui trebuie să fi fost frumoasă altădată. Chiar și acum, ochii mari străluceau cu focul tinereții sub sprâncenile negre

și stufoase. Fruntea lată, nasul de vultur, gura fin tăiată. bărbia rotundă, toate acestea nu l-ar fi deosebit de sute de alți oameni; dar în timp ce haina și pantalonii erau făcuți după moda nouă, gulerul, mantia și bereta erau dela sfârșitul veacului al șaisprezecelea. Inșă de sigur că mai ales privirea ciudată, ca răsărită dintr'o noapte adâncă și înfiorătoare, tonul adânc al vocii lui, întreaga lui ființă care contrasta strident ca orice formă a timpului de astăzi, mai ales toate acestea dădeau celor din preajma lui o impresie stranie, aproape sinistră.

Străinul făcu semn din cap bătrânului dela masă, ca unui vechi cunoscut.

— Bine că te mai văd odată după atâta vreme! spuse el. Sănătos, voinic?

— Așa cum mă vezi, răspunse hursuz bătrânul; voinic și sănătos și cu picioare bune, sprinten și cu spor la treabă când am prilejul.

— Nu se știe, nu se știe! spuse străinul râzând și comandă chelnerului o sticlă din cel mai vechi vin francez care exista în local.

— Dar dragă domnule consilier intim! începu dojenitor Tussmann.

Inșă străinul îi tăie repede vorba:

— Să lăsăm acuma titlurile, dragă domnule Tussmann. Nu sunt nici consilier intim, nici secretar intim, nu sunt nici mai mult nici mai puțin decât un artist care lucrează cu metale nobile și pietre scumpe, și mă chiamă Leonard.

— Care va să zică un giuvaergiu, un bijutier, murmură Tusmann.

Se gândi de asemeni că, la prima vedere a străinului în localul luminat, ar fi trebuit să-și dea seama că era imposibil ca acesta să fie un adevărat consilier intim, fiindcă umbla cu mantie, guler și beretă după vechea modă germană, ceea ce la consilierii intimi nu e obiceiul.

Amândoi, Leonard și Tusmann se așezară la masa bătrânului care salută cu un rânjet.

După ce Tusmann, la îndemnul lui Leonard, bău câteva pahare de vin tare, obrații lui palizi se înroșiră. Sorbind cu plăcere din vin, el zâmbea acum foarte prietenos ca și cum i-ar fi răsărit în suflet cele mai plăcute imagini.

— Și acum, spuse Leonard, acum spuneți-mi sincer, dragă domnule Tusmann, de ce făceați așa de curioase gesturi când a apărut logodnica la fereastra turnului și ce vă face acum să zâmbiți așa de vesel? Suntem, dacă vreți sau nu să credeți, vechi prieteni și cunoscuți și de bătrânul ăsta cumsecade nu trebuie să vă jenați.

— O, Doamne! răspunse secretarul intim, o, Doamne, scumpe domnule profesor!... Lăsați-mă să vă dau acest titlu; fiindcă, deoarece sunt convins că sunteți un artist foarte priceput, ați avea tot dreptul să fiți profesor la academia de arte frumoase... Așa dar, dragă domnule profesor... cum aș putea oare să nu spun? Gura vorbește despre ceea ce umple inima!... Aflați, deci, că am de gând să mă însor și

vreau să fac căsătoria la echinoxul de primăvară. Cum puteam eu să nu tresar din tot trupul când dumneavoastră, domnule profesor, ați binevoit să-mi arătați o logodnică?

— Cum? Întrerupse bătrânul pe secretarul intim cu o voce scârțâită și stridentă, cum?... Vreți să vă însurați? Dar pentru asta sunteți prea bătrân și urît, ca un maimuțoi.

Tusmann fu așa de uluit de mojiția bătrânului Evreu încât nu mai putu scoate o vorbă.

Leonard spuse:

— Nu-i luați moșneagului în nume de rău vorbele cam aspre, dragă domnule Tusmann, n'a spus asta cu rea credință, deși așa pare. Sincer vorbind, trebuie și eu să mărturisesc că mi se pare că v'ați hotărât cam târziu să vă însurați. Cred că ați trecut de cincizeci de ani.

— La nouă Octombrie, de sfântul Dionisie, împlinesc patruzeci și opt de ani, răspunse Tusmann cu oarecare necaz.

— Oricum ar fi, urmă Leonard, dar nu numai vârsta vă stă împotriva. Ați dus până acuma o viață simplă și singuratecă de burlac, nu cunoașteți sexul feminin, așa că n'aveți să știți cum să vă descurcați.

— Ce să mă descurc! Întrerupse Tusmann pe giuvaergiu. O, domnule profesor, mă considerați de bună seamă foarte nesocotit și nepriceput dacă credeți că aș fi în stare să fac ceva orbește, fără chibzuială. Fiecare pas pe care îl fac îl cumpănesc și îl chibzuesc bine. Atunci când m'am simțit atins de

săgeata zburdalnicului zeu pe care cei vechi îl numeau Cupido, nu trebuia oare să-mi pun toate străduirile ca să mă pregătesc pentru această situație? Oare acela care vrea să treacă un examen greu nu studiază toate materiile din care va fi întrebat? Ei bine, domnule profesor, însurătoarea mea e un examen pentru care mă pregătesc cu sârguință și pe care sper să-l trec bine. Vedeți cărțulia asta pe care o port la mine și o studiez mereu de când m'am hotărât, să iubesc și să mă însor, uitați-vă la ea și convingeți-vă că eu studiez chestiunea în chip temeinic și adânc și că nu voi apărea ca un nepriceput; deși mărturisesc că până acuma sexul frumos mi-a fost cu totul necunoscut.

În timp ce spunea aceste vorbe, secretarul intim scoase din buzunar o cărțulie legată în pergament și o deschise la titlu, care suna astfel:

„Scurtă schiță a înțelepciunii politice, despre felul cum trebuie să te porți în toate adunările omenești și să ajungi la o conduită potrivită. Pentru toți aceia care se cred înțelepți sau vor să capete înțelepciune, spre cea mai mare a lor trebuință și deosebit folos, tradusă din latineasca domnului *Thomasius*. Cu un index amănunțit, Frankfurt și Leipzig. În editura Johann Grossen și fiii, 1710”.

— Observați, spuse Tusmann cu un zâmbet dulce, observați cum vrednicul autor, în capitolul al șaptelea, care vorbește despre căsătorie și despre în-

țelepciunea unui tată de familie, la paragraful 6, spune în chip expres:

„In niciun fel nu trebuie să te grăbești. Cel care se însoară la vârstă matură e cu atât mai înțelept cu cât e mai prevăzător. Se însoară de vreme numai oamenii nerușinați sau șireți și a-ceștia își risipesc atât puterile trupului cât și pe acelea ale sufletului. Vârsta matură, într'a-devăr, nu este începutul tinereții, aceasta însă nu trebuie să se sfârșească decât odată cu vârsta matură”.

Și pe urmă, în ce privește alegerea obiectului pe care vrei să-l iubești și să-l iei în căsătorie, minunatul Thomasius spune în paragraful 9:

„Calea de mijloc este cea mai sigură. Să nu iei nici una prea frumoasă nici prea urită, nici foarte bogată nici foarte săracă, nici nobilă nici de rând, ci una care să fie din aceeaș stare ca și tine, și astfel în ce privește și celelalte însușiri, calea de mijloc va fi cea mai bună”.

Toate acestea le-am urmat și eu și, după sfatul pe care îl dă Thomasius în paragraful 17, n'am avut conversație cu agreabila persoană pe care mi-am ales-o numai o singură dată, fiindcă prin ascunderea defectelor și acceptarea virtuților aparente poți fi ușor înșelat; am conversat cu dânsa de mai multe ori, deoarece e imposibil să te ascunzi multă vreme.

Giuvaergiul spuse:

— Dar, dragă domnule Tussmann, tocmai aceste relații, sau, cum binevoști a spune, aceste conver-

sații cu femeile mi se pare că cer o lungă experiență și exercițiu, dacă nu vrei să fii înșelat în chip rușinos.

— Și aici, răspuse Tusmann, marele Thomasius îmi vine în ajutor atunci când arată pe larg cum să aranjezi o conversație rezonabilă și plăcută și mai ales cum să introduci câteva glume amabile atunci când conversezi cu femei. Însă glumele, spune autorul meu în capitolul al cincilea, trebuie să le întrebuițezi ca un bucătar sarea, iar expresiile mușcătoare să le întrebuițezi ca pe o armă, nu ca să lovești pe alții ci ca să te aperi, așa cum un arici își întrebuițează țepii. Și aici un om cuminte ia seama la gesturi mai mult decât la vorbe, fiindcă de multe ori, ceea ce ascunzi în vorbă rostești prin gesturi și, deobicei, nu atâta vorbele cât celelalte manifestări trezesc simpatia sau antipatia.

— Văd eu, spuse giuvaergiul, că nu puteți fi atacat în niciun fel. Sunteți înarmat și pregătit pentru orice. Aș pune rămașag că prin purtarea dumneavoastră ați câștigat cu totul iubirea domnișoarei pe care ați ales-o.

— După sfatul lui Thomasius, mă silesc să am o amabilitate respectuoasă și prietenească, căci aceasta este atât semnul cel mai firesc al iubirii cât și cel mai firesc imbold la trezirea iubirii, așa cum căscatul se întinde într'o întregă adunare. Totuș nu merg prea departe cu respectul deoarece cred că, așa cum spune Thomasius, femeile nu sunt nici îngeri buni nici îngeri răi ci numai simpli oameni și

chiar, în ce privește puterea trupească și cea sufletească, niște creaturi mai slabe decât noi, lucru pe care deosebirea dintre sexe îl dovedește din belșug.

— Un an negru, strigă bătrânul supărat, să vieste voi care vorbiți toată vremea prostii și-mi stricați ceasul acesta în care voiam și eu să mă odihnesc după atâta lucru!

— Taci din gură, moșule! spuse giuvaergiul ridicând glasul. Fii bucuros că te lăsăm să stai aici. Cu felul dumitale brutal, ești un musafir neplăcut care ar merita să fie dat afară... Dragă domnule Tusmann, nu trebuie să vă pierdeți cumpătul din pricina bătrânului ăstuia. Cum văd, iubiți trecutul, vă place Thomasius. În ce mă privește, eu merg mult mai departe înapoi fiindcă mă interesează *numai* vremea căreia, după cum vedeți, aparține o bună parte din îmbrăcămintea mea. Da, domnule Tusmann, vremea aceea era mai plăcută decât cea de astăzi și tot atunci își are originea și vraja aceea frumoasă pe care ați privit-o azi în turnul vechi al primăriei.

— Cum asta, dragă domnule profesor? întrebă secretarul intim.

— Ehe, urmă giuvaergiul, pe vremea aceea erau multe nunți frumoase la primărie și nunțile acelea erau puțin cam altfel decât cele de azi... Multe mirese se uitau pe fereastră în acele vremuri și de aceea e o apariție plăcută, deși e numai o plâsmuire aeriană, ceea ce se întâmplă acum, proorocit de ceea ce s'a întâmplat de mult. De altfel, trebuie să recunosc că pe atunci Berlinul nostru era mult mai

vesel și mai variat decât acuma când toate sunt făcute după acelaș calapod și când lumea caută și găsește în plictiseala însăși plăcerea de-a se plictisi. Atunci erau petreceri, altfel de petreceri decât acelea care se nascocesc astăzi. Mă gândesc numai cum în anul o mie cinci sute optzeci și unu, în Duminica a treia din postul mare, prințul elector August de Saxa cu soția lui și cu fiul său Christian, au fost întâmpinați la Kölln de toți seniorii de pe aici, cu mare și minunat alai și cu o sută de cai. Și târgoveții amânduror orașelor, Berlin și Kölln, împreună cu cei din Spandau, stăteau înșiruiți de o parte și de alta dela Poarta Köpenickului până la Palat, toți înarmați din cap până 'n picioare. A doua zi a fost un carusel măreț, la care prințul elector de Saxa și contele Iost de Barby și alți nobili au sosit în veșminte aurite; cu coifuri aurite, cu capete de leu aurite la umeri, la coate și la genunchi, iar brațele și picioarele în mătasă de culoarea pielii, parcă ar fi fost goi, îmbrăcați așa cum sunt zugrăviți de obicei războinicii păgâni. Cântăreții și instrumentiștii stăteau închiși într'o arcă a lui Noe aurită și deasupra era un băețas, îmbrăcat și el în mătasă de culoarea pielii, cu aripi, arc și tolbă cu săgeți și legat la ochi așa cum e zugrăvit Cupido. Alți doi băeți, îmbrăcați în pene albe de struț, cu ochi auriți și pliscuri ca porumbeii, conduceau arca în care, când a sosit prințul, a început să cânte muzica. Din arcă zburară atunci câțiva porumbei, dintre care unul s'a așezat pe căciula de samur, țugu-

iată. a măriei sale prințului nostru, a bătut din aripi și a început să cânte o arie italienească, foarte nostim și mult mai frumos decât cânta, cu șaptezeci de ani mai târziu, cântărețul nostru dela Curte, Bernhard Pasquino Grosso din Mantua, și totuș nu așa de frumos cum cântă în vremea noastră cântărețele dela Operă care, de sigur, când își arată meșteșugul, sunt mai bine plasate decât porumbelul aceea. Pe urmă a fost un turnir la care prințul de Saxa și cu contele de Barby au sosit într'o barcă îmbrăcată în stofă galbenă și neagră și cu pânza din tafta aurită. Și la spatele prințului stătea băețașul care cu o zi înainte fusese Cupido, cu o mantie lungă și pestriță, cu o pălărie țuguată de stofă galbenă și neagră și cu o barbă lungă cărunță. Cântăreții și instrumentiștii erau și ei îmbrăcați tot așa. Pe lângă barcă dansau și săreau mulți nobili, îmbrăcați cu capete și cozi de somon, scrumbie și alți pești veseli, ceea ce era foarte plăcut la vedere. Seara pe la zece a fost aprins un foc de artificii, care avea câteva mii de rachete, în forma unei fortărețe patrata plină de soldați, care toți aveau o mulțime de rachete; și tunarii făceau tot felul de năzbâtii, cu lupte pe jos și de pe cal, și aruncau în aer cai și oameni de foc, păsări ciudate și alte animale, cu pocnete și trosnete cumplite. Focul de artificii a durat vreo două ceasuri...

În timp ce giuvaergiul povestea toate acestea, secretarul intim dădea semne de adânc interes și de mare plăcere. Exclama: Ai! O! Ah! surâdea, își freca

mâinile, se frământa pe scaun și turna pe gât pahar după pahar.

— Domnule profesor, exclamă el însfârșit cu o voce pitigăiată de marea plăcere pe care o simțea; dragă domnule profesor, ce lucruri minunate povestiți! Parcă ați fi fost acolo chiar dumneavoastră personal!

— Hei, răspuse giuvaergiul, ce? poate n'am fost?

Tusmann, nepricepând sensul acestei ciudate fraze, voi să-l întrebe mai departe dar bătrânul spusese ursuz giuvaergiului:

— Dar nu uita petrecerile frumoase care desfătau așa de mult pe Berlinezi în vremea aceea pe care o lauzi așa de tare. Adu-ți aminte cum ardeau rugurile în Piața Nouă și cum curgea sângele nenorocitelor jertfe care, schingiuite în chipul cel mai groaznic mărturiseau tot ceea ce născocea superstiția neroadă și rătăcirile nebune ale minții.

— A, da! luă cuvântul secretarul intim, a, da! vorbiți de sigur, domnul meu, de acele odioase procese de vrăjitorie cum se făceau în vremea veche! O, da, asta era negreșit un lucru urât căruia epoca noastră luminată i-a pus capăt.

Giuvaergiul se uita când la bătrân când la Tusmann. Isfârșit, îl întrebă pe acesta din urmă, cu un zâmbet misterios:

— Cunoașteți povestea jidovului Lippold așa cum s'a întâmplat în anul o mie cinci sute șaptezeci și doi?

Și, înainte ca Tusmann să răspundă, giuvaergiul urmă:

— Jidovul Lippold era învinuit de fraudă și înșelătorie. El avusese altădată încrederea prințului, administrase vistieria țării și oridecâteori era nevoie, avea la îndemână sume cât de mari. Acuma, fie că știa să se desvinovățească, fie că avea și alte mijloace ca să se spele de orice vină în ochii prințului, sau fie că, așa cum se zicea pe atunci, știa să mănuiască pușca cea de aur față de oamenii care îi cunoșteau isprăvile, fapt este că era să scape ca nevinovat. Mai era numai păzit de o strajă de târgoveți în căsuța lui din Stralauerstrasse. S'a întâmplat însă că într'o bună zi Lippold s'a certat cu nevastă-sa și aceasta i-a spus la mânie: „Dacă ar ști măriia sa prințul ce ticălos ești și ce mișelii poți face cu cartea ta de vrăji, ai fi mort de mult!” Vorbele acestea fură aduse la cunoștința prințului care puse să se facă cercetări amănunțite în casa lui Lippold. Cartea de vrăji fu găsită și, după ce o citiră oameni care se pricepeau, toată ticăloșia lui Lippold ieși la iveală. El făcuse tot felul de farmece ca să-l câștige pe prinț și să stăpânească toată țara și numai pietatea prințului rezistase farmecelor diabolice. Lippold a fost ars pe rug în Piața Nouă; în timp ce flăcările îi ardeau trupul și cartea de vrăji, de sub rug a ieșit un șoarece mare și s'a năpustit în foc. Multă lume spunea că șoarecele era dracul care slujea lui Lippold.

În timp ce giuvaergiul povestea acestea, bătrânul

își sprijinise coatele de masă și, cu fața în palme, gemuse și scâncise, ca unul care suferă niște dureri groaznice.

Secretarul intim, dimpotrivă, nu părea că dă o deosebită atenție vorbelor giuvaergiului. Era peste măsură de vesel și, în clipa asta, cuprins de cu totul alte gânduri și imagini. Când giuvaergiul sfârși, el întreprinse zâmbind, cu o voce în șoptă și dulceagă:

— Dar spuneți-mi, prea stimate și iubite domnule profesor, era într'adevăr domnișoara Albertina Vosswinkel care se uita în jos la noi cu ochii ei frumoși, pe fereastra dărăpănată a turnului primăriei?

— Cum? se răsti giuvaergiul, ce aveți dumneavoastră cu Albertina Vosswinke!

— O, Doamne, spuse încetșor Tussmann, chiar ea este frumoasa pe care mi-am propus s'o iubesc și s'o iau în căsătorie.

— Domnule, strigă giuvaergiul roș la față și cu ochi aprinși de mânie; domnule, mi se pare că dumneata ești apucat de diavol sau total nebun! Vrei să te însori cu Albertina Vosswinkel, cu fata aceea tânără și frumoasă? Dumneata un pedant bătrân și hodorogit? Dumneata, care cu toată erudiția dumitale și cu toată înțelepciunea politică culeasă din Thomäsius, nu poți să vezi nici trei pași mai departe de propriul dumitale nas?... Părăsește asemenea gânduri că dacă nu ai putea să te trezești cu capul spart chiar în noaptea asta de echinox!

Secretarul intim era de obicei un om timid, blajin și pașnic care, chiar dacă era atacat, nu putea spune

nimănu un cuvânt aspru. Dar vorbele giuvaergiuului erau prea jignitoare și, pe lângă asta, Tusmann băuse vin tare mai mult decât era obișnuit așa încât, ca niciodată, el se ridică furios și strigă cu glas strident:

— Eu nu știu cu ce drept vorbiți așa cu mine, domnule giuvaergiu pe care nu vă cunosc! Am impresia că vreți să vă bateți joc de mine cu tot felul de scamatorii copilărești; mi se pare că v'ați permis să iubiți și dumneavoastră pe domnișoara Albertina Vosswinkel, i-ați făcut portretul pe sticlă și mi-ați arătat portretul pe zidul turnului primăriei cu ajutorul unei lanterne magice pe care o aveți ascunsă sub mantie! O, domnul meu, mă pricep și eu în așa ceva și ați greșit drumul dacă credeți că mă intimidați cu tertipurile dumneavoastră și cu expresiile dumneavoastră grosolane!

Giuvaergiuul spuse, mai liniștit acum și zâmbind ciudat:

— Bagă de seamă, bagă de seamă, Tusmann, ai de aface aici cu oameni curioși, să știi!

Și chiar în aceeaș clipă, în locul feții giuvaergiuului un cap de vulpe, hidos, îl privi rânjind pe secretarul intim care, cuprins de groază, căzu înapoi pe fotoliu.

Bătrânul nu păru mirat de transformarea giuvaergiuului, ba dimpotrivă, își părăsi deodată aerul lui hursuz și spuse râzând:

— Ia te uită ce glumă nostimă!... Dar asta e o meserie ingrătă, eu știu ceva mai bun și pot să fac:

lucruri care pentru tine au fost întotdeauna prea înalte, Leonard!

— Ia să vedem ce poți, spuse giuvaergiul care își luase acuma din nou chipul lui de om și se așezase liniștit la masă.

Bătrânul scoase din buzunar o ridiche mare și neagră, o curăți frumos de coajă cu un briceag pe care deasemeni îl scoseșe din buzunar, o tăie apoi în felii subțiri, puse feliile pe masă și începu să izbească cu pumnul în ele.

Dar îndată ce izbea cu pumnul într'o felie de ridiche, sărea în sus sunând o monedă de aur, strălucitoare și frumos bătută, pe care o lua și o arunca giuvaergiului. Inșă, când acesta o apuca, moneda se spulbera în mii de scânteii pocnitoare. Asta părea să-l supere pe bătrân. Tot mai repede și mai repede bătea feliile de ridiche și acestea tot mai tare pocneau și se sfărâmau în mâna giuvaergiului.

Secretarul intim era uluit de spaimă. Insfârșit își adună toate puterile smulgându-se din leșinul care era cât pe ce să-l cuprindă și spuse cu voce tremurătoare:

— Rog pe stimabilii domni să-mi dea voie să mă retrag.

Sări în sus și, după ce își luă pălăria și bastonul, fugi repede pe ușă afară.

In stradă, auzi pe cei doi tovarăși siniștri, izbucnind în urma lui într'un râs strident care îi îngheță sângele în vine.

CAPITOLUL II

In care se povestește cum, din pricina unei țigări care nu voia să ardă, s'a născut o dragoste, după ce mai înainte îndrăgostiții se izbiseră cap în cap.

Tânărul pictor Edmund Lehsen făcuse cunoștință cu bătrânul și ciudatul giuvaergiu Leonard într'un chip mai puțin uluitor decât secretarul intim Tushman.

Edmund tocmai schița, într'un loc singuratec din Tiergarten, un grup de arbori după natură, când Leonard veni spre el și fără o vorbă i se uită peste umăr în foaia pe care desena. Edmund nu se deranjă deloc ci continuă să deseneze până când giuvaergiul exclamă:

— Foarte ciudat desen e acesta, tinere! Până la urmă n'au să mai fie copaci, are să iasă cu totul altceva.

— Observați ceva, domnul meu? spuse Edmund cu priviri scânteetoare.

— Observ, urmă giuvaergiul, cum dintre frunzele acestea groase privesc tot felul de figuri, când spiriduși, când animale ciudate, când fete, când flori.

Și cu toate acestea, totul n'ar trebui să fie decât grupul de arbori din fața noastră, prin care străbat razele soarelui în amurg.

— Domnule, exclamă Edmund. Sau dumneavoastră aveți un simț adânc, un ochi pătrunzător pentru astfel de lucruri, sau eu am fost acum mai norocos decât niciodată în exprimarea simțirii mele lăuntrice. Nu vi se întâmplă și dumneavoastră, când vă lăsați cuprins în natură de un sentiment de nostalgie, să vi se pară că mii de ochi vă privesc dintre copaci? Lucrul acesta am vrut eu să-l exprim prin acest desen și văd acum că am izbutit.

— Da, spuse Leonard, puțin cam rece și cam sec, văd că dumneata ai vrut, fără niciun fel de studiu, să te odihnești puțin și să te înviezi și să te veselești printr'un joc grațios al fanteziei dumitale.

— Ba de loc! răspunse Edmund, tocmai felul acesta de-a desena după natură eu îl consider drept studiul meu cel mai bun și mai folositor. Prin astfel de studii exprim eu în peisaj adevărata poezie și fantezie. Pictorul de peisaje trebuie să fie poet tot așa ca și pictorul istoric; dacă nu, rămâne veșnic un cârpaci.

— Doamne ferește! spuse Leonard, vasăzică și dumneata dragă Edmund Lehsen...

— Cum! întrerupse Edmund pe giuvaergiu, cum? mă cunoașteți?

Giuvaergiul spuse:

— Dar cum să nu te cunosc? Am făcut prima oară

cunoștința cu dumneata într'un moment de care de bună seamă nu-ți aduci tocmai bine aminte și anume imediat după ce te-ai născut. Față de puțină experiență a vieții pe care puteai s'o ai atunci, te-ai purtat foarte cuviincios și cuminte, ai dat de lucru foarte puțin mamei dumitale și ai scos imediat un strigăt armonios de bucurie și ai năzuit către lumina zilei care, după sfatul meu, nu trebuia să-ți fie refuzată deoarece, după părerea medicilor de astăzi, aceasta nu numai că nu strică de fel noilor născuți ci dimpotrivă are un efect binefăcător asupra inteligenții lor și asupra puterii lor fizice. Tatăl dumitale era peste măsură de vesel, așa de vesel încât sărea într'un picior prin odaie și cânta din *Flautul fermecat*: „La oameni care simt iubirea” și așa mai departe. După aceea mi-a dat în brațe mica dumitale persoană și m'a rugat să-ți fac horoscopul, lucru pe care l-am și făcut. Am mai venit după aceea de multe ori în casa tatălui dumitale și dumneata nu refuzai deloc cornetele cu stafide și migdale pe care ți le aduceam. Pe urmă am plecat în călătorie, când aveai dumneata șapte sau opt ani. Apoi am venit aici în Berlin unde am aflat cu bucurie că tatăl dumitale te-a trimis din MÜNCHENBERG aici ca să studiezi pictura, studiu pentru care în MÜNCHENBERG nu prea exista un fond de tablouri, marmore, bronzuri, geme și alte tezaure de artă. Orașul dumitale natal nu se poate în privința asta măsura cu Roma, Florența sau Dresda și în viitor

poate și cu Berlinul atunci când antichități noi nouțe vor fi pescuite în Tibru și transportate înapoi.

— O, Doamne, spuse Edmund, acum îmi răsar în minte toate amintirile din prima copilărie. Nu sunteți dumneavoastră domnul Leonard?

— Da, fără îndoială, răspunse giuvaerul, mă cheamă Leonard și nu altfel, dar mă mir că-ți mai mai aduci aminte de mine dela o vârstă atât de fragedă.

— Și totuși, urmă Edmund, așa este. Știu că mă bucuram foarte mult oridecâteori veneați pe la noi fiindcă mi-aduceați tot felul de zaharicale și vă ocupați mult de mine. Totodată însă, aveam față de dumneavoastră o venerație amestecată cu teamă, ba chiar oarecare spaimă și care uneori continua și după ce plecați. Dar amintirea pe care mi-ați lăsat-o a rămas vie în sufletul meu mai ales prin cele ce spunea tata despre dumneavoastră. El se lăuda cu prietenia dumneavoastră deoarece îl scăpaseți cu multă iscusință din tot felul de întâmplări supărătoare și din tot felul de încurcături. cum se întâmplă de-atâtea ori în viață. Spunea cu entuziasm că ați pătruns în științele adânci și misterioase, că ați fi dispunând după voie de multe forțe oculte ale naturii și de multe ori — să mă iertați — dădea a înțelege că dumneavoastră sunteți, dacă se judecă bine lucrurile, chiar Ahasverus, jidovul rătăcitor!..

— De ce nu chiar prinătorul de șobolani din Hameln sau Statu-Palmă-Barbă-Cot, piticul năzdrăvan sau dracul de pe comoară? întrerupse giuvaer-

giul pe tânăr. Este totuș adevărat și nu vreau să ascund că am anumite însușiri despre care nu se poate vorbi fără a stârni necaz. Tatălui dumitale i-am făcut într'adevăr mult bine prin meșteșugurile mele ascunse. L-a bucurat mai ales horoscopul pe care ți l-am făcut când te-ai născut.

— Da, spuse tânărul înroșindu-se la față, da, horoscopul nu era chiar așa de plăcut. Tata mi-a spus de multe ori că dumneavoastră ați spus că din mine are să iasă ceva mare, sau un mare artist sau un mare smintit. Dar cel puțin, acestor vorbe dătoresc eu faptul că tata m'a lăsat să fac artă. Și acum, ce credeți, oare horoscopul dumneavoastră are să se împlinească?

— O, sigur, răspunse giuvaergiul foarte rece și calm, nu e nicio îndoială deoarece chiar acum ești pe cale de-a deveni un mare smintit.

— Cum, domnule? exclamă Edmund atins, cum, domnule, îmi spuneți asta așa în față?

Giuvaergiul îl întrerupse:

— Atârnă numai și numai de tine ca să scapi de reaua alternativă a horoscopului meu și să devii un artist destoinic. Desenele și schițele tale dovedesc o fantezie bogată și vie, o mare putere de expresie, o mare îndemânare în expunere; pe asemenea temelii se poate ridica o clădire frumoasă. Lasă orice exagerare a modei și consacră-te cu totul unui studiu serios. Mă bucur că năzuești către demnitatea și simplitatea vechilor pictori germani, însă și aici trebuie să te ferești de stânca de care atâtea se lo-

vesc. Trebuie o fire adâncă, o mare putere de suflet care să reziste moleșelii artei moderne pentru ca să pricepi adevăratul spirit al vechilor maeștri germani și să pătrunzi sensul tablourilor lor. Numai atunci se va aprinde în tine scânteia și adevărata inspirație va crea opere care, fără imitație oarbă, sunt demne de un timp mai bun. Acuma însă, tinerii cred că pictează în maniera vechilor maeștri dacă improvizază vreun tablou biblic cu figuri sfrijite, chipuri lungi de un cot, haine țapene și colțuroase și perspectivă falsă. Imitatorii aceștia fără duh s'aseamănă cu flăcăul acela dela țară care la biserică, când se cântă tatăl nostru, își ține pălăria în fața nasului fiindcă nu știe rugăciunea pe de rost dar vrea să pară că, chiar dacă nu știe rugăciunea, cunoaște măcar melodia.

Giuvaergiul mai spuse multe lucruri adevărate și frumoase despre nobila artă a picturii și dădu lui Edmund învățături înțelepte așa încât acesta, pătruns, îl întrebă cum de-a putut căpăta atâtea cunoștințe fără să fie pictor și cum trăiește ascuns și nu caută să aibă vreo influență în mișcarea artistică.

Giuvaergiul răspunse pe un ton grav și blând:

— După cum ți-am spus, o lungă, de fapt chiar foarte ciudat de lungă experiență mi-a ascuțit privirea și judecata. Iar în ce privește faptul că stau ascuns, sunt convins că pretutindeni aș apărea cam ciudat, așa cum îmi poruncește nu numai întreaga mea structură ci și sentimentul unei forțe care este în mine, și asta mi-ar stingheri viața liniștită pe

care o duc eu în Berlin. Mă mai gândesc și la un om care, într'o privință, ar putea să fie strămoșul meu și care s'a contopit atât de mult cu mine în spirit și trup încât, uneori, cred, cuprins de o ciudată nebunie, că sunt chiar el însuș. Vreau să vorbesc de Elvețianul Leonhard Turnhäuser din Thurm care, pe la anul o mie cinci sute optzeci și doi, trăia aici în Berlin la curtea prințului Iohann George. Pe vremea aceea, după cum știi, orice chimist era alchimist și orice astronom astrolog. Turnhäuser era și el probabil și una și alta. Un lucru însă este sigur că Turnhäuser făcea lucruri foarte ciudate și era pe lângă asta și medic bun. Avea însă păcatul că voia să-și arate știința pretutindeni, se amesteca în toate și dădea sfaturi în toate părțile. Asta i-a atras invidie și ură așa cum bogatul care se fălește cu bogăția lui, chiar cinstit dobândită, își atrage dușmănie. Și așa s'a întâmplat că prințului i s'a spus că Turnhäuser poate să facă aur iar acesta, fie că nu știa să facă fie că va fi avut alte motive, a refuzat cu îndărătnicie să lucreze. Atunci dușmanii lui Turnhäuser au venit la prinț și i-au spus: „Vedeți ce om șiret și nerușinat e acesta? Se laudă cu cunoștințe pe care nu le are și umblă cu tot felul de tertipuri vrăjitoarești și meșteșuguri jidovești pe care se cuvine să le ispășească cu moarte ticăloasă ca jidovul Lip-pold”. Turnhäuser fusese și giuvaergiu, după cum se aflase acuma, și toți îi contestau acum orice știință, deși arătase destulă până atunci. Se spunea chiar că toate scrierile pătrunzătoare și pronosticurile pli-

ne de tâlc pe care le publicase nu le făcuse el ci a pus pe alții să le facă pentru parale. Insfârșit, ura, invidia, calomnia, l-au silit să plece pe ascuns din Berlin și din țară ca să nu aibă soarta jidovului Lippold. Adversarii au spus atunci că s'a dus la papistași dar nu era adevărat. Turnhäuser s'a dus în Saxonia și și-a făcut acolo meseria lui de giuvaergiu dar fără să renunțe la știință...

Edmund se simțea atras în chip ciudat de bătrânul giuvaergiu iar acesta îi răsplătea încrederea plină de respect nu numai prin faptul că rămase criticul lui sever și instructiv ci și prin faptul că îi revelă anumite secrete în ce privește pregătirea și amestecul culorilor, secrete pe care le întrebunțaseră vechii meștri și care, aplicate acum, se vedeau minunate.

Se stabili astfel între Edmund și bătrânul Leonard legătura care există între discipolul iubit și plin de speranță și învățătorul și prietenul patern.

Nu mult după cele povestite mai sus, într'o frumoasă seară de vară, la „Hofjäger" în Tiegarten, domnul consilier comercial Melchior Vosswinkel era foarte supărat că nicio țigară din cele pe care le avea cu el nu ardea cum trebuie. Niciuna nu ardea bine. Din ce în ce mai supărat, consilierul comercial arunca țigările una după alta. Exclamă însfârșit:

— O, Doamne! De asta oare mi-am comandat cele mai bune țigări direct dela Hamburg ca să mă necăjească acum și să-mi strice toată buna dispoziție?

Pot eu oare să gust acum natura în chip rezonabil și să vorbesc lucruri folositoare? E groaznic!

Spusese vorbele acestea întru câțva lui Edmund Lehsen care stătea lângă el și a cărui țigară ardea de minune.

Edmund, fără să cunoască pe consilierul comercial, scoase imediat tabachera plină din buzunar, o întinse amical desnădăjduitului consilier și îl rugă pe acesta să se servească deoarece garantează că țigările sunt bune și ard bine, deși nu le-a primit direct dela Hamburg ci le-a cumpărat dela o prăvălie din Friedrichsstrasse.

Consilierul comercial, foarte bucuros, se servi mulțumind și când, abia aprinsă țigara, nourași cenușii se ridicară în aer, el spuse:

— O, domnul meu, mă scoateți dintr'o mare incurcătură. Vă mulțumesc și mai că-mi vine să am nerușinarea de-a vă cere încă o țigară după asta pe care o fumez acum.

Edmund îl încredință că poate să dispună de tabachera lui și ei se despărțiră.

Puțin mai târziu când începuse să se întunece, Edmund, în minte cu schița unui tablou și deci cam distrat, fără să se uite la cei din jurul lui, își făcea loc printre scaune și mese ca să iasă. Deodată se trezi iar în fața lui cu consilierul comercial care îi întrebă foarte amical dacă nu vrea să ia loc la masa lui. Pe punctul de-a refuza deoarece voia să se plimbe puțin prin pădure, el zări la masa dela care se

ridicase consilierul o fată care era tinerețea, gingășia, drăgălășenia însăși.

— Fiica mea Albertina, spuse consilierul comercial lui Edmund care privea nemișcat fata și era cât pe ce să uite s'o salute.

Edmund recunoscuse dela prima privire în Albertina pe femeia frumoasă și foarte elegantă pe care o întâlnise la expoziția de anul trecut în fața unui desen de-al lui. Ea explica cu pătrundere doamnei bătrâne și celor două fete care erau cu dânsa sensul tabloului fantastic, analiza desenul, gruparea, lăuda pe maestrul care a făcut opera și observă la urmă că trebuie să fie un artist foarte tânăr și foarte promițător pe care ar dori să-l cunoască. Edmund stătea chiar la spatele ei și sorbea cu nesaț laudele care curgeau de pe niște buze atât de frumoase. Cuprins de-o dulce sfială și cu inima bătând, el nu se putu hotărî să se recomande drept autor al tabloului. — Și atunci deodată Albertina scăpă jos mânușa pe care tocmai și-o scosese din mână. Edmund s'aplecă repede s'o ridice; Albertina s'aplecă și ea; amândoi se lovesc cap în cap cu zgomot. „O, Doamne!” strigă Albertina, ținându-se cu mâna de cap.

Edmund îngrozit se dă înapoi și, la primul pas, calcă zdravăn cățelușul doamnei bătrâne care începe să chelălăiască cumplit iar la al doilea pas calcă un profesor gutos care scoate un urlet teribil și-l blestemă pe nefericitul Edmund hărăzindu-l diavolilor și flăcărilor iadului. Lumea năvălește spre ei din toate părțile, toate lornetele se îndreaptă spre bie-

tul Edmund care copleșit de gemetele cățelușului, de blestemele profesorului, de ocările doamnei bătrâne și de chicotele și râsetele fetelor, roș la față de rușine, se repede desperat afară în timp ce câteva cucoane își scot sticlutele de colonie și freacă fruntea umflată a Albertinei.

Chiar atunci, în clipa critică a acelei scene ridicule, Edmund se îndrăgostise, fără ca totuș să-și dea seama, și numai sentimentul dureros al stângăciei lui îl opri de-a căuta pe fată prin toate colțurile orașului. Nu și-o putea închipui pe Albertina altfel decât cu fruntea roșie și umflată, cu amare reproșuri și cu mânie în ochi, în ființa ei întregă.

Astăzi însă nu mai rămăsese nici o urmă din toate acestea. Albertina, e drept, se înroși toată când îl văzu pe Edmund și păru foarte încurcată. Dar când consilierul comercial îl întrebă cum îl chiamă și cu ce se ocupă, ea spuse cu voce dulce și zâmbind că se înșeală foarte mult dacă nu are în fața ei pe domnul Lehsen, artistul minunat ale cărui desene și tablouri au emoționat-o atât de adânc.

Aceste vorbe străbătură prin sufletul lui Edmund ca un curent electric. Inspirat, el voi să izbucnească în fraze frumoase dar consilierul comercial nu-l lăsa să înceapă ci îl strânse furtunos la piept și spuse:

— Dragul meu, nu uita țigara promisă!

Și urmă, în timp ce aprindea, îndemânatec, țigara oferită de Edmund cu mucul aprins al țigării pe care abia o isprăvisese de fumat:

— Carevasăzică ești pictor, ba chiar un pictor de seamă, după cum spune fiică-mea Albertina care se pricepe bine în asemenea lucruri. Bun, mă bucur foarte mult, mie îmi place strașnic de mult pictura sau, ca să vorbesc ca fiică-mea Albertina, arta în general. Mă nebunesc după așa ceva!.. sunt și eu cunoscător... da, da, un bun cunoscător de tablouri... Tot așa ca și pe fiică-mea, pe mine nu mă poate înșela nimeni; avem ochi, da, da, avem ochi buni! Ia spune-mi, dragă pictore, dar spune-mi sincer și fără teamă, nu-i așa că dumneata ești artistul care a făcut tablourile pe dinaintea cărora trec eu în fiecare zi și în fața cărora zăbovesc întotdeauna câteva minute fiindcă nu mă pot opri să le admir culorile?

Edmund nu pricepea bine cum putea consilierul să treacă în fiecare zi pe dinaintea tablourilor lui când el nu-și aducea aminte să fi zugrăvit vreodată firme. După câteva întrebări și răspunsuri, se văzu că Melchior Vosswinkel vorbea de tăvile și paravanele de lac și alte lucruri la fel din prăvălia lui Stobwasser pe Unter den Linden, pe care într'adevăr le contempla cu multă plăcere în fiecare dimineață pe la unsprezece, după ce mânca la Sala Tarone patru sardele și bea un păhărel de rachiu de Danzig. Obiectele acelea erau pentru el tot ce arta a creat mai frumos. Asta îl cam necăji pe Edmund și el îl blestemă pe consilier care cu vorbăria lui neroadă nu-l lăsa să se apropie de Albertina.

Insfârșit, veni un cunoscut al consilierului cu care

acesta începu să vorbească. Edmund se folosi de acest prilej și se așează lângă Albertina care păru foarte bucuroasă.

Oricine cunoaște pe domnișoara Albertina Voss-winkel știe că ea, cum am mai spus, este tinerețea, frumusețea și grația însăși, că ea, dealtfel ca toate fetele din Berlin, știe să se îmbrace cu gust după cea mai bună modă, că ia lecții de canto la Academia lui Zelter, că studiază pianul cu domnul Lauska, că dansează minunat, că a expus o lalea și diverse nu mă uita și vioaie brodate și că, deși e o fire veselă și vioaie, arată adeseaori, la ceaiuri, destulă sensibilitate. În fine, oricine știe că ea transcrie într'un carnet cu copertă de marochin aurit, cu un scris mărunț și frumos, poezii și cugetări care i-au plăcut din scrierile lui Goethe, ale lui Jean Paul și ale altor bărbați și femei de spirit și că nu confundă niciodată dativul cu acuzativul.

Era deci firesc ca Albertina, alături de tânărul pictor cuprins de exaltarea unei sfioase iubiri, să arate și mai multă sensibilitate decât aceea obișnuită la ceaiurile literare, așa încât ea vorbi foarte frumos și melodios despre copilărie, suflet poetic, adâncimea vieții și altele la fel.

Vântul serii se ridicase acum și aducea miresme dulci și două privighetori duetizau în ramuri.

Albertina începu să spună din poeziile lui Fouqué:

„Un murmur, un foșnet pătrunde

*Prin crângul plin de verdeață
Și cu aripi de dragoste cuprinde
Simțire și suflet și viață!"*

Mai îndrăzneț acum în întunerecul care se lăsase, Edmund luă mâna Albertinei, o strânse la piept și urmă:

*„Dacă vreodat' aș izbuti
Să cânt ce spune-adânca viaț' a Firii,
Din cântecu-mi atunci ar răsări
Lumina veșnic' a iubirii"...*

Albertina își retrase mâna dintr'a lui însă numai pentru ca să și-o libereze din mânășă și să i-o lase din nou lui Edmund care tocmai voia să i-o sărute când consilierul comercial interveni:

— Ei al dracului! se face răcoare! Imi pare rău că nu mi-am pus un pardesiu sau o haină mai groasă... Infășură-te cu șalul, Titchen... E un șal turcesc, dragă pictore, și mă costă cincizeci de ducați bani peșin... Invelește-te bine, Titchen și hai să plecăm. La revedere, dragul meu...

Îmboldit de un adevărat tact, Edmund scoase în clipa asta tabachera și oferi consilierului a treia țigară.

— O, mulțumesc foarte mult, spuse Vosswinkel. Ești un om foarte amabil. Poliția nu dă voie să se fumeze în Tiergarten ca să nu se ardă iarba, dar

tocmai de aceea o pipă sau o țigară aici are un gust și mai plăcut.

În clipa când consilierul se apropie de o lanternă ca să-și aprindă țigara, Edmund o rugă încet și sfios pe Albertina să-i dea voie s'o însoțească până acasă. Ea îi luă brațul. Porniră amândoi înainte și consilierul, venind după ei, păru că a prevăzut că Edmund are să vie cu ei în oraș.

Oricine a fost tânăr și îndrăgostit sau este și acum (sunt mulți căroră asta nu li se întâmplă niciodată) are să-și închipuie că lui Edmund lângă Albertina i se părea că nu merge prin pădure ci plutește sus deasupra copacilor printre nouri .

După expresia Rosalindei în *Cum vă place* a lui Shakespeare, semnele după care se cunoaște un îndrăgostit sunt: Obraji trași, ochi cu cearcăne vinete, indiferență, o barbă neîngrijită, jartiere desfăcute, o pălărie pleoștită, mâneci descusute, pantofi neîncheiați și o nepăsătoare dezolare în tot ce face. Toate acestea, e drept, se potriveau lui Edmund tot așa de puțin ca și îndrăgostitului Orlando, însă, după cum acesta ruina toți copacii scriind pe coajă numele Rosalindei și atârna ode de măcieși și elegii de tufele de mure, tot așa Edmund strica o mulțime de hârtie, de pergament, de pânză și de culori cântându-și iubita în versuri proaste, desenând-o și pictând-o dar fără s'o poată nimeri niciodată deoarece închipuirea îi depășea meșteșugul. Fiindcă la aceasta se adăugea o privire ciudată de somnambul și suspine adânci la fiecare clipă, nu se putea ca bătrânul giu-

vaergiu să nu ghicească starea tânărului lui prieten. Când îl întrebă, Edmund nu se sfii să-și deschidă inima față de dânsul. Când sfârși de vorbit, Leonard spuse:

— Ai! ai! Tu nu te gândești ce prost lucru e să te îndrăgostești de o logodnică. Albertina Vosswinkel e ca și logodită cu secretarul intim Tusmann.

La vestea aceasta cumplită, Edmund fu cuprins de o mare desnădejde. Leonard așteptă foarte liniștit să treacă prima criză, apoi îl întrebă dacă se gândește într'adevăr să se însoare cu domnișoara Albertina Vosswinkel. Edmund îl încredință că însurătoarea cu Albertina e cea mai mare dorință a vieții lui și îl rugă din tot sufletul pe bătrân să-l ajute din toate puterile ca să răpună pe secretarul intim și s'o cucerească pe Albertina.

Giuvaergiul fu de părere că un artist tânăr poate foarte bine să se îndrăgostească dar nu e deloc util ca el să se gândească imediat la însurătoare. Tocmai de aceea, tânărul Sternbald n'a vrut să se însoare și, după cât știe, a rămas neînsourat și până azi.

Lovitura nimeri bine căci *Sternbald*, romanul lui Tieck, era cartea favorită a lui Edmund și bucuros el ar fi vrut să fie eroul romanului. Făcu o mustră foarte mâhnită și fu cât pe ce să izbucnească în lacrimi.

— Insfârșit, spuse giuvaergiul, fie ce-o fi, pe secretarul intim îl alung eu. Ce ai tu de făcut este să pătrunzi într'un chip sau altul în casa consilierului

comercial și să te apropii tot mai mult de Albertina. De altfel, operațiunile mele împotriva lui Tusmann nu pot începe decât în noaptea echinoxului.

Edmund nu mai putu de bucurie auzind acestea fiindcă știa că bătrânul se ținea de vorbă când făgăduia ceva.

Modul în care giuvaergiul își începu operațiunile împotriva secretarului intim l-a aflat cititorul în primul capitol.

CAPITOLUL III

Cuprinde semnalmentele secretarului intim Tusmann precum și pricina pentru care acesta a trebuit să se dea jos de pe calul marelui Prinț elector, împreună cu alte lucruri vrednice de citit.

Din toate câte ai aflat până acum, iubite cititor, despre secretarul intim Tusmann, poți să ți-l închipui pe acesta foarte bine. Totuș, vreau, în ce privește înfățișarea lui, să mai adaug că era mic de stat, chel, cu picioarele puținel cam strâmbe și cam caraghios în îmbrăcăminte. Pe lângă o haină tăiată bătrânește, cu pulpane nesfârșit de lungi, și o jiletcă peste măsură de lungă, el purta niște pantaloni largi și pantofi care însă la mers bocăneau ca niște cizme de curier. Trebuie să mai spun deasemeni că nu mergea niciodată cu pas măsurat pe stradă ci topăia în salturi mari și neregulate cu o iuțeală nemaipomenită astfel încât pulpanele susamintite, umflate de vânt, se desfășurau ca niște aripi. Cu toate că fața lui avea ceva nespus de caraghios, totuș surâsul lui blajin îl făcea plăcut tuturor așa încât îți devenea simpatic deși trebuiai

să râzi de pedanteria lui și de gesturile lui stângace care îl înstrăinau de ceilalți oameni. Pasiunea lui de căpetenie era lectura! Nu ieșea niciodată de acasă fără să nu-și înfunde cu cărți buzunarele. Citea oriunde mergea și stătea, la plimbare, la biserică, la cafenea; citea fără să aleagă tot ce-i cădea în mână, dar numai lucruri vechi fiindcă ura noutatea. Așa de exemplu, astăzi studia la cafenea o carte de algebră, mâine regulamentul de cavalerie al lui Friedrich Wilhelm I, apoi ciudata carte: *Cicero înfățișat în zece cuvântări ca mare laudăros și cărciogar*, din anul 1720. Tussmann avea o memorie colosală. Avea obiceiul să-și însemneze tot ce-l frapa la lectura unei cărți, apoi recitea ce-și însemnase și nu mai uita niciodată. Tussmann deveni astfel un polihistor, o enciclopedie vie pe care o deschideai când era vorba de-o chestiune oarecare istorică sau științifică. Dacă se întâmpla cumva ca să nu poată da pe loc o informație apoi începea să cotrobăiască prin toate bibliotecile, până când găsea ce i se ceruse și sosea, foarte vesel, cu informația cerută. Un lucru ciudat era că, în societate, citind și în aparență adâncit în cartea lui, Tussmann auzea totuș ce se vorbea. Câteodată intervenea cu câte-o observație foarte la locul ei și, dacă se spunea vreo vorbă de haz, își dădea aprobarea, fără să ridice ochii din carte, cu un râs scurt și voce ascuțită de tenor.

Consilierul comercial Vosswinkel fusese coleg de școală cu secretarul intim și din această camaraderie de pe băncile școlii se născuse strânsa lor prie-

tenie care dura și acum. Tusmann o văzuse crescând pe Albertina. De ziua ei când împlinise doisprezece ani, după ce îi dăduse un buchet aranjat cu gust de cel mai vestit florar din Berlin, îi sărutase prima oară mâna cu o curtenie și o galanterie de care nimeni nu l-ar fi crezut în stare. Din clipa aceea se ivi în mintea consilierului gândul că colegul de școală ar putea să se însoare cu Albertina. În felul acesta el credea că măritișul Albertinei, pe care-l dorea, se va face fără multă bătaie de cap și modestul Tusmann se va mulțumi cu o zestre mai mică. Consilierul comercial era colosal de comod, se temea de orice cunoștință nouă și, în calitatea lui de consilier comercial, strângea banul mai mult decât era nevoie. Când Albertina împlini optsprezece ani el destăinui secretarului intim acest plan pe care îl ținuse ascuns atâta vreme. Tusmann, când auzi aceasta, se înspăimântă cumplit. Nu se putea împăca deloc cu gândul temerar de-a se căsători și mai ales de-a se căsători cu o fată tânără și frumoasă. Incetul cu incetul se obișnuie și când, într-o zi, Albertina, îndemnată de tată-său, îi dădu o punguliță împletită chiar de dânsa și îi mai și spuse: „Dragă domnule secretar intim”, sufletul lui Tusmann se aprinse de dragoste de-a-binelea. El spuse imediat în taină lui Vosswinkel că s'a hotărât să se însoare cu Albertina și când Vosswinkel îl îmbrățișă ca ginere. Tusmann se consideră ca logodnicul Albertinei deși poate ar mai fi trebuit să se țină seama de un mic amănunt și anume că Albertina

habar n'avea despre această treabă și chiar nici prin minte nu i-ar fi putut trece așa ceva.

În dimineața de după noaptea în care se petrecuseră aventurile ciudate dela turnul primăriei și din cârciuma din Alexanderplatz, secretarul intim dădu năvală, palid și desfigurată, în odaia lui Vosswinkel. Acesta se sperie când îl văzu. Tusmann nu-l vizitase niciodată la vremea asta și toată înfățișarea lui prevestea o nenorocire.

— Intime! (Așa obișnuia Vosswinkel să-l numească prescurtat pe secretarul intim). Intime! de unde vii! Ce-i figura asta? Ce s'a întâmplat?

Tusmann se aruncă, istovit, într'un fotoliu și abia după ce începu să răsufle mai liniștit, vorbi cu voce tânguioasă:

— Consiliere dragă, așa cum mă vezi acuma, cu hainele astea, cu Înțelepciunea politică în buzunar, vin din Spandauer Strasse unde toată noaptea am alergat încoace și încolo de ieri dela miezul nopții! N'am pus piciorul pe-acasă, n'am văzut patul în ochi și nici ochii nu i-am închis!

Și Tusmann povesti lui Vosswinkel totul așa cum se petrecuse în noaptea trecută, dela prima întâlnire cu fabulosul giuvaergiu până în clipa în care, îngrozit de năzdrăvaniile vrăjitorului, fugise din cârciumă.

— Ascultă, intime! spuse consilierul comercial; împotriva obiceiului tău, ai băut băuturi tari aseară și după aceea ai visat tot felul de năzbâtii.

— Ce tot spui? răspunse Tusmann, ce tot spui?

Cum adică, eu am dormit și am visat? Crezi tu că eu nu știu ce e viață și ce e vis? Am să-ți arăt, cu citate din *Teoria somnului* a lui Nudow ce se cheamă somn și că poți să dormi fără să visezi, din care pricină și prințul Hamlet spune: „A dormi, poate și a visa”. Și cum anume stă treaba cu visurile, ai putea să știi tot așa de bine ca și mine dacă ai fi citit *Somnium Scipionis* și vestita carte a lui Artemidorus despre visuri și cărțulia de visuri din Frankfurt. Dar tu n'ai citit nimic și deaceia întotdeauna te înșeli în chip rușinos.

— Bine, bine, intime, luă cuvântul Vosswinkel; nu te supăra! Vreau să te cred că ieri te-ai lăsat antrenat, te-ai cam întrecut cu băutura și ai ajuns printre niște scamatori care și-au bătut joc de tine când ai început să guști prea des din pahar. Dar, pentru Dumnezeu, spune-mi pentru ce, atunci când ai scăpat teafăr pe ușă, pentru ce nu te-ai dus de-a-dreptul acasă și te-ai apucat să hoinărești pe străzi?

— O, dragă consiliere, se lamentă secretarul intim, o dragă consiliere, vechiul și fidelul meu coleg de școală! Nu mă mai insulta cu bănueli urâte ci află că toată drăcovenia a început când eram pe stradă. Tocmai treceam prin fața primăriei când văd deodată toate ferestrele luminate și aud o muzică de dans cu darabane de ianiciari sau, mai corect spus, de ieniceri. Nu ști cum s'a întâmplat că, deși nu mă bucur de-o statură prea înaltă, totuși am izbutit să mă înalț în vârful degetelor și m'am putut uita înăuntru. Și ce văd?... O, Doamne Dumnezeule!..

Pe cine văd acolo? Pe nimeni altcineva decât pe fiică-ta, domnișoara Albertina Vosswinkel, care în haină de mireasă dansa cu un tânăr. Eu bat în fe-reastră și strig: „Dragă domnișoară Vosswinkel, ce faci aici la ceasul ăsta?..” Și atunci deodată vine un ticălos de om dinspre Königsstrasse, îmi smulge din mers picioarele și o ia la fugă cu ele râzând. Eu mă prăbușesc în noroiul străzii și strig: „Vardist! Vardist! Repede! repede! Prinde hoțul! prinde hoțul! Mi-a furat picioarele!” Dar sus în primărie s'a făcut deodată liniște și glasul meu se pierde în vânt neauzit de nimeni! Disperarea mă cuprinde când deodată individul se întoarce înapoi și, din fugă, mi-aruncă picioarele în nas. Eu mă scol de jos cât pot de repede și mă reped spre Spandauerstrasse. Dar când ajung în fața casei și vreau să bag cheia în ușă, mă pomenesc în față cu mine însumi privindu-mă crunt cu aceiași ochi mari și negri pe care îi am. Ingrozit, sar îndărăt și mă lovesc de un om care mă cuprinde în brațe. După lancea pe care o poartă văd că e vardistul. Liniștit, îi spun: „Dragă domnule vardist, fii te rog bun și alungă pe ticălosul de secretar intim Tusmann din fața ușii pentru ca onorabilul secretar intim Tusmann care sunt eu însumi să poată intra la el acasă!” — „Mi se pare că ai înebunit, Tusmann!” mormăie omul cu voce adâncă și atunci văd că nu e vardistul ci giuvaergiul acela blestemat. Spaima mă cuprinde, simt o sudoare rece pe frunte și îi spun: „Prea stimată domnule profesor, nu vă supărați pe mine că în

întuneric v'am luat drept vardist. O, Doamne! numiți-mă cum vreți, numiți-mă cât de urît... monsieur Tusmann sau chiar tratați-mă în chip barbar cu tu așa cum ați binevoit să faceți adineauri, mă împac cu orice numai scăpați-mă de nălucirea asta cumplită pe care numai dumneavoastră ați stârnit-o!" — „Tusmann, îmi spune vrăjitorul cu vocea lui cavernoasă și fatală, scapi imediat dacă îmi juri aici pe loc că n'ai să te mai gândești să te însori cu Albertina Vosswinkel". Iți închipui, consiliere, ce-am simțit eu la propunerea asta odioasă. I-am spus: „Dragă domnule profesor, ce-mi spuneți acuma îmi sfâșie inima. Valsul e un dans urît și indecent și adineauri am văzut-o pe domnișoara Albertina Vosswinkel, care e logodnica mea, valsând cu un tânăr în așa chip încât mi-a pierit văzul și auzul. Dar eu nu pot să renunț la ea, nu, nu pot să renunț!" Abia sfârșesc de vorbit și giuvaergiul îmi dă un ghiont și eu încep să mă învârtesc. Și mânat parcă de o forță de neînvins încep să dansez pe Spandauerstrasse ținând în brațe în loc de dansatoare un măturoi care îmi zgârie fața în timp ce mâini nevăzute îmi dau pumni în spate. Și împrejurul meu roiesc o mulțime de secretari intimi Tusmann care dansează cu măturoaie. Insfârșit cad jos istovit și îmi pierd cunoștința. Lumina zorilor mă face să deschid ochii și... consiliere dragă, îngrozește-te și tu cu mine, dragul meu camarad de școală... mă pomenesc deodată cățarat pe calul statuiei Prințului elector, cu capul rezemat de pieptul lui rece de bronz.

Noroc că garda dormea și am putut să mă dau jos, cu primejdia vieții dar fără să mă observe nimeni. M'am dus repede spre casă dar pe drum m'a apucat din nou spaima așa încât am venit la tine.

— Ascultă, intime! spuse Vosswinkel, îți închipui tu oare că am să cred toate fleacurile pe care mi le spui? Cine a mai auzit să se întâmple asemenea bazaconii în Berlinul nostru luminat de astăzi?

Secretarul intim răspunse:

— Vezi, dragul meu, la ce greșeli te expune lipsa ta de lectură? Dacă ai fi citit ca mine *Microchronicon marchicum* al lui Haftitius, rectorul academiilor din Berlin și din Kölln pe Spreea, ai ști că altădată s'au mai întâmplat și alte lucruri... Consiliere dragă, eu cred că giuvaerghiul e Satana în carne și oase, care își bate joc de mine și mă prigonește.

— Te rog, spuse consilierul, te rog, intime, lasă-mă în pace cu asemenea superstiții caraghioase. Ia adu-ți bine aminte!.. Nu-i așa că te-ai îmbătat și te-ai urcat beat lângă prințul elector?

Lui Tusmann îi veniră lacrimile în ochi când auzi bănuiala lui Vosswinkel, bănuială pe care se sili acum din toate puterile s'o alunge.

Consilierul comercial se făcu tot mai grav. În sfârșit, când văzu că Tusmann nu mai înceta să afirme că toate s'au petrecut chiar așa, spuse:

— După felul cum mi-ai descris tu pe giuvaerghiul și pe bătrânul Evreu cu care ai petrecut ieri noaptea până târziu, împotriva obiceiurilor tale frugale și cuviincioase, văd acuma că Evreul este fără

îndoială bătrânul meu Manasse iar giuvaergiul vrăjitor nu poate să fie altul decât giuvaergiul Leonard care vine din când în când prin Berlin. Eu n'am citit atâtea cărți câte ai citit tu, și nici n'am nevoie de asta ca să știu că amândoi, și Manasse și Leonard, sunt oameni simpli și de treabă și numai vrăjitori nu. Mă mir grozav, intime, că tu care ești priceput în mânuirea legilor, nu știi că superstiția este strict interzisă și că un vrăjitor n'ar putea niciodată să capete dela stat o autorizație pe baza căreia să-și poată exercita meșteșugul.. Ascultă, intime, nu vreau să cred că e întemeiată bănuiala care încolțește în mine... Da!.. nu vreau să cred că nu mai ai de gând s'o iei pe fiică-mea în căsătorie, că te ascunzi sub tot felul de pretexte caraghioase, îmi povestești tot felul de bazaconii ca să-mi spui la urmă: „Dragul meu, nu mai vreau să am de aface cu tine, fiindcă dacă o iau pe fiică-ta, dracul îmi fură picioarele și îmi dă pumni în spate!” Ar fi rău, intime, dacă ai umbla cu asemenea minciuni.

Cancelarul intim fu foarte supărat când auzi bănuiala lui Vosswinkel. El spuse că o iubește pe domnișoara Albertina nespun de mult, că el, ca un al doilea Leandru, ca un al doilea Troilus, că e gata să meargă la moarte pentru dânsa și să se lase bătut ca un nevinovat martir de către Satana, fără ca să renunțe la dragostea lui.

În timp ce spunea acestea, se auziră niște bătăi în ușă și în odaie intră bătrânul Manasse, despre care vorbise Vosswinkel adineauri.

Când Tusmann îl zări pe bătrân, strigă:

— O Doamne Dumnezeu! ăsta-i Evreul bătrân care scotea bani de aur din ridiche și îi arunca giuvaergiului în față! Desigur că are să vină acuma și vrăjitorul acela afurisit!

Și Tusmann o sbughi spre ușă dar Vosswinkel îl apucă și îl opri spunând:

— Stai că avem să aflăm imediat cum stau lucrurile!

Apoi, se întoarse spre Manasse și îi povesti cele ce spusese Tusmann despre dânsul și ceea ce se întâmplase ieri noaptea în cârciuma din Alexanderplatz.

Manasse se uită cu coada ochiului la Tusmann, zâmbi malițios și spuse:

— Nu știi ce vrea domnul să spună, eu atâta știu că ieri a venit în localul acela cu Leonard giuvaerghiul în timp ce eu mă întremam cu un pahar de vin după o muncă obositoare care durase până aproape de miezul nopții. Dumnealui a băut mai mult decât trebuie, până când nu se mai putea ține pe picioare. apoi a ieșit clătinându-se.

— Vezi, exclamă Vosswinkel, vezi, intime, că e așa cum m'am gândit eu? Asta e din cauza obiceiului tău scârbos de-a bea, obicei pe care trebuie să-l lași numaidecât dacă vrei s'o iei pe fiică-mea.

Secretarul intim, copleșit de bănuiala aceasta nedreaptă, căzu fără suflare pe un fotoliu, închise ochii și începu să geamă.

— Asta e, spuse Vosswinkel, ai chefuit toată noaptea și acuma ești bolnav.

Cu toate protestările lui, Tusmann trebui să se lase legat la cap cu o basma și băgat într'o birjă care îl duse repede spre Spandauerstrasse.

— Ce mai noutăți aduci, Manasse? întrebă după aceea Vosswinkel pe bătrân.

Manasse zâmbi prietenos și spuse că consilierul nici nu bănuște ce bucurie are să-i anunțe.

Când Vosswinkel îl întrebă din nou, Manasse îi spuse că nepotu-său Benjamin Dümmerl, tânăr și frumos, care are aproape un milion, care, datorită meritelor lui nemaipomenite, a fost făcut baron în Viena și care s'a întors nu de mult din Italia... da! că acest nepot al lui s'a îndrăgostit nebun de domnișoara Albertina și că vrea s'o ia de nevastă.

Pe tânărul baron Dümmerl îl vezi des la teatru, unde se îngâmfă într'o lojă de rangul întâi și, încă și mai des, pe la toate concertele posibile. Oricine știe deci că e lung și uscat ca o prăjină, că pe chipul lui palid umbrat de un păr negru și creț și de o barbă mare, precum și în toată firea lui, poartă semnele caracteristice ale popoarelor orientale, că umblă îmbrăcat după ultima modă bizară a filfizonilor englezi, vorbește mai multe limbi în acelaș dialect, scârțâie din vioară, ciocănește din pian, ticluște versuri proaste, face pe priceputul în artă fără nicio cunoștință și fără niciun gust și bucuros ar vrea să facă pe mecena literar, vrea să fie cu haz fără deșteptăciune și deștept fără haz, obraznic,

fudul, indiscret, însfârșit, după brutala expresie a acelor oameni inteligenți de care el ar dori așa de mult să se apropie — este un bătăran nesuferit. Dacă se mai adaugă la aceasta că, cu toată marea lui avere, în tot ce face se vede lăcomia de bani și o meschinerie murdară, atunci e lesne de înțeles că chiar sufletele josnice care de obicei se apleacă în fața lui Mamon se feresc de dânsul.

În clipa când Manasse îi anunță intenția drăguțului său nepot, Vosswinkel se gândi cu multă atenție la jumătatea de milion pe care într'adevăr Benjamin o avea, însă imediat îi veni în minte obstacolul care, după părerea lui, ar face lucrul cu neputință.

— Dragă Manasse, începu el, dumneata nu te gândești că nepotul dumitale este de altă credință și...

— Dar ce-are aface, îl întrerupse Manasse, ce-are aface asta, domnule consilier? Nepotu-meu e amoretat de fiica dumneavoastră și vrea s'o facă fericită. Nu-i pasă lui de câteva picături de apă, că doar tot el rămâne. Gândiți-vă la chestiunea asta, domnule consilier. Peste câteva zile vin iar la dumneavoastră cu baronașul meu să capăt răspunsul.

Și Manasse plecă.

Vosswinkel începu să se gândească. Cu toată lăcomia lui fără margini, cu toată lipsa lui de caracter și de conștiință, sufletul lui se revolta când se gândea la căsătoria Albertinei cu respingătorul Bensch. Intr'un acces de onestitate, se hotărî să-și țină cuvântul față de vechiul lui coleg de școală.

CAPITOLUL IV

tratează despre portrete, chipuri verzi, șoareci și blesteme evreești.

Curând după ce făcuse cunoștință cu Edmund la Hofjäger, Albertina găsi că portretul în ulei al tatălui ei care atârna în odaia ei era cu totul neasemănător și foarte rău lucrat. Ea demonstrează consilierului comercial că, deși trecuseră mulți ani de când fusese pictat, el totuși chiar acuma arăta mult mai tânăr și mai frumos decât îl văzuse atunci pictorul. Ea critică mai ales privirea posomorită și morocănoasă a portretului precum și îmbrăcămintea demodată și buchetul de trandafiri, nenatural, pe care consilierul în tablou îl ținea foarte delicat cu două degete încărcate de inele groase cu briliante.

Albertina vorbi atât de mult de portret încât Vosswinkel sfârși și el prin a găsi că tabloul e groaznic și nu pricepea cum păcătosul de pictor putuse să transforme plăcuta lui persoană într-o astfel de caricatură. Și cu cât privea mai mult portretul cu atâta se supăra mai tare. Se hotărî să ia tabloul din perete și să-l arunce la vechituri.

Albertina fu de părere că tabloul merita așa ceva. Ea adăugi însă că se obișnuise atât de mult să vadă portretul tatălui ei în odaie la ea încât acuma perețele gol îi făcea rău. Așadar, cel mai bun lucru ar fi ca tata să-și facă încă odată portretul dar de data asta de un pictor talentat și priceput. Pictorul acesta n'ar putea fi altul decât tânărul Edmund Lehsen care a mai făcut atâtea portrete izbutite. Auzind aceasta, Vosswinkel spuse:

— Ce tot vorbești tu, fetițo! Artiștii ăștia tineri sunt niște îngâmfați și pentru lucrul lor cer o groază de parale, vor să fie plătiți numai cu ludovici de aur și nu-s mulțumiți cu monedă curentă chiar dacă ar fi taleri noi-nouți!

Albertina răspunse că Lehsen, care făcea picturi mai mult din vocație decât din nevoie, are să ceară cu siguranță foarte puțin. Ea îl îndemnă atât de mult pe tată-său încât acesta se hotărî să se ducă la Lehsen ca să vorbească cu dânsul de portret.

Se poate închipui cu câtă bucurie Edmund se arătă gata să-l picteze pe consilier. Bucuria aceasta deveni extaz când auzi că Albertina îi dăduse tatălui ei ideea să-l roage pe el să-i facă portretul. El bănuî pe bună dreptate că Albertina, în modul acesta, voia să-i dea prilejul să se apropie de ea. Și a fost deasemeni lucru foarte firesc că, atunci când consilierul vorbi cu oarecare teamă de prețul tabloului, Edmund îi încredință că nu va primi niciun onorar și se simte fericit că, prin arta lui,

poate pătrunde în casa unui om atât de distins cum e Vosswinkel.

— O, Doamne! spuse consilierul plin de uimire; ce spui? Dragă domnule Lehsen... niciun ban, niciun ludovic de aur pentru osteneala dumitale?.. Nici măcar o despăgubire pentru pânza și culorile întrebuițate?

Edmund spuse zâmbind că cheltuiala asta e prea neînsemnată ca să mai vorbească de ea.

— Dar poate că nu știi, spuse cu jumătate de glas consilierul, că e vorba de un portret în mărime naturală?

— Acelaș lucru, răspunse Lehsen.

Consilierul îl strânse cu putere la piept și exclamă în timp ce lacrimi de adâncă emoție îi umpleau ochii:

— O, Doamne! Bine că mai sunt pe lumea asta păcătoasă asemenea suflete înalte și desinteresate!.. Întâi țigările, pe urmă portretul! Dragă domnule Lehsen, ești un om, sau mai de grabă un tânăr minunat, în dumneata este virtutea și sinceritatea aceea germană despre care citim azi atâtea lucruri frumoase. Crede-mă, că deși sunt consilier comercial și mă îmbrac franțuzește, am și eu aceleași păreri, știu să-ți prețuiesc mărinimia și sunt și eu desinteresat și primitiv ca oricare altul.

Sireata Albertina prevăzuse felul cum se va purta Edmund la propunerea consilierului. Scopul ei era atins. Vosswinkel nu mai contenea cu laudele despre tânărul acesta minunat care e departe de orice

lăcomie de bani. El încheie spunând că, deoarece tinerii, mai ales pictorii, au în ei ceva fantastic și romantic, țin foarte mult la flori presate și la panglici dăruite de o fată drăguță și nu mai pot de bucurie când primesc ceva lucrat de niște mâini frumoase, Albertina ar putea să îndeplinească lui Edmund o punguliță și, dacă ar vrea, ar putea chiar să pună înăuntru o buclă din părul ei castaniu și, în felul acesta, să se achite față de Lehsen de orice altă plată. El îi dă voie în chip expres să facă asta și își ia obligația să răspundă el față de secretarul intim Tusmann.

Albertina, care nu știa încă nimic de intențiile și planurile lui Vosswinkel, nu pricepu ce voia să spună cu Tusmann dar nici nu-l întrebă mai mult.

Chiar în aceeaș seară, Edmund își aduse uneltele acasă la Vosswinkel și a doua zi dimineața veni pentru prima poză.

El rugă pe consilierul comercial să se transporte în gând în clipa cea mai veselă și mai senină a vieții lui, de exemplu atunci când soția lui, moartă acum, îi spusese prima oară că-l iubește sau când s'a născut Albertina sau când a revăzut pe neașteptate un prieten pe care îl crezuse pierdut...

— Stai! strigă Vosswinkel, stai, domnule Lehsen! Acum vreo trei luni am primit din Hamburg un aviz că am realizat un câștig mare la loteria de acolo... M'am dus repede la fiică-mea cu scrisoarea deschisă în mână!... O clipă mai fericită decât asta n'am mai avut în viață. Să ne oprim la ea și, pentru ca totul

să fie cât mai limpede și pentru mine și pentru dumneata, am s'aduc scrisoarea și am s'o țin deschisă în mână ca și atunci.

Edmund trebui să picteze pe consilier în poziția asta și să scrie pe scrisoarea deschisă, clar și citibil, conținutul:

„Aveți onoare a vă aviza prin aceasta” etc.

Alături, pe o mesuță, trebui să stea (căci așa voia consilierul) plicul deschis pe care se putea citi clar:

Domniei Sale

Domnului

Consilier comercial, consilier comunal

Melchior Vosswinkel.

Berlin

Edmund nu trebui să uite de asemeni să copieze după natură ștampila poștei: Hamburg. El zugrăvi pe lângă toate acestea și un bărbat foarte frumos, simpatic și bine îmbrăcat care, într'adevăr, avea în chip oarecare îndepărtată asemănare cu consilierul comercial, așa încât oricine citea adresa de pe plic nu putea să nu recunoască persoana pe care o înfățișa portretul.

Vosswinkel era încântat de portret. Se vede foarte bine, spunea el, cum un pictor priceput știe să prindă figura unui om frumos, chiar ceva mai în vârstă; abia acum pricepe el ce voia să spună profesorul pe care îl auzise afirmând la o conferință că un portret bun trebuie să fie totodată un tablou

istoric. Iată, de exemplu, el acuma, când se uită la portret, își aduce aminte imediat de plăcuta întâmplare cu lozul câștigător și pricepe zâmbetul amabil al eului său care i se reflectă apoi pe propria lui față.

Chiar înainte ca Albertina să pună în aplicare ceea ce mai avea de gând, consilierul comercial îi preîntâmpină dorința rugându-l pe Edmund să facă și portretul fiică-si.

Edmund începu imediat lucrul. Dar cu portretul Albertinei lucrul nu păru să meargă așa de ușor și așa de bine cum mersese cu portretul lui Vosswinkel.

Edmund desena, ștergea, desena iarăși, începea să picteze, ștergea tot, începea din nou, schimba poziția, acum i se părea că e prea multă lumină în odaie, acum i se părea că e prea întuneric, și așa mai departe până când Vosswinkel care asistase și el la toate pânzele își pierdu răbdarea și nu mai veni.

Edmund venea acuma și dimineața și după amiaza. Dacă tabloul pe șevalet nu mergea prea repede, în schimb mergea de minune dragostea care se lega tot mai tare între el și Albertina.

Din pricina asta Edmund de multe ori nu numai că-și lăsa pictatul dar chiar se ridica de lângă șevalet ca să fie mai aproape de Albertina.

Și așa, într'o dimineață, el stătea cu Albertina lângă fereastra cu perdele albe și, ca să dea mai multă putere vorbelor lui, o ținea în brațe și îi săruta mereu mâna.

În acelaș ceas și în aceeaș clipă, secretarul intim Tussmann trecea prin fața casei consilierului comercial, având în buzunar „Înțelepciunea politică” precum și alte cărți vechi în care plăcutul se împerechează cu utilul. Cu toate că țopăia grozav și se grăbea deoarece se apropia ora la care obișnuia să fie la birou, el se opri totuș un moment și aruncă o privire surâzătoare spre fereastra pretinsei lui logodnice.

El zări ca printr'o ceață pe Albertina cu Edmund și, deși nu putea vedea nimic lămurit, inima începu să-i bată cu putere, el singur nu știa de ce. O spaimă stranie îl îmboldi să facă ceva nemaipomenit și a-nume să se urce la ora aceea atât de neobișnuită și să meargă drept la odaia Albertinei.

Când intră, Albertina tocmai spunea:

— Da, Edmund am să te iubesc mereu, mereu!

Și spunând acestea, ea îl strângea pe Edmund la piept.

Secretarul intim făcu fără să vrea câțiva pași înainte și apoi se opri, încremenit și fără glas, ca lovit de catalepsie, în mijlocul odăiei.

Cei doi îndrăgostiți nu auziseră pașii apăsați ai lui Tussmann, nu auziseră nici cum se deschisese ușa și nici cum el înaintase până în mijlocul odăiei.

Tussmann cârâi deodată în cel mai de sus falset:

— Dar bine, domnișoară Albertina Vosswinkel!

Speriați, cei doi fugiră repede unul de lângă celălalt, Edmund la șevalet, Albertina pe fotoliul unde poza.

Tusmann începu iar, după ce își recăpătă răsuflarea:

— Dar bine, domnișoară Albertina, ce faci dumneata aici? Intâi dansezi, cu domnul acesta pe care n'am cinstea să-l cunosc, în turnul primăriei la miezul nopții așa încât mie, biet secretar intim și logodnic părăsit îmi pierе văzul și auzul, și acuma, ziua namiaza mare, la fereastră, după perdele... O, Doamne! Este asta o purtare cuviincioasă pentru o domnișoară care e logodnică?

— Cine e logodnică? întrebă Albertina. Cine e logodnică? De cine vorbești, domnule secretar intim? Spune, te rog!

— O, tu creatorule pe tronul tău din ceruri! se tângui secretarul intim. Mai întrebi încă, dragă domnișoară, cine e logodnică și de cine vorbesc?... Dar de cine alta vrei să vorbesc dacă nu de dumneata? Nu ești oare dumneata logodnica mea pe care o respect și o ador în tăcere? Nu mi-a acordat oare tatăl dumitale, încă de multă vreme, mâna dumitale dulce, albă și frumoasă?

— Domnule secretar intim, strigă Albertina revoltată. Domnule secretar intim, dumneata ori ai nemerit înainte de amiază în cârciumă unde, după cum spune tata, te duci acuma cam des, ori ți-ai pierdut mințile. Tata, cred eu, nici nu s'a gândit să-ți acorde mâna mea.

— Scumpă domnișoară Vosswinkel, spuse Tusmann, adă-ți, te rog, aminte! Mă cunoști doar de atâția ani de zile! N'am fost eu oare întotdeauna un

om cumpătat și chibzuit? Cum aș putea eu acum să mă dau la băutură și la nebunii! Dragă domnișoară, am să închid ochii și gura mea nu va spune un cuvânt despre cele ce s'au întâmplat aici adineauri! Vreau să iert și să uit totul! Dar adă-ți aminte, logodnică adorată, că mi-ai dat cuvântul, dela fereastra turnului primăriei, la miezul nopții și cu toate că după aceea ai dansat în haină de mireasă cu domnul acesta...

— Vezi, îl întrerupse Albertina, vezi că ai început iarăș să vorbești tot felul de prostii ca un scăpat dela casa de nebuni? Pleacă, te rog! Mi-i frică de dumneata! Pleacă, te rog, pleacă de aici!

Bietului Tusmann îi dădură lacrimile.

— O, Doamne! oftă el, cum se poate purta așa de urît cu mine o logodnică!.. Nu, nu plec, stau aici până când ai să ai păreri mai bune despre umila mea persoană!

— Pleacă! spuse Albertina cu glasul sugrumat și fugi într'un colț al odăiei acoperindu-și ochii cu batista.

— Nu! răspunse secretarul intim, nu, domnișoară, după sfaturile înțelepte ale lui Thomasius, trebuie să rămân. Nu plec de aici până când...

Și făcu o mișcare ca și cum ar fi vrut să vină după Albertina.

În vremea asta, Edmund, spumegând de mânie, lucruse la fondul verde închis al tabloului. Acum nu se mai putu stăpâni. Strigă:

— Ascultă, tu, om nebun și nesuferit!

Și se repezi la Tusmann, îi dădu de câteva ori peste față cu pensula muiată în culoare verde, îl apucă de spate și, după ce deschise ușa, îi dădu un ghiont atât de puternic încât sbură afară ca o săgeată.

Consilierul comercial, care tocmai atunci voia să intre, se dădu speriat înapoi când camaradul lui verde i se năpusti în brațe.

— Intime! strigă el, intime! Pentru Dumnezeu, ce ai pe față?

Secretarul intim, aproape înebunit de cele întâmplare, îi povesti în câteva vorbe cum se purtase Albertina cu dânsul și ce-i făcuse Edmund.

Vosswinkel, foarte mânios, îl luă de mână, se întoarse cu dânsul în odaia Albertinei și se repezi spre față:

— Ce-am auzit? Așa te porți tu cu un logodnic?

— Logodnic? strigă Albertina, foarte speriată.

— Firește, spuse consilierul comercial, sigur că logodnic. Nu înțeleg de ce te sperii de un lucru care e hotărît de multă vreme. Prietenul meu Tusmann e logodnicul tău și peste câteva săptămâni facem nunta.

— Niciodată! strigă Albertina, niciodată n'am să mă mărit cu Tusmann. Cum aș putea să iubesc un bătrân ca el?... Nu...

— Ce iubire? Ce bătrân? spuse Vosswinkel. Nu-i vorba aici de iubire ci de căsătorie. Firește, dragul meu prieten Tusmann nu mai e un tânăr ușuratec, ci, ca și mine, e la o vârstă care, pe bună dreptate,

e numită cea mai frumoasă, și pe lângă asta e un om cumsecade, priceput, învățat, amabil și camaradul meu de școală.

— Nu, spuse cu hotărîre Albertina, în timp ce îi dădeau lacrimile, nu, nu pot să-l sufăr, îl urăsc, mi-i scârbă de dânsul!... O, Edmund, dragul meu...

Și ea căzu în brațele lui Edmund care o strânse cu putere la piept.

Vosswinkel, înmărmurit, holbă niște ochi ca și cum ar fi văzut fantome, apoi izbucni:

— Ce-i asta? Ce înseamnă?..

— Da, îl întrerupse Tusmann cu voce plângătoare, da, desigur, domnișoara Albertina mi se pare că nici nu vrea să știe de mine, dumneaei are, mi se pare mie, o deosebită înclinație către tânărul domn pictor, deoarece îl sărută fără nicio jenă iar mie bietul de-abia îmi întinde mâna, pe-al cărei deget sper să-i pun în curând inelul de logodnă.

— Hei! Hei! Despărțiți-vă, n'auziți? strigă Vosswinkel și smulse pe Albertina din brațele lui Edmund.

Acesta însă începu să strige și el că n'o va lăsa pe Albertina nici chiar cu prețul vieții.

— Așa? spuse Vosswinkel ironic. Ia uită-te, domnule, ce frumoase lucruri se petrec în casa mea! Foarte frumos, domnișorule, va să zică de asta de-sinteresarea dumitale, de asta țigările și portretele. Te streкори la mine în casă ca să-mi ademenești fata cu șiretlicuri. Frumoasă idee, n'am ce spune, să-mi

agăț fata de gâtul unui mângălitor calic și nepri-copsit!..

Infuriat de vorbele de ocară ale lui Vosswinkel, Edmund luă paleta și o ridică în sus. In clipa aceea însă, Leonard, care tocmai intra, strigă dela ușă cu voce tunătoare:

— Stai, Edmund! Nu te grăbi; Vosswinkel e un prost caraghios și are să se răzgândească.

Vosswinkel, speriat de apariția neașteptată a lui Leonard, strigă din colțul unde fugise:

— Nu pricep deloc, domnule Leonard, cum îți poți permite...

Tusmann, când zărise pe giuvaergiu, sărise după sofa, se ghemuise acolo și gema acum cu voce plângătoare:

— O, Doamne, Dumnezeu! Bagă de seamă, Vosswinkel! Taci, te rog! Ține-ți gura! Asta-i domnul profesor... directorul balului din Spandauerstrasse...

— Hai, vino 'ncoace! spuse giuvaergiul râzând, vino 'ncoace, Tusmann și nu te teme că nu ți se mai întâmplă nimic. Ești pedepsit destul pentru gândurile dumitale de înșurătoare; deacum înainte ai să fii toată viața verde la față.

— O, Doamne! strigă îngrozit secretarul intim, cum? verde la față toată viața? Ce-are să spună lumea? Ce-are să spună Excelența Sa domnul ministru? Excelența Sa are să creadă că mi-am boit fața în verde numai din cochetărie. Sunt un om isprăvit, am să-mi pierd slujba fiindcă Statul nu poate

tolera secretari intimi cu fața verde... Vai de capul meu!...

— Lasă, lasă, îl întrerupse giuvaergiul; lasă, Tusmann, nu te mai lamenta așa. Mai este o scăpare pentru dumneata dacă te hotărăști să renunți la ideea absurdă de-a te însura cu Albertina

— Asta nu pot... Asta nu se poate... strigară amândoi deodată Vosswinkel și cu Tusmann.

Guvaergiul îi privi pe amândoi cu ochii lui scânteetori și sfredelitori. Dar chiar în clipa când era să înceapă să mai spună ceva, ușa se deschise și prin ea intră bătrânul Manasse împreună cu nepotul lui, baronul Benjamin Dümmerl din Viena.

Acesta din urmă se duse direct la Albertina, care îl vedea acum întâia dată în viața ei, și spuse cu un ton sforăitor, luând-o de mână.

— Domnișoară, sunt chiar eu în persoană și am venit să mă arunc la picioarele dumitale. Dar înțelegi, asta e numai așa o vorbă fiindcă baronul Dümmerl nu se aruncă nimănui la picioare, nici chiar Majestății Sale Impăratului. Sunt de părere să-mi dai o sărutare.

Și Dümmerl se apropie și mai mult de Albertina și se aplecă, dar chiar în aceiaș clipă se întâmplă ceva care îi îngrozi pe toți afară de giuvaergiu.

Nasul considerabil al lui Benjamin Dümmerl se lungi deodată așa de tare încât, trecând pe lângă obrazul Albertinei, se izbi, pocnind, de peretele din față. Benjamin sări câțiva pași înapoi: nasul se scurtă și el imediat. Se apropie iar de Albertina:

acelaş efect. Nasul se lungea şi se scurta ca un trombon.

— Afurisit vrăjitor, sbieră Manasse.

Şi scoase din buzunar o funie încolăcită pe care o aruncă lui Vosswinkel spunând:

— Haide, repede! Aruncă-i laţul după gât giuvaergiuului, îl tragem pe urmă afară şi gata-i tot!

Vosswinkel luă funia însă în loc s'o arunce după gâtul giuvaergiuului o aruncă după gâtul bătrânului Evreu.

Imediat începură să sară amândoi până în tavan şi înapoi şi continuară așa mereu în timp ce Benjamin își continua concertul lui nazal iar Tusmann râdea și sporovăia mereu până când însfârșit Vosswinkel căzu vlăguit într'un fotoliu.

— Acuma-i momentul, acuma-i momentul, strigă Manasse și se lovi cu mâna peste buzunar. Din buzunar sări deodată un șoarece enorm care se repezi drept la giuvaergiu. Inșă chiar înainte de a-l ajunge, giuvaergiuul străpunse cu un ac ascuțit de aur șoarecele care cu un țipăt strident dispăru nu se știe unde.

Manasse își ridică pumnii strânși spre Vosswinkel și strigă cu ochi scânteetori de mânie:

— Ha! Melchior Vosswinkel, te-ai pus împotriva mea, ești tovarăș cu afurisitul de vrăjitor pe care ți l-ai adus în casă. Blestemat, blestemat să fii, tu și tot neamul tău, și să pieriți ca niște pui părăsiți. Iarba să-ți crească la ușă și tot ce faci să fie asemeni faptelor flămândului care vrea să se îndes-

tuleze în vis cu mâncări închipuite, și Dalesul să se statornicească în casa ta și să-ți mistuiască averea, iar tu să cerșești în zdrențe pe la ușile blestematului popor al Domnului care te va alunga ca pe un câine răpănos. Și să fii aruncat ca o creangă ruptă și tovarăși, în loc de sunet de harfe, să-ți fie gândacii! Blestemat, blestemat, blestemat să fii, tu consilierul comercial Melchior Vosswinkel!

După ce spuse acestea, Manasse îl luă pe nepotusău și se repezi furios pe ușă.

Albertina, îngrozită, își ascunsese fața la pieptul lui Edmund care o ținea în brațe.

Giuvaergiul se îndreptă acum spre dâșii și le spuse zâmbind:

— Nu vă speriați de caraghioslăcurile astea. Are să fie bine, vă asigur eu. Acuma însă, e bine să vă despărțiți înainte ca Vosswinkel și cu Tusmann să-și vină în fire.

Și după asta ieși împreună cu Edmund.

CAPITOLUL V

In care cititorul află cine este Dalesul precum și în ce chip giuvaergiul scapă dela o moarte rușinoasă pe secretarul intim Tusmann și consolează pe disperatul consilier comercial.

Vosswinkel era foarte mișcat, dar mai mult de blestemul lui Manasse decât de poznele caraghioase pe care, după cum observase el, le făcuse giuvaergiul. Blestemul acela era într'adevăr destul de cumplit fiindcă îi aruncase lui Vosswinkel Dalesul.

Nu știu, iubite cititor, dacă ai vreo cunoștință de acest Dales al Evreilor.

Nevasta unui Evreu sărac (așa povestește un talmudist) găsi, într'o zi când se urcase în podul căsuței ei, un om slab și uscat, gol și istovit cu totul, care o rugă să-i dea adăpost, mâncare și băutură. Speriată, ea se dădu repede jos și, tânguindu-se, spuse lui bărbatu-său:

— Un om flămând și gol a venit la noi în casă și ne cere să-i dăm adăpost și hrană. Dar cum să-l hrănim când noi înșine de-abia putem să ne ducem viața de pe-o zi pe alta?

Bărbatul răspunse:

— Am să mă sui în pod la omul acela să văd cum aş putea să-l alung din casă.

Se sui şi spuse străinului:

— De ce ai venit la mine care sunt sărac şi nu pot să te hrănesc? Pleacă de-aici şi du-te în casa bogatului unde s'au tăiat vitele şi au fost poftiţi oaspeţii la ospăţ.

— Cum poţi tu, spuse omul, să mă alungi din adăpostul pe care l-am găsit? Vezi că sunt gol, cum pot eu oare să mă duc în casa bogatului? Dă-mi o haină să mă îmbrac şi atunci am să plec.

„E mai bine, îşi spuse Evreul, să-mi dau tot ce am numai ca să-l fac pe omul acesta să plece decât să rămână aici şi să-mi mănânce ceea ce eu câştig cu atâta osteneală”.

Şi el îşi tăie cel din urmă viţel din care plănuia să se hrănească multe zile el şi cu femeia lui, vându carnea şi cu banii de pe ea cumpără străinului o haină bună. Dar când se sui în pod cu haina, omul, care la început fusese mic şi uscat, se făcuse acum mare şi voinic aşa încât haina îi era prea strâmtă şi prea scurtă. Evreul cel sărac se sperie foarte când văzu aceasta. Omul cel străin îi spuse:

— Nu mai fi nebun de geaba şi nu mai voi să m'alungi din casa ta, fiindcă să ştii că eu sunt Dalesul.

Şi atunci Evreul cel sărac îşi frânse mâinile şi strigă:

— Doamne al părinţilor mei! Sunt pedepsit cu

varga mâniei și nenorocit pe totdeauna, fiindcă, dacă tu ești Dalesul, atunci n'ai să mai pleci niciodată, ai să mănânci tot ce avem și ai să te faci tot mai mare și mai voinic.

Dalesul este sărăcia care, atunci când s'a cuibărit undeva, nu mai pleacă și se face tot mai mare.

Dacă Vosswinkel se îngrozea de faptul că Manasse l-a blestemat să sărăcească, el se temea și de Leonard care, afară de ciudatele vrăji pe care le stăpâna, avea în toată firea lui ceva care inspira respect și teamă. Vosswinkel vedea că nu putea să facă nimic nici împotriva unuia nici împotriva celuilalt. De aceea toată mânia lui căzu pe Edmund Lehsen căruia îi atribuia toate necazurile care îl loviseră. Dacă se mai adaugă la asta și faptul că Albertina declara pe față și cu toată hotărîrea că îl iubește pe Edmund și că nu se va mărita niciodată nici cu bătrânul și pedantul secretar intim, nici nu nesuferitul baron Benjamin Dümmerl, atunci se poate înțelege ușor că Vosswinkel era foarte supărat și că dorea din tot sufletul ca Edmund să se ducă acolo unde crește piperul. Cum însă el nu-și putea îndeplini această dorință așa cum se întâmpla sub vechiul regim francez, care într'adevăr trimetea pe cei de care voia să scape acolo unde crește piperul, Vosswinkel se mulțumi numai să scrie lui Edmund un bilețel agreabil în care își revărsa tot veninul și toată fierea și în care îi spunea la sfârșit ca nu cumva să mai îndrăznească vreodată să-i calce pragul.

Vă puteți închipui că Edmund văzându-se despărțit astfel în chip groaznic de Albertina, căzu îndată într'o stare de desnădejde cuvenită în astfel de prilejuri, desnădejde în care Leonard îl găsi scufundat atunci când, după obiceiul lui, veni să-l vadă către seară.

— Ce am eu acum, exclamă Edmund, ce am eu acum de pe urma ocrotirii dumitale, de pe urma osteneții care ți-ai dat-o ca să-mi alungi din drum rivalii? Dumneata cu scamatoriile dumitale îi turburi și îi sperii pe toți, chiar pe Albertina, și piedică în drumul meu e numai purtarea dumitale. Am să plec, cu pumnalul în inimă, am să plec la Roma!

Giuvaergiul spuse:

— Dacă ai face asta, ai face ceea ce eu îți doresc din toată inima. Adu-ți aminte că chiar de-atunci când mi-ai vorbit întâia oară de dragostea ta pentru Albertina, eu ți-am spus că, după părerea mea, un artist tânăr poate să se îndrăgostească însă să nu se gândească imediat la căsătorie, fiindcă asta nu aduce niciun folos. Ți-am pomenit atunci, pe jumătate glumind, de exemplul lui Sternbald, acum însă îți spun foarte serios că, dacă ai de gând să devii un artist adevărat, trebuie să-ți scoți din cap cu desăvârșire orice gând de căsătorie. Pleacă liber și vesel în patria artei, studiază acolo cu râvnă firea ei adâncă, și abia atunci îndemânarea tehnică, pe care poate că și aici o poți căpăta, are să-ți slujească la

tăinuesc dragostea mea! Acuma văd bine că tocmai dumneata, dela care aşteptam sprijin cu sfatul şi cu fapta, tocmai dumneata ai lucrat cu voinţă împotriva mea şi mi-ai sfărâmat cu bucurie răutăcioasă speranţele mele cele mai frumoase.

— Oho! răspunse giuvaergiul, oho, tinere domn! măsoară-ţi vorbele, nu fii aşa de violent şi nu uita că eşti prea lipsit de experienţă ca să-mi poţi pătrunde gândurile.

— Iar în ce priveşte arta, urmă Edmund, eu nu văd deloc pentruce adică n'aş putea să mă duc la Roma, păstrând dragostea Albertinei, fiindcă ştii prea bine că am mijloace pentru asta. Chiar mă gândeam că, atunci când voi fi sigur că Albertina va fi a mea, să plec în Italia şi să stau acolo un an şi după aceea, după ce voi dobândi adevărata cunoaştere a picturii, să mă întorc la logodnica mea.

— Cum? spuse giuvaergiul, cum, Edmund acesta era într'adevăr proiectul tău?

— Fireşte, răspunse tânărul. Dorul de ţara care e patria artei e tot atât de mare în mine ca şi dragostea de Albertina.

— Poţi să-mi dai cuvântul că, dacă Albertina e a ta, pleci imediat în Italia?

— Negreşit, răspunse Edmund; aceasta a fost hotărîrea mea încă de mult şi rămâne aşa orice s'ar întâmpla.

— Foarte bine, spuse Leonard. Fii tare. Hotărîrea aceasta îţi va câştiga pe Albertina. Îţi dau cuvântul meu că în scurtă vreme Albertina va fi logodnica ta.

Și să n'ai nicio îndoială că voi ști să îndeplinesc ceea ce spun.

Edmund strălucea de bucurie. Enigmaticul giuvaerghiu plecă repede, lăsându-l cu speranțele și visurile lui.

Intr'un colț îndepărtat din Tiergarten, sub un copac stufos, stătea, după cum spune Celia în *Cum vă place* ca o ghindă căzută sau ca un cavaler rănit, secretarul intim Tussmann și își spunea adâncă lui mahnire necredincioaselor vânturi ale toamnei.

— O, Doamne! se tânguia el. Nefericitule secretar intim, prin ce ai meritat tu toată rușinea asta care a căzut pe capul tău? Nu spune oare Thomasius că căsătoria nu împiedecă deloc dobândirea înțelepciunii? Și totuș, tu numai te-ai gândit doar la căsătorie și aproape că ți-ai pierdut mintea. De unde vine oare scârba grozavă pe care domnișoara Albertina Vosswinkel o are față de persoana ta umilă dar împodobită din belșug cu lăudabile însușiri? Ce, ești tu oare un om politic care nu trebuie să aibă soție sau un om de legi care, după doctrina lui Cleobulus, trebuie să-și bată puțin nevasta când nu-i cuminte, că fetei îi e frică să se mărite cu tine? Ce nenorocire pe capul tău!... Cine te-a pus, o dragul meu secretar intim, să te iai la harță cu vrăjitori și cu pictori sălbateci care iau fața ta delicată drept pergament și s'apucă s'o mâzgălească, cu o pensulă obraznică, în chip de fiores Salvator Rosa, fără niciun talent și fără nicio manieră. Da, asta e partea cea

mai proastă! Imi pusesem toată nădejdea în bunul meu prieten Streccius, care se pricepe așa de bine în chimie. Dar zadarnic! Cu cât îmi spăl fața mai mult, așa cum mi-a spus el, cu atâta mă fac mai verde, deși verdele își schimbă mereu nuanțele, astfel încât pe fața mea a fost în câteva zile primăvară, vară și toamnă! Da, verdele acesta mă duce la pieire și dacă nu mai ajung iarna, care e anotimpul cel mai potrivit pentru fața mea, am s'ajung la desperare și am să m'arunc în iazul acesta cu broaște, să mor de-o moarte verde!

Tusmann avea dreptate să se tânguie atât de amar, fiindcă într'adevăr era rău de tot cu culoarea verde a feții lui, care nu era o culoare în ulei obișnuită ci părea mai de grabă să fie o tinctură care, odată intrată în piele, nu mai voia să dispară. În timpul zilei, bietul secretar intim nu putea să iasă din casă decât cu pălăria trasă adânc peste ochi și cu batista la nas: și chiar seara nu îndrăznea să meargă decât în galop și tot pe străzi dosnice. Se temea, pe deoparte, să nu râdă copiii de dânsul, iar pe de alta, să nu-l întâlnească cineva dela biroul unde lucra și unde anunțase că e bolnav.

De multe ori se întâmplă că necazul care ne-a lovit îl simțim în liniștea nopții mai adânc decât ziua. Așa și acum, cu cât se întuneca mai tare și umbrele pădurii se întindeau mai negre și vântul aspru al toamnei șuera printre crengi, cu atâta Tusmann, gândindu-se la nenorocirea lui, era cuprins tot mai mult de desnădejde:

Groznicul gând de-a sări în iazul cel verde și de a-și sfârși astfel o viață zdruncinată, i se înrădăcină atât de tare în suflet lui Tussmann, încât el îl socoti drept un semn hotărîtor al destinului, pe care trebuia să-l urmeze.

— Da, strigă el cu voce stridentă în timp ce se ridică repede de jos, da, Tussmann, s'a sfârșit cu tine! Nicio nădejde nu mai este, Tussmann! Niciun Thomasius nu te mai poate salva! Aruncă-te în iaz! Adio, crudă domnișoară Albertina Vosswinkel!... N'ai să mai vezi niciodată pe logodnicul tău pe care l-ai disprețuit în chip atât de urît! Peste câteva clipe, el va fi în iaz!

Și Tussmann se repezi ca un turbat spre basinul din apropiere care în amurg se zărea ca un drum larg crescut cu iarbă. O clipă, se opri pe marginea lui.

Gândul morții apropiate îi turburase de sigur mințile cîci el începu să cînte tare cântecul acela popular englez care are ca refren: „Verzi sunt câmpiile, verzi sunt câmpiile”, apoi aruncă în apă „Ințelepciunea politică”, „Tratatul despre Curte și Stat” și „Arta de-a prelungi viața” a lui Hufeland și tocmai își făcea vînt să sară și el după dînsule când simți că îl apucă cineva de spate și îl trage cu putere înapoi.

Auzi în acelaș timp vocea bine cunoscută a giuvaergiuului vrăjitor:

— Dar ce vrei să faci, Tussmann? Te rog, nu fii prost și lasă nebuniile!

Secretarul intim încercă din toate puterile să se smulgă din brațele giuvaergiului în timp ce gemea cu voce stinsă:

— Sunt desperat, domnule profesor, și nu mai țin seamă de nimic! Nu vă supărați pe un biet secretar intim care e desperat și care știe ce-i aceea cuviință și politeță... dar, domnule profesor, v'o spun cinstit, aș vrea ca să vă duceți dracului cu toate vrăjitoriile dumneavoastră, cu toată mojicia dumneavoastră și afurisitul dumneavoastră de... de...

Giuvaergiul îl lăsă și Tusmann, clătănându-se, căzu istovit în iarba înaltă și udă.

Crezând că e în basin, începu să strige:

— O, moarte rece... o, câmpie verde!.. Adio!.. Imi dați voie să mă retrag, domnișoară Albertina!.. Rămâi cu bine, Vosswinkel!.. Nefericitul logodnic zace printre broaște care aduc laude Domnului în timpul verii...

— Vezi, Tusmann, spuse giuvaergiul, vezi, Tusmann, că ți-ai pierdut mințile! Vrei să mă duc dracului, ca și cum aș fi chiar eu dracul și ți-aș răsuci gâtul aici pe locul acesta unde îți închipui că stai în fundul basinului.

Tusmann gemu și se scutură ca apucat de friguri. Giuvaergiul continuă:

— Eu însă îți vreau numai binele, Tusmann, și te iert de tot ce-ai spus. Hai, ridică-te și vino cu mine!

Giuvaergiul îl ajută să se ridice pe Tusmann care, abătut cu totul, murmură:

— Sunt în mâinile dumneavoastră, stimate domnule profesor, făceți cu umilul meu trup muritor tot ce vreți, însă vă rog respectuos să binevoiți să-mi cruțați sufletul, care e nemuritor.

— Nu mai vorbi fleacuri și vino repede cu mine! spuse giuvaergiul, îl luă pe Tusmann de braț și porni cu el împreună.

La mijlocul drumului care străbate Tiergartenul de-a-curmezișul, Leonard se opri și spuse:

— Stai, Tusmann! Ești ud tot și ai o mutră groaznică. Stai măcar să te șterg pe față.

Și giuvaergiul scoase o batistă albă din buzunar și făcu ce spusese.

Dar când lanternele restaurantului Weber începură să se zărească printre copaci, Tusmann strigă, foarte speriat:

— Dar pentru Dumnezeu, stimate domnule profesor, unde vreți să mă duceți? Nu în oraș? Nu la mine acasă? Nu cumva la restaurant, printre lume? Dar eu nu pot să fiu văzut! Apariția mea ar provoca scandal...

— Nu înțeleg, răspunse giuvaergiul, nu înțeleg, Tusmann, de ce te temi așa de oameni! Nu fii atât de fricos! Trebuie neapărat să bei ceva tare... un pahar de puncti... altfel, te îmbolnăvești. Hai cu mine!

Secretarul intim începu să se tângue, să spună despre fața lui verde, despre Salvator Rosa pe fața lui, dar Leonard nu-l luă în seamă ci îl trase după el cu putere.

Când intrară în sala iluminată, Tusmann își aco-

peri toată fața cu batista, fiindcă mai erau câțiva clienți la o masă.

— Dar ce ai Tusmann, îi spuse la ureche giuvaer-
giul, ce ai de-ți acoperi fața și ți-o ascunzi?

— O, domnule profesor! gemu Tusmann, doar știți și dumneavoastră, cum mi-i fața de când săl-
batecul acela de pictor mi-a dat-o cu verde...

— Fleacuri! spuse giuvaer-
giul în timp ce îl luă
pe Tusmann de braț și îl duse în fața oglinzii celei
mari din fundul sălii.

Tusmann se uită în oglindă fără să vrea și nu-și
putu reține un strigăt de surprindere.

Nu numai că culoarea aceea verde și urită dispă-
ruse cu totul, dar fața lui Tusmann căpătase acuma
un colorit mai viu decât oricând, așa încât părea cu
câțiva ani mai tânăr decât fusese înainte. Nema-
putând de bucurie, secretarul intim sări deodată cu
amândouă picioarele în sus și spuse cu voce dulceag
plângătoare:

— O, Doamne! ce văd oare? O. scumpe și prea
stimat domnule profesor! Fericirea asta numai dum-
neavoastră v'o datoresc. fără nicio îndoială!.. Da!..
Acuma domnișoara Albertina Vosswinkel, din pri-
cina căreia era cât pe ce să m'arunc în abis lângă
broaște, n'are să mai aibă de sigur niciun motiv ca
să nu m'aleagă de bărbat! Domnule profesor, m'ați
scăpat dintr'o mare nenorocire! Am simțit imediat
o anumită plăcere atunci când ați binevoit să mă
ștergeți pe umila mea față cu batista dumneavoastră

albă ca zăpada... O, spuneți, nu-i așa, dumneavoastră ați fost binefăcătorul meu?

— Adevărat este, spuse giuvaergiul, adevărat este, Tusmann, că eu ți-am șters culoarea verde de pe față și după asta poți vedea că nu-ți sunt chiar așa de dușman cum crezi. Numai un singur lucru nu pot să sufăr la dumneata și anume că te-ai lăsat convins de Vosswinkel că ai putea să te mai însori cu o fată tânără și frumoasă. Numai nebunia asta caraghioasă n'o pot suferi și fiindcă văd că chiar acuma, când abia ai scăpat de ponosul pe care l-ai avut, iar te gândești la însurătoare, aș putea să-ți tai pofta dela așa ceva într'un mod foarte ușor. Totuș, nu vreau să fac asta ci să te sfătuesc să stai liniștit până Duminica viitoare, la amiază, când ai să afli despre ce e vorba. Dacă îndrăznești s'o vezi mai devreme pe Albertina, atunci să știi că mai întâi te fac să joci în fața ei până îți pierzi răsuflarea, pe urmă te transform în broasca cea mai verde din câte există și te asvârl în Tiergarten în basin sau chiar în Spreea unde poți să orăcăești până la sfârșitul vieții!... Rămâi cu bine! Mai am puțină treabă în oraș. N'ai putea să mergi așa de repede ca să mă poți însoți. Rămâi cu bine!

Giuvaergiul avea dreptate când spunea că nimeni nu l-ar putea însoți căci, ca și cum ar fi avut în picioare vestitele ciubote de șapte poște ale lui Peter Schlemihl, cu un singur pas către ușa sălii, pieri din ochii secretarului intim care rămase uluit.

Tot din pricina asta de sigur giuvaergiul chiar în

minutul următor apăru deodată ca o fantomă în o-daia lui Vosswinkel și îi spuse cu voce groasă bună seara.

Vosswinkel se sperie tare când îl văzu dar își stăpâni frica și îl întrebă furtunos pe giuvaerghi ce vrea cu dânsul în mijlocul nopții și îi spuse să se care de-aici și să-l lase în pace cu scamatoriile tâmpite pe care poate are de gând să le înceapă iar.

Giuvaerghiul răspunse foarte calm:

— Așa sunt oamenii și mai ales consilierii comerciali. Tocmai acele persoane care îți vreau binele, în brațele cărora ar trebui să te arunci cu încredere, tocmai pe acele persoane le respingi... Dumneata, dragă domnule Vosswinkel, ești un biet om nefericit și vrednic de plâns. Eu vin acum... alerg la dumneata în mijlocul nopții ca să mă sfătuiesc cu dumneata cum s'ar putea evita lovitura mortală care te amenință și dumneata...

— Dumnezeule mare! strigă consilierul comercial speriat, de sigur iar un faliment la Hamburg, Brema sau Londra, care are să mă ruineze... Chiar asta mai lipsea!

Giuvaerghiul întrerupse tânguirile lui Vosswinkel spunând:

— Nu, nu, e vorba de altceva. Spune-mi, nu vrei în niciun chip să dai lui Edmund Lehsen mâna fiicei dumitale?

— Ce tot vorbești fleacuri? spuse Vosswinkel. Eu? să-mi dau fata după un zugrav calic?

— Da, dar nu uita că ți-a făcut și dumitale și Albertinei un portret foarte frumos.

— Ei și? Frumoasă afacere! Să-mi dau fata pe două tablouri!... De-altfel, i le-am trimes înapoi!

— Edmund, continuă giuvaergiul, are să se răz-bune, dacă nu i-o dai pe Albertina.

— Ei asta-i! strigă Vosswinkel, aș vrea să știu cum s'ar putea răzbuna un pierde-vară ca el pe consilierul comercial Melchior Vosswinkel!

Giuvaergiul răspunse:

— Asta am să ți-o spun imediat, stimată domnule consilier comercial. Edmund tocmai se pregătește să retușeze portretul dumitale într'un chip foarte onorabil. Fața dumitale veselă și zâmbitoare o transformă într'o față necăjită, cu sprâncene ridicate, cu ochi turburi și buzele lăsate în jos. Are să marcheze cât mai tare sbârciturile de pe frunte și de pe obraji. Nu va uita deasemeni nici să arate din belșug, printr'o culoare potrivită, părul cărunt pe care îl ascunde pudra. In locul fericitei vești despre câștigul la loterie, va scrie vestea foarte urâtă pe care ai primit-o alaltăieri și anume că casa Campbell et Comp. din Londra a dat faliment. Pe plic va scrie: „Domnului consilier comercial și consilier municipal neales”, fiindcă știe că acum jumătate de an ai încercat să ajungi consilier municipal dar n'ai izbutit. Din buzunarele rupte vor cădea ducați, taleri și bancnote, închipuind pierderea pe care ai suferit-o. Tabloul va fi expus la negustorul de tablouri din clădirea băncii din Jägerstrasse.

— Ticălosul! strigă consilierul comercial, ticălosul! Nu, n'are să facă asta! Am să cer ajutorul poliției, al justiției...

Giuvaergiul își urmă, liniștit, vorba:

— E destul ca numai cincizeci de oameni să vadă tabloul și vestea se răspândește imediat, cu mii de nuanțe mult mai tari, în tot orașul. Toate neroziile și toate lucrurile ridicule care s'au spus și se spun despre dumneata sunt scoase din nou la iveală. Oricine te întâlnește îți râde în nas și, ceea ce e mai rău, toată lumea vorbește neconținut de pierderea pe care ai suferit-o prin falimentul lui Campbell, și așa tot creditul dumitale s'a dus.

— O Doamne! spuse Vosswinkel... Trebuie numaidecât să-mi dea înapoi tabloul, ticălosul, da, da, numaidecât, chiar mâine dimineată.

— Și chiar dacă ar face asta, lucru de care mă îndoiesc, la ce ți-ar ajuta? Are să reproducă figura dumitale pe o placă de cupru, scoate câteva sute de copii, le colorează con amore și le trimete în lumea întreagă, la Hamburg, la Brema, la Lübek, la Stetin, la Londra...

— Stai puțin! întrerupse Vosswinkel pe giuvaerghi, stai puțin! Du-te la ticălosul acela și, oferă-i cincizeci... oferă-i o sută de taleri, numai să lase chestia cu portretul meu...

— Ha! ha! ha! râse giuvaerghiul. Uită că Lehzen nu pune niciun preț pe bani, că părinții lui sunt bogați și că mătușă-sa, domnișoara Lehzen, care stă în Breite Strasse, i-a lăsat demult prin testament toată

averea care se ridică la nu mai puțin de optzeci de mii de taleri...

— Cum, cum? strigă Vosswinkel palid de surprindere, cum spui?.. Optzeci de... Știi ce, domnule Leonard, eu am impresia că Albertina e foarte îndrăgostită de Lehsen... Uite! Eu sunt om cumsecade... un tată bun... nu pot rezista la rugăminți și la lacrimi... Și pe lângă asta, băiatul îmi place... E un artist mare... Știu, în ce privește arta, eu sunt un adevărat nebun cu preferințele mele... Da, da, are calități frumoase Lehsen... Optzeci de... Știi ce, Leonard, îi dau băiatului fata, că sunt om bun...

— Hm, spuse giuvaergiul, am să-ți spun ceva nou. Vin chiar acum din Tiergarten. Lângă basinul cel mare l-am găsit pe vechiul dumatăle prieten și camarad de școală Tusmann care, din cauză că a fost respins de Albertina, era disperat și voia să se arunce în apă. Cu multă osteneală, am izbutit să-l opresc dela îndeplinirea hotărîrii lui spunându-i că dumneata desigur ai să-ți ții cuvântul dat și ai s'o convingi părințește pe Albertina să-i acorde numai-decât mâna. Dacă nu faci asta și o dai lui Lehsen pe Albertina, Tusmann se aruncă în basin, asta e sigur. Gândește-te ce senzație are să stârnească sinuciderea lui! Toată lumea are să te acuze pe dumneata, are să spună că ești ucigașul lui Tusmann și are să te disprețuiască. N'ai să mai fii invitat nicăieri la masă și când ai să intri într'o cafenea ai să fii dat afară... Ba chiar mai mult! Tusmann este foarte prețuit de toți superiorii lui, renumele lui

de om vrednic a pătruns prin toate birourile. Dacă, prin ezitarea și falsitatea dumitale. îl faci să se sinucidă, să știi că niciodată în viața dumitale n'ai să mai ajungi să stai de vorbă cu un consilier de legație sau cu un director general dela Finanțe. Nicio autoritate, de-a cărei bunăvoință ai nevoie în afacerile dumitale, nu-ți va mai da vreo atenție. Simplii membri ai Camerei de comerț te vor disprețui, impiegații te vor urmări cu arme ucigătoare și ușierii, când te vor întâlni, își vor îndesa pălăria pe cap. Ți se va lua titlul de consilier comercial, vei primi lovitură după lovitură, creditul dumitale se va prăbuși, averea dumitale se va spulbera, îți va merge din ce în ce mai rău, până când, disprețuit, sărac și nenorocit...

— Oprește-te, strigă Vosswinkel. Mă torturezi! Cine s'ar fi gândit că intimul la vârsta lui, are să se îndrăgostească așa de prostestel.. Dar ai dreptate... Fie ce-o fi cu trebue să-mi țin cuvântul dat lui Tusmann, altfel sunt ruinat... Da, da, hotărît, Tusmann are s'o ia pe Albertina...

— Dar dumneata uiți, spuse giuvaegiul, uiți cererea baronului Dümmerl și blestemul cumplit al lui Manasse Dacă îl refaci pe Bensch, vei avea în Manasse un dușman foarte primejdios. Ai să dai de Manasse în toate afacerile dumitale. El va întrebuița orice mijloace ca să-ți facă rău și nu se va petoli decât atunci când te va prăbuși în mizerie și în rușine și când Dalesul, pe care l-a chemat pe capul dumitale, îți va intra de-a-binelea în casă...

Insfârșit, oricăruia dintre ei trei ți-ai da fata, tot vei avea necazuri și tocmai de aceea ți-am spus a-dineauri că ești un om vrednic de plâns...

Vosswinkel umbla de colo până colo prin odaie, spunând:

— Sunt pierdut... sunt un om nenorocit, un consilier comercial ruinat... Ce bine ar fi decă n'aș mai avea fata asta pe cap! Dracul să-i ia pe toți, și pe Lehsen, și pe Bensch și pe Tusmann...

— Stai, stai puțin, spuse giuvaergiul. Mai este un mijloc ca să scapi din încurcătură...

— Care? spuse Vosswinkel oprindu-se și uitându-se țintă la giuvaergiu. Care? Sunt gata să fac orice.

— Ai văzut la teatru *Neguțătorul din Veneția*?

— Asta-i piesa în care Devrient joacă pe un ticălos de Evreu numit Shylock care are poftă să mănânce carne de negustor. Da, am văzut piesa, dar ce are aface?

Giuvaergiul spuse:

— Dacă cunoști *Neguțătorul din Veneția*, atunci îți aduci aminte că apare acolo o domnișoară bogată pe care o cheamă Portia și al cărei tată, prin testament, a pus mâna fetei lui la un fel de loterie. Se aduc trei cutii dintre care pretendenții trebuie să aleagă care și s'o deschidă. Mâna Portiei o dobândește acela care va găsi portretul fetei în cutia pe care și-a ales-o. Fă și dumneata cum a făcut tatăl Portiei. Spune celor trei pretendenți că, deoarece toți îți sunt la fel de dragi, vei lăsa hotărîrea

în seama hazardului. Vei oferi spre alegere trei cutii și acela care va găsi portretul Albertinei o va lua în căsătorie.

— Ce proiect aventuros, spuse Vosswinkel. Și dacă am să fac asta, crezi dumneata, dragă domnule Leonard, că are să-mi ajute la ceva, că n'au să fie mânioși pe mine acei care nu vor găsi portretul?

— Stai puțin! Aici e punctul cel mai important. Țiți făgăduesc solemn să aranjez chestiunea cu cutiile în așa chip încât totul să se sfârșească cu liniște și bucurie. Cei doi care nu vor găsi portretul nu vor găsi deloc în cutii, ca prinții de Monaco și de Aragon, o dojană aspră ci vor afla dimpotrivă ceva care îi va mulțumi așa de mult încât nu se vor mai gândi să se însoare cu Albertina și pe lângă asta te vor considera pe dumneata drept autorul fericirii lor.

— Oare s'ar putea așa ceva?

— Nu numai că s'ar putea, răspunse giuvaergiul, ci chiar trebuie să fie așa și așa va fi. Ai cuvântul meu în privința asta.

Vosswinkel nu mai șovăi și primi propunerea lui Leonard. Se înțeleseră ca alegerea să se facă Duminica următoare la amiază.

Giuvaergiul făgădui să aducă cutiile.

CAPITOLUL VI

care tratează despre modul cum s'a făcut alegerea logodnicei și cu care se încheie povestea.

Albertina, bine înțeles, fu cuprinsă de desnădejde când Vosswinkel îi spuse de loteria fatală al cărei obiect era mâna ei și când toate rugămințile și lacrimile ei nu izbutiră să-l urnească pe tatăl ei din hotărîrea pe care o luase. Pe lângă asta, Lehsen i se părea indiferent și indolent, cum nu e de obicei cineva care iubește, deoarece nu căuta deloc s'o vadă pe ascuns sau măcar să-i trimeată vreo veste. În Sâmbăta dinaintea fatalei Duminici care trebuia să-i hotărască soarta, spre seară, Albertina sta singură în odaia ei. Gândindu-se mereu la nenorocirea care o pândea se gândi dacă n'ar fi mai bine să ia o hotărîre repede și să fugă de-acasă decât să aștepte să fie silită să se mărite cu bătrânul secretar intim sau cu odiosul baron Bensch. Și atunci își aduse aminte deodată de enigmaticul giuvaergiu și de modul ciudat și magic în care o ferise de inoportunul Bensch. Ea era convinsă că Leonard îl ajutase pe Lehsen. În ea încolți speranța că numai dela el pu-

tea aştepta ajutor. Mult ar fi dorit să stea de vorbă cu giuvaergiul și simțea că nu s'ar fi speriat deloc dacă acesta ar apărea acum deodată în fața ei, în chip fantomatic.

Asta se și întâmplă. Albertina nu se sperie deloc când observă că aceea ce ea crezuse că e soba era în fapt giuvaergiul Leonard care se apropie de dânsa și, cu voce sonoră și dulce, începuse astfel să vorbească:

— Lasă-ți, draga mea, tristețea la o parte. Află că Edmund Lehsen, pe care cel puțin acum crezi că îl iubești, este protejatul meu și eu îl sprijin din toate puterile. Mai află că eu i-am dat tatălui tău ideea loteriei și că eu i-am adus cutiile fatale. Și acum îți poți închipui că nimeni altul decât Edmund n'are să-ți găsească portretul.

Albertina era mai să plângă de bucurie. Giuvaergiul urmă:

— Aș fi putut și în alt chip să-l fac pe Edmund să-ți câștige mâna. Dar voiam ca în același timp să-i mulțumesc și pe ceilalți pretendenți, pe Tusmann și pe baronul Bensch. Are să se întâmple și asta și tu și cu tatăl tău veți fi siguri că pretendenții respinși nu vă vor mai necăji în niciun fel.

Albertina îi mulțumi din tot sufletul. Mai că ar fi vrut să-i cadă giuvaergiului la picioare. Ii strânse mâna la piept și îi spuse că, cu toate vrăjile lui și cu toate că a apărut ca o fantomă în camera ei astă-seară, nu se teme să stea lângă el. Ea îl întrebă cu

năivitate ce fel de om este și cine este el cu adevărat.

— O, draga mea, răspunse zâmbind giuvaergiul, mi-ar fi foarte greu să-ți spun cine sunt cu adevărat. Pătesc și eu ca și alții mulți care știu mult mai bine ce crede lumea că sunt decât ce sunt ei în realitate!.. Află așa dar că multă lume crede că sunt giuvaergiul Leonard Turnhäuser care pe la anul o mie cinci sute și optzeci avea așa de mare trecere la curtea prințului elector Johann George și care, atunci când invidia și răutatea oamenilor au vrut să-l nimicească, a dispărut, nu se știe nici cum, nici unde. Și dacă oamenii aceștia, care se numesc de obicei romantici sau fanțaști, mă consideră drept acel Turnhäuser, adică drept o fantomă, îți poți închipui câte neazuri am eu de îndurat din partea oamenilor luminați care, ca vrednici cetățeni și oameni de afaceri habar n'au de romantism și poezie. Chiar estetici solizi mă atacă și mă urmăresc ca și doctorii și cărturarii de pe vremea lui Johann George și caută să-mi amărăscă puțină existență pe care mi-o atribui. O, draga mea! văd eu de pe acum că, deși vă port atâta grijă ție și lui Edmund și apar pretutindeni ca un adevărat deus ex machina, totuș mulți oameni care sunt de-aceiaș părere cu esteții aceia n'au să-mi dea niciun loc în istorie fiindcă nu pot să creadă în existența mea adevărată! Ca să mă pun oarecum la adăpost, n'am vrut niciodată până acum să mărturisesc pe față că sunt giuvaergiul elvețian Leonard Turnhäuser din se-

colul al șaisprezecelea. Așadar oamenilor acelora le este îngăduit să bănuiască că sunt un scamator dibaci și să caute explicația tuturor poznelor mele în *Mugia naturală* a lui Wiegleb sau altundeva. Plănuiesc însă chiar în clipa asta o scamatorie pe care n'ar putea-o imita niciun Philidor, niciun Philadelphia, niciun Cagliostro și care, cu totul inexplicabilă pentru acei oameni va rămâne o veșnică enigmă. Scamatoria asta nu pot să n'o fac deoarece ea este absolut necesară pentru a termina povestea aceia berlineză care tratează despre alegerea unei logodnice făcute de trei persoane bine cunoscute care vor să câștige mâna frumoasei domnișoare Albertina Vosswinkel... Bun! Acuma, fii pe pace, draga mea, scoală-te frumos mâine dis-de-dimineată, pune-ți rochia pe care o porți cu mai multă plăcere fiindcă îți stă mai bine, piaptână-te cât mai frumos și așteaptă cele ce se vor întâmpla, cu liniște și răbdare.

După ce spuse acestea, giuvaergiul dispăru așa cum venise.

Duminică, la ceasul hotărît, adică la unsprezece punct, bătrânul Manasse cu nepotu-său plin de speranțe, secretarul intim Tusmann și Lehsen cu giuvaergiul veniră cu toții la Vosswinkel acasă. Pretendenții, chiar și baronul Bensch, aproape că se speriară când o văzură pe Albertina, căci niciodată ea nu le păruse atât de frumoasă și de drăgălașă.

Intr'un elan de ospitalitate, Vosswinkel puse să pregătească o gustare. Bătrânul Manasse se uita pieziș și malițios la masa încărcată și când Vosswin-

kel îl pofti să ia ceva, pe fața Evreului se citea răspunsul lui Shylock: „Da, ca să miros șuncă și să mănânc din locașul în care proorocul vostru Nazareanul a chemat pe Diavol. Vreau să stau de vorbă și să am treburi cu voi, să stau și să merg cu voi, dar nu vreau să mănânc, să beau și să mă rog cu voi”.

Baronul Bensch fu mai puțin conștiincios, căci mănâcă rost-beaf mai mult chiar decât trebuie și vorbe în vremea asta tot felul de prostii, așa cum îi era felul.

Consilierul comercial, în ora aceia fatală, își desminți firea cu totul, fiindcă, pe lângă că bău fără măsură maderă și porto și se dădu de gol că are în pivniță malaga de o sută de ani, făcu cunoscut pretendenților, după gustare, modul în care se va hotărî căsătoria fiicei lui într'o cuvântare bine ticluită cum nimeni n'ar fi bănuț din partea lui. Pretendenții trebuiră să-și bage bine în minte că numai acela dintre ei va avea pe Albertina care va alege cutia unde se află portretul ei.

Când ceasul bătu douăsprezece, ușa sălii se deschise, și toți zăriră în mijlocul ei o masă acoperită cu un covor bogat pe care erau trei cutii mici.

Una, care era de aur lucios, avea pe capac o cunună de bani de aur strălucitori, în mijlocul căreia sta scris:

„Cine mă alege va fi fericit după pofta inimii lui!”

Cea de-a doua cutie era lucrată din argint. Pe

capac, printre tot felul de scrieri în limbi străine, erau următoarele cuvinte:

„Cine m'alege primește mult mai mult decât a sperat!”

Cea de-a treia cutie, lucrată din fildeș, purta ca inscripție:

„Cine m'alege va avea fericirea visată!”

Albertina luă loc la masă pe un fotoliu. Vosswinkel se așază lângă ea. Manasse și giuvaergiul se retraseră în fundul odăiei.

Când sorții hotărîră ca Tusmann să aleagă cel dintâi, Bensch și Lehsen se duseră într'o odaie de-alături.

Tusmann se apropie gânditor de masă, se uită cu atenție la cele trei cutioare și citi rînd pe rînd inscripțiile lor. Repede însă el se simți în chip irezistibil atras de literele frumos încolăcite de pe cutia de argint.

— Ce scriere frumoasă! exclamă el. Ce minunat se împerechiază caracterele arabe cu cele latine! Și mai stă scris: cine mă alege primește mult mai mult decât a sperat... Am mai sperat eu oare că domnișoara Albertina Vosswinkel mă va face fericit cu mâna ei? Nu eram eu mai de grabă desperat cu totul?... N'am vrut eu oare să mă... în basin?... Da! Aici e mîngâierea, aici e fericirea! Vosswinkel! Domnișoară Albertina! Eu aleg cutia de argint!

Albertina se ridică și întinse lui Tusmann o cheiță cu care el deschise imediat cutia. Dar care îi fu spaima când în loc să găsească portretul Albertinei

găsi o cărticică legată în pergament care, când o deschise, nu avea decât pagini albe, goale.

Înăuntru era un bilețel pe care sta scris:

*Deși purtarea ta a fost ciudată,
O mare mântuire ți s'arată:
Găsești aici minunea căutată.*

— O, Doamne! bâlbâi secretarul intim, o carte... nu, nici măcar o carte... hârtie legată în loc de portret... toate speranțele mele s'au dus... O, sărmane secretar intim! S'a sfârșit cu tine! s'a sfârșit! Pleacă la iazul cu broaște!

Tusmann voi să plece dar giuvaergiul îi ieși în cale și îi spuse:

— Tusmann, nu pricepi nimic; nicio comoară nu poate fi mai de preț pentru dumneata decât aceea pe care ai găsit-o! Versurile ar fi trebuit să te facă atent. Fă-mi plăcerea și bagă în buzunar cartea pe care ai scos-o din cutie.

Tusmann făcu așa cum îi spusese. Giuvaergiul spuse:

— Bagă mâna în buzunar și scoate cartea!

Tusmann scoase cartea și — iată... cartea nu era alta decât tocmai „Schița” lui Thomasius.

— Ha! Ce-i asta? strigă Tusmann. O, Doamne! Dragul meu Thomasius scăpat de gurile dușmane ale broaștelor care niciodată n'au învățat din el cum să se poarte.

— Stai! îl întrerupse giuvaergiul. Bagă cartea iar în buzunar.

Tusmann băgă în buzunar cartea. Giuvaergiul urmă:

— Gândește-te acuma la vreo operă rară pe care poate că ai căutat-o multă vreme zadarnic și pe care n'ai putut-o găsi în nicio bibliotecă.

Tusmann spuse, aproape cu umilință:

— Fiindcă în ultima vreme m'am hotărît să mă duc din când în când la operă, am vrut tocmai să mă inițiez puțin în muzică și am căutat până acum zadarnic o cărțuție în care în chip alegoric este expusă toată arta compozitorilor și a virtușilor. Vreau să vorbesc de cartea lui Johannes Beer: *Războiul muzical sau descrierea luptei dintre cele două eroine, compoziția și teoria, cum acestea au pornit la lupta care împotriva celeilalte, înarmate, și cum la sfârșit după o sângeroasă încăerare s'au împăcat iarăș.*

— Bagă mâna în buzunar, spuse giuvaergiul.

Tusmann chiui de bucurie când găsi cartea care era tocmai *Războiul muzical al lui Beer.*

— Vezi, spuse giuvaergiul, cu ajutorul cărței pe care ai găsit-o în cutie ai căpătat cea mai bogată și mai complectă bibliotecă pe care a avut-o cineva vreodată și pe care poți s'o porți mereu la dumneata. Cartea asta minunată, oridecâteori ai s'o scoți din buzunar are să fie tocmai opera pe care dorești s'o citești.

Fără să mai dea vreo atenție Albertinei sau lui

Wesswinkel, Tussmann se duse repede într'un colț al odăiei, se aruncă într'un fotoliu, băgă cartea în buzunar, o scoase iar, și se putu vedea după extazul care îi strălucea în priviri cât de minunat se înfăpățuia ceea ce făgăduise giuvaergiul.

Veni acuma rândul baronului Dümmerl să aleagă. El intră, se duse cu aerul lui nerod și bătăran drept la masă, privi prin lornetă cutiile și citi în șoaptă înscriptiile. Repede însă, un instinct firesc și irezistibil îl înlănțui de cutia de aur cu monedele strălucitoare pe capac. „Cine mă alege va fi fericit după pofta inimii”. Bun! Monedele de aur sunt după pofta inimii mele, și Albertina este după pofta mea! Ce să mai stau la gânduri?” Spunându-și asta, Bensch luă cutia de aur, primi cheia dela Albertina, deschise și găsi... o pilă. Alături era un bilețel cu următoarele versuri:

*Găsești aici tot ce ți-ai pus în gând
Și ai râvnit cu-amară pasiune.
Tot înainte, înapoi nici când,
Negustoria merge de minune.*

— Ce-mi trebuie mie pila asta? exclamă el supărat. Ce? Pila e un portret? E portretul Albertinei? Iau cutia și o fac cadou de nuntă Albertinei. Haide, domnișoară!

Și el voi să se ducă la Albertina. Inșă giuvaergiul îl luă de umeri și îl opri, spunându-i:

— Stai, domnul meu, asta-i împotriva înțelegerii

avute. Trebuie să fii mulțumit cu pila și ai să fii mulțumit fără nicio îndoială imediat ce ai să afli valoarea, neprețuita valoare a juvaerului pe care l-ai căpătat, și pe care versurile acestea o indică.. Ai niște ducați frumoși și cu zimți în buzunar?

— Da, am, răspunse Bensch morocănos, și ce-i cu asta?

Giuvaerghiul continuă:

— Scoate un ducat din buzunar și pilește-i zimții.

Bensch făcu asta cu o îndemânare care dovedea un exercițiu îndelungat. Și iată... zimții monedei, după ce fuseseră piliți, apăreau încă și mai frumoși. La fel se întâmplă și cu al doilea și cu al treilea ducat: cu cât Bensch le pilea zimții mai tare cu atâta zimții se făceau mai frumoși.

Manasse, până atunci, privise liniștit la tot ce se întâmplase. Acuma însă sări deodată, cu ochi sălbatici, la nepotu-său și strigă cu glas adânc și fioros:

— Dumnezeuule al părinților mei! Ce-i asta? Dă-mi pila!.. dă-mi pila!.. asta e unealta vrăjită pentru care mi-am vândut sufletul acum trei sute de ani! Dă-mi pila!..

Și voi să-i smulgă lui Bensch pila, dar Bensch îl împinse înapoi și îi spuse:

— Pleacă de aici, dobitoc bătrân! Eu am găsit pila, nu tu!

Manasse, furios, strigă și el!

— Viperă! Fruct viermănos al neamului meu, dă-mi pila! Toți diavolii să te ia, hoț blestemat!

Și dând drumul unui val de ocări evreești, Manasse se agăță de baron încercând din toate puterile, gâfâind și gemând, să-i ia pila. Bensch își apără juvaerul ca leoaica puii până când Manasse osteni. Neputul luă atunci în pumni pe iubitul unchi și îl zvârli pe ușă afară de-i pocniră oasele, apoi se întoarse repede înapoi, împinse o măsuță într'un colț al odăiei, în fața lui Tusmann, împrăstie un pumn de monede de aur pe măsuță și începu să le pilească zimții.

— Acuma, spuse giuvaergiul, am scăpat pe totdeauna de Manasse. Se spune că ar fi un al doilea Ahasverus și că a apărut mereu dela anul o mie cinci sute șaptezeci și doi și până astăzi. Pe-atunci era cunoscut sub numele de Lippold și a fost executat din cauza vrăjilor lui diavolești. Diavolul însă l-a scăpat dela moarte, luându-i sufletul în schimb. Multă lume, care se pricepe în astfel de lucruri, l-a zărit aici în Berlin în diferite înfățișări, fapt care a stârnit și legenda că acuma n'ar fi numai un Lippold ci mai mulți Lippolzi.. Insfârșit... cum și eu am oarecare experiență în lucruri tainice, l-am doborât!

De sigur că te-aș plictisi enorm, iubite cititor, dacă ți-aș mai povesti pe larg ceea ce tu știi, fără îndoială, de pe acum, fiindcă se înțelege dela sine. Firește, Edmund alese cutia de fildeș cu inscripția: „Cine mă alege va avea fericirea visată”.

Înăuntru, găsi portretul în miniatură al Albertinei cu următoarele versuri:

*Citește fericirea ta întreagă
 În ochii fetii care-ți este dragă.
 Și tot ce 'n vis ai vrut și vrei
 Iți dă acuma sărutarea ei.*

După aceea Edmund, la fel ca Bassanio, îndeplinește porunca ultimului vers, își strânse la piept iubita roșie la față și o sărută și Vosswinkel fu foarte mulțumit de rezultatul fericit al celei mai încurcate afaceri din câte se pot închipui.

Baronul Dümmerl pilise în acest timp zimții cu tot atâta siguranță cu care Tusmann citise. Nici unul nici celălalt nu dădu vreo atenție celor întâmpate până când Vosswinkel anunță cu glas tare că Edmund Lehsen a ales cutia în care era portretul Albertinei și că prin urmare el îi va dobândi mâna. Tusmann se bucură foarte mult auzind asta și, după obiceiul lui de a-și arăta mulțumirea, își frecă mâinile, sări de două-trei ori în sus și răsă fin. Pe Baronul Bensch Dümmerl căsătoria asta părea că nu-l mai interesează deloc. În schimb îmbrățișă pe Vosswinkel, îi spuse că e un excelent gentleman care l-a făcut foarte fericit cu cadoul solid al pilei și îl încredință că poate conta pe dânsul în orice afacere. Apoi plecă repede.

Tot așa și secretarul intim mulțumi mișcat până la lacrimi consilierului comercial care, dându-i cea mai rară carte din biblioteca lui, l-a făcut cel mai fericit dintre oameni. Apoi plecă și el, după

ce se istovi în complimente galante față de Albertina, de Edmund și de giuvaergiu.

De-acum înainte, Benjamin Dümmerl nu mai chinu lumea literară cu stârpituri estetice cum făcea altădată și își petrecu vremea pilind ducați. Tusmann, și el, nu mai stătu pe capul bibliotecarilor ca să-i caute ca altădată, zile întregi, cărți vechi și uitate de mult.

După câteva săptămâni de extaz și de bucurie, în casa lui Vosswinkel se ivi o tristeță groaznică. Giuvaergiul amintise stăruitor lui Edmund ca, din respect pentru arta lui și pentru el însuși, să-și țină cuvântul dat și să plece în Italia.

Edmund, oricât de dureroasă i s'ar fi părut despărțirea de iubită, simțea totuși imboldul puternic de-a merge în pelerinaj spre țara artei. Și Albertina, dealtfel, se gândea și ea, în timp ce plângea cu lacrimi amare, ce interesant are să fie când, pe la vreun ceai cu prietene, are să scoată din poșetă scrisori primite din Roma.

Edmund e acum de mai bine de un an în Roma, și se spune că corespondența lui cu Albertina se face tot mai rară și mai rece. Cine știe chiar dacă, până la sfârșit, are să se mai facă căsătoria lor! Albertina nu rămâne în niciun caz nemăritată. E prea frumoasă și prea bogată ca să i se întâmple așa ceva. Afară de asta, s'a observat că supleantul Gloxin, un tânăr frumușel, cu talie subțire, două veste și o cravată înodată după moda engleză, o conduce des în Tiergarten pe domnișoara Albertina, cu care

iarna trecută a dansat la toate balurile. Consilierul comercial se plimbă și el după ei, cu aerul unui tată satisfăcut. Supleantul Gloxin a dat de curând examenul de judecător și, după spusa examinatorilor, a reușit admirabil. Poate tocmai în urma acestui examen supleantul a început să se gândească la căsătorie, deoarece în ce privește întreprinderile riscate e foarte priceput.

Poate chiar că Albertina are să se mărite cu destoinicul supleant dacă acesta va căpăta un post bun... În sfârșit! să așteptăm, să vedem ce are să se întâmple!..

P i t i c u ț

Zis și Cinabru
— Poveste —

CAPITOLUL I

Micul monstru. — Primejdia iminentă a unui nas de pastor. — Cum prințul Paphnutius a introdus reforme în țara lui și zâna Rosalba s'a retras într'o mănăstire.

În apropierea unui sat, chiar lângă drum, stătea pe pământul înfierbântat de soare o biată țărăncă zdrențăroasă. Flămândă și însetată, istovită, săraca femeie căzuse jos sub povara vreascurilor pe care le purta în coșarca din spate și pe care le adunase din pădure cu mare osteneală. Abia mai putea răsufla și aproape îi venea să creadă că are să moară de istovire dar se gândea în acelaș timp că poate are să sfârșească astfel cu necazurile. Totuș, mai avu atâta putere să deslege frânghiile cu care era legată coșarca și să se târască până la o pajiște din apropiere. Incepu să se vaete în gura mare:

— De ce oare numai peste mine și peste bărbatu-meu trebuie să cadă toate necazurile? Numai noi în tot satul, cu toate că lucrăm din greu, rămânem mereu săraci și abia câștigăm cu ce să ne astâmpărăm foamea. Acum trei ani când bărbatu-meu a

săpat în grădină și a găsit banii aceia de aur, am crezut că ni s'a întors iar norocul în casă și au venit iar vremuri bune. Și pe urmă? Au venit hoții și ne-au furat banii, casa și grajdul ne-au ars, grâul pe câmp ni l-a bătut grindina și ca să ne fie nenorocirea și mai mare, ne-a pedepsit Dumnezeu și cu stârpitura asta pe care am născut-o ca să ajungem de râsul satului... La Sfântul Laurențiu a împlinit trei ani și încă nu se poate ține pe picioare, nu poate să meargă și în loc să vorbească, hârâie și miaună ca o pisică. Și doar mănâncă păcătosul ca un băiat de opt ani dar nu crește deloc! Și acuma are să trebuiască să-l hrănim fără niciun folos că de mâncat și de băut are să mănânce și are să bea mereu dar de lucrat, niciodată! Doamne, Doamne, asta e mai mult decât poate îndura un om! Mai bine ar fi să mor!

Și ea incepu să plângă și să ofteze până când, istovită, adormi.

Femeia avea dreptate să fie necăjită de stârpitura pe care o născuse acum trei ani. Ceea ce, la prima vedere, putea să fie luat drept o bucată de lemn noduros și răsucit, era un copil diform, înalt numai de două palme și care se dăduse jos din coșarca în care stătuse și se tăvălea acuma mârâind prin iarbă. Capul îi era băgat în umeri, spatele îi era încovoiat ca un dovleac și de sub piept îi atârnavu picioarele subțiri ca niște bețe așa încât copilul semăna cu o ridiche bifurcată. Din față, un ochi mai slab nu putea vedea mare lucru, dar uitându-te mai bine, ză-

reai un nas ascuțit și lung care ieșea dintr'un smoc de păr negru și țepos și doi ochi mici, negri și scântetori care dădeau feții bătrânicioase și sbârcite înfățișarea unei rădăcini de mandragoră.

În timp ce femeia dormea și copilul se tăvălea prin iarbă, domnișoara von Rosenschön, care locuia în mănăstirea din apropiere, întorcându-se dela plimbare, trecu pe drum, se opri și, cum era o fire cucernică și miloasă, se înduioșă văzând mizeria din fața ei.

— O, Doamne! exclamă ea, câtă nenorocire și cât necaz este pe lumea asta! Biata femeie! Știu că de-abia își duce viața, muncește peste puteri și acum a căzut doborâtă de foame și de osteneală! Abia acum îmi simt sărăcia și neputința! O, de-aș putea să ajut atâta cât vreau! Totuș, puținul care mi-a mai rămas, puținele daruri pe care soarta dușmănoasă nu mi le-a răpît încă și nu mi le-a putut sfărâma, și de care dispun încă, am să le întrebuițez ca să ajut pe nenorocita asta. Bani chiar dacă aș avea, nu ți-ar ajuta la nimic, săracă femeie, ba poate chiar ți-ar face și mai rău. Ție și bărbatul tău nu vă este hărăzită bogăția și cui nu-i dat să fie bogat aceluia îi pier banii din buzunar nici el nu știe cum, n'are de pe urma lor decât supărare, și cu cât are bani mai mulți cu atât sărăcește mai tare. Eu știu însă că mai mult decât orice sărăcie și orice necaz ceea ce îți roade inima e faptul că ai născut pe stârpitura asta care îți stă pe cap ca o povară rea și ticăloasă pe care trebuie s'o duci toată

viața. Mare, frumos, voinic, deștept, copilul nu poate să ajungă dar poate că i s'ar putea ajuta în alt chip.

Domnișoara von Rosenschön se așeză jos pe iarbă și luă copilul în brațe. Stârpitura se sbătu și se svârcoli, mârâi și voi s'o muște de deget. Ea îi spuse:

— Stai, stai liniștit, gândăcelule!

Și îl desmierdă ușor cu mâna pe cap, dela frunte la ceafă. Ea netezi astfel părul sburlit al copilului așa încât părul se revărsă în bucle frumoase și moi pe umerii înalți și pe spinarea ca dovleacul. Copilul, în vremea asta, se liniștise tot mai mult și adormise. Domnișoara îl așeză cu grijă lângă mamă-sa, o stropi pe aceasta cu o licoare spirituoasă dintr'o sticlură apoi plecă repede.

Când femeia se trezi se simți ciudat de înviorată și de întremată. Parcă ar fi mâncat zdravăn și ar fi băut un vin bun.

— Cât de puțin am dormit și ce bine mă simt, își spuse ea. Dar iacă soarele acuş apune, hai să mergem acasă!

Ea voi să-și ia în spate coșarca și văzu că copilul se ridică din iarbă și scâncea. Când îl văzu mamă-sa își lovi palmele una de alta de mirare și spuse:

— Piticuț! Piticuț! dar cine ți-a pieptănat părul așa de frumos? Piticuț! Piticuț! ce frumos ți-ar sta ție părul dacă n'ai fi un copil așa de uricios și de obraznic! Haide acuma! Vino 'ncoace să te pun în coșarcă!

Ea voi să-l ia și să-l așeze deasupra vreascurilor dar Piticuț zvârli din picioare, rânji și mieună:

— Nu vreau!

— Piticuț! Piticuț! strigă mamă-sa uimită, dar de unde ai învățat să vorbești? Dacă ești așa de frumos pieptănat și vorbești așa de bine, atunci poți și să mergi!

Femeia își puse coșarca în spate, Piticuț i se agăță de șorț și amândoi porniră spre sat.

În drum trecură prin fața casei pastorului. Tocmai atunci, pastorul stătea în ușă cu băiatul lui cel mai mic, un copil de trei ani, frumos cu plete blonde. Când văzu pe femeie trecând cu coșarca ei grea în spate și cu Piticuț care i se ținea de șorț, pastorul îi spuse:

— Bună seara, Lizo, ce mai faci? Ți-ai încărcat prea tare coșarca, abia mai poți merge. Vino 'ncoace și stai puțin aici pe bancă lângă ușă. Am să spun fetii să-ți aducă un pahar de vin.

Femeia nu așteptă să-i spună de două ori, își puse jos coșarca și tocmai voia să deschidă gura și să-i spună pastorului cât e de necăjită când Piticuț, din cauza mișcării pe care ea o făcuse, își pierdu echilibrul și căzu rostogolindu-se la picioarele pastorului. Acesta se aplecă repede și ridică de jos pe copil, spunând:

— Hei, Lizo, ee băiețuș frumos ai! E o adevărată binecuvântare cerească să ai asemenea copil!

Și îl luă pe Piticuț în brațe și îl desmierdă fără să pară că observă cum obraznica stârpitură mârâia și scheuna și voia să-l muște de nas. Liza stătea lo-

cului, ukuită, și se uita la pastor cu ochii holbați neștiind ce să creadă.

— Vai, domnule pastor, spuse ea cu glas plângător, cum poate un om ca dumneavoastră să râdă de o biată femeie pe care Dumnezeu, el știe de ce, a pedepsit-o destul cu stârpitura asta!

— Ce tot vorbești? spuse pastorul foarte serios, ce tot vorbești d-ta, femeie? Ce răs? Ce stârpitură? Ce pedeapsă a lui Dumnezeu? Nu te înțeleg de fel, și văd doar atâta că dumneata trebuie să fii orbită cu totul dacă nu-ți iubești băiatul! Sărută-mă, miitelule!

Pastorul îl strânse la piept pe copil dar acesta mârâi:

— Nu vreau!

Și se repezi din nou la nasul pastorului.

— Ia uite obraznicul și ticălosul! strigă Liza speriată.

În clipa asta, băiatul pastorului spuse:

— Tată, ce frumos te porți tu cu copiii! Toți trebuie să te iubească!

— Auzi, exclamă pastorul în timp ce ochii îi străluceau de bucurie, auzi, Lizo, ce frumos vorbește băiețașul dumitale cu care te porți așa de urît! Văd eu că niciodată n'ai să te porți bine cu dânsul. Ascultă, știi ceva, dă-mi mie băiatul să-l cresc și să-l îngrijesc eu. Săracă cum ești, băiatul îți este mai mult o povară. Mie însă are să-mi facă plăcere să-l cresc ca pe copilul meu!

Liza nu-și mai putea veni în fire de mirare. Spuse:

— Cum, domnule pastor, dumneavoastră chiar vreți să luați pe bicisnicul ăsta și să-l creșteți și mă scăpați de necazul pe care-l am cu dânsul?

Totuș, cu cât ea spunea că copilul e urît și bicisnic cu atâta pastorul afirma mai cu tărie că ea, în orbirea ei, nici nu merită să fie binecuvântată de Dumnezeu cu darul de preț al unui asemenea copil minunat. La urmă, mândros, pastorul luă pe Piticuț în brațe și intră în casă încuind ușa după dânsul.

Liza rămase încremenită nesciind ce să mai creadă:

— Dar oare ce-o fi pățit domnul pastor, își spuse ea, că s'a îndrăgostit de Piticuț al meu și îl crede frumos și deștept?... Oricum ar fi, Dumnezeu să-î ajute că m'a scăpat de povară și și-a luat-o lui pe cap... să-l vedem cum are s'o poarte! Hei! ce ușoară îmi pare acum coșarca de când nu mai stă Piticuț în ea și cu dânsul atâta necaz!

Și Liza își luă coșarca în spate și porni veselă în drumul ei.

Chiar dacă n'aș vrea eu să-ți spun, iubite cititor, tu ai și ghicit de sigur că nu era lucru curat cu domnișoara von Rosenschön sau Rosengrünschön, cum o chema altădată. Căci numai datorită faptului că îl desmierdase pe cap pe Piticuț și îi netezise părul, pastorul credea acum că Piticuț e un copil frumos și cuminte și îl luase la dânsul. Totuș tu, iubite cititor, ai risca, cu toată pătrunderea ta minunată, să faci presupuneri greșite sau chiar, spre dauna acestor

povești, să sari mai multe zile numai ca să afli mai repede ce este cu această domnișoară. Așadar, e mai bine să-ți povestesc de pe acuma ceea ce știu despre ea.

Domnișoara von Rosenschön era înaltă, cu o statură maiestooasă și nobilă, și cu o fire puțin cam mândră și poruncitoare. Fața ei, deși se putea numi desăvârșit de frumoasă, făcea, mai ales când domnișoara privea ca de obicei foarte serios drept înainte, o impresie stranie, aproape neplăcută, și care era pricinuită în deosebi de un semn ciudat între sprâncene. Afară de asta, și mai ales pe vremea trandafirilor când era cerul senin, ea avea în căutătura ei atâta grație și atâta frumusețe încât oricine se simțea, privind-o, cuprins de o irezistibilă vrajă. Când am avut mulțumirea s'o văd, pentru prima și ultima oară, ea părea să fie o femeie în floarea vârstei, ajunsă pe culmea înfloritoare a vieții și aș fi vrut să am marea fericire s'o mai văd încă odată pe această culme și să mă mai minunez odată de frumusețea ei, care desigur n'avea să mai dureze multă vreme. Dar mă înșelam. Cei mai bătrâni dintre bătrânii satului spuneau că o cunoșteau așa pe domnișoara de când își aduceau aminte și că nici odată n'o văzuseră altfel, nici mai bătrână, nici mai tânără, nici mai urâtă, nici mai frumoasă decât acum. Așadar timpul nu părea să aibă nicio putere asupra ei și chiar numai acest fapt putea să pară ciudat. Mai erau însă și alte multe lucruri, și oricine s'ar fi gândit puțin la ele s'ar fi mirat tot așa de

tare ba chiar nici n'ar mai fi putut ieși din uimirea care l-a cuprins. Cel dintâi lucru ciudat era cu florile al căror nume îl purta. Nu numai că nimeni pe lume nu putea crește niște roze așa de frumoase cum scotea dânsa, dar rozele răsăreau chiar din cel mai uscat și mai păcătos spin pe care ea îl înfigea în pământ. Pe urmă, era sigur că ea, în plimbările ei solitare prin pădure, sta de vorbă cu glasuri ciudate care se auzeau din copaci, din stufișuri, din izvoare și din pârae. Un tânăr vânător o văzuse în mijlocul pădurii înconjurată de tot felul de păsări cu pene strălucitoare, care nu erau de pe aici, care zburau pe lângă ea, și o mângâiau și care păreau că-i spun multe lucruri plăcute și vesele cu cântecul și cu ciripitul lor, deoarece ea râdea și se bucura auzindu-le. Pe urmă, atunci când domnișoara von Rösenschön a venit la mânăstire a stârnit imediat atenția tuturora de prin împrejurimi. Primirea ei în mânăstire fusese ordonată de Prinț. Baronul Pretextatus von Mondschein, stăpânul moșiei în a cărei apropiere era mânăstirea, nu putea așadar să spună nimic împotriva, deși avea grozave îndoieli. Intr'adevăr, zadarnice fuseseră cercetările lui prin cronici ca să afle familia Rosengrünschön. Din această pricină, și pe bună dreptate, el se îndoia de noblețta domnișoarei care nu putea arăta niciun arbore genealogic cu treizeci și două de ramuri. Insfârșit, o rugă, mâhnit și cu lacrimi în ochi, să-și schimbe măcar numele și să-și spună Rösenschön, căci numele acesta ar mai putea însemna ceva și cu el s'ar

mai putea găsi vreun strămoș. Ea îi făcu pe plac. Poate că supărarea lui Pretextatus împotriva domnișoarei fără strămoși se va fi arătat într'un chip sau altul și ea va fi dat de bună seamă prilej zvonurilor rele care s'au răspândit mai pe urmă în sat. La conversațiile vrăjitoarești din pădure, care de altfel n'aveau nicio însemnătate, se adăugiră și alte întâmplări care puseră lumea pe gânduri, care meraseră din gură în gură și aruncară o lumină echivocă asupra firii domnișoarei. Mătușa Ana, nevasta primarului, pretindea că, atunci când domnișoara stă la fereastră și strănută tare, se corăsește laptele în tot satul. Dar deabia se dovedi că lucrul acesta e adevărat și se întâmplă ceva și mai cumplit. Mihai, copilul învățătorului, șterpelise niște cartofi copti din bucătăria mănăstirii și fusese prins de domnișoara von Rosenschön care îl amenințase, zâmbind, cu degetul. Imediat, copilul rămase cu gura deschisă ca și cum ar fi avut mereu în gură un cartof flerbinte, așa încât trebui de atunci înainte să poarte o pălărie cu marginea foarte lată în față, fiindcă altfel i-ar fi plouat în gură bietului băiat. În curând fu lucru sigur că domnișoara se pricepe să descânte focul și apa, să cheme furtuna și grindina, să încâlcească părul, și așa mai departe. Și nimeni nu se mai îndoia acum de spusele ciobanului care văzuse cu spaimă la miezul nopții pe domnișoara sburând călare pe o mătură și având în față ei o caradașcă uriașă dintre căngile căreia țășneau flăcări albastre!

Lumea începu să se frământa, oamenii voiau săucidă pe vrăjitoare și mai marii satului hotărîră nici mai mult nici mai puțin decît s'o ridice pe domnișoara din mănăstire și s'o arunce în apă ca să se facă dovada obișnuită a vrăjitoriei. Baronul Pretextatus lăsă lucrurile să meargă așa și își spuse zâmbind:

— Așa pățesc oamenii simpli care n'au strămoși și care n'au o spiță veche cum are un Mondschein.

Domnișoara, când află de nenorocirea care o amenința, fugi în capitală. Curînd după aceea, baronul Pretextatus von Mondschein primi un ordin din partea Prințului țării prin care i se făcea cunoscut că nu există vrăjitoare și i se porunci să bage la închisoare pe primar și pe consilierii lui pentru pofta lor neghioabă de-a vedea cum înoată domnișoara iar celorlalți țărani și femeilor lor să le spună să nu se atingă de dânsa că altfel vor fi aspru pedepsiți cu bătaia. Țăranii se liniștiră, de frica pedepsei, și din clipa aceea nu mai vorbiră decît bine despre domnișoara von Rosenschön, fapt care avu pentru sat și pentru dânsa cele mai folositoare urmări.

La cabinetul Prințului se știa foarte bine că domnișoara von Rosenschön nu-i alta decît zâna Rosalba, vestită și renumită în toată lumea. Iată care era povestea ei:

Nu era pe pământ o țară mai plăcută decît micul principat în care se găsea moșia baronului Pretextatus von Mondschein, în care locuia domnișoara

von Rosenschön, însfârșit, acolo unde, iubite cititorule, s'au întâmplat toate câte vreau acum să ți le povestesc pe larg.

Incunjurată de niște munți înalți, țărișoara asta, cu văile ei înflorite, cu râurile ei rezezi și fântânile țâșnitoare, mai ales că nu erau orașe ei numai sate frumoase și ici și colo palate singuratece, semăna cu o grădină minunată prin care locuitorii se plimbau, liberi de orice povară a vieții. Toți știau că în țară domnea Prințul Demetrius; dar nimeni nu simțea stăpânirea lui și asta făcea ca toată lumea să fie mulțumită. Persoanele care iubeau libertatea, locurile frumoase și o climă dulce nu puteau să-și aleagă alt loc mai plăcut decât principatul acesta. Printre alții, și multe zâne de soi bun, cărora după cum se știe le place mai mult decât orice căldura și libertatea, veniră și se așezară aici. Lor negreșit li se datorește faptul că, aproape mai în fiecare sat dar mai cu seamă prin păduri se întâmplau foarte des minuni dintre cele mai plăcute și că oricare dintre locuitori, de bucuria acestor minuni, credea în miracol și, fără să știe tocmai din pricina asta, era și rămânea un bun cetățean.

Zânele, care trăiau după bunul lor plac, bucuroși ar fi hărăzit viața veșnică lui Demetrius. Dar asta nu era în puterea lor. Demetrius muri și la tron îi urmă fiul său Paphnutius. Acesta, chiar de pe când trăia tatăl lui, fusese supărat că poporul și statul, după părerea lui, erau lăsate în părăsire și în neîngrijire. El se hotărî să guverneze și numi ca

prim ministru al țării pe valetul său Andres care, odinioară când prințul fiind la un hotel de diablo de munți își uitase punga acasă, îi împrumutase șase ducați și îl scosese cu asta dintr'o mare încurcătură.

— Vreau să guvernez, dragul meu! îi spuse Paphnutius.

Andres citi în privirile stăpânului său ceea ce acesta voia, i se aruncă la picioare și rosti solemn:

— Sire! ceasul cel mare a bătut! Prin alteța voastră, o țară se ridică strălucind din haosul întunecat! Sire, vă roagă aici cel mai credincios vasal, în piept și în gâtlej cu miile de voci ale sârmanului și nefericitului popor! Sire! introduceți și la noi reformele civilizației!

Paphnutius se simți adânc mișcat de sublimele gânduri ale ministrului său. Il ridică de jos, îl strânse furtunos la piept și spuse lăcrămând:

— Andres... îți sunt dator șase ducați... îți sunt dator și mai mult decât atât... fericirea mea... domina mea! o, slujitor credincios și priceput!

Paphnutius voi să pună imediat să se imprime un edict scris cu litere mari care să se afișeze în toate părțile și prin care să se anunțe că din clipa asta s'au introdus în țară reformele civilizației și că toți trebuie să se conformeze acestor reforme.

— Sire, spuse Andres, sire, așa nu mai merge.

-- Dar cum merge, dragul meu? întrebă Paphnutius, îl luă pe ministru de nasturul hainei și îl duse cu el în cabinetul lui, și închise ușa.

— Sire, incepu Andres așezându-se pe un taburet în fața prințului, Sire, efectul edictului Alteței Voastre cu privire la reforme ar putea să fie distrus într'un chip foarte neplăcut dacă nu-i adăugim o măsură care poate părea aspră dar care este înțelept să fie luată. Înainte de-a păși la reforme, adică înainte de-a tăia pădurile, de-a face navigabil râul, de-a planta cartofi, de-a îmbunătăți școlile la sate, de-a sădi salcâmi și plop, de-a pune pe copii să cânte pe două voci rugăciunea de dimineață și de seară, înainte de-a face șosele și de-a vaccina oamenii, este nevoie să alungăm din stat pe toți aceia care au credințe primejdioase, care nu se supun rațiunii și ademenesc poporul cu tot felul de prostii. Ați citit *O mie și una de nopți*, Alteță, căci știu că înălțatul vostru părinte, căruia Domnul să-i dea o dulce odihnă în mormânt, iubea asemenea cărți fanteziste și vi le-a dat să le citiți, pe vremea când Alteța voastră călărea pe cal de lemn și mânca turtă dulce. Așadar iată! Din cartea aceea cu totul confuză cunoașteți de sigur, Alteță, așa zisele zâne, însă de sigur nu bănuți că multe din aceste primejdioase persoane s'au așezat în țara voastră, chiar aici în apropierea palatului Alteții voastre, și stârnesc numai scandal și desordine.

Prințul, răsturnându-se pe spate în fotoliu, exclamă, palid la față:

— Cum? Ce spui dumneata, Andres?.. Zâne... aici, în țară la mine?

Andres urmă:

— Alteță, nu avem de ce să fim neliniștiți. Vom porni cât de curând război, cu înțelepciune, împotriva acelor dușmani ai civilizației. Da! Dușmani ai civilizației numesc eu pe aceste zâne, fiindcă numai ele sunt acelea care, abuzând de bunătatea părintelui vostru, sunt vinovate că statul nostru zace încă în întunec cu desăvârșire. Ele sunt în primejdioasă legătură cu Miraculosul și, sub numele de poezie, răspândesc o otravă care face pe oameni complect incapabili să slujească reformelor civilizației. Pe urmă, au tot felul de obiceiuri nesuferite și contrare ordonanțelor polițienești, obiceiuri din cauza cărora n'ar trebui să fie tolerate în niciun stat civilizat. Așa, de exemplu, aceste neobrzate nu se sfiesc să se plimbe prin văzduh în trăsurile trase de porumbei, de lebede, chiar de cai înaripați. Și acum întreb eu pe Alteța voastră, face oare să ne ostenim să alcătuim și să introducem un tarif de accize bine ticluit, atunci când există oameni în stat care sunt în stare să arunce pe horn oricărui cetățean ușuratec mărfuri nevămuite, câte vor? De aceea, Alteță, imediat ce reformele vor fi anunțate, afară cu zânele! Palatele lor vor fi încunjurate de poliție, li se vor lua averile lor periculoase, și vor fi date afară ca niște vagabonde, să se ducă în țara lor care, după cum Alteța voastră știe din O mie și una de nopți, se numește Ginistan.

Printul întrebă:

— Poșta merge în țara aceea, Andres?

— Deocamdată nu, răspunse Andres, dar după

introducerea reformelor se va putea organiza un serviciu poștal și în direcția aceea.

— Andres, urmă prințul, oare felul cum vom proceda împotriva zânelor nu va fi considerat ca prea aspru? Oare populația, obișnuită cu ele, nu va murmura?

— Am și pentru asta un mijloc, spuse Andres. Nu toate zânele, Alteță, le vom trimite în Ginistan. Vom păstra câteva în țară. Dar nu numai că le vom răpi acestora orice mijloace de-a dăuna reformelor ci vom întrebuița noi mijloace potrivite ca să le transformăm în cetățeni folositori ai unui stat civilizat. Dacă nu vor vrea să se mărite cu oameni serioși, atunci vor putea, sub o severă supraveghere, să facă diverse treburi folositoare, să îndeplinească ciorapi pentru soldați, când e război, sau să facă altă treabă. Veți vedea, Alteță, că oamenii, atunci când zânele vor umbla toată ziua printre ei, nu vor mai crede în ele, și asta e tot ce poate fi mai bine. Așa dar, murmurele, dacă vor fi, vor dispărea dela sine. În ce privește ustensilele zânelor, acestea vor intra în vistieria princiară, porumbeii și lebedele vor fi predate bucătăriei palatului să se facă din ele fripturi delicioase, iar cai înaripați vom încerca să-i civilizăm și să-i transformăm în animale utile, tăindu-le aripile și punându-i în stabulație permanentă, procedeu pe care sperăm să-l introducem imediat, odată cu reformele.

Paphnutius fu foarte mulțumit cu toate proec-

tele ministrului său și chiar de a doua zi totul se îndeplini așa cum fusese hotărît.

Pretutindeni fu afișat edictul care anunța introducerea reformelor. Poliția pătrunse în palatele zânelor, le confiscă averile iar pe ele le arestară.

Nu se știe prin ce întâmplare, singură zâna Rozalba aflase cu câteva ceasuri mai înainte că reformele vor fi introduse și profitase de aceasta ca să dea drumul lebedelor și să-și ascundă trandafirii magici și celelalte lucruri de preț.

Nici Paphnutius nici Andres nu putură să priccapă de ce zânele care fură transportate în Ginistan erau atât de vesele și spuneau că nu țin deloc la averile pe care le pierduseră.

— Eu cred, spuse Paphnutius revoltat, că Ginistan e un stat mult mai frumos decât al meu și ele râd de mine și de edictul meu și de reformele mele care de-abia acuma își vor arăta roadele.

Geograful și cu istoricul curții primiră ordinul să facă o dare de seamă amănunțită cu privire la țara aceea.

Aceștia fură amândoi de acord că Ginistan e o țară păcătoasă, fără cultură, fără civilizație, fără învățătură, salcâmi și vaccinare și că de fapt ea nici nu există. Și ceva mai rău decât să nu existe nu se poate întâmpla unui om sau unei țări.

Paphnutius se liniști.

Când crângul înflorit în care era palatul părăsit al zânei Rozalba a fost tăiat și Paphnutius, cu titlu de exemplu, vaccină el însuș pe toți plozii satului

vecin, zâna îl întâmpină pe prinț în pădurea prin care acesta se întorcea la palat cu ministrul Andres. Zâna îl puse la strâmtoare pe prinț cu tot felul de vorbe meșteșugite și mai ales cu câteva scamatorii măiestre și ciudate pe care le ținuse ascunse de poliție, și ea îl îmbrobodi atât de bine încât prințul o rugă din tot sufletul să se mulțumească cu un loc în singura și deci cea mai bună mânăstire de maici din țară, unde va putea face și drege ce va vrea, fără să-i pese de edict.

Zâna Rozalba primi propunerea și veni la mânăstire unde își luă, după cum am mai spus, numele de domnișoara von Rosengrünschön iar mai pe urmă la cererea insistentă a baronului Pretextatus von Mondschein, se numi domnișoara von Rosenschön.

CAPITOLUL II

Poporul necunoscut pe care învățatul Ptolomeus Philadelphius l-a descoperit în călătoriile lui. — Universitatea din Kerepes. — În ce mod studentului Fabian îi zbură o pereche de cizme pe deasupra capului și profesorul Mosch Terpin pofti la ceai pe studentul Balthazar.

În scrisorile pe care celebrul învățat Ptolomeus Philadelphius le-a scris prietenului său Rufin pe vremea când se afla în îndepărtate călătorii, se află următorul pasaj interesant:

„Tu știi, dragul meu Rufin, că nimic nu-mi displace mai mult pe lume decât razele arzătoare ale soarelui care îmi istovesc vîlaga trupului și îmi ostenesc atât de mult spiritul încât toate gândurile mi se încălesc și încerc zadarnic să concep ceva clar în mintea mea. Din pricina asta, am obiceiul, acum în mijlocul verii, să mă odihnesc ziua și noaptea să-mi urmez călătoria. Așa și noaptea trecută. Vizitiul meu se rătăcise din cauza întunericiiului prea mare, ieșise din drumul cel drept și comod și ajunsese din nebagare de seamă pe șosea.

Cu toate că din cauza zdruncinăturilor cumplite eram zvârlit dintr'un colț în altul al trăsurii așa încât capul meu, plin de cucue, semăna cu un sac de nuci, totuș nu mă trezii din somnul adânc în care căzusem decât atunci când, printr'o izbitură grozavă, am fost aruncat din trăsură. Soarele îmi strălucea în față și prin bariera care era chiar înaintea mea văzui turnurile înalte ale unui oraș frumos. Vizitiul, care se lamenta cumplit fiindcă nu numai oiștea ci și o roată de dinapoi a trăsurii se rupsese izbindu-se de bolovanul din mijlocul șoselei, nu se mai gândea la mine. Mi-am înăbușit, înțelepțește, mânia și i-am spus numai domol că e un ticălos și că trebuie să se gândească că Ptolomeus Philadelphius, cel mai vestit învățat al timpului, stă în c... și deci să lase oiștea și roata în pace. Tu cunoști, dragă Rufin, puterea pe care o am asupra inimei omenești. Vizitiul imediat sfârși cu lamentările și mă ajută să mă ridic. Din fericire, nu mă lovisem rău și putui astfel să merg pe jos în timp ce vizitiul târa după el cu greu trăsura stricată. Nu departe de poarta orașului pe care îl văzusem în zare, mă întâlnii cu o mulțime de oameni așa de ciudați la înfățișare și la îmbrăcăminte încât mă frecai la ochi ca să văd dacă sunt treaz sau dacă nu cumva un vis caraghios m'a dus într'un tărâm fabulos. Oamenii aceștia, pe care pe drept i-am socotit ca fiind locuitori din orașul pe a cărui poartă îi văzusem ieșind, purtau pantaloni lungi și foarte largi, croiți după moda japoneză, din stofă scumpă, cati-

fea, manchester, postav fin sau chiar pânză colorată, împodobită din belșug cu galoane, panglici și șnururi; hainele le erau scurte de tot, de-abia le acopereau șalele, și erau cele mai multe de culoare deschisă, numai câteva erau negre. Părul lor atârna nepieptănat și sălbatec pe umeri și pe spate; pe cap purtau o tichie mică și ciudată. Mulți aveau gâtul gol, după moda Turcilor și a Grecilor, alții dimpotrivă purtau în jurul gâtului și la piept o bucată de pânză albă, asemănătoare întrucâtva cu un guler de cămașă, așa cum trebuie să fi văzut, dragă Rufin, în portretele strămoșilor noștri. Deși acești oameni păreau cu toții să fie foarte tineri, totuș vorba le era groasă și aspră, mișcările lor erau stângace și mulți aveau o umbră ușoară sub nas ca și cum ar fi avut în acel loc o mustață. Din pulpana surtuceilor multora dintre dâșii, ieșeau niște țevi lungi de care atârnavă ciucuri mari de mătăasă. Alții scosuseră țevile acestea, le puseseră la capătul de jos niște măciulii mai mici sau mai mari, unele din ele chiar foarte mari și ciudat lucrate; suflând în aceste măciulii printr'o țeavă foarte subțire, scoteau cu iscusință nouri de fum artificial. Alții purtau în mână săbii mari și strălucitoare, ca și cum s'ar fi dus să întâmpine pe dușman. Alții aveau, atârnavate de umăr sau legate de spate, mici vase de piele sau de tinichea.

„Îți închipui, dragă Rufin, că eu, care caut să-mi îmbogățesc cunoștințele cu observarea atentă a oricărui fenomen nou pentru mine, m'am oprit și am

privit cu băgare de seamă pe acești oameni ciudați. Văzându-mă, ei se adunară în jurul meu și strigară: Filistean! Filistean! și râseră cu mare zgomot. — Asta m'a supărat. Intr'adevăr, dragă Rufin, se poate închipui ceva mai jignitor pentru un mare savant decât să se creadă despre dânsul că face parte din poporul acela care, acum câteva mii de ani, a fost bătut cu o falcă de măgar? M'am recules repede și mi-am reluat demnitatea mea nativă și am spus ciudaților oameni dimprejurul meu că sper că mă aflu într'un stat civilizat și că mă voi adresa poliției și justiției ca să-mi spăl insulta ce mi se făcuse. Toți începură să mormăie. Chiar aceia care până acuma nu suflaseră fum scoaseră din buzunar mașinăriile trebuitoare pentru aceasta și toți îmi suflară în față nouri groși de fum care, după cum observai de-abia acum, răspândeau o duhoare de nesuferit și mă amețeau. Apoi proferară asupra mea un fel de blestem, ale cărui cuvinte, dragă Rufin, din pricina urîțeniei lor, nici nu ți le pot repeta. Mă gândesc la ele numai cu adâncă groază. Insfârșit, au plecat râzând batjocoritor. Vizitiul meu care auzise și văzuse și el tot ce se întâmplase, începu să-și frângă mâinile și să spună: „O, domnule! după cele ce s'au întâmplat, vă sfătuesc să nu mai intrați în oraș! Toată lumea are să vă întoarcă spatele și sunteți în primejdie să fiți bă...” Nu l-am lăsat să sfârșească și am plecat cât am putut mai repede spre satul din apropiere. Acuma stau într'o odăiță din singurul han al acestui sat și îți scriu. Voi face tot posibilul

să aflu cât mai multe despre poporul barbar și ciudat care locuște în acel oraș. Am aflat chiar de pe acum multe ciudățenii cu privire la moravurile lor, la apucăturile lor și la limba pe care o vorbesc. Îți voi povesti totul cu exactitate”.

După cum vezi, iubite cititor, poate cineva să fie un mare savant și totuș să nu cunoască fenomenele cele mai obișnuite ale vieții și să i se pară vis ceea ce toată lumea știe. Ptolomeus Philadelphius studiasse și el și totuș nu știa cum sunt studenții și nici nu știa măcar că stă în satul Hoch-Jakobsheim din apropierea celebrei universități Kerepes, atunci când scria prietenului său Rufin despre o întâmplare care în capul lui se prefăcuse într'o aventură ciudată. Blajinul Ptolomeus se speriasse atunci când întâlnise niște studenți care se duceau veseli la câmp. Ce spaimă l-ar fi cuprins dacă ar fi sosit în Kerepes cu un ceas mai înainte și dacă întâmplarea l-ar fi dus în fața casei lui Mosch Terpin, profesorul de științe naturale! Sute de studenți, ieșind din casă, l-ar fi încunjurat, vorbind zgomotos între ei și în capul lui s'ar fi iscat închipuiri încă și mai ciudate în fața acestei învălmășeli.

Cursurile lui Mosch Terpin erau cele mai frecventate din toată universitatea din Kerepes. Terpin era, cum am mai spus, profesor de științe naturale. Explica cum plouă, cum tună, cum fulgeră, de ce soarele strălucește ziua și luna noaptea, cum și de ce crește iarba și așa mai departe, astfel încât orice copil trebuia să priceapă. Adunase toată natura

într'un mic și drăguț compendium, ca s'o poată avea oricând comod la îndemână, putând să scoată din compendium răspuns la orice întrebare, ca dintr'un sertar. Renumele lui data de-atunci de când, după multe experiențe, ajunsese la fericita concluzie că întunecul provine în primul rând dintr'o lipsă de lumină. Aceasta, precum și faptul că el știa să transforme cu multă îndemânare acele experiențe în scamatorii amuzante, îi aducea foarte mulți auditori.

Îngădăue acum, iubite cititor, fiindcă tu cunoști pe studenți mai bine decât celebrul savant Ptolomeus Philadelphius și fiindcă nu ești nici timid nici visător ca dânsul, îngădăue, deci, să te duc la Kerepes în fața casei profesorului Mosch Terpin, în momentul când el și-a terminat cursul. Atenția ta este imediat atrasă de către unul din studenții care ies acum dela curs. E un tânăr bine făcut, de vreo douăzeci și trei, douăzeci și patru de ani, ai cărui ochi negri strălucesc de duh și de vioiciune. Privirea lui ar fi aproape semeață dacă tristețea visătoare care-i învâluie palidul chip nu i-ar domoli focul. Haina lui de fin postav negru, împodobită cu catifea, este croită aproape după vechea modă germană și cu ea se potrivește foarte bine gulerul de dantelă albă precum și bereta de catifea care îi acopere bucelele castanii. Portul acesta îl prinde foarte bine fiindcă el, cu firea lui, cu cuviința lui în mers și în mișcări, cu chipul lui, pare într'adevăr să aparțină unor frumoase și blajine vremi trecute. Tânărul acesta nu

este altul decât studentul Balthasar, băiatul unor oameni de treabă și cu stare, cuminte, deștept, silitor, și despre care, cititorule, în povestea minunată pe care am început-o, am de gând să-ți istorisesc multe lucruri.

Serios, adâncit în gânduri, după cum era felul lui, Balthasar se îndreptă spre poarta orașului ca să se ducă nu în sala de arme ca toți colegii lui ci în dumbrava care e la depărtare de câteva sute de pași de Kerepes. Fabian, prietenul lui, un băiat frumușel și vioiu, care avea și el aceeași fire, fugi după dânsul, strigându-l din urmă:

— Balthasar! Ce faci? Iar vrei să te duci în pădure și să te plimbi singur ca un burghez melancolic, în timp ce băieții ceilalți se exercită în nobilă artă a crimei? Te rog, Balthasar, lasă apucăturile astea neroade și misterioase și fii iarăș vioiu și vesel cum erai altădată. Haide! Să mergem să facem câteva reprize și după aceea, dacă vrei numaidecât să te plimbi, vin și eu cu tine.

— Știu că intențiile tale sunt bune, răspunse Balthasar, și de aceea nu mă supăr că de-atâtea ori alergi după mine ca un nebun și-mi strici multe plăceri de care tu habar n'ai. Faci și tu parte dintre oamenii aceia ciudați care cred că cine se plimbă singur e numaidecât melancolic și care vor să-l prindă și să-l curarisească în felul lor, ca și curteanul acela lingușitor care voia să-l curarisească pe Hamlet, numai că acesta când curteanul i-a spus că nu știe să cânte din flaut i-a dat o lecție zdra-

vână. Eu dragă Fabian, te scutesc de această lecție, dar te rog în acelaș timp din tot sufletul să-ți găsești alt tovarăș pentru nobila artă cu sabia și cu floreta și să mă lași să-mi continui drumul în liniște.

— Nu, nu, răspuse răsând Fabian, nu scapi așa de mine! Dacă nu vrei să vii cu mine în sala de arme, vin eu cu tine în pădure! Datoria prietenului credincios este să-ți alunge tristeța. Hai să mergem, dragă Balthasar, dacă vrei să fie așa!

Și Fabian își luă de braț prietenul și plecă cu dânsul. Balthasar strânse din dinți supărat și se închise într'o tăcere posomorită în timp ce Fabian povestea tot felul de vrute și nevrute.

Când intrară în umbra răcoroasă și parfumată a pădurii, când se auziră frunzele foșnind și parcă suspinând de dor, pâraele murmurând minunate melodii și păsările cântând și trezind ecourile care le răspundeau din munți, Balthasar se opri, își ridică brațele în sus și spuse:

— O, acuma mă simt iarăș bine!.. nespus de bine!

Fabian își privi prietenul cu oarecare uimire, ca unul care nu pricepe bine ce celălalt vrea să spună și care nu știe ce să facă.

Balthasar îl luă de mână și spuse plin de bucurie:

— Nu-i așa, frate, că și ție ți se deschide acuma inima și că înțelegi și tu acuma taina minunată a singurătății pădurii?

— Nu pricep destul de bine, ce vrei să spui, răs-

punse Fabian, dar dacă vrei să spui că o plimbare prin pădure îți face bine, atunci sunt și eu cu totul de părerea ta. Și mie îmi place să mă plimb, mai ales în tovărășia cuiva cu care pot să stau de vorbă despre lucruri interesante și instructive. De exemplu, cu profesorul nostru Mosch Terpin e o adevărată bucurie să te plimbi. Cunoaște orice plantă și orice iarbă cât de mică și știe cum o cheamă și cărei clase aparține și se pricepe și în meteorologie...

— Stai, nu mai spune! Te rog, oprește-te, strigă Balthasar. Ai vorbit despre lucruri care m'ar face să înebunesc dacă n'ar exista un remediu împotriva lor. Felul în care profesorul vorbește de natură îmi sfâșie sufletul. Sau mai de grabă, mă apucă o groază cumplită ca și când aș vedea pe un nebun, care se crede rege și stăpânitor, cum desmiardă o păpușă de paie crezând că-și îmbrățișează logodnica prințesă! Așa zisele lui experiențe mi se par o groaznică batjocorire a ființei divine, al cărei suflu ne întâmpină în mijlocul naturii și trezește în adâncul sufletului nostru cele mai sfinte sentimente. Câteodată aș fi ispitit să-i sfărâm toate sticlele, toate fiolele, toate instrumentele, dacă nu m'aș gândi că maimuța nu se lasă de jucat cu focul până nu-și frige labele. Gândurile acestea mă frământă la cursurile lui Mosch Terpin și de aceea vă par atunci mai melancolic și mai mizantrop decât oricând. Am impresia atunci că îmi cad casele în cap și o spaimă cumplită mă împinge afară din oraș. Aici însă o liniște dulce îmi umple sufletul. Stau culcat pe iarbă

printre flori, mă uit în sus la cerul albastru și deasupra mea și a pădurii pline de chiot, văd cum trec nouri aurii ca niște visuri splendide dintr'o lume de departe, plină de bucurie și de fericire!.. O, Fabian! atunci se ridică din propriul meu piept un duminunat pe care îl aud vorbind în cuvinte misterioase cu frunzele, cu copacii, cu valurile pârâului; nu pot spune bucuria care îmi cuprinde, cu o dulce și melancolică încheștare, ființa mea întreagă!

— O, spuse Fabian, asta-i iarăș vechiul cântec cu melancolie și bucurie și pâraie și copaci care vorbesc. Toate versurile tale sunt pline de asemenea lucruri drăgălașe, care sună destul de pasabil la ureche și pot fi întrebuințate cu folos dacă nu cauți și altceva în ele. Dar spune-mi, dragul meu melancholicus, dacă cursurile lui Mosch Turpin te supără într'adevăr așa de tare, spune-mi pentru ce te duci să le ascuți, de ce nu lipsești dela niciunul din ele și stai acolo tăcut și țepăn, cu ochii închiși ca un somnambul?

— Dragul meu, răspunse Balthasar închizând ochii, te rog nu mă mai întreba! O forță necunoscută mă atrage în fiecare dimineață în casa lui Mosch Terpin. Imi prevăd chinurile și totuș nu pot rezista, o fatalitate tenebroasă mă împinge!

— Ha! ha! râse cu hohot Fabian, ce nostim! ce poetic! ce mistic! Forța necunoscută care te atrage în casa lui Mosch Terpin stă în ochii albaștri ai frumoasei Candida! Că ești îndrăgostit lulea de fata profesorului, asta știm cu toții de multă vreme și

de asta îți scuzăm himerele și ideile tale caraghioase. Așa e treaba cu îndrăgostiții. Tu te afli în prima fază a bolii și trebuie să treci, la vârsta ta, prin toate neroziile prin care eu și mulți alții am trecut, slavă Domnului! fără un public care să ne privească încă din liceu. Dar să mă crezi, dragul meu, că...

Fabian, între timp, își luase din nou prietenul de braț și mersese cu el mai departe. Ieșiseră acum din desiș și ajunseseră în drumul care străbătea prin mijloc pădurea, când Fabian văzu cum venea în trap către ei un cal fără călăreț, învăluit într'un nou de praf...

— He-hei, exclamă el întrerupându-și vorba, ia uite, mârtoaga asta a luat vânt și și-a răsturnat călărețul... hai s'o prindem și să-i căutăm pe urmă stăpânul prin pădure.

Și Fabian se duse să stea în mijlocul drumului.

Calul se apropia mereu. Deodată, în șea începu să se deosebească parcă o mogâldeață neagră care se zvârcolea iar pe de lături se zăriră două cizme care se bălăngăneau încoace și încolo. Fabian auzi chiar în fața lui un Prrr! Prrr! strident și chiar în aceiaș clipă o pereche de cizme îi zburară pe lângă nas iar printre picioare i se rostogoli un obiect ciudat și negru. Calul sta neclintit și, cu gâtul întins până la pământ, mirosea pe mititelul lui stăpân care se tăvălea în praf și care însfârșit izbuti cu mare greutate să se ridice în picioare. Prichindelul avea capul vârat adânc între umerii înalți și, cu ghebul din spate și din piept, cu trupul lui

scurt și piciorușele lui subțiri și lungi de paianjen, părea un măr înfipt într'o furculiță și în care s'a sculptat o mutră de om. Când Fabian văzu pe stărpitura asta stranie, izbucni într'un hohot de râs. Prichindelul însă își înfundă țațoș pe ochi pălărioara pe care și-o ridicase de jos și întrebă, sfredelind pe Fabian cu priviri aprige, cu o voce aspră, groasă și răgușită:

— Acesta e drumul la Kerepes?

— Da, răspunse Balthasar domol și grav și întinse mititelului cizmele pe care le luase din drum.

Toate încercările pe care le făcu prichindelul ca să-și încalțe cizmele rămaseră zadarnice; se împiedcă și se rostogoli gemând în praful drumului. Balthasar așeză cizmele cu turetcile în sus, ridică binișor pe prichindel și, lăsându-l ușurel în jos, îi băgă piciorușele în cizmele prea grele și prea largi pentru dânsul. Prichindelul, foarte țațoș mereu, îi spuse, cu o mână sprijinită în șold și cu cealaltă la pălărie:

— Gratias, domnul meu!

Și el se îndreptă spre cal și luă în mână hățurile. Dar toate încercările de-a atinge scările și de-a se urca pe cal rămaseră zadarnice. Balthasar, mereu serios și blajin, veni și îl ajută pe prichindel să se urce. Dar acesta probabil își luă prea mare vânt căci, în aceiaș clipă în care ajunsese sus se și rostogoli jos, de cealaltă parte.

— Nu așa de repede, musiu! spuse Fabian, izbucnind din nou în râs.

Prichindelul răspunse foarte supărat scuturându-și praful de pe haine:

— Ia te rog mai slăbește-mă cu musiu al dumitale! Eu sunt student și dacă ești și dumneata student atunci e o insultă pe care mi-o aduci când îmi râzi așa în nas ca un caraghios. Mâine în Kerepes avem să ne batem în duel!

— Ei, al dracului, spuse Fabian râzând mereu, ia uite domnule ce băiat strașnic și cum se pricepe de bine în chestie de curaj și de onoare studențească.

Și luându-l pe prichindel, fără să-i pese de zvârcolirile acestuia, îl puse pe cal, care o luă imediat la trap nechezând vesel.

Fabian se ținea de coaste de-atâta râs. Balthasar spuse:

— Ce cruzime să râzi de un om pe care natura l-a năpăstuit în halul acesta! Dacă e în adevăr student, atunci trebuie să te bați cu el și, împotriva uzului academic, duelul nu poate avea loc decât cu pistolul fiindcă adversarul tău nu poate ține în mână spada sau floreta.

— Cât de serios și de sumbru privești tu iarăș lucrurile, răspunse Fabian. Nu mi-a trecut nici odată prin cap să râd de un om bicisnic și diform. Dar ia spune-mi, de ce o asemenea pocitanie s'apucă să se urce pe cal când nici nu ajunge să se uite măcar peste gâtul calului? De ce s'apucă să se încalțe cu niște cisme uriașe? Cine-l pune să se îmbrace cu o redingotă lungă până la pământ, cu a-

tătea panglici și ciucuri și galoane și să-și așeze pe cap o pălărie de catifea așa de ciudată? Și de ce mă rog, își ia mutra asta mândră și obraznică și se opintește să scoată asemenea sunete barbare? Te întreb, dacă face toate acestea, nu merită oare să fie luat peste picior ca un caraghios ce este? Eu mă întorc repede în oraș. Vreau numaidecât să văd ce senzație are să stârnească sosirea domnului studios pe ducipalul dumisale!.. Cu tine astăzi nu-i nimic de făcut! La revedere!

Și Fabian porni repede înapoi spre oraș.

Balthasar ieși din drumul mare și se pierdu în desișul pădurii. Aici se așeză pe un covor de mușchi; se simțea cuprins, chiar copleșit de sentimente amare. O iubea desigur pe Candida dar el își ascunsese în fundul sufletului această iubire, față de toată lumea și chiar față de el însuși. Atunci când Fabian, vorbise de asta așa de-a-dreptul, cu atâta nesocotință, avusese impresia că niște mâini aspre și obraznice rup vălul din fața icoanei pe care el nu îndrăznise s'o atingă și i se părea acum că sfânta din icoană pe el are să fie supărată veșnic. Da, vorbele lui Fabian i se păreau o batjocorire groaznică a întregii lui ființe, a visurilor lui celor mai frumoase.

— Carevasăzică, exclamă el supărat, carevasăzică, Fabian, tu mă crezi un prost amorezat, un nătărău care aleargă la cursurile lui Mosch Terpin pentru ca măcar o cră să poată sta cu Candida sub acelaș acoperiș, care rătăcește singuratec prin pădure ca

să viseze la iubita lui și pe urmă să mai și scrie ce visează, un neghiob care strică copacii creștând în coaja lor nume caraghioase, care în fața fetii nu scoate nicio vorbă ci numai suspină și geme și face o mutră plouată, de parcă l-ar durea stomacul, care poartă la piept, pe piele, florile vestejite pe care ea le-a purtat sau chiar mănușa pe care și-a pierdut-o — înșfârșit un om care face tot felul de nebunii copilărești! Și de aceia, Fabian mă necăjește, și de aceia toți băieții râd de mine, și de aceia eu și cu toată lumea mea lăuntrică sunt poate un obiect de batjocură! Și Candida... atât de frumoasă... atât de...

În clipa când roști acest nume, Balthasar simți ca un pumnal în inimă. O voce lăuntrică îi șopti foarte limpede că el se ducea în casa lui Mosch Terpin numai pentru Candida, că făcea versuri pentru dânsa, că îi scria numele pe copaci cu briceagul, că în prezența ei amuțea, suspina și gemea, că prin urmare făcea toate nebuniile pe care i le spusese Fabian. Abia acum simți el cât de mult o iubea pe Candida dar în acelaș timp văzu că o iubire curată și adâncă apare în viața exterioară sub forme cam caraghioase, lucru care trebuie desigur atribuit ironiei adânci pe care natura o pune în orice manifestare omenească. Avea dreptate în privința asta dar n'avea dreptate când începu să se supere din această pricină. Visurile care îl legănau de obicei pieriseră, glăsurile pădurii i se păreau o ironie și

o batjocură. Balthasar porni repede înapoi spre Kerepes. Dar auzi deodată o voce strigându-l:

— Domnule Balthasar... Mon cher Balthasar!

Balthasar ridică ochii și rămase pe loc ca lovit de o vrajă când văzu venind în fața lui pe profesorul Mosch Terpin la braț cu fiică-sa Candida. Candida, cu aerul ei sincer și vesel pe care-l avea întotdeauna, salută din cap pe Balthasar devenit statue.

— Balthasar, mon cher Balthasar, spuse profesorul, dumneata ești cel mai silitor și cel mai iubit dintre auditorii mei! Am observat la dumneata că iubesti natura cu toate minunile ei, ca și mine, care mă înnebunesc după ea, nu altceva! Ce mai faci? Desigur că ai adunat niscaiva plante prin păduricea noastră! Ai găsit ceva interesant?.. Știi ce? Să facem cunoștință mai de aproape! Vino pe la mine... oricând ești binevenit... Am putea să facem experiențe împreună... Mi-ai văzut pompa pneumatică? Uite, mon cher, mâine seară se adună la mine un cerc de câțiva prieteni care vor consuma ceai și tartine și vor sta de vorbă... Vino, te rog, și dumneata... Ai să cunoști pe un tânăr foarte simpatic care mi-a fost recomandat în chip deosebit... Bonsoir, mon cher!.. Bună seara, au revoir... La revedere!... Vii mâine la curs?.. Bun, mon cher, adieu!

Fără să mai aștepte răspunsul lui Balthasar, profesorul Mosch Terpin plecă împreună cu fiică-sa.

Balthasar, în uimirea lui, nici nu îndrăznise să

ridice ochii dar privirea Candidei îi ardea sufletul, simțea răsuflarea ei și un dulce fior îl cuprinse.

Orice supărare îi trecuse. Privi plin de încântare după Candida până când ea dispăru printre copaci. Și Balthasar se întoarse încetișor din nou în pădure ca să viseze mai frumos decât oricând.

CAPITOLUL III

In care se spune cum Fabian n'a știut ce să mai spună. — Candida și alte fecioare care nu trebuie să mănânce pește. — Ceaial literar al lui Mosch Terpin. — Tânărul prinț.

Fabian mergea repede cu gândul să-l ajungă pe prichindelul ciudat care pornise călare înaintea lui. Dar se înșelase fiindcă atunci când ieși din pădure el văzu în zare cum un alt călăreț, înalt și voinic, însoțea acum pe pitic și cum amândoi intrară pe poarta orașului.

— Hm, își spuse Fabian, chiar dacă a sosit înaintea mea pocitania călare, totuș am să ajung la vreme ca să văd spectacolul pe care are să-l provoace sosirea lui. Dacă e într'adevăr un student atunci toată lumea are să-l îndrepte la „Calul înaripat” și dacă și acolo are să se oprească cu prr, prrr și are să-și svârle întâi cizmele și are să s'arunce și el după ele și dacă are să facă pe grozavul când au să înceapă băieții să râdă, bun! atunci comedia e gata!

Când Fabian ajunse în oraș, se aștepta să vadă

pe stradă, în drum spre „Calul înaripat” numai oameni răsând. Totuș nu era așa. Toți umblau ca de obicei, liniștiți și serioși. Tot așa de serioși se plimbau în piața din fața „Calului înaripat” câțiva studenți care se adunaseră acolo și vorbeau între dâșii. Fabian era convins că prichindelul n'a venit într'acoace dar deodată zări prin poarta hotelului, în curte, cum un slujitor ducea la grajd calul piticului. Fabian se repezi imediat la cel dintâi cunoscut pe care îl întâlnește și îl întreabă dacă n'a venit aici un picu caraghios. Cel pe care îl întrebase Fabian nu știa nimic și nu știa nici ceilalți, cărora Fabian le povestește acum întâmplarea cu prichindelul care se dădea drept student. Toți râseră dar îl asigurară că o asemenea arătare, așa cum o descriese el, nu venise pe acolo. E drept, spuseră ei, că acum vreo zece minute au venit doi călăreți foarte voinici și înalți, pe niște cai foarte frumoși, și au tras la „Calul înaripat”. Fabian întreabă:

— Unul din ei nu era pe calul pe care îl duc chiar acum la grajd?

— Da, da, i se răspunse. Cel care era călare pe calul ăsta era ceva mai mic de stat dar foarte bine făcut, frumos la chip și cu un păr buclat, admirabil. Era și un foarte bun călăreț: a sărit de pe cal cu o agilitate și cu o distincție de parcă era primul maestru de călărie al Curții.

— Și nu și-a pierdut botforii și n'a căzut jos? întreabă Fabian.

— Doamne ferește! se împotriviră ceilalți. Ce tot vorbești? Un călăreț așa de bun ca dânsul!

Fabian nu mai știa ce să spună. În clipa asta îl văzu pe Balthasar venind. Se repezi spre dânsul și povesti cum prichindelul cu care s'au întâlnit adineuri și care a căzut de pe cal a sosit aici și cum toată lumea spune despre el că e bărbat frumos și călăreț minunat.

Balthasar răspunsé, liniștit și grav:

— Vezi, dragă Fabian, că nu toată lumea își bate joc ca tine de oamenii nenorociți și năpăstuiți de natură...

— Dar nu e vorba aici, îl întrerupse Fabian, de nicio bătaie de joc ci numai de faptul dacă poate fi numit bărbat frumos și elegant un omuleț de-oșchioapă care seamănă cu o ridiche...

Balthazar confirmă și el spusele lui Fabian în ce privește statura și înfățișarea studentului pitic. Ceilalți afirmară încăodată că călărețul cel mic e un bărbat frumos și elegant în timp ce Fabian și Balthazar susțineau morțiș că niciodată n'au văzut un omuleț mai pocit. Lucrurile rămaseră așa și toți se despărțiră foarte mirați.

Se făcuse noapte. Cei doi prieteni se îndreptară spre locuința lor. Balthazar spuse, aproape fără voia lui, că l-a întâlnit pe profesorul Mosch Terpin care l-a invitat la dânsul pe a doua zi seara.

— Ce fericit muritor! exclamă Fabian, ce suprafericit muritor! Acolo ai s'o vezi pe iubita ta, pe

domnișoara Candida, și ai să stai de vorbă cu dânsa!

Balthazar, jignit din nou, se smulse de lângă Fabian și voi să plece. Totuși, se răsândi, stătu pe loc și spuse, stăpânindu-și necazul:

— Se poate să ai dreptate, dragă Fabian, când mă iei drept un caraghios care s'a îndrăgostit prostete, poate că chiar așa sunt. Dar prostia asta este o rană dureroasă și adâncă care mi-a cuprins sufletul și care, dacă e atinsă din greșeală ar putea, din cauza durerii prea mari, să mă împingă la cineștie ce nebunii. De aceia, dacă ții într'adevăr la mine, nu-mi mai pomeni numele de Candida!

Fabian răspunse:

— Dragă Balthazar, tu iei iarăși lucrurile îngrozitor de tragic; de altfel, în starea în care ești, nici nu se poate altfel. Totuș, ca să nu mă sfădesc cu tine, îți făgăduesc că numele de Candida nu va mai ieși din gura mea până când tu însuți nu-mi vei da prilejul. Acuma dă-mi voie să-ți mai spun numai un singur lucru și anume că prevăd că dragostea ta are să-ți aducă tot felul de supărări. Candida este o fată foarte drăguță însă ea nu se potrivește deloc cu firea ta melancolică și exaltată. Când ai s'o cunoști mai bine, firea ei simplă și veselă are să-ți pară că duce lipsă de poezia pe care tu o cauți pretutindeni. Asta are să te pună pe gânduri și totul are să se sfârșească cu zbucium mare, durere închipuită și desnădejde din belșug... Așa! Măine seară sunt și eu ca și tine invitat la profesorul nostru

care are să ne distreze cu tot felul de experiențe amuzante. Și acuma, noapte bună, visătorule! Dormi, dacă poți dormi în ajunul unei zile atât de însemnate ca aceia de mâine!

Și Fabian se despărți de prietenul lui care căzuse pe gânduri.

Fabian avea destule motive ca să prevadă lui Balthazar și Candidei o mulțime de patetice momente nefericite. Căci firea amândurora părea într'adevăr să dea prilej destul pentru așa ceva.

Candida era, oricine trebuia să mărturisească asta, o fată foarte drăguță, cu ochi care te lumineau până în fundul sufletului și buze roze, puțin cam groase. Am uitat acuma dacă părul ei, frumos de altfel, și pe care ea știa să și-l orânduiască fantastic în tot felul de împletituri stranii, era mai mult blond sau mai mult negru, doar atâta îmi aduc bine aminte că avea ciudata însușire de-a deveni tot mai întunecat cu cât îl priveai mai mult. Candida era mlădioasă, înaltă, vioaie, mai ales când era în tovarășie plăcută. Talia ei făcea să se treacă cu vederea că mâna și piciorul ar fi putut fi mai mici și mai delicate. Candida citise *Wilhelm Meister* al lui Goethe, poeziile lui Schiller și *Inelul fermecat* al lui Fouqué și uitase aproape tot ce citise. Cânta cîntecul de binișor din pian și se acompania câteodată și din gură. Dansa cele mai noi gavote și scria lista rufelor date la spălat cu un scris fin și citet. Dacă ar fi fost ceva de criticat la fata asta ar fi fost poate că ea vorbea cam gros, se strângea

prea tare în corset, se bucura prea mult de-o pălărie nouă și mânca la ceai prea multe prăjituri. Desigur, unii poeți exaltați ar mai fi găsit la ea și alte lucruri care să nu le placă, dar și poeții aceștia au prea multe pretenții. Mai întâi, ei vor ca la fiecare vorbă pe care o spun, să cadă imediat într'un extaz somnambulic, să suspine adânc, să-și dea ochii peste cap, la nevoie chiar să leșine puținel sau chiar să orbească câteva clipe în semn de cea mai înaltă culme a celei mai feminine feminități. Pe urmă, zisa domnișoară trebuie să cânte versurile poetului pe melodia care i-a țâșnit (ei domnișoarei) din inimă, însă să se îmbolnăvească imediat din cauza asta; pe urmă să facă chiar ea însăși versuri, însă să se rușineze foarte când se află că face versuri, deși versurile, scrise cu litere delicate pe hârtie fină și parfumată, chiar ea le-a dat cu mâna ei poetului care și el acum la rândul lui se îmbolnăvește de plăcere, lucru care dealtfel nu e de mirare. Există asceți poetici care merg și mai departe și găsesc că e împotriva gingășiei feminine ca o fată să râdă, să mănânce, să bea și să se îmbrace elegant după cum cere moda. Aceștia aproape că seamănă cu Sfântul Ieronim, care interzice fecioarelor să poarte cercei și să mănânce pește. Ele trebuie — așa poruncește sfântul — să mănânce numai puțină iarbă fiartă, să fie mereu flămânde dar fără să simtă foamea, să se îmbrace cu haine grosolane și rău cusute care să le ascundă talia, și mai

cu seamă să-și aleagă de tovarășă o persoană serioasă, palidă, tristă și puținel murdară!..

Candida era o fire cu totul simplă și veselă. De aceea, nimic nu-i plăcea mai mult decât o conversație care se mișca pe aripile ușoare ale unui humor sănătos. Râdea de tot ce era cu haz. Nu suspina decât când ploaia îi strica plimbarea pe care avusese de gând s'o facă sau când șalul cel nou, cu toată grija ei, se păta. Dar când avea prilejul, ea dovedea că are o simțire profundă care nu degenera niciodată în sensibilitate exagerată. De aceea, și mie și ție, iubite cititor, nouă care nu suntem niște exaltați, fata asta ne-ar fi plăcut foarte mult. Cu Balthazar însă, foarte ușor se putea întâmpla altfel!.. Dar în curând are să se vadă întrucât profeția prozaicului Fabian fusese justă sau nu!..

Că Balthazar nu putu dormi toată noaptea, cuprins de-o dulce neliniște: ce putea fi mai firesc decât asta! Cu sufletul plin de imaginea iubitei, el se așeză la masă și scrisese un număr oarecare de versuri agreabile și sonore care zugrăveau starea lui într'o mistică poveste despre iubirea privighetorii pentru trandafirul roșu. Voia să aducă poemul la ceaiul literar al lui Mosch Terpin și să lovească cu el în inima neînarmată a Candidei, cum și undeva putea mai bine.

Fabian zâmbi ușor când, potrivit înțelegerii lui, veni la ora hotărîtă să-l ia pe Balthazar și îl găsi pe acesta îmbrăcat elegant așa cum nu-l văzuse niciodată. Balthazar avea un guler din cea-

mai fină dantelă de Bruxelles; haina lui, scurtă, cu mâneci despicate era de catifea. Purta botine franceze cu tocuri înalte și ascuțite și canafuri de argint, o pălărie engleză de cel mai fin castor și mănuși daneze. Astfel, el era îmbrăcat nemțește din cap până în picioare și costumul îi stătea nemăsurat de bine, mai ales că își încrețise frumos părul și își potrivise mustața.

Lui Balthazar îi bătea inima de bucurie când, acasă la Mosch Terpin, Candida îi ieși înaintea, îmbrăcată ca fetele germane de pe vremuri, prietenoasă, drăgălașă în priviri și în vorbe și în toată ființa ei, așa cum era ea întotdeauna.

— Scumpă domnișoară! suspină Balthazar din fundul sufletului când Candida, chiar ea, îi oferi o ceașcă de ceai.

Candida îl privi cu ochii ei luminoși și spuse:

— Aveți aici rom și maraschino, biscuiți și pumpernickel, dragă domnule Balthazar; luați tot ce vă place!

În loc însă să se uite la rom și maraschino, la biscuiți și pumpernickel și să ia din ele, Balthazar, în extaz, nu-și putea smulge privirile dela Candida și căută cuvintele care să exprime ceea ce simțea acum. În clipa asta însă, profesorul de estetică, un om înalt și vânos, îl apucă zdravăn de spate, îl învârti în loc așa încât Balthazar vărsă pe covor mai mult ceai decât se cuvine, și spuse cu glas de tunet:

— Tinere din Lukas Kranach, nu bea apă asta

păcătoasă, ai să-ți strici complect stomacul... Uite, în odaia de-alături, Mosch al nostru a pregătit o baterie cu sticle de nobil vin de Rin. Haide să le punem la bătaie!

Și îl târî după el pe Balthazar care se simțea foarte nenorocit.

Dar tocmai atunci Mosch Terpin ieși din odaia de alături, ducând de mână un omuleț mititel și ciudat și spunând:

— Doamnelor și domnilor, vă prezint pe un tânăr foarte bine dotat și plin de rari calități, căruia nu-i va fi greu, sper, să vă câștige simpatia. E domnul Cinabru, care a sosit abia ieri la universitatea noastră, unde vrea să studieze dreptul.

Fabian și Balthazar recunoscură dela prima vedere pe prichindelul pe care îl întâlniseră ieri și care căzuse de pe cal. Fabian spuse încet lui Balthazar:

— Ce zici? Să-l provoc pe pitic la un duel cu briceagul sau cu sula? Pentru că de alte arme nu mă pot servi contra unui adversar așa de primejdios.

— Să-ți fie rușine, răspunse Balthazar, că-ți bați joc de un om pipernicit dar care, după cum ai auzit, are rare calități și care în modul acesta înlocuiește prin valoare spirituală calitățile fizice pe care natura i le-a refuzat.

Și Balthazar, îndreptându-se spre prichindel, spuse:

— Domnule Cinabru, căderea dumneavoastră de

pe cal, de ieri, sper că n'a avut urmări neplăcute!

Cinabru se înălță în vârful picioarelor proptindu-se într'un bastonaș pe care-l purta în mână, așa încât acuma ajungea cu fruntea aproape până la șoldul lui Balthazar, își dădu capul pe spate, se uită în sus foarte furios și spuse cu o voce de bas, sforăitoare:

— Cădere de pe cal?.. eu am căzut de pe cal? Nu știți, probabil, că eu sunt cel mai bun călăreț care există, că eu nu cad niciodată de pe cal, că am făcut campania ca voluntar la chiurasieri și am dat lecții de călărie în manej la ofițeri și la soldați! Hm... hm... auzi colo! căzut de pe cal!... eu să cad de pe cal!

Și el voi să se întoarcă repede dar bastonul pe care se proptise alunecă și prichindelul se rostogoli jos la picioarele lui Balthazar. Acesta se aplecă să-l ridice și îi atinse fără să vrea creștetul capului. Mititelul scoase un țipăt strident care răsună în toată sala și făcu pe musafiri să sară dela locurile lor. Toți veniră în jurul lui Balthazar și îl întrebară pentru ce a țipat așa de groaznic. Profesorul Mosch Terpin spuse:

— Să nu te superi, dragă domnule Balthazar, dar a fost o glumă cam ciudată. Ai vrut probabil să ne faci să credem că a călcat cineva o pisică pe coadă.

— Căț! Căț! strigă o cucoană nervoasă și leșină imediat de spaimă.

Strigând și ei căț! căț! câțiva domni bătrâni, care

sufereau de aceeași idiosincrasie, se repezică pe ușă afară.

Candida, care își turnase toată sticlucă cu colonie peste doamna nervoasă, îi spuse încet lui Balthazar:

— Numai nenorociri faci cu mieunatul dumitale îngrozitor, dragă domnule Balthazar!

Balthazar nu mai pricepea nimic. Roș la față de necaz și de rușine, el nu putu să scoată o vorbă și să spuie că nu el ci domnul Cinabru a mieunat așa de groaznic.

Profesorul Mosch Terpin observă încurcătura lui. Se apropie de el prietenos și îi spuse:

— Lasă, lasă, domnule Balthazar, liniștește-te! Am văzut eu. Te-ai așezat jos și țopăind în patru labe ai imitat de minune pe un motan supărat că l-a călcat cineva pe coadă. Imi plac și mie asemenea jocuri de istorie naturală, dar de! la un ceai literar...

— Dar domnule profesor, izbucni Balthazar, n'am fost eu...

— Bine, bine, îl întrerupse profesorul.

Candida se apropie de ei. Profesorul îi spuse:

— Hai, consolează-l pe Balthazar care e necăjit rău de cele ce s'au întâmplat...

Candidei îi era milă de bietul Balthazar care stătea, foarte încurcat, cu ochii plecați, în fața ei. Ii întinse mâna și șopti zâmbind:

— Ce oameni caraghioși și aceștia care se tem așa de grozav de pisici!

Balthazar sărută mâna fetii. Se simțea deodată dus în al nouălea cer de bucurie și nu se mai gândi la Cinabru și la mieunat.

Agitația încetase și toată lumea era iar liniștită. Doamna nervoasă sta la masă și mânca zdravăn biscuiți pe care îi muia în rom spunând că în felul acesta sufletul îngrozit de forțele potrivnice se înviiorează și că după spaima cumplită urmează nădejdea vieții!..

Și cei doi domni bătrâni, cărora, afară, le trecuse printre picioare un motan adevărat, se întoarseră liniștiți în odaie și se duseră, ca mulți alții dintre invitați, la masa de joc.

Balthazar, Fabian, profesorul de estetică și alți câțiva tineri, se așezară lângă doamne. Domnul Cinabru luase un taburet și, cu ajutorul acestuia, se urcase pe sofa, unde acuma sta la mijloc între două doamne și arunca în jurul lui priviri scânteietoare și mândre.

Balthazar crezu că a venit acum momentul potrivit ca să citească poemul lui cu iubirea privighetorii pentru trandafirul roș. Așadar, el spuse, cu timiditatea obișnuită la tinerii poeți, că, dacă nu s'ar teme că va stârni supărare și plictiseală și dacă ar putea spera oarecare indulgență din partea stimatilor auditori, ar îndrăzni să citească o poezie, cea mai recentă producție a muzei sale.

Fiindcă doamnele sfârșiseră încă demult de discutat noutățile târgului, fiindcă fetele vorbiseră destul despre ultimul bal la președinție și se puseseră

chiar de acord în ce privește ultima modă a pălăriilor și fiindcă domnii nu mai puteau spera nicio mâncare și nicio băutură decât peste vreo două ceasuri, Balthazar fu invitat de toată lumea să nu mai întârzie și să le facă această mare plăcere.

Balthazar scoase manuscrisul și citi.

În timp ce citea, propria lui operă, care într'adevăr era compusă cu adevărată simțire poetică, îl entusiasmă tot mai mult. Lectura lui, tot mai expresivă, trăda focul lăuntric al îndrăgostitului. În acest timp, suspine ușoare din partea femeilor și exclamațiile bărbaților: minunat! splendid! delicios! îl convinseră că poezia lui îi captivase pe toți.

Sfârși de citit. Toți exclamară:

— Ce poezie!.. ce cugetare!.. ce fantezie!.. ce versuri frumoase!.. ce muzicalitate!.. Mulțumesc... mulțumesc, domnule Cinabru, pentru marea plăcere pe care mi-ați făcut-o...

— Cum? Ce? strigă Balthazar.

Dar nimeni nu-l luă în seamă. Toți se îndesau în jurul lui Cinabru care stătea pe sofa umflându-se în pene ca un curcănaș și mârâia:

— O, vă rog, vă rog... nu e mare lucru... e o bagatelă pe care am scris-o la repezeală noaptea trecută...

Profesorul de estetică spuse:

— Splendid... minunat... Domnule Cinabru... prietene! Afară de mine, ești cel mai mare poet din lume... Vino să te îmbrățișez!

Și luă de de sofa pe prichindel, îl ridică în sus, îl strânse la piept și îl sărută.

Cinabru se purtă însă foarte urît. Izbi cu picioarele în burta groasă a profesorului și orăcăi:

— Lasă-mă în pace! lasă-mă în pace! mă doare... mă doare... am să-ți scot ochii! am să-ți rup nasul cu dinții!

— Nu, spuse profesorul așezându-l pe sofa, nu, dragă prietene, nu trebuie să exagerezi cu modestia!

Mosch Terpin, care se sculase dela masa de joc, veni și el și strânse mâna lui Cinabru, spunându-i, foarte grav:

— Minunat, tinere! Toate laudele pe care le-am auzit cu privire la talentul dumitale au fost mai prejos de ceea ce aflu acum...

Profesorul de estetică, entusiasmat, spuse:

— Care dintre domnișoare vrea să răsplătească cu o sărutare pe domnul Cinabru pentru poezia dumisale în care sentimentul iubirii este exprimat cu atâta splendoare?

Candida se ridică și, roșie la față, se apropie de prichindel, îngenunchie și îi sărută gura scârboasă; cu buzele vinete.

— Da, strigă atunci Balthazar ca înebunit deodată, da, Cinabru! tu ai scris poezia cu privighitoarea și trandafirul roș și tu meriți răsplata pe care ai primit-o!..

Și luându-l pe Fabian, îl duse în odaia de-alături unde îi spuse:

— Fă-mi plăcerea și uită-te bine la mine și spune-mi pe urmă drept și cinstit dacă eu sunt sau nu studentul Balthazar, dacă tu ești într'adevăr Fabian, dacă suntem în casa lui Mosch Terpin, dacă visăm... dacă suntem nebuni... strânge-mă de nas sau scutură-mă ca să mă trezesc din visul ăsta urît...

— Cum poți tu să te porți ca un nebun, răspunse Fabian, numai din gelozie, fiindcă l-a sărutat Candida pe Cinabru! Trebuie să mărturisești și tu că poezia pe care a citit-o prichindelul era într'adevăr foarte bună...

— Dar bine, Fabian, ce spui tu?

— Da, da, urmă Fabian, poezia lui Cinabru era excelentă și el a meritat să fie sărutat de Candida... Omulețul ăsta are într'însul calități mai prețioase decât o figură frumoasă. Dar chiar în ce privește figura lui: nu mi se mai pare acuma așa de respingătoare ca la început. Când își citea poezia, inspirația lăuntrică îi înfrumuseța fața așa încât uneori îmi părea că e un băiat bine făcut și drăguț, deși abia ajungea cu capul până la marginea mesii. Lasă încolo gelozia ta zadarnică și, ca poet, împrietenește-te cu poetul!

— Cum? strigă Balthazar furios, cum? să mă și mai împrietenesc cu pocitania asta pe care aș vrea s'o strâng de gât?

— Asta înseamnă să nu mai ascuți deloc de rațiune, răspunse Fabian. Și acuma hai să ne întoarcem în sală. Trebuie să se fi întâmplat ceva nou fiindcă aud aplauze.

Balthazar își urmă automatic prietenul.

Când intrară, văzură pe profesorul Mosch Terpin stând singur în mijlocul sălii, ținând încă în mână instrumentele cu care tocmai făcuse vreo experiență de fizică și având pe față o expresie de mare uimire. Toată lumea era adunată împrejurul lui Cinabru care, proptit în baston, stătea înălțat în vârful picioarelor și, foarte mândru, primea aplauzele care se revărsau din toate părțile asupra lui.

Apoi, toți se întoarseră iar către profesor, care făcea acuma o nouă experiență interesantă. Abia sfârși și toți se repeziră din nou împrejurul lui Cinabru strigând:

— Minunat!... Splendid, domnule Cinabru!

Atunci, sări și Mosch Terpin și veni spre prichindel strigând de zece ori mai tare decât ceilalți:

— Minunat! Splendid, domnule Cinabru!

Printre musafiri se afla și tânărul prinț Grigore care își făcea studiile la universitate. Prințul era un om foarte frumos. Gesturile lui erau atât de nobile și de degajate încât se vedea imediat la el originea înaltă și obișnuința de-a trăi în lumea mare.

Prințul Grigore acuma nu se mai deslăpăia de lângă Cinabru și îi aducea acestuia nemăsurate laude, numindu-l poet minunat și fizician remarcabil.

Grupul pe care îl formau ei doi împreună, stând alături, era ciudat. Lângă înaltul și bine făcutul Grigore, omulețul pipernicit, care cu nasul în sus abia se putea ține pe piciorușele lui subțiri, forma un contrast cumplit. Privirile tuturor femeilor erau

îndreptate într'acolo, însă nu spre prinț ci spre Cinabru care, înălțându-se în vârful picioarelor, cădea mereu în călcâie și, astfel, se legăna mereu în sus și în jos ca un diavol cartezian.

Profesorul Mosch Terpin veni spre Balthazar și îi spuse:

— Ce spui de protejatul meu? Are foarte multe calități, și acuma, când mă uit mai bine la dânsul, înțeleg eu cum stau lucrurile cu el. Preotul care l-a crescut și mi l-a recomandat se exprimă foarte misterios în privința originii lui. Ia uite ce maniere distinse are și ce degajat se poartă. Cu siguranță că e de sânge princiar, poate chiar un fiu de rege!

În clipa asta, se anunță că masa e servită. Cinabru se duse bălăbănindu-se spre Candida, îi luă smuncit mâna și o conduse spre sufragerie.

În culmea furiei, Balthazar se repezi pe ușă și plecă acasă.

CAPITOLUL IV

In care se spune cum violonistul italian Sbiocca l-t amenințat pe domnul Cinabru că îl aruncă în contrabas și cum licențiatul Pulcher n'a putut căpăta postul dela Ministerul Afacerilor Străine. — Despre vameși și miracole prohibite. — Balthazar e vrăjit cu un mâner de baston.

Balthazar stătea în pădure pe o stâncă acoperită cu mușchi și se uita gânditor în prăpastia în care un pârâu se rostogolea spumegând printre bolovani și tufe de mărăcini. Nouri groși treceau și se scufundau după munți. Foșnetul copacilor și al apei răsuna ca un scâncet înăbușit și păsări de pradă croncăneau ridicându-se din desișuri și sburând odată cu nouri.

Lui Balthazar i se părea că aude în minunatele voci ale pădurii tânguirea naturii, i se părea că el însuși se va mistui în această tânguire și că ființa lui întreagă era numai un sentiment de adâncă și de fără leac durere. Inima îi era copleșită de melancolie și în timp ce lacrimile îi curgeau, parcă duhurile pârâului se uitau în sus spre dânsul și în-

tindeau din valuri brațe albe ca să-l tragă în prăpastia rece.

Deodată se auzi din depărtare un sunet de corn limpede și vesel care îi pătrunse mângâietor în suflet, trezind într'însul dorul și speranța. Se uită împrejur și, în timp ce cornul suna mereu, umbra pădurii nu i se mai păru atât de tristă și vuețul vântului și foșnetul frunzelor nu i se mai părură atât de jalnice.

— Nu! strigă el sărind de pe stâncă și privind cu ochi scânteetori în jurul lui, nu! n'a pierit încă orice speranță! Văd eu că în viața mea a pătruns un mister sumbru, o vrajă rea care vrea să mă doboare, dar am să sfărâm această vrajă, chiar dacă aș ști că am să pier și eu! Atunci când, târît și copleșit de sentimentul care îmi zbuciuma pieptul, am mărturisit Candidei că o iubesc, nu mi-am citit eu oare fericirea în privirile ei, nu mi-am simțit eu oare fericirea în strângerea ei de mână? Inșă, îndată ce apare pipernicitul acela, toată dragostea ei se revarsă asupra lui. Ochiul Candidei numai la stărpitura aceia se uită și suspine de dor îi umflă pieptul când prichindelul se apropie de dansa sau îi ia mâna. E ceva misterios în el și, dacă aș crede în basme, aș spune că băiatul acesta e vrăjit și are puterea de-a ferma oamenii. Nu e oare nebunesc lucru că toți râd și își bat joc de omulețul acesta bicisnic și pocit și pe urmă, când apare în mijlocul lor, îl laudă cu toții spunând că e studentul cel mai deștept, cel mai învățat și cel mai frumos?

Dar ce să mai vorbesc? Chiar și mie mi se întâmplă câteodată aproape la fel și mi se pare și mie că Cinabru e deștept și drăguț!.. Numai în prezența Candidei, vraja nu mai are nicio putere asupra mea și Cinabru rămâne o stârpitură neroadă și scârboasă... Și totuși!.. mă împotrivesc puterii dușmănoase și în fundul sufletului presimt că o întâmplare neașteptată are să-mi procure arma cu care am să-l dobor!

Balthazar începu să caute drumul înapoi spre Kerepes. Cum mergea pe o aleie, zări pe drumul cel mare o trăsură plină de bagaje din care cineva îi făcea semn cu o batistă. Se apropie și văzu că era domnul Vincenzo Sbiocca, violonist virtuos, renumit în toată lumea, pe care îl prețuia foarte mult pentru felul lui de-a cânta și cu care luase doi ani lecții de vioară. Sbiocca spuse, sărind din trăsură:

— Imi pare bine, dragă domnule Balthazar, îmi pare bine, dragul meu prieten și elev, că te întâlnesc ca să-mi iau rămas bun dela dumneata!

— Cum? spuse Balthazar, cum, domnule Sbiocca, doar nu vei fi vrând să pleci din Kerepes unde toată lumea te stimează și te admiră?

— Da, răspunse Sbiocca roș la față de mânie, da, domnule Balthazar, plec dintr'un loc în care toți oamenii sunt smintiți și care seamănă cu un ospiciu de nebuni. N'ai fost aseară la concertul meu, fiindcă ai fost plecat la țară; dacă erai acolo, mi-ai fi putut da ajutor împotriva turbaților aceluia care m'au răpus!

— Dar ce s'a întâmplat, pentru Dumnezeu, ce s'a întâmplat? spuse Balthazar.

Sbiocca urmă:

— Cântam cel mai greu concert al lui Viotti. E mândria și bucuria mea cea mai mare. M'ai auzit cum îl cânt și ți-a plăcut întotdeauna. Ieri eram într'o dispoziție minunată... cu sufletul senin... spirito alato, adică. Niciun violonist pe lume, nici chiar Viotti el însuș, n'ar fi cântat ca mine. Când am sfârșit, aplauzele au izbucnit cu furie... furore adică, așa cum mă așteptam. Cu vioara la subțioară fac câțiva pași înainte ca să mă înclin și să mulțumesc... Și când colo, ce văd și ce aud? Toată lumea, fără să-mi dea nicio atenție, se îngrămădește într'un colț al sălii și strigă: „Bravo... bravissimo, dumnezeiescule Cinabru!.. Ce cântec!.. Ce ținută! ce expresie! ce tehnică!” Mă reped într'acolo, răsbat printre lume și ce văd? un individ pipernicit, înalt de trei palme, care spune sforăind și hârâind: „Vă rog, vă rog, am cântat cum am putut, dar bine înțeles sunt cel mai mare violonist din Europa și din toate celelalte continente!” — „Mii de draci, strig eu atunci, cine a cântat, eu ori viermele ăsta?” Și vreau să mă reped la el și să-l înșfac cu toată degetația. Toți însă se năpustesc asupra mea și încep să vorbească tot felul de prostii, că sunt invidios, gelos, răutăcios și altele la fel. Și deodată unul dintre ei strigă: „Și ce compoziție!” și toți strigă după el: „Și ce compoziție! dumnezeiescule Cinabru! compozitor sublim!” Atunci încep să strig și

eu și mai tare: „Ce? sunteți nebuni? Concertul era de Viotti și eu l-am cântat, eu, eu, celebrul Vincenzo Sbiocca!” Și atunci mă iau cu toții pe sus, spun că asta-i nebunie italienească — rabbia, adică, — și mă duc cu forța într’o odaie și mă tratează ca pe un bolnav, ca pe un nebun. Nu trece mult și dă buzna înăuntru signora Bragazzi care cade jos leșinată. Pățise și ea ca și mine. Imediat după ce și-a terminat aria, toată sala a răsunat de brava — bravissima — Cinabru! și toți strigau că nu mai este altă cântăreață cum e Cinabru. Și acesta iar sforăie și mârâie: vă rog! vă rog!... Acuma, signora Bragazzi e bolnavă grav și nu mai are mult până să moară. Cât despre mine, eu fug de-aici ca să scap de oamenii ăștia nebuni! Rămâi cu bine, dragă domnule Balthazar! Dacă îl vezi cumva pe signorino Cinabru, spune-i, te rog, să nu care cumva să-l prind pe la vreun concert la care am să fiu și eu. Dacă-l văd, îl iau de picioarele lui de gândac și îl vâr în contrabas, să stea acolo toată viața să dea concerte și să cânte arii cât i-o plăcea. Rămâi cu bine, dragă Balthazar, și nu lăsa vioara!

Și domnul Vincenzo Sbiocca îmbrățișă pe Balthazar care incremenise de mirare, și se urcă în trăsură care porni repede.

— N’am avut eu dreptate, își spuse Balthazar, când m’am gândit că Cinabru ăsta e vrăjit și farmecă lumea?

În clipa asta, un tânăr trecu în goană, palid, cu desnădejdea pe față. Lui Balthazar îi făcu milă. I

se păru că recunoaște în tânărul acela pe unul dintre prietenii lui și se repezi după dânsul în pădure.

După ce făcu așa vreo douăzeci, treizeci de pași, văzu că e licențiatul Pulcher care, acuma, se oprise sub un copac gros și, cu privirile spre cer, spunea:

— Nu! Nu mai pot răbda rușinea asta! Toată speranța vieții mele a pierit! Orice nădejde s'a dus! Rămâi cu bine, viață... lume... speranță... iubito.

Și desnădăjduitul Pulcher scoase un pistol din buzunar și îl duse la tâmplă.

Balthazar se repezi ca fulgerul la dânsul, îi smulse pistolul din mâini și îl aruncă spunând:

— Pulcher! Pentru Dumnezeu! Ce-i cu tine? Ce vrei să faci?

Pulcher nu-și putu veni în fire decât abia după câteva minute. Căzuse aproape leșinat pe iarbă. Balthazar se așeză lângă el spunându-i vorbe de înbărbătare, fără să știe cauza desnădejdiei lui.

Il întrebă ce lucru atât de groaznic i s'a întâmplat încât l-a făcut să se gândească la sinucidere.

Pulcher suspină adânc și spuse:

— Tu cunoști, dragă Balthazar, situația mea și știi cât sunt de strâmtorat. Știi deasemeni că îmi pusesem toate speranțele în postul de impiegat care e vacant la ministerul afacerilor străine și știi cu câtă râvnă și cu câtă sârguință m'am pregătit ca să-l pot căpăta. Lucrarea scrisă am făcut-o și am aflat cu mare bucurie că ministrul a fost foarte multumit de ea. Plin de încredere, m'am prezentat azi dimineață la examenul oral. În sala de examen

am găsit pe un individ mititel și diform numit Cinabru și pe care desigur că îl cunoști. Consilierul de legăție care trebuia să mă examineze m'a primit cu prietenie și mi-a spus că pentru postul pe care voiam să-l ocup eu s'a prezentat și domnul Cinabru, așa că ne va examina acum pe amândoi. Consilierul m'a luat apoi la o parte și mi-a spus la ureche: „Concurentul dumitale nu e deloc primejdios. Lucrarea scrisă pe care a făcut-o e foarte slabă”. — Examenul a început. Am răspuns la toate întrebările. Cinabru nu știa nimic, absolut nimic. În loc să răspundă, nu făcea decât să sforăie și să orăcăiască lucruri ininteligibile. Dădea mereu din picioare așa încât a căzut de vreo câteva ori de pe scaunul înalt pe care stătea și a trebuit să-l ridic. Inima îmi tremura de mulțumire. Privirile prietenoase pe care consilierul le arunca prichindelului le consideram drept o amară ironie. Examenul s'a terminat. Și acuma, închipue-ți spaima mea, parcă un trăsnet m'ar fi lovit când am văzut că consilierul ia în brațe pe Cinabru și îi spune: „Minunat! Ce cunoștințe întinse! Ce inteligență! Ce pătrundere!” Pe urmă, către mine: „M'ai decepționat cu totul, domnule Pulcher!.. N'ai știut absolut nimic! Și, te rog să nu te superi, dar felul în care ți-ai făcut curaj pentru examen e împotriva oricărei bune cuviințe. Nici nu puteai să stai pe scaun, cădeai mereu și domnul Cinabru a trebuit să te ridice. Diplomații trebuie să fie cumpătați și chibzuiți. Bună ziua!” — Mie tot nu-mi venea să cred. Mi se părea

totul o fantasmagorie. M'am dus la ministru. Nu m'a primit și mi-a trimes numai vorbă că nu înțelege cum mai am îndrăzneala să-l mai plictisesc cu vizita mea, după felul cum m'am purtat la examen... știe deja tot cum a fost! Postul pe care voiam să-l ocup a fost dat domnului Cinabru! Și așa, o forță infernală mi-a răpit orice speranță și de aceia acuma vreau să-mi pun capăt vieții. Lasă-mă, Balthazar.

— Nu te las deloc! spuse Balthazar. Ascultă în-tâi ce am să-ți spun.

Și îi povesti lui Pulcher tot ce știa despre Cinabru dela prima apariție a acestuia la poarta orașului; cele întâmplare acasă la Mosch Terpin și ceea ce chiar adineauri a aflat dela Sbiocca.

— E sigur, deci, continuă el, că în tot ce face stârpitura asta e ceva misterios, dar crede-mă, prietene Pulcher, dacă e în joc vreo vrajă diabolică, trebuie să ne împotrivism ei cu hotărîre. Izbândă e sigură, cu condiția să avem curaj. De aceia dar, nu te descuraja și nu lua hotărîri pripite. Să ne unim și să pornim la luptă împotriva prichindelului vrăjit.

— Vrăjit! strigă Pulcher, vrăjit, da! e vrăjit fără nicio îndoială! Totuș, dragă Balthazar, ce-i asta? Visăm sau ce? Vrăjitorie... farmece... mai există azi așa ceva? N'a introdus oare pe vremuri prințul Paphnutius reformele civilizației și n'a alungat din țară tot ce e monstruos și incomprehensibil? Cum se poate să fi pătruns iarăș prin contrabandă? Tre-

buc numaidecât să anunțăm poliția și direcția vămilor! Dar nu, nu, nu se poate! De vină în nenorocirea noastră e numai nebunia oamenilor și, cum foarte tare mă tem, o colosală mituire... Blestematul acesta de Cinabru trebuie să fie grozav de bogat! Deunăzi sta în fața monetăriei și lumea îl arăta cu degetul și spunea: „Ia uitați-vă la ăsta! Toți banii care se fabrică aici sunt ai lui!”

— Nu cred! spuse Balthazar. Nu cu banii reușește el; este altceva! E drept că prințul Paphnutius a introdus civilizația spre binele poporului lui și al urmașilor lui, însă au mai rămas încă multe lucruri miraculoase și incomprehensibile. Eu cred că s'au mai păstrat pentru casă câteva miracole. De exemplu, și acuma tot mai răsar din niște păcătoase de semințe copaci frumoși și fructe și cereale de tot felul, cu care ne îndopăm trupul. Se mai permite și acuma florilor și insectelor să poarte pe petale și pe aripi culori strălucitoare și chiar tot felul de semne și de scrisuri ciudate despre care nimeni nu știe dacă sunt în ulei, în guașă sau în acuarelă și niciun profesor de caligrafie nu poate citi acele scrisuri iar să le copie, nici atâta! Oho! Pulcher, chiar în mine însumi simt câteodată atâtea ciudățenii! Imi pun atunci pipa deoparte și încep să mă plimb prin odaie și o voce stranie îmi șoptește că eu însumi sunt un miracol. Vrăjitorul Microcosmus mă are în puterea lui și mă împinge spre tot felul de nebunii! Atunci însă, Pulcher, ies din casă și alerg în mijlocul naturii și pricep tot ce-mi spun.

florile și apele și o atmosferă dumnezeiască mă învâluie!..

— Vorbești ca în friguri, spuse Pulcher.

Dar Balthazar, fără să-l ia în seamă, își întinse brațele spre orizont, cuprins parcă de un dor adânc.

— Ascultă și acuma, spuse el, ascultă, Pulcher, ce muzică divină răsună prin pădure în foșnetul vântului serii. Auzi tu cum pâraele cântă tot mai tare? cum frunzele și florile cântă și ele?

Pulcher trase cu urechea ca să audă muzica de care vorbea Balthazar.

— Intr'adevăr, spuse el, s'aude o muzică prin pădure, cea mai frumoasă și mai adâncă pe care am auzit-o până acum în viață și care îmi pătrunde până în fundul sufletului. Totuș, nu e vântul, nici frunzele nu sunt și nici florile care cântă așa, ci mai degrabă am impresia că cineva atinge clopotele grave ale unei armonice.

Pulcher avea dreptate. Intr'adevăr, acordurile tot mai pline și tot mai tari și care răsunau tot mai aproape, se asemănau cu sunetele unei armonice, a cărei mărime și putere trebuie însă să fi fost nemaipomenite. În curând, în fața celor doi prieteni care porniseră acuma mai departe apăru un spectacol atât de minunat încât ei de mirare se opriră înmărmuriți. La mică depărtare de dânșii trecea încet într'o trăsură un om îmbrăcat aproape chinezeste, atâta numai că în cap purta o beretă largă împodobită cu pene mari. Trăsura părea o scoică deschisă, de cristal scânteitor; cele două roți ale

trăsorii păreau și ele lucrate din acelaș material. Când se învărteau, răsunau sunetele acelea de armonică pe care cei doi prieteni le auziseră de departe. Doi inorogi albi cu hamuri aurite trăgeau trăsura pe capra căreia, în loc de vizitiu, stătea un fazan argintiu ținând în cioc hățurile auri. La spatele trăsorii sta un mare cărăbuș auriu care, fluturând din aripi, părea că face vânt omului ciudat care stătea în scoică. Când trecu prin fața celor doi prieteni, el îi salută din cap. În clipa aceea, din mânerul strălucitor al bastonului pe care îl purta în mână, o rază nimeri în Balthazar, care simți deodată un junghiu arzător în piept și se cutremură scoțând un țipăt înăbușit.

Omul din trăsură îl privi și îi făcu un semn prietenos. Când ciudatul echipaj dispăru printre copaci și în timp ce ecoul dulce al sunetelor de armonică răsuna încă, Balthazar, în culmea extazului și a bucuriei, își îmbrățișă prietenul și spuse:

— Pulcher, suntem salvați! Acesta e omul care va sfărâma vraja blestemată a lui Cinabru!

— Nu știu, spuse Pulcher, nu știu ce e cu mine în clipa asta, dacă visez sau dacă sunt treaz, dar de un lucru sunt sigur: că un sentiment de bucurie mă pătrunde și că speranța și liniștea se întorc iarăș în sufletul meu.

CAPITOLUL V

Cum prințul Barsanuph dejunând cu ciocârlii de Leipzig și rachiu de Danzig, a căpătat pe pantaloni o pată de unt și a înălțat pe secretarul intim Cinnabru la rangul de consilier special intim. — Cărțile cu imagini ale doctorului Prosper Alpanus. — Cum un portar a mușcat de deget pe studentul Fabian, cum acesta a purtat o haină cu coadă și de aceea lumea a râs de el. — Fuga lui Balthazar.

Ministrul Afacerilor străine, la care domnul Cinnabru fusese numit secretar intim, era un urmaș al baronului Pretextatus von Mondschein care căutase zadarnic prin cronică și hrisoave arborele genealogic al zânei Rosalba. Il chema și pe el tot Pretextatus von Mondschein ca și pe strămoșu-său, avea o cultură aleasă, maniere distinse, știa bine gramatica, își scria numele cu litere franceze și avea scris frumos și citeț și lucra câteodată chiar el însuș, mai ales când era vreme urâtă. Prințul Barsanuph, un urmaș al marelui Paphnutius, îl iubea foarte mult, fiindcă avea răspuns la orice în-

trebare, juca popici cu prințul, se pricepea de minune în negocieri financiare și era neîntrecut în gavotă.

Baronul Pretextatus von Mondschein invitase pe prinț la un dejun cu ciocârlii de Leipzig și rachiu de Danzig. Când prințul veni, găsi în anticameră, printre diverși funcționari ai ministerului și diplomați, pe Cinabru care, proptit în baston, îl privi cu ochisorii lui strălucitori și, fără să-i pese de prezența prințului, își vârî în gură o ciocârlie friptă pe care tocmai o șterpelise de pe masă. Când dădu cu ochii de dânsul, prințul zâmbi cu bunăvoință și spuse ministrului:

— Mondschein! Cine e băiatul ăsta drăguț și deștept? Cu siguranță că el e acela care redactează rapoartele acelea așa de bine bine stilizate și de frumos scrise pe care le primesc dela dumneata în ultimul timp.

— Da, Alteță, răspunse Mondschein. E cel mai iscusit și mai deștept funcționar din birourile mele. Îl cheamă Cinabru și îl recomand cu toată căldura bunăvoinței voastre. Abia de câteva zile e la mine.

— Și tocmai de aceia, spuse un tânăr frumușel care se apropiase de dânsii, și tocmai de aceia, dacă Excelența Voastră îmi permite să observ, colegul meu n'a lucrat încă nimic. Rapoartele care au avut norocul să fie remarcate cu bunăvoință de Alteța voastră sunt compuse de mine.

— Ce vrei dumneata? întrebă mânios prințul.

Cinabru, în vremea asta, venise chiar lângă prinț

și, mestecând ciocârlia, plescăia din gură de poftă și plăcere.

Tânărul era într'adevăr cel care redactase rapoartele.

— Ce vrei dumneata? îl mai întrebă încă odată prințul. Spui că nici n'ai pus încă mâna pe condei? Și pe urmă faptul că te înghesui în mine și mănânci ciocârlii fripte și, după cum observ acuma spre marea mea supărare, mi-ai pătat pantalonii cei noi de cașmir și faptul că plescăi așa de necuviincios din gură, da! toate acestea dovedesc din belșug complectă dumitale incapacitate pentru orice carieră diplomatică! Du-te frumușel acasă și să nu mai apari în fața mea, afară doar dacă n'ai să-mi aduci ceva cu care să-mi scoți pata de pe pantalonii mei de cașmir. Poate că atunci voi fi iarăș binevoitor!

Apoi, către Cinabru:

— Tineri ca dumneata, Cinabru, sunt o podoabă a statului și merită să fie distinși. De acum înainte, ești consilier special intim!

— Mulțumesc, mârâi Cinabru în timp ce înghițea ultima îmbucătură și își ștergea gura cu amândouă mâinile. Mulțumesc, am să lucrez cum îmi convine.

— Increderea în sine, spuse prințul cu glas tare, e dovada forței interioare pe care trebuie s'o aibă orice om de stat vrednic.

Și, după aceste vorbe, prințul luă un păhărel de rachiu de Danzig pe care însuș ministrul i-l oferî și care îi plăcu foarte mult. Noul consilier luă loc între prinț și ministru. Mâncă nemaipomenit de multe

ciocârlii și bău malaga și rachiu de Danzig una după alta și mărâi și mormăi printre dinți și dădu vajnic din picioare și din mâini, tot înălțându-se pe scaun, deoarece abia ajungea cu nasul la marginea mesii.

După dejun, prințul și ministrul exclamară:

— E un adevărat gentleman consilierul special intim!..

— Pari așa de vesel, spuse Fabian prietenului său Balthazar, și ochii îți strălucesc... Te simți fericit? O, Balthazar, poate că visezi lucruri frumoase dar trebuie să te trezesc din vis, e datoria mea de prieten.

— Ce s'a întâmplat? întrebă Balthazar îngrijat.

— Da, continuă Fabian, trebuie să-ți spun! Fii curajos, dragul meu! Gândește-te că nicio nenorocire pe lume nu te lovește mai dureros și totuși niciuna nu-i mai ușor de învins decât asta!.. Candida...

— Pentru Dumnezeu, strigă Balthazar speriat. Candida! Ce e cu Candida?.. A murit?

— liniștește-te, spuse Fabian, liniștește-te! N'a murit dar e ca și moartă pentru tine! Află că Cinnabru a fost făcut consilier special intim și că e ca și logodit cu Candida care, Dumnezeu știe cum, pare să fie foarte îndrăgostită de dânsul.

Fabian se aștepta ca Balthazar să izbucnească în tânguiri cumplite și în blesteme. În loc de asta, spuse zâmbind:

— Dacă asta e tot, atunci nu e nicio nenorocire.

— Cum? N'o mai iubești pe Candida? întrebă mirat Fabian.

Balthazar răspunse:

— O iubesc pe Candida mai mult decât oricând. Și știi că ea mă iubește și că numai o vrajă afuriosă o ține înlănțuită; în curând însă, voi sfărîma lanțurile acestui vrăjitor, în curând voi nimici pe monstrul care a fermecat-o.

Balthazar povesti apoi prietenului, în amănunt, despre omul minunat pe care îl întâlnise în pădure într'un echipaj atât de ciudat. El încheie spunând că, din clipa în care o rază din mânerul bastonului acelui om ciudat îl lovise în piept, în sufletul lui răsărise gândul statornic că Cinabru nu era altceva decât un omuleț vrăjit a cărui putere omul acela are s'o sfărîme.

— Dar cum se poate, strigă Fabian când prietenul lui sfârși de vorbit, cum se poate, Balthazar, să-ți treacă prin minte asemenea gânduri ciudate și nebunești? Omul pe care tu îl crezi un vrăjitor, nu-i altul decât doctorul Prosper Alpanus care locuiește într'un conac nu departe de oraș. E drept că pe seama lui s'au împrăștiat cele mai stranii zvonuri așa încât aproape ai putea să crezi că e un al doilea Cagliostro; dar de asta el singur e de vină. Ii place să se învăluie într'o obscuritate mistică, să-și dea înfățișarea unui om care cunoaște tainele adânci ale naturii și care poruncește unor forțe necunoscute. Pe urmă, are cele mai bizare obiceiuri.

Așa de exemplu, trăsura lui este construită atât de ciudat încât un om cu fantezie bogată așa ca tine, este ispitit să ia totul drept o apariție de basm. Așadar, ascultă! Cabrioletul lui are forma unei scoici și e argintat în întregime; între roți este o flașnetă care cântă singură când trăsura începe să meargă. Ceea ce tu ai crezut că este un fazan argintiu era desigur jockeyul lui îmbrăcat în alb și tot așa ai luat foile unei umbrele deschise drept elitrele unui cărăbuș auriu. Călușilor lui albi le fixează pe frunte niște coarne mari ca să pară animale fabuloase. De altfel, e adevărat că doctorul Alpanus poartă un baston de trestie foarte frumos, cu un cristal mare în loc de mâner și despre al cărui efect minunat se spun multe lucruri fabuloase. Se spune că raza acestui cristal n'o poate suporta un ochi omenesc. Dacă doctorul îl acopere cu un voal subțire și dacă te uiți țintă la el, atunci imaginea persoanei la care te gândești apare în afară ca într'o oglindă concavă.

— Adevărat? îl întrerupse Balthazar, adevărat? Așa se spune? Și altceva ce se mai povestește despre domnul doctor Prosper Alpanus?

— O, răspunse Fabian, nu-mi mai cere să-ți vorbesc despre asemenea scamatorii și farse absurde. Doar știi că mai există încă și acuma oameni aventuroși care, împotriva rațiunii, cred în toate așa-zisele minuni din basme.

— Trebuie să-ți mărturisesc, continuă Balthazar, că mă văd nevoit să mă dau și eu de partea acestor oameni aventuroși și fără rațiune. Lemnul argintat

nu este cristal străveziu, o flașnetă nu sună ca o armonică, un fazan argintiu nu e un jockey și o umbrelă de soare nu e un cărăbuș auriu. Din două una: ori omul acela ciudat pe care l-am întâlnit nu era doctorul Prosper Alpanus de care vorbești tu, ori doctorul e stăpân într'adevăr peste niște taine extraordinare.

Fabian spuse:

— Ca să te vindeci cu totul de ciudatele tale visuri, cel mai bun lucru este ca să te duc chiar acum la doctorul Prosper Alpanus. Ai să vezi tu însuși că doctorul e un medic obișnuit și că nu se plimbă cu inorogi, fazani argintii și cărăbuși aurii.

— Dragă Fabian, spuse Balthazar cu ochii strălucitori, ai rostit acuma cea mai adâncă dorință a sufletului meu... Să mergem numaidecât.

În curând ei ajunseră în fața porții cu zăbrele a parcului în mijlocul căruia era conacul doctorului Alpanus. Poarta era încuiată.

— Cum intrăm? întrebă Fabian.

— Eu cred că să batem în poartă, răspunse Balthazar și apucă ciocanul de metal care atârna chiar lângă broască.

Imediat după ce ridică ciocanul, începu să se audă un murmur subteran ca un tunet îndepărtat și care păru apoi că se pierde într'o mare adâncime. Poarta zăbreliată se învârti încetîșor. Cei doi prieteni intrară și trecură printr'o aleie lungă și largă în fundul căreia se zărea conacul. Fabian spuse:

— Ei? Simți tu aici ceva extraordinar, ceva fermecat?

— Eu aș crede, răspunse Balthazar, că felul în care s'a deschis poarta n'a fost chiar așa de obișnuit și pe urmă totul aici mi se pare atât de minunat, atât de magic. Unde mai sunt copaci așa de frumoși ca în parcul acesta? Mulți copaci chiar, cu tulpinele lor strălucitoare, cu frunzele lor de smarald, am impresia că sunt dintr'un țărâm necunoscut și îndepărtat...

Fabian zări două broaște, de-o mărime neobișnuită, care, chiar dela poartă, săriseră deoparte și de alta a celor doi prieteni și mergeau acum alături de dânșii.

— Frumos parc, spuse el, în care există asemenea dihăanii!

Și aplecându-se, luă de jos o pietricică cu care voi să arunce în broaște. Acestea însă săriră într-o parte după niște tufe și îl priviră cu niște ochi omenеști.

— Stați voi, stați! strigă Fabian, le ochi și zvârli cu piatra în ele.

În clipa asta o băbușcă urită care sta jos la marginea drumului orăcăi:

— Ce om rău! Să-ți fie rușine să dai cu pietre în niște bieți oameni care muncesc din greu aici în grădină ca să-și câștige o ticăloasă de pâine!

— Hai să mergem! șopti speriat Balthazar văzând că broasca se preschimbase într'o babă.

O privire după tufe îl convinse că cealaltă broască

se prefăcuse acuma într'un omuleț care se îndeletnicea cu plivitul buruenilor.

În fața conacului, era o pajiște largă și frumoasă pe care pășteau cei doi inorogi în timp ce în văzduh răsunau acorduri splendide. Balthazar spuse:

— Ei, vezi tu? auzi tu?

— Nu văd, răspunse Fabian, altceva decât doi căluți albi care pasc și ce se aude în văzduh e probabil o harfă eoliană.

Arhitectura simplă și frumoasă a conacului, mare și cu un etaj, încântă pe Balthazar. El trase de cordonul soneriei. Ușa se deschise imediat și o pasăre mare, din neamul struțului, cu pene aurii strălucitoare, apăru, în loc de portar, înaintea celor doi prieteni.

— Ia privește, spuse Fabian lui Balthazar, ia privește ce livrea absurdă! Imi închipui că dacă vrei să dai un bacșiș individului, are o mână cu care să-l ia și să-l bage în buzunar.

Și întorcându-se spre struț, îl apucă de penele strălucitoare care se umflau pe gâtleej, sub cioc, ca un bogat plastron de dantelă și spuse:

— Șarmantul meu amic, anunță-ne la domnul doctor!

Struțul nu spuse nimic decât: Cărrr! și mușcă de țeget pe Fabian.

— Ei al dracului, strigă Fabian, individul e într'adevăr o pasăre.

În clipa asta, o ușă se deschise și doctorul întâmpină pe cei doi prieteni. Un om mititel, slab, palid!

Purta în cap o tichioară de catifea, de sub care un păr frumos se revărsa în bucle lungi, o haină indiană, lungă, de culoare galbenă, și niște cismulițe roșii tivite sus cu o blană colorată sau cu puf, nu se putea deosebi bine cu care anume. Fața lui era liniștită și blajină, dar avea ceva curios: când te uitatei mai bine și mai atent la el, aveai impresia că o altă față mai mică te privește din fața lui, ca dintr-o căsuță de sticlă.

Prosper Alpanus spuse încet și cam tărăgănat, zâmbind cu grație:

— V'am zărit, domnii mei, pe fereastră. Știam dealtfel mai demult că aveți să veniți la mine, sau cel puțin dumneata, dragă domnule Balthazar. Vă rog veniți după mine!

Prosper Alpanus îi duse într-o cameră înaltă și rotundă, acoperită de jurîmprejur cu perdele înalte. Lumina intra printr-o fereastră așezată sus în cupolă și se revărsa pe masa de marmoră lucioasă, purtată de un sfinx și care se afla în mijlocul odăiei. Incolo, nu se vedea nimic extraordinar.

— Cu ce vă pot servi? întrebă Prosper Alpanus.

Balthazar îi povesti atunci toată întâmplarea cu Cinabru, începând dela prima apariție a acestuia în Kerepes și încheie spunând cum i-a venit gândul că el, doctorul Prosper Alpanus, este magul binevoitor care va împiedeca pe Cinabru să-și continue opera lui ticăloasă și vrăjitoarească.

Prosper Alpanus stătu câteva clipe adâncit în gânduri. Apoi spuse cu față gravă și ton adânc:

— După tot ce mi-ai povestit, Balthazar, nu mai rămâne nicio îndoială că e ceva misterios în Cinabru. Trebuie însă mai întâi să cunoaștem dușmanul cu care ne luptăm și să aflăm cauza al cărei efect vrem să-l distrugem... E de bănuț că Cinabru acesta este o mandragoră. Vom vedea îndată.

Prosper Alpanus trase de unul din șnururile de mătasă care atârnavă de tavan de jurîmprejurul odăiei. O perdea se dădu într'o parte foșnind, infolii groase în legături aurite apărură și o scară ușoară de lemn de cedru se desvălătuci. Prosper Alpanus se urcă pe scară și scoase din raftul de sus un volum infolio pe care îl puse pe masa de marmoră după ce îl șterse de praf cu un pământuf de pene de păun.

— Opera aceasta, spuse el, tratează despre mandragore, care sunt toate zugrăvite aici. Poate că ai să găsești pe Cinabru al dumitale și atunci îl avem în mână.

Când Prosper Alpanus deschise cartea, cei doi prieteni zăriră o mulțime de gravuri colorate care înfățișau tot felul de omuleți ciudați și diformi, cu niște chipuri schimonosite. Indată ce Alpanus atinse pe vreunul din acești omuleți, acesta învia, sărea din carte și țopăia și se legăna foarte caraghios pe masa de marmoră, plesnea din degete și făcea cu piciorușele lui strâmbe piruete și salturi, cântând și cârâind, până când Prosper îl lua de cap și îl așeza din nou în carte unde omulețul se turtea și se păturea devenind iarăș imagine colorată.

Toate imaginile cărții fură văzute în modul acesta dar oridecâteori Balthazar era pe punctul să strige: „Uite-! Acesta e Cinabru!” el observa, privind mai atent, că spre părerea lui de rău, omulețul nu era Cinabru.

— E foarte ciudat, spuse Prosper Alpanus când sfârșiră de răsfoit cartea. Totuș, urmă el, s'ar putea ca Cinabru să fie un gnom. Să vedem!

Și se urcă încă odată cu o rară ușurință pe scara de cedru, scoase alt infoliu, îl șterse frumos, îl puse pe masa de marmură și îl deschise, spunând:

— Cartea aceasta tratează despre gnomi; poate dăm aici de Cinabru.

Cei doi prieteni zăriră și aici o mulțime de gravuri colorate care înfățișau niște demoni galbeni și foarte urîți. Și când Prosper Alpanus îi atingea, începeau să orăcăiască și să plângă, se târau greoi din filele cărții și se rostogoleau gemând și mârâind pe masa de marmoră până când doctorul îi băga iarăși în carte.

Nici printre aceștia Balthazar nu-l găsi pe Cinabru.

— Ciudat, foarte ciudat! spuse doctorul și căzu pe gânduri.

După câteva clipe, urmă:

— Regele gândacilor nu poate să fie fiindcă aceasta, știi sigur, e tocmai acuma ocupat în altă parte. Mareșalul paianjenilor iar nu poate să fie fiindcă mareșalul paianjenilor e într'adevăr urît însă deștept și îndemânat și trăește din munca

brațelor lui, fără să-și atribue faptele altora... Ciudat, foarte ciudat!..

Tăcu iarăș câteva minute. În vremea asta se auzeau limpede tot felul de voci minunate care răsunau când în sunete stinghere când în acorduri depline.

— Aveți pe aici o muzică foarte frumoasă, domnule doctor! spuse Fabian.

Prosper Alpanus nu păru să dea nicio atenție lui Fabian și se uită fix la Balthazar întinzând brațele spre dânsul și mișcându-și degetele ca și cum l-ar fi stropit cu niște picături invizibile. Apoi, luă amândouă mâinile lui Balthazar și spuse. prietenos și grav:

— Numai cea mai pură consonanță a principiului psihic în legea dualismului este prielnică operațiunii pe care am s'o săvârșesc acum. Veniți după mine!

Prietenii îl urmară pe doctor prin mai multe odăi în care, afară de câteva animale ciudate care se în-deletniceau cu cititul, cu scrisul, cu pictura, cu dansul, nu se afla nimic deosebit. În sfârșit, o ușă se deschise și cei doi prieteni ajunseră în fața unei perdele groase în dosul căreia Prosper Alpanus dispăru lăsându-i într'un întuneric adânc. Perdeaua se dădu foșnind într'o parte și prietenii se găsiră într'o sală de formă ovală plină de un magic clar-obscur. Când te uitai la pereți, aveai impresia că privirea ți se pierde prin năsfârșite crânguri verzi și lunci cu flori, cu izvoare și pârae. Mireazma mis-

terioasă a unei arome necunoscute unduia în aer părând că poartă cu ea sunetele dulci ale armoniceii. Prosper Alpanus apăru îmbrăcat în alb ca un brahman și puse în mijlocul sălii o mare și rotundă oglindă de cristal, peste care aruncă un vâl.

— Vino, spuse el cu glas adânc și solemn, vino în fața acestei oglinzi, Balthazar și îndreaptă-ți gândurile numai către Candida dacă *vrei* din tot sufletul ca ea să ți se arate în clipa care există acum în spațiu și în timp...

Balthazar făcu cum i se spunea în timp ce Prosper Alpanus i se așeza la spate și cu amândouă mâinile descria cercuri în jurul lui.

Trecură câteva clipe și din oglindă se ridică un abur albastru. Candida apăru, mișcându-se ca și cum ar fi fost în carne și oase. Dar lângă ea stătea odiosul Cinabru și îi strângea mâna și o săruta... Și Candida îl ținea îmbrățișat pe monstru și îl desmierda!...

Balthazar voi să strige dar Prosper Alpanus îl luă de umeri și strigătul i se înăbuși în piept.

— Fii calm! spuse încet Prosper, fii calm, Balthazar! Ia varga asta și lovește-l pe Cinabru dar fără să te miști din loc!

Balthazar făcu așa și văzu, cu bucurie, cum prichindelul se răsuci, se învârti și se rostogoli pe jos. Furios, Balthazar se repezi înainte dar imediat imaginea se spulberă în fum și ceață. Prosper Alpanus trase pe Balthazar cu putere îndărăt, strigând:

— Oprește-te! Dacă spargi oglinda magică, suntem pierduți cu toții... Să mergem la lumină!

Prietenii, la invitația doctorului, părăsiră sala și trecură într-o odaie luminată de alături.

— Slavă Domnului, spuse Fabian răsufându adânc, slavă Domnului că am ieșit din sala aceea afurisită! Aerul înăbușitor aproape că mi-a tăiat răsufierea și pe urmă, au mai fost și scamatoriile astea neroade pe care nu le pot deloc suferi.

Balthazar voi să răspundă dar tocmai atunci Prosper Alpanus intră.

— E sigur acum, spuse el, că Cinabru nu e nici mandragoră nici gnom ci un om ca toți oamenii. Dar este în joc o forță tainică și vrăjită pe care încă n'am izbutit s'o lămuresc până acum și din cauza asta nu pot încă să fac nimic. Vino iar cât de curând pe la mine, Balthazar, avem să vedem atunci ce-i de făcut. La revedere!

— Carevasăzică, spuse Fabian apropiindu-se de doctor, dumneata ești un vrăjitor, domnule doctor, și totuș nu poți face nimic împotriva păcătosului aceluia de Cinabru. Ei bine, domnule, eu cred că, cu toate imaginile, păpușile și oglinzile dumitale magice și cu toate uneltele dumitale caraghioase, ești numai un șarlatan pur și simplu. Lui Balthazar, care e îndrăgostit și face versuri, poți să-i spui și să-l faci să creadă tot ce vrei, dar cu mine ai nimerit-o rău! Eu sunt un om luminat și nu permit absolut niciun miracol!

Prosper Alpanus răspunse, râzând mai tare și mai vesel decât te-ai fi putut aștepta dela dânsul:

— Dumneata poți să crezi ce vrei. Dar să știi că, dacă nu sunt chiar un vrăjitor, dispun de trucuri destul de frumoase.

— Desigur din *Magia* lui Wiegleb sau din altă parte! spuse Fabian. Dar în privința asta ți-ai găsit maistrul în profesorul nostru Mosch Terpin cu care nu te poți compara fiindcă el e om cinstit și ne arată întotdeauna că totul se petrece în chip natural și nu se învâluie în atâtea mistere ca dumneata, domnule doctor... Așa, și acuma am onoarea să vă salut.

— O, spuse doctorul, doar n'ai să pleci dela mine așa de mânios?

Și îl mângâie de câteva ori pe amândouă brațele, dela umeri până la încheetura mâinii. Fabian simți un fior ciudat și întrebă neliniștit:

— Dar ce faci, domnule doctor?

— Mergeți cu bine, domnilor, spuse doctorul. Pe dumneata, domnule Balthazar, sper să te revăd în curând... In curând vom găsi ce ne trebuie.

Când trecură pe lângă portarul cel galben, Fabian spuse, apucându-l de plastron:

— Și totuș n'ai să ai niciun bacșiș, dragul meu!

Portarul însă nu spuse nici acum decât cârrr! și mușcă din nou pe Fabian de deget.

— Bestie! strigă Fabian și porni repede mai departe.

Cele două broaște însoțiră respectuos pe cei doi

prieteni până la poarta care se deschise și se închise cu un tunet înăbușit.

— Eu nu știu zău, spuse Balthazar care mergea pe drum după Fabian, nu știu zău, dragă Fabian, ce fel de haină ciudată ai tu astăzi, așa de lungă la spate și cu mâneci așa de scurte!

Fabian văzu cu mirare că haina lui scurtă se lungise dinapoi până la pământ și că dimpotrivă mânecile care fuseseră foarte lungi se scurtaseră acum până la coate.

— Ei drăcie! dar ce-i asta? strigă el și începu să tragă de mâneci și să salte din umeri.

Asta păru la început să ajute la ceva însă, când intrară pe poarta orașului, mânecile se scurtară și haina se lungi la spate așa de tare încât cu toate că Fabian trăgea, se sucea și sălta din umeri, mânecile ajunseră în curând la umeri, desvelindu-i brațele iar la spate îi crescuseră o trenă, tot mai lungă și mai lungă. Lumea se oprea și râdea cu hohote, copiii se năpusteau cu droaia să calce, chiuind, pe această hlamidă lungă și îl răsturnau pe Fabian, dar când el se ridica, vedea că din trenă nu se rupsesese nicio bucată... ba dimpotrivă, trena se făcuse și mai lungă. Râsetele și chiotele sporeau mereu. Fabian, înșfârșit, pe jumătate nebun, se repezi într-o casă deschisă. Imediat trena dispăru.

Balthazar nu mai avu timp să se mire prea mult de vraja ciudată care se abătuse asupra lui Fabian. Pulcher îi ieși în cale, îl apucă de braț, îl duse pe o stradă lăturalnică și îi spuse:

— Cum? Încă n'ai plecat? Mai stai încă aici când pedelul universității te caută în toate părțile cu un ordin de arestare?

— Ce-i asta? Despre ce vorbești? întrebă Balthazar plin de mirare.

Pulcher urmă:

— Așa de departe te-a târît gelozia încât ai intrat cu forța în casa lui Mosch Terpin, l-ai găsit acolo pe Cinabru cu logodnica lui și i-ai dat prichindelului o bătaie soră cu moartea!

— Cum asta? strigă Balthazar. Azi am lipsit toată ziua din Kerepes. E o minciună!..

— Bine, bine! îl întrerupse Pulcher. Ideia absurdă a lui Fabian de a-și pune o haină cu trenă te salvează. Nimeni acuma nu se mai gândește la tine... Deocamdată, să scapi de arestare! Restul avem să-l aranjăm noi! Nu te mai duce acasă! Dă-mi cheia, am să-ți trimet eu tot ce-ți trebuie!.. Și acuma pleacă repede la Hoch-Jakobsheim!

Și Pulcher îl duse pe Balthazar, pe străzi doornice, afară din oraș în satul Hoch-Jakobsheim unde vestitul învățat Ptolomeus Philadelphius scria remarcabila lui carte despre poporul necunoscut al studenților.

CAPITOLUL VI

Cum consilierul special intim Cinabru a fost frizat în grădina lui și a făcut o baie de rouă în iarbă. — Ordinul tigrului verde. — Ideia fericită a unui croitor al teatrului. — Cum domnișoara von Rosenschön și-a vărsat cafea pe haine și Prosper Alpanus a asigurat-o de prietenia lui.

Profesorul Mosch Terpin era în culmea fericirii. Iși spunea:

— Mi se putea oare întâmpla un mai mare noroc decât să vie la mine în casă ca student consilierul special intim? Acuma o ia pe fiica-mea de nevastă... e ginerele meu... prin el câștig favoarea prințului Barsanuph și mă urc pe scara pe care se cațără scumpul meu Cinăbrel. E drept că uneori mi se pare și mie de neînțeles cum Candida s'a putut îndrăgosti așa de grozav de prichindelul ăsta. Deobicei femeile dau mai mare atenție unei înfățișări plăcute decât unor însușiri sufletești deosebite. Și când mă uit câteodată la omulețul special, am impresia că nu poate fi numit chiar așa de frumos...

ba chiar e... bossu... sst... sst... pereții au urechi... E favoritul prințului... are să se urce tot mai sus... tot mai sus... și mi-i ginere!..

Mosch Terpin avea dreptate. Candida arăta o dragoste foarte mare față de prichindel. Când unul sau altul dintre aceia pe care vraja ciudată a lui Cinabru nu-i fermecase dădea să se înțeleagă că consilierul special intim nu e de fapt decât un pitic diform, Candida pomenea îndată de părul foarte frumos cu care l-a dăruit natura.

Când ea vorbea așa, nimeni nu râdea mai malițios decât Pulcher.

Acesta îl urmărea pas cu pas pe Cinabru și în urmărirea asta îl ajuta cu multă râvnă secretarul intim Adrian, tânărul acela pe care vraja lui Cinabru era cât pe ce să-l dea afară din slujbă și care își recăstigase favoarea prințului numai fiindcă îi adusese o substanță excelentă pentru scos petele.

Consilierul special intim Cinabru locuia într-o casă frumoasă cu o și mai frumoasă grădină, în mijlocul căreia era un loc împrejmuț cu stufișuri mari și pe care creșteau niște trandafiri minunați. Se observase că, la nouă zile odată, Cinabru se scula încetisor în zorii zilei, se îmbrăca, deși nu-i plăcea, fără ajutorul valetului, se scobora în grădină și dispărea în stufișurile care împrejmuiau acel loc.

Pulcher și Adrian, bănuind aici un mister, într-o noapte în care se împlineau, după cum aflaseră dela valetul lui Cinabru, nouă zile de când acesta se

dusese în locul acela, îndrăznică să sară zidul grădinii și să se ascundă în stufiș.

Abia începuse să se zărească de ziuă când ei văzură pe prichindel cum venea într'acolo pufăind și strănutând fiindcă mergea prin mijlocul unui strat de flori și firele de iarbă pline de rouă îl loveau peste nas.

Când ajunsese pe pajiștea cu trandafiri, prin aer trecu o adiere cu sunet dulce și mireasma trandafirilor se făcu mai pătrunzătoare. O femeie frumoasă și voalată, cu aripi la umeri se coborî din văzduh, se așeză pe un scăunel în mijlocul trandafirilor și spuse încetisor:

-- Vino, copilașule!

Apoi luă pe genunchi pe Cinabru și îi pieptănă cu un pieptene de aur părul lung care i se revărsa pe spate. Asta părea că-i face foarte bine prichindelului căci el clipea din ochi, își întindea piciorușele și mârâia și sfârâia aproape ca un motan. Asta dură vreo cinci minute. Femeia mai netezi încă odată, cu un deget, părul din creștetul lui Cinabru și atunci Pulcher și Adrian zăriră în vârful capului prichindelului o fâșie subțire și roșie ca focul.

Femeia spuse:

-- La revedere, copilașule! Fii cuminte, fii cât poți mai cuminte!

Prichindelul spuse:

— La revedere, mămico, sunt cuminte destul, n'ai nevoie să-mi mai spui asta așa de des!

Femeia se ridică încet și dispăru în văzduh.

Pulcher și Adrian înmărmuriseră de mirare. Când acum, Cinabru voi să plece, Pulcher se luă după el și strigă:

— Bună dimineața, domnule consilier special intim! O, ce frumos v'ați pieptănat astăzi!

Cinabru întoarse capul și când îl zări pe Pulcher, voi să o ia la fugă. Însă neîndemânatec și slăbănog cum era cu piciorușele lui subțiri, se împiedecă și căzu în iarba înaltă așa încât firele se scuturară peste el scaldându-l în rouă. Pulcher se repezi și îl ajută să se ridice, însă Cinabru fornăi către el:

— Ce cauți, domnule, în grădina mea? Pleacă de aici!

Și topăind, o luă la fugă spre casă cât putu de repede.

Pulcher scrisese lui Balthazar această ciudată întâmplare și îi făgădui să-și îndoiască atenția față de pocitania vrăjită.

Cinabru păru foarte îndurerat de ceea ce i se întâmplase. Se așeză în pat și gemu și se văită așa de tare încât vestea că s'a îmbolnăvit ajunsese în curând la ministrul Mondschein și la prințul Barsanuph.

Prințul Barsanuph trimese imediat favoritului pe medicul lui.

Acesta după ce îi luă pulsul, spuse lui Cinabru:

— Domnule consilier special intim, dumneavoastră vă sacrificați pentru interesele statului. Munca istovitoare pe care o depuneți v'a aruncat la pat, o îndelungă meditare v'a pricinuit suferința nemai-pomenită pe care probabil o îndurați. Sunteți foarte

palid și tras la față însă prețiosul dumneavoastră cap vă arde îngrozitor. Oare prosperitatea statului să fi provocat așa ceva? Imposibil!.. Imi dați voie, vă rog!..

Medicul văzuse desigur pe capul lui Cinabru fâșia aceia roșie pe care o descoperise Pulcher și cu Adrian. După ce încercase dela distanță câteva pase magnetice și suflase în felurite chipuri înspre bolnav, ceea ce făcu pe acesta să miaune și să scâncească, medicul voi acum să-i treacă mâna pe deasupra capului și îi atinse capul din nebăgare de seamă. Cinabru sări în sus, spumegând de mânie, și dădu medicului care tocmai se plecase peste dânsul, o palmă așa de tare cu mânuțele lui ciolănoase încât toată odaia răsună.

— Ce vrei cu mine? strigă el. Ce vrei cu mine? De ce mă tot gâdili în cap? Nu sunt bolnav! Sunt sănătos, foarte sănătos, am să mă scol chiar acuma și să mă duc la conferință cu ministrul! Șterge-o de-aici!

Medicul fugi înspăimântat. Când povesti prințului Barsanuph ce-a pățit, acesta exclamă încântat:

— Ce zel în slujba statului! Ce demnitate, ce măreție în purtarea lui! Ce om e acest Cinabru!

— Domnule consilier special intim, spuse lui Cinabru ministrul Pretextatus von Mondschein, ce splendid lucru este că dumneata, cu toate că ești bolnav, vii la conferință. Cu privire la afacerea foarte importantă pe care o avem cu curtea din Kakatuk am compus un memoriu... chiar eu l-am

compus și te rog să-l citești dumneata prințului, deoarece lectura dumitale va scoate în relief lucrarea pe care pe urmă prințul va recunoaște că este a mea.

Memoriul cu care Pretextatus voia să strălucească fusese însă redactat de către Adrian.

Ministrul se duse cu prichindelul la prinț. Cinabru scoase memoriul pe care i-l dăduse ministrul și începu să citească. Însă cum lectura nu mergea prea bine și Cinabru nu făcea decât să mârâie lucruri neînțelese, ministrul îi luă hârtia din mână și ceti singur.

Prințul păru foarte încântat și își dădu aprobarea exclamând de câteva ori:

— Frumos!.. Bine spus!.. Splendid!.. Just!..

Când ministrul sfârși, prințul se duse drept la Cinabru, îl ridică în brațe, îl strânse la piept, chiar în locul unde îi strălucea (lui, prințului) steaua Tigriului verde, și spuse, bâlbâind de emoție, în timp ce lacrimi îi curgeau pe obraji:

— Un asemenea om!.. Asemenea talent!.. Atâta zel!.. Atâta dragoste!.. Nu, e prea mult, e prea mult!

Apoi, mai calm:

— Cinabru! Te numesc ministru! Fii mereu credincios patriei, fii mereu un brav slujitor al Barsanuphilor, care te vor răsplăti și iubi!

Și, întorcându-se către ministru, cu o privire supărată:

— Observ, dragă baroane von Mondschein, că decâtăva vreme puterile dumitale slăbesc. Un repaos-

la moșia dumitale are să-ți faci bine! La revedere!

Ministrul se îndepărtă, mormăind printre dinți vorbe neînțelese și aruncând priviri aprige lui Cinabru, care, după obiceiul lui, proptit în bastonaș, se înălța în vârful picioarelor și se uita mândru și obraznic în jurul lui.

Prințul spuse:

— Dragul meu Cinabru, te voi distinge potrivit marilor dumitale merite. Primește deci din mâinile mele ordinul Tigrului verde!

Prințul voi să-i atârne cordonul ordinului pe care poruncise unui valet să i-l aducă repede. Inșă, din cauza trupului diform al lui Cinabru, cordonul nu voia deloc să stea normal ci acum se ridica prea sus, acum atârna, bălăbănindu-se, prea jos.

Prințul era foarte exact și aici ca și în orice altă chestiune care privea adevărata prosperitate a statului. Decorația ordinului Tigrului verde trebuia să stea între capătul de sus al șoldului și noada șezutului, în poziție oblică la trei șaisprezecimi de deget depărtare de noada șezutului. Acum, era cu neputință de făcut ceva. Valetul, trei pași și cu prințul puseră mâna, dar orice osteneală fu degeaba. Cordonul trădător aluneca încoace și încolo și Cinabru, supărat, începu să cârâie:

— Dar ce tot mă trageți atâta în toate părțile? Lăsați fleacul ăsta să atârne cum o fi! Doar sunt ministru acuma și rămân ministru!

Prințul spuse mânios:

— De ce mai am eu un consiliu al ordinelor dacă

În ce privește cordoanele există o organizare așa de absurdă care e cu totul împotriva voinței mele? Răbdare, dragă Cinabru! Lucrurile au să se schimbe în curând!

La porunca prințului, consiliul ordinelor, căruia i se adăugară doi filosofi și un naturalist care tocmai venea dela polul nord și trecea prin țară, se întruni ca să găsească modul cel mai nimerit în care i s'ar putea atârna ministrului Cinabru cordonul Tigrului verde. Pentru ca să-și adune puterile trebuitoare unei asemenea consfătuiri importante, tuturor membrilor li se spuse să nu cugete nimic timp de o săptămână; și, pentru ca să poată izbuti aceasta și totuș să rămâie activi în serviciul statului, li se recomandă să se ocupe în tot acest timp cu lucrări de contabilitate. Străzile din jurul palatului unde consilierii cancelariei ordinelor, filosofii și naturalistul aveau să se întrunească, fură acoperite cu paie pentru ca huruitul trăsurilor să nu deranjeze pe acești înțelepți și tot din această pricină se interzise în apropierea palatului orice muzică și chiar orice convorbire cu glas tare. În palat, toți umblau cu pantofi de pâslă și vorbeau prin semne.

Șapte zile în șir, din zori până seara târziu, duraseră ședințele și încă nu se ajunsese la nicio încheiere.

Prințul, foarte nerăbdător, trimise de câteva ori să-i întrebe și să le spună să găsească neapărat ceva. Dar totul fu zadarnic.

Naturalistul cercetase cât se poate mai bine natura lui Cinabru, luase înălțimea și lățimea cocoasei și prezentase consiliului un calcul exact. Tot el spuse însfârșit că poate ar fi mai bine să fie chemat spre consultare croitorul teatrului.

Oricât de ciudată era această propunere, totuși, în încurcătura în care se găseau cu toții, ea fu acceptată cu unanimitate.

Croitorul teatrului, domnul Kees, era un om foarte priceput și șiret. Imediat ce luă cunoștință de acest caz dificil și văzu calculul naturalistului, el găsi un mijloc minunat pentru a fixa cordonul în poziție normală.

Trebue, spuse el, ca la piept și la spate să se coase un anumit număr de nasturi de care să fie prins cordonul ordinului.

Inercarea reuși peste măsură de bine.

Prințul fu încântat și aprobă propunerea consiliului ordinelor ca de acum înainte ordinul Tigrului verde să fie împărțit în mai multe clase, după numărul nasturilor cu care era acordat. De exemplu: ordinul Tigrului verde cu doi nasturi, cu trei nasturi și așa mai departe. Domnul ministru Cinabru primi, ca o distincție deosebită pe care nimeni n'o mai putea pretinde, ordinul cu douăzeci de nasturi de diamant, și asta fiindcă tocmai douăzeci de nasturi cerea forma ciudată a trupului său.

Croitorul Kees primi ordinul Tigrului verde cu doi nasturi de aur și, deoarece prințul, cu toată ideea fericită pe care o avusese Kees, îl socotea pe acesta

drept prost croitor și deci nu voia să-și facă hainele la dânsul, fu numit mare costumier intim titular al printului.

Doctorul Prosper Alpanus tocmai voia să-și cheame inorogii ca să-i aducă scoica și să meargă la Hoch-Jakobsheim, când văzu o trăsură care venea și care se opri la poarta parcului. I se spuse că domnișoara von Rosenschön dorește să vorbească cu domnul doctor.

— Să poftească, spuse Prosper Alpanus.

Domnișoara intră. Purta o haină lungă, neagră și era înfășurată în văluri ca o matroană.

Prosper Alpanus, cuprins de o ciudată bănuială, își luă bastonul și îndreptă spre domnișoara von Rosenschön razele care țâșneau din mâner. Fulgere sclipiră împrejurul ei și deodată ea apărură în haină albă străvezie, cu aripi de libelulă pe umeri și în păr cu trandafiri roșii și albi.

— Ai! Ai! murmură Prosper, își ascunse bastonul sub halat și imediat domnișoara von Rosenschön apărură îmbrăcată ca mai înainte.

Prosper Alpanus o invită, cu prietenie, să șadă. Domnișoara von Rosenschön îi spuse că demult voia să-l viziteze pe domnul doctor la conacul lui și să facă cunoștința unui om pe care toată lumea îl proslăvește ca pe un înțelept binefăcător. Il roagă deci pe domnul doctor să ia asupra-și îngrijirea medicală a mânăstirii din apropiere, deoarece că-

lugărițele bătrâne sunt de multe ori bolnave și n'are cine să le îngrijească.

Prosper Alpanus răspunse politicos că nu mai practică de multă vreme medicina, totuș, prin excepție, va veni la mânăstire când va fi nevoie. Întrebă apoi pe domnișoara von Rosenschön dacă nu cumva și ea suferă de ceva. Domnișoara spuse că simte numai din când în când junghiuri reumatice în picioare când răcește, acuma însă e sănătoasă. Apoi începu să vorbească despre lucruri indiferente. Prosper o întrebă dacă n'ar vrea să ia o ceașcă de cafea. Domnișoara răspunse că așa ceva nu se poate refuza. Se aduse cafeaua, însă oricât se silea Prosper să toarne în cești, ceștile rămâneau tot goale deși cafeaua curgea din cană.

— Ai! Ai! spuse zâmbind Prosper Alpanus, ce răutăcioasă cafea!... N'ați vrea, domnișoară, să turnați dumneavoastră?

— Cu plăcere, răspunse domnișoara și luă cafetiera.

Totuș, deși nicio picătură de cafea nu curgea din cafetieră, ceașca se umplea tot mai tare așa încât cafeaua începu să se verse pe masă și de aici pe haina domnișoarei. Ea puse repede cana la o parte și îndată cafeaua dispăru fără urmă.

Prosper Alpanus și domnișoara von Rosenschön se uitară o clipă unul la altul în tăcere. Domnișoara spuse:

— Mi se pare, domnule doctor, că citeați o carte foarte interesantă când am sosit eu.

— Da, e adevărat, răspuse doctorul, cartea asta cuprinde lucruri cu totul remarcabile.

Și el voi să deschidă cărțulia cu margini aurite care era pe măsură în fața lui. Totuș, încercă degeaba. Cartea se închidea mereu din nou, cu un pocnet sonor.

— Ai! Ai! spuse Prosper Alpanus, ia încercați și dumneavoastră, domnișoară.

Și el întinse domnișoarei cartea, care, îndată ce ea o luă, se deschise singură. Însă toate filele se desprinseseră și se întinseră devenind un uriaș infoliu, foșnind prin odaie.

Domnișoara se dădu înapoi, speriată. Doctorul închise cu putere cartea și toate filele uriașe dispărură. Apoi, ridicându-se de pe scaun, spuse, zâmbind blajin:

— De ce ne pierdem noi vremea, domnișoară, cu astfel de scamatorii? Fiindcă nu sunt altceva decât scamatorii banale ce-am făcut noi până acuma. Mai bine să trecem la lucruri mai înalte.

— Eu vreau să plec! strigă domnișoara și se ridică de pe scaun.

— Asta, spuse doctorul, nu se poate decât dacă vreau eu. Pentrucă, trebuie să vă spun, stimată domnișoară, că sunteți acum cu totul în mâinile mele!

— În mâinile dumitale! strigă mânioasă domnișoara. În mâinile dumitale, domnule doctor! Ce nebunească închipuire!

Și ea își desfășură haina de mătăasă și sbură în

chip de fluture negru către tavanul odăiei. Indată însă sbură și Prosper Alpanus după dânsa în chip de caradașcă. Fluturile negru, ostenit, se lăsă în jos și se preschimbă în șoricel. Caradașca sări după el în chip de motan cenușiu, mieunând și pufnind. Șoricelul se preschimbă atunci într'un colibri cu pene strălucitoare. Deodată, în jurul conacului, se auziră tot felul de glasuri ciudate și tot felul de insecte minunate și păsări sburară și la ferestre se țesu o plasă de aur. Și atunci, deodată, în mijlocul odăiei, apăru zâna Rozalba, strălucind cu toată măreția și splendoarea, în haină albă încinsă cu cingătoare de diamante, cu trandafiri albi și roșii în părul ei întunecat. În fața ei sta magul, în hlamidă țesută cu aur, cu o coroană strălucitoare pe cap și în mână purtând toiagul cu mâner sclipitor.

Rozalba se îndreptă spre mag. Din părul ei, căzu un pieptene de aur și se sparse pe lespezile de marmoră, de parcă ar fi fost de sticlă.

— Vai mie! Vai mie! strigă zâna.

Deodată, în jurul măsuței, apăru iarăș domnișoara von Rosenschön în haina ei neagră și în fața ei doctorul Prosper Alpanus.

Acesta spuse, foarte liniștit, în timp ce turna fără nicio piedică minunata cafea de Moca în ceștile chinezești:

— Eu cred, dragă domnișoară, că acuma știm din belșug cum stăm unul față de altul. Imi pare foarte rău că pieptenele dumatiale atât de frumos s'a spart pe lespezile acestea tari.

— Numai stângăcia mea e de vină, spuse domnișoara sorbind cu voluptate cafeaua. Pe lespezile acestea nu trebuie să lași să cadă ceva, fiindcă, dacă nu mă înșel, ele sunt scrise cu ieroglife ciudate, care par, celui care le vede, numai niște vine de marmoră obișnuite.

— Talismane uzate, spuse Prosper, talismane uzate sunt lespezile acestea și nimic altceva.

— Dar bine, doctore, spuse domnișoara, cum se face că nu ne-am cunoscut mai de mult și nu ne-am întâlnit niciodată pe drumurile noastre?

— De vină aici, domnișoară, răspunse Prosper Alpanus, este numai educația noastră deosebită! În timp ce dumneata, în Ginistan, puteai să te lași în voia firii dumitale, eu, ca student, stam închis în piramide și ascultam cursurile profesorului Zoroastru, un bătrân morocănos dar care știa o mulțime de lucruri. Sub domnia prințului Demetrius, mi-am luat reședința în țărișoara asta plăcută.

— Cum? spuse domnișoara; și n'ai fost expulzat când prințul Paphnutius a introdus reformele?

— Nu, răspunse Prosperus. Am izbutit să-mi ascund adevărata mea fire silindu-mă să dovedesc, prin diverse scrieri, că am cunoștințe speciale în ce privește reformele civilizației. Am dovedit, astfel, că fără voința prințului nu-i voie să tune și să fulgere și că vremea frumoasă și recolta bună o datorăm numai și numai silințelor lui și nobilimei lui, care discută în palat cu multă înțelepciune această chestie în timp ce afară la câmp poporul de rând

seamănă și ară. Prințul Paphnutius m'a înălțat atunci la rangul de prim președinte al reformelor, un post pe care l-am aruncat ca pe o povară, odată cu disimularea mea, atunci când a trecut furtuna. În taină eram folositor cum puteam. Adică, ceea ce noi, dumneata și cu mine, numim într'adevăr folositor... Știi dumneata, domnișoară, că eu am fost acela care ți-a dat de veste că are să vie poliția reformelor? că numai datorită mie mai ai încă lucrșoarele frumoase pe care mi le-ai arătat adineauri? Uită-te puțin pe fereastră! Nu mai cunoști oare parcul în care te plimbai de-atâtea ori și stăteai de vorbă cu duhurile prietenoase care locuesc în copaci, în flori, în izvoare? Parcul acesta l-am salvat prin știința mea. E la fel ca și pe timpul bătrânului Demetrius. Prințul Barsanuph, din fericire, nu prea are grija vrăjitorilor, e un om de treabă care lasă pe fiecare să trăiască și să facă vrăjitorie cât îi place, numai să nu se observe și să plătească regulat dările. Așa că acum trăesc aici, ca și dumneata în mânăstirea dumitale, fericit și fără grijă!

— Doctore, spuse domnișoara cu lacrimi în ochi, doctore, ce spui dumneata? Ce revelații! Da, recunosc și eu acuma crângul acesta în care am gustat cele mai adânci bucurii! Doctore! Om mărinimos, căruia îi datoresc atâta!.. Și tocmai dumneata să fii atât de aspru cu protejatul meu!

Doctorul răspunse:

— Dragă domnișoară, târită de bunătatea dumitale înăscută, ți-ai risipit darurile pentru un netreb-

nic. Cinabru este și rămâne, cu tot ajutorul pe care i l-ai dat, un trântor pocit care, acuma când s'a spart pieptenele de aur, e în mâinile mele.

— Fie-ți milă, doctore! se rugă domnișoara.

— Uită-te te rog aici, spuse doctorul arătându-i horoscopul lui Balthazar.

Domnișoara se uită și exclamă îndurerată:

— Da! dacă așa stau lucrurile, atunci trebuie să mă dau înapoi în fața unei puteri mai înalte. Bie-tul Cinabru!

— Mărturisește acuma, spuse zâmbind doctorul, că cucoanele au câteodată idei foarte bizare, urmărind cu îndărătnicie un gând născut într'o clipă și neluând în seamă atingerea dureroasă cu lumea. Cinabru trebuie să-și ispășească soarta, însă după aceia va ajunge la niște onoruri mari și nemeritate. Prin asta vreau să aduc prinosul meu puterii, bună-tății și vredniciei dumitale!

— Om minunat ce ești, rămâi prietenul meu!

— Pe totdeauna! răspuse doctorul. Prietenia și tainica mea înclinare față de dumneata nu va înceta niciodată. Indreaptă-te cu încredere către mine oridecâteori vei avea nevoie și... bea cafea la mine oridecâteori vei avea poftă.

— La revedere, prea cinstite mag, nu voi uita niciodată stima și cafeaua dumitale.

Și domnișoara von Rosenschön se ridică să plece.

Prosper Alpanus o întovărăși până la poarta gră-dinii, în timp ce toate glasurile minunate ale pădu-rii răsunau.

La poartă sta, în locul trăsurii, scoica de cristal înhămată cu doi inorogi a doctorului. La spate își întindea aripile cărăbușul auriu. Pe capă sta fazanul argintiu, cu hățurile de aur în cioc și uitându-se cuminte la domnișoara.

Când trăsura, huruind, trecu prin pădurea plină de miresme, domnișoara von Rosenschön se simți purtată în cele mai fericite timpuri ale vieții sale de zână.

CAPITOLUL VII

Cum profesorul Mosch Terpin cerceta natura în pămînta princiară. — Mycetas Beelzebub. — Disperarea studentului Balthazar. — Influența binefăcătoare a unei vile de țară bine gospodărite asupra fericirii casnice. — Cum Prosper Alpanus a dat lui Balthazar o tabacheră de bagă și a pornit apoi călare.

Balthazar, care sta ascuns în satul Hoch-Jakobsheim, primi următoarea scrisoare dela Falcher, din Kerepes:

„Treburile noastre, dragă Balthazar, merg din ce în ce mai rău. Dușmanul nostru, ticălosul de Cinnabru, a devenit ministru al Afacerilor străine și a căpătat marele ordin al Tigrului verde cu douăzeci de nasturi. El este acum favoritul prințului și face tot ce vrea. Profesorul Mosch Terpin nu-și mai vine în fire de bucurie și se îngâmfă prosteste. Prin mijlocirea viitorului său ginere, a căpătat postul de director general al Afacerilor naturale, post care îi aduce mulți bani și o mulțime de alte foloase. Ca director general, cenzurează și revizuește eclipsele

de soare și de lună precum și pronosticurile meteorologice din calendarele permise în stat și cercează mai cu seamă natura în orașul de reședință. Datorită acestor ocupații, primește din pădurile princiare cele mai rari păsări și cele mai alese animale pe care, tocmai pentru a le cerceta natura, le frige și le mănâncă. În momentul de față, scrie (sau cel puțin așa pretinde) un studiu asupra chestiunii de ce vinul are alt gust decât apa și de ce mai produce și alte efecte; lucrarea o va dedica ginerei lui său. Cinabru a aranjat ca Mosch Terpin, în vederea lucrării acesteia, să studieze zilnic în pimnița princiară. A studiat până acum o jumătate de butie de vin vechi de Rin precum și câteva duzini de sticle de șampanie și se ocupă acuma cu un butoi de Alicante. Pivnicerul își frânge mâinile! Așadar profesorului, care după cum știi e cel mai mare lacom din lume, îi merge foarte bine și ar duce cea mai plăcută viață dacă n'ar trebui, câteodată când grindina a pustiit holdele, să plece la țară ca să explice fermierilor prințului pentru ce a căzut grindina și astfel să mai capete și proștii aceia puțină învățătură, să se ferească pe viitor de asemenea lucruri și să nu mai ceară scutire de plata arendei din cauza unui fapt de care numai ei sunt vinovați.

„Ministrul nu poate uita bătaia pe care i-ai dat-o. A jurat să se răzbune. Nu vei mai putea să te arăți prin Kerepes. Și pe mine mă persecută pentru că am văzut felul misterios în care l-a pieptănat o cucoană cu aripi. Atâta timp cât Cinabru

rămâne favoritul prințului, nu voi putea râvni să capăt un post bun. Steaua mea cea rea voește ca să mă întâlnesc cu pocitania întotdeauna acolo unde nici nu mă gândesc și mereu într'un chip care îmi este fatal. Deunăzi ministrul a venit la muzeul zoologic, îmbrăcat de paradă, cu spadă, decorații și cordon. După obiceiul lui, s'a proptit în baston, înălțându-se în vârful picioarelor, în fața vitrinei în care sunt maimuțele americane. Niște străini intră tocmai atunci, în sală și unul dintre ei zărind pocitania, strigă: „O! ce maimuțoi nostim! ce animal drăguț! E podoaba muzeului! Cum se numește oare? Și din ce țară o fi?”

Conservatorul muzeului, foarte grav, spune atunci, atingând cu mâna umerii lui Cinabru: „Da, e un exemplar foarte frumos, un maimuțoi splendid din Brazilia, *Mycetes Beelzebub*... *Simia Beelzebub Linnei, niger, barbatus, podiis caudaque apice brunneis*... Maimuță urlătoare!”

„— Ascultă, domnule! se stropșește atunci prichindelul, dumneata trebuie să fii! nebun, eu nu sunt *Beelzebub caudaque*, nu sunt maimuță urlătoare, sunt Cinabru, ministrul Cinabru, cavaler al ordinului Tigrului verde cu douăzeci de nasturi!”

„Eu, care eram pe acolo, nu m'am putut opri și am izbucnit într'un râs cumplit.

„— A! dumneata ești, domnule Pulcher? se răstește el la mine uitându-se cu ochi roși de mânie.

„Străinii îl luau mereu drept maimuțoi și voiau să-i dea niște alune. Cinabru se înfurie și mai tare,

i se tăie răsufierea și nu se mai putu ține pe picioare. Valetul lui fu chemat; îl luă de subțiori și îl duse la trăsură.

„Nu știi de ce dar întâmplarea asta îmi dă o li-cărire de speranță. E cea dintâi neplăcere pe care o are pocitania vrăjită.

„Un lucru e sigur: că acum câteva zile, în zori, Cinabru s'a întors din grădină foarte abătut. Probabil că cucoana înaripată n'a mai venit căci buclele lui frumoase nu mai sunt. Părul îi atârână sburlit pe spate și se zice că prințul Barsanuph ar fi spus: „Nu-ți neglija așa de tare toaleta, dragă Cinabru; am să-ți trimet pe frizerul meu!” La care Cinabru ar fi răspuns foarte politicoș că, dacă are să vie, are să-l arunce pe frizer pe fereastră. „Ce suflet strașnic! Nu-i chip să te atingi de dânsul!” a spus atunci prințul și a plâns foarte tare!

„La revedere, dragă Balthazar! Nu-ți pierde orice speranță și ascunde-te bine ca să nu te poată prinde!”

Desnădăjduit de cele ce-i scrisese prietenul, Balthazar ieși și se duse în pădure, tânguindu-se cu glas tare:

— Să mai sper? Ce să mai sper când orice speranță a pierit, când toate stelele au dispărut și întunericul cel mai adânc mă înconjoară! Soartă nefericită! M'a doborât puterea întunecată care mi-a cuprins viața! E o nebunie să mai sper vreo salvare dela Prosper Alpanus, dela acest Prosper Alpanus care m'a ademenit cu meșteșuguri diavolești

și m'a alungat din Kerepes făcând ca bătaia pe care am dat-o imaginii din oglindă să cadă pe spatele lui Cinabru! Ah, Candida! Dacă aș putea măcar să te uit! Dar scânteia dragostei arde în mine mai tare ca niciodată! Văd pretutindeni chipul iubitei care își întinde brațele spre mine și îmi zâmbește! Știu! Tu m'ai iubit, Candida, și tocmai de aici vine durerea mea ucigătoare și fără nădejde, fiindcă n'am putut să te scap de vraja fără leac care te-a cuprins! Trădătorule Prosper! ce ți-am făcut de ți-ai bătut astfel joc de mine?

Noaptea venise și toate culorile pădurii se topeau acum în cenușiu. Deodată se zări o lumină ciudată printre copaci. Mii de gâze sburară sbârnâind din aripi. Cărăbuși luminoși se legănav în văzduh și fluturi pestriți pluteau împrăștiind polen parfumat. Sbârnâitul și bâzâitul deveni o muzică dulce care desmierdă inima sfâșiată a lui Balthazar. Deasupra lui, lumina se făcu tot mai puternică. El se uită în sus și zări cu uimire pe Prosper Alpanus care plutea în văzduh, călare pe o insectă stranie asemănătoare unei libelule cu culori strălucitoare.

Prosper Alpanus se scoborî spre Balthazar și se așeză lângă el în timp ce libelula se așeză pe o creangă și își amestecă glasul în cântecul care răsună acuma prin pădure.

El atinse fruntea tânărului cu florile pe care le avea în mână și îndată un dor proaspăt de viață se aprinse în sufletul lui Balthazar.

Prosper Alpanus spuse:

— Ești foarte nedrept cu mine, Balthazar, fiindcă mă învinuești de cruzime și de trădare tocmai în clipa când am izbutit să stăpânesc vraja care ți-a cutremurat viața și când, ca să te gălesc mai repede și să te împac, am venit pe fluturile meu favorit, pregătit cu tot ce poate sluji mântuirii tale. Dar e adevărat că nimic nu-i mai amar decât chinurile dragostei, nimic nu seamănă cu nerăbdarea unui suflet desnădăjduit și chinuit de dor și de dragoste. Te iert pentrucă și mie mi s'a întâmplat la fel atunci când, acum vreo două mii de ani, iubeam o prințesă indiană numită Balsamina și când, desnădăjduit, am smuls barba vrăjitorului Lothos care era cel mai bun prieten al meu, din care pricină, după cum vezi, eu nu port barbă ca să nu pătesc și eu la fel... Dar nu e locul nimerit ca să-ți istorisesc toate pe larg, fiindcă orice îndrăgostit vrea să audă vorbindu-se numai de dragostea *lui*, fiindcă numai pe ea o crede vrednică de luat în seamă, tot așa cum orice poet numai versurile lui le ascultă cu plăcere. Așadar să vorbim despre ce trebuie! Află deci că Cinabru este copilul unei biete țărănci și îl chiamă Piticuț. Și-a luat numai din vanitate mândrul nume de Cinabru. Domnișoara von Rosenschön sau, mai exact, vestita zână Rozalba, l-a găsit pe marginea drumului. Ea a crezut că tot ceea ce natura a refuzat cu vitregie mititelului pocit va putea fi înlocuit dacă ea îl va înzestra cu darul ciudat și tainic datorită căruia

tot ceea ce vreun alt om bine înzestrat gân-

dește, vorbește sau face în prezența lui se pune pe socoteala *lui*. În tovărășia unor oameni cultivați, deștepți și spirituali trece și el drept cultivat, deștept, spiritual și, în general, drept cel mai desăvârșit din specia cu care vine în conflict.

Această vrajă ciudată stă în trei fire de păr, roșii ca focul pe care prichindelul le are în creștetul capului. Orice atingere a acestor fire de păr, chiar orice atingere a capului, e pentru el dureroasă, chiar primejdioasă. De aceea zâna i-a lăsat părul lui subțire și sburlit să crească în bucle dese și frumoase care, apărând capul, acoperă în acelaș timp acele fire de păr roșii și întăresc vraja. La nouă zile odată, zâna îl pieptăna pe Cinabru cu un pieptene magic de aur și pieptănătura aceasta nimicea orice faptă care ar fi avut de scop spulberarea vrajei. Însă un talisman puternic, cu care am întâmpinat-o pe zână când a venit la mine, a spart pieptenele.

Rămâne acum ca să i se smulgă cele trei fire de păr roș și el va cădea din nou în nimicnicia lui de mai înainte! Ție, dragă Balthazar, îți este hărăzită această descântare! Tu ai curaj, putere și îndemănare, așa că ai să faci lucrurile cum se cuvine. Ia cristalul acesta, apropie-te de Cinabru acolo unde îl găsești; îndreaptă-ți privirea cu putere prin cristal către capul lui și atunci cele trei fire de păr au să se ridice în vârful capului. Tu apucă-l și ține-l bine, nu lua în seamă mieunatul strident pe care are să-l scoată, smulge-i dintr'odată cele trei fire de păr și

arde-le pe loc. Trebuie numaidecât ca firele să fie smulse *dintr'odată* și arse *imediat*, fiindcă altfel ar mai putea produce tot felul de efecte primejdioase. Așadar, bagă bine de seamă să apuci firele de păr cu îndemânare și să le apuci strâns și să faci asta când are să fie prin apropiere foc sau vreo lumânare aprinsă.

— O, Prosper Alpanus, spuse Balthazar, ce puțin am meritat eu prin neîncrederea mea mărinimia asta! Simt acuma în adâncul sufletului că suferința mea ajunge la capăt și că o fericire cerească îmi deschide porțile ei de aur!

Prosper Alpanus spuse:

— Imi plac tinerii care ca tine, dragă Balthazar, poartă în sufletul lor curat dragoste și dor și în ale căror inimi mai răsună încă acordurile acelea minunate ce vin din țărâmul îndepărtat plin de minuni dumnezești și care e țara mea. Oamenii fericiți și înzestrați cu această muzică lăuntrică sunt singurii care pot fi numiți poeți, deși sunt ocăriți cu acest nume mulți care iau primul contrabas în mână, trag cu arcușul pe el și cred că zbârnâitul fără șir al coardelor ce gem sub pumnul lor este o muzică splendidă care țâșnește din sufletul lor. Eu știu că ție de multe ori, Balthazar, ți se pare că înțelegi murmurul izvoarelor, foșnetul crengilor, că amurgul îți vorbește cu vorbe limpezi și înțelese. Da, Balthazar! In acele clipe tu pricepi într'adevăr vocile minunate ale naturii, căci din propriul tău suflet se ridică sunetul divin pe care îl aprinde

armonia minunată din firea cea adâncă a naturii. Tu cânti din pian și știi, o poete, că sunetul pe care l-ai atins este urmat ca un ecou de sunetele înrudite. Această lege a naturii nu este o simplă metaforă! Da, poete, tu ești mult mai bun decât cred mulți dintre aceia cărora le-ai citit încercările tale de-a pune pe hârtie muzica lăuntrică! Aceste încercări nu sunt mare lucru. Totuș ai făcut o bună schiță în stil istoric atunci când, cu pragmatică extindere și exactitate, ai scris povestea iubirii dintre privighetoare și trandafirul roș, care s'a întâmplat sub ochii mei. E o lucrare foarte bună.

Prosper Alpanus tăcu o clipă. Balthazar se uită plin de mirare la dânsul, nemaștiind ce să creadă când îl auzi pe Prosper spunând că poemul pe care îl socotea drept cel mai fantastic din câte s'au scris vreodată era o lucrare istorică.

Prosper Alpanus continuă, zâmbind:

— Fără îndoială că vorbele mele te miră și de sigur că multe lucruri în mine îți par ciudate. Gândește-te însă că eu, după părerea tuturor oamenilor cuminți, sunt o persoană care nu apare decât în basme și tu știi, dragă Balthazar, că asemenea persoane se poartă foarte straniu și spun tot felul de năzbâtii, mai ales atunci când spusele lor ascund lucruri care nu sunt tocmai de aruncat. Dar să ne întoarcem la vorba noastră! Dacă zâna Rosalba a avut atâta grijă de pocitul Cinabru, tu Balthazar ești protejatul meu. Ascultă deci ce m'am gândit să fac pentru tine! Vrăjitorul Lothos a fost ieri pe la

mine. Mi-a adus mii de salutări dar și mii de tânguiri din partea prințesei Balsamina care s'a trezit din somn și care, în sunetele dulci din Chartah Bhade, poemul acela minunat care a fost prima noastră dragoste, întinde brațe pline de dor spre mine. Deasemeni și vechiul meu prieten, ministrul Yuchi îmi face semn prietenește din steaua polară. Trebuie să plec spre îndepărtata Indie! Moșia mea pe care o părăsesc doresc s'o văd în stăpânirea ta. Măine dimineată mă duc la Kerepes și fac un act de donație în care voi apărea ca unchiul tău. Dacă vraja lui Cinabru se desface și dacă apari în fața lui Mosch Terpin ca stăpân al unei moșii frumoase și al unei averi mari, atunci când ai să ceri mâna Candidei, el are să ți-o dea cu multă bucurie Ceva mai mult! Dacă te muți cu Candida în conacul meu, atunci fericirea căsătoriei tale e asigurată! După copacii aceia frumoși, crește tot ce trebuie în casă: nu numai fructe minunate ci și varză frumoasă și tot felul de legume cum nu se găsesc nicăieri. Soția ta va avea întotdeauna cea mai bună salată, cel mai bun sparanghel. Bucătăria este astfel făcută încât oalele nu dau niciodată în foc și nicio mâncare nu se strică chiar dacă ai întârzia cu un ceas delamasă. Covoarele, fotoliile și sofalele sunt așa făcute încât, oricât ar fi de neglijenți servitorii, e imposibil să se păteze. Tot așa porțelanul nu se sparge niciodată, nici paharele, chiar dacă servitorii le-ar asvârli pe jos. Insfârșit, oridecâteori soția ta dă rufele la spălat, pe pajiștea cea mare din dosul casei

e vreme frumoasă chiar dacă împrejur ar ploua, ar tuna și ar fulgera. Totul, cu alte cuvinte, este astfel alcătuit ca tu, alături de Candida, să te bucuri în liniște și nestingherit de fericirea casnică!.. Și acum, e vremea să mă duc și eu acasă și, în tovărășia prietenului meu Lothos, să-mi încep pregătirile de plecare. Să ne vedem cu bine, Balthazar!

Prosper șueră de două ori și libelula veni bâzâind. Apucă hățurile și se urcă în șea. Tocmai se avântase să plece dar se opri deodată și se întoarse spre Balthazar, spunând:

— Era cât pe ce să uit de prietenul tău Fabian. Într-un acces de supărare și viclenie, l-am pedepsit prea aspru pentru indiscreția lui. Uite ici, în cutiuța asta este ceva care are să-i aducă mângâiere!

Prosper dădu lui Balthazar o cutiuță de bagă lustruită pe care Balthazar o puse în buzunar ca și micul ochian pe care i-l dăduse Prosper adineauri pentru descântarea lui Cinabru.

Prosper Alpanus sbură printre copaci în timp ce vocile pădurii răsunau tot mai dulce și mai adânc.

Balthazar se întoarse la Hoch-Jakobsheim, plin de bucurie și de nădejde.

CAPITOLUL VII

Cum Fabian, din cauza hainei lui prea lungi a fost considerat drept un sectar religios. — Cum prințul Barsanuph s'a ascuns după paravan și l-a scos din slujbă pe directorul general al Afacerilor naturale. — Fuga lui Cinabru din casa lui Mosch Terpin. — Cum Mosch Terpin a vrut să călătorească pe un fluture și să fie împărat și cum după aceea s'a dus să se culce.

În zorii zilei, când drumurile și străzile erau încă pustii, Balthazar se furișă în Kerepes și se duse repede la prietenul său Fabian. Când bătu în ușă, o voce slabă și plângătoare spuse:

— Intră!

Palid, desfigurat, cu o durere adâncă întipărită pe față, Fabian stătea întins pe pat.

— Dar ce e, pentru Dumnezeu! spuse Balthazar. Ce ai? Ce s'a întâmplat?

Fabian răspunse cu voce stinsă, ridicându-se cu greutate în capul oaselor:

— Dragă Balthazar! Cu mine s'a sfârșit... s'a sfâr-

șit! Vraja blestemată pe care Prosper Alpanus a aruncat-o asupra mea ca să se răzbune mă duce la piere!

— Cum se poate asta? întrebă Balthazar. Vrajă, vrăjitorie... altădată nu credeai în astfel de lucruri.

— O, răspuse Fabian cu voce plângătoare, acum cred în orice, în vrăjitori și în vrăjitoare și în gnomi, și în ondine, în regele șobolanilor și în mandragore... cred în tot ce vrei! Cine pățește ce am pățit eu crede orice! Îți aduci aminte de scandalul infernal cu haina mea când am venit dela Prosper Alpanus! Dacă ar fi fost numai atâta! Ia uită-te puțin prin odaie, dragă Balthazar!

Balthazar se uită și văzu de jurîmprejur pe pereți o mulțime de fracuri, mantale, vestoane, de toate formele și de toate culorile.

— Dar ce? exclamă el. Ai de gând să deschizi prăvălie de haine vechi, Fabian?

— Nu râde, răspuse Fabian. Toate hainele astea le-am făcut la cei mai renumiți croitori, tot trăgând nădejde că am să scap de blestemul care apasă asupra hainelor mele. Dar degeaba. E destul să port câteva minute o haină care îmi vine de minune, ca turnată pe corp, și deodată mânecile mi se urcă la umeri și haina la spate se lungeste de șapte coți. Desperat, mi-am făcut spențerul acela cu mâneci foarte lungi. Mă gândeam: „N'aveți decât să vă scurtați, mânecilor! Lungeste-te, haină, cât vrei: are să fie tocmai bine și haina are să devină normală!” Aș! Peste câteva minute s'a întâmplat la fel.

ca și cu celelalte haine! Toată arta și îndemânarea celor mai buni croitori n'a putut să facă nimic împotriva vrăjii blestemate. Că lumea își bătea joc de mine oriunde mă arătam, asta se înțelege dela sine. Curând însă nevinovata mea încăpățănare de-a apărea în asemenea haine îndrăcite a dat loc la altfel de păreri. Femeile mă socoteau vanitos și de prost gust deoarece, împotriva oricărei bune cuviințe, ieșeam numai cu brațele goale, din cauză probabil că mi le credeam frumoase. Teologii strigau că sunt un sectar religios și discutau acuma dacă aparțin la secta mâneciștilor sau a pulpaniștilor, însă erau de acord că amândouă sectele sunt la fel de primejdioase deoarece amândouă predică libertatea desăvârșită a voinței și îndrăznesc să gândească ce vor. Diplomații erau de părere că sunt un revoluționar. Afirmau că prin haina mea cu coadă lungă voiam să stârnesc nemulțumire în popor și să-l răzvrătesc împotriva guvernului și că aparțin de sigur unei societăți secrete al cărei semn distinctiv e mâneca scurtă. Se pare că încă de mult se găsesc ici și colo indicii dovedind prezența membrilor acestei societăți care sunt tot așa de primejdioși ca și iezuiții, ba chiar și mai primejdioși fiindcă năzuiesc să introducă pretutindeni poezia, stricătoare oricărui stat, și se îndoesc de infailibilitatea suveranilor. Insfârșit, chestiunea a devenit tot mai gravă și rectorul mi-a trimes vorbă să mă prezint în fața lui. Am presimțit că dacă îmi pun haina e nevrocire, de aceia am apărut în vestă. Când m'a

văzut așa, rectorul s'a înfuriat crezând că vreau să-mi bat joc de dânsul. S'a răstit la mine spunându-mi că dacă până într'o săptămână nu apar în fața lui cu o haină cuviincioasă, are să mă dea afară din universitate. Astăzi e ultima zi!.. Nenorocitul de mine! Blestemat să fie Prosper Alpanus!

— Stai! spuse Balthazar, stai și nu blestema pe unchiu-meu care mi-a donat o moșie. Nici ție nu-ți vrea răul deși trebuie să mărturisesc că a pedepsit prea aspru îndrăzneala cu care l-ai întâmpinat. Dar iată că ți-am adus ceva care îți va fi de ajutor. Uite, îți trimete cutiuța asta care va pune capăt tuturor suferințelor tale!

Și Balthazar scoase cutiuța de bagă, pe care i-o dăduse Prosper Alpanus, și o întinse lui Fabian.

Acesta spuse:

— Ce să fac cu cutiuța asta? ce influență poate să aibă o tabacheră asupra formei hainelor mele?

— Asta nu știu, răspunse Balthazar, însă unchiu-meu poate și n'are să mă înșele; am în el cea mai mare încredere. Eu zic să deschizi tabachera, să vedem ce este în ea.

Fabian o deschise și... din tabacheră ieși un frac negru, splendid croit, și de cea mai fină stofă. Cei doi prieteni nu putură să-și oprească un strigăt de uimire.

— O, spuse Balthazar, acumă te înțeleg, Prosper Alpanus! Haina asta are să se potrivească și are să distrame toată vraja!

Fabian își puse repede fracul și ceea ce bănuise

Balthazar se întâmplă într'adevăr. Haina frumoasă îi venea așa de bine cum nu-i venise niciuna până acum și nu mai era vorbă acum să se scurteze mânecile și să se lungească la spate.

Foarte vesel, Fabian se hotărî să se ducă chiar acum la rector.

Balthazar istorisi în amănunt prietenului ce vorbise cu Prosper Alpanus și cum acesta îi dăduse mijlocul să-i facă de petrecanie pocitaniei. Fabian care se schimbase acum și care nu se mai îndoia de nimic, proslăvi mărinimia lui Prosper Alpanus și se oferî să dea o mână de ajutor la spulberarea vrăjii lui Cinabru. În clipa asta Balthazar zări pe fereastră pe Pulcher care se furișa posomorît pe sub ziduri.

Fabian, rugat de Balthazar, scoase capul pe fereastră și îl chemă pe Pulcher.

Acesta, cum intră, spuse:

— Ce haină frumoasă ai, Fabian.

Fabian îi spuse că Balthazar are să-i explice totul și porni la rector.

Când Balthazar povesti lui Pulcher tot ce se întâmplase, acesta spuse:

— E tocmai timpul ca ministrul să fie omorît. Chiar astăzi are loc logodna lui cu Candida. Mosch Terpin, cu prilejul acesta, dă o mare recepție la care a invitat și pe prinț. Vom merge și noi și vom ataca pe prichindel. Lumânări în sală au să fie destule așa că avem să-i putem arde imediat firele de păr ticăloase.

Prietenii mai stăteau încă de vorbă când Fabian intră cu fața strălucind de bucurie. Spuse:

— Puterea hainei care a ieșit din tabacheră s'a dovedit strașnică. Când am intrat la dânsul, rectorul mi-a zâmbit cu mulțumire. „Așa da, mi-a spus el, așa da! Mă bucur, Fabian, că ai ieșit din ciudata dumitale rătăcire! Capete înfierbântate ca dumneata se lasă ușor târite spre extreme. Eu n'am considerat niciodată purtarea dumitale drept exaltare religioasă; am socotit-o mai degrabă un patriotism greșit înțeles, o aplecare către lucruri extraordinare, întemeiată pe exemplul eroilor antichității. Bun! Să lăsăm asta! Ai o haină foarte frumoasă și minunat croită! Slavă statului, slavă lumii că tineri inimoși ca dumneata poartă asemenea haine cu mâneci și pulpane așa de potrivite! Rămâi credincios, Fabian, rămâi credincios acestei virtuți și acestui gând serios, din care iese adevăratul eroism!” Rectorul m'a îmbrățișat cu lacrimi în ochi. Nici eu nu știu cum dar m'am trezit deodată scoțând din buzunar tabachera de bagă din care ieșise fracul. „Te rog!” spuse rectorul împreunând trei degete. Fără să știu dacă era tabac înăuntru, am deschis tabachera. Rectorul luă o priză apoi îmi strânse cu putere mâna. Lacrimile îi curgeau pe obraji. Imi spuse, adânc mișcat: „Ce priză strașnică! Totul a fost iertat și uitat! Vino și mănâncă cu mine la prânz!” După cum vedeți, dragii meu, suferința mea s'a sfârșit și dacă astăzi, după cum este de așteptat,

izbutim să alungăm vraja lui Cinabru, atunci veți fi și voi fericiți!

În sala luminată cu o sută de lumânări, Cinabru stătea într'o haină roșie stacojie cu ordinul Tigru-lui verde cu douăzeci de nasturi, cu spada la șold și pălăria cu pene sub braț. Lângă dânsul, Candida, în haină de mireasă, strălucitoare de tinerețe și grație. Cinabru îi luase mâna pe care acum i-o săruta rânjind. Candida îl privea cu dragoste. Era un spectacol groaznic și numai orbirea în care vraja lui Cinabru îi aruncase pe toți era pricina pentru care nimeni nu-l apuca de gât pe prichindel ca să-l arunce în focul din cămin. Toți stăteau împrejurul logodnicilor, la o distanță respectuoasă. Numai prințul Barsanuph sta lângă Candida și se silea să arunce în jurul lui priviri binevoitoare, cărora de altfel nimeni nu le dădea vreo atenție. Toți se uitau numai la logodnici și stăteau agățați de buzele lui Cinabru care din când în când mormăia vorbe îninteligibile urmate imediat de un murmur de admirație din partea oaspeților.

Venise clipa în care trebuiau schimbate inelele de logodnă. Mosch Terpin ieși înainte cu o tavă pe care străluceau inelele. Tuși ca să-și dreagă glasul. Cinabru se înalță cât putu în vârful picioarelor așa încât ajunse cu capul până aproape de coatele logodnicei. Toți așteptau cu încordare. Deodată se aud glasuri străine, ușa sălii se deschide cu putere. Intră Balthazar, după el Pulcher, Fabian! Toți trei se reped în mijlocul sălii.

— Ce-i asta? Cine sunt? întrebă toți de-a-valma.
Prințul Barsanuph strigă îngrozit:

— Revoltă... rebeliune... să vie garda!

Si sare și s'ascunde după un paravan.

Mosch Terpin recunoaște pe Balthazar, care a venit până lângă Cinabru.

— Domnule Balthazar, strigă Mosch Terpin, ai înebunit? Ți-ai pierdut mințile? Cum îndrăznești să vii aici! Domnilor, vă rog, dați-l afară pe mojicul ăsta!

Fără să-i pese de nimic, Balthazar a scos ochianul lui Prosper și se uită acum prin el drept la capul lui Cinabru. Ca lovit de un curent electric, Cinabru scoate un țipăt strident de răsună toată sala. Candida cade jos leșinată. Cercul invitațiilor se împrăștie. În fața ochilor lui Balthazar apare smocul de păr roș. El se repede la Cinabru, îl apucă. Cinabru izbește cu piciorul în podele, se svârcolește, sgârie, mușcă.

— L-am prins! l-am prins! strigă Balthazar.

Fabian și Pulcher îl prind pe prichindel și acesta nu mai poate face nicio mișcare. Balthazar apucă bine firele de păr roș, le smulge dintr'odată din cap, se repede la cămin, le-aruncă în foc; firele ard pârâind. S'aude un zgomot asurzitor și toți se deșteaptă ca dintr'un vis.

Cinabru, care s'a ridicat cu greu dela pământ, înjură și strigă și poruncește ca obraznicii răzvrătiți care au atacat persoana sacră a primului mi-

nistru să fie prinși și aruncați în închisoare! Inșă toți se întreabă unii pe alții:

— Dar de unde a răsărit piticul ăsta cocoșat? Ce vrea?

Prichindelul în acest timp sbiară mereu bătând din picior:

— Eu sunt ministrul Cinabru... eu sunt ministrul Cinabru!... Tigrul verde cu douăzeci de nasturi!

Toți isbucnesc în răs, vin împrejurul lui, îl ridică pe sus și și-l asvârl ca pe o minge. Nasture după nasture sare de pe haină; Cinabru își pierde pălăria, spada, pantofii. Prințul Barsanuph iese de după paravan și vine și el. Prichindelul croncănește:

— Prințul Barsanuph... Alteță! salvați-vă ministrul! Favoritul! Ajutor! Ajutor! Statul e în primejdie... tigrul cu pete verzi... Vai! vai!

Prințul aruncă o privire supărată prichindelului și se îndreaptă repede spre ușă. Mosch Terpin îi iese în cale dar prințul îl ia și îl duce într'un colț unde îi spune cu ochi aprinși de mânie:

— Ai îndrăzneala să joci aici prințului dumitale, părintelui țării, o comedie neroadă! Mă inviți la logodna fiicei dumitale cu ministrul Cinabru și în loc de ministru găsec o pocitanie oribilă pe care ai îmbrăcat-o în haine scumpe. Domnule, știi dumneata că gluma asta e o trădare de patrie pe care aș pedepsi-o aspru dacă n'ai fi un om complect stupid care merită să stea la casa de nebuni? Te scot din postul de director general al afacerilor naturale

și îți interzic orice studiu în pimnița mea!.. Adieul!

Și prințul ieși ca o furtună.

Mosch Terpin se repezi tremurând de mânie la Cinabru, îl apucă de părul lui lung și sburlit și îl târî la fereastră:

— Jos cu tine, strigă el, jos cu tine, pocitanie a-furisită, care m'ai înșelat așa de groaznic și mi-ai răpit toată fericirea vieții!

Și voi să-l arunce pe Cinabru pe fereastră dar conservatorul muzeului zoologic care era și el de față sări repede ca fulgerul, îl apucă pe pitic și îl smulse din mâinile lui Mosch Terpin:

— Stați puțin, spuse el, stați puțin, domnule profesor, nu atacați proprietatea princiară! Nu e o pocitanie, e Mycetas Beelzebub, Simia Beelzebub care a fugit din muzeu!

— Simia Beelzebub! Simia Beelzebub! se auzi din toate părțile și toți izbucniră în hohote de râs.

Conservatorul muzeului îl luă pe Cinabru în brațe dar când se uită bine la dânsul, spuse supărat:

— Dar ce-i asta? Nu e Simia Beelzebub, e o pocitanie caraghioasă! Phiu! Phiu!

Și îl aruncă pe pitic în mijlocul sălii. Prichindelul, în mijlocul hohotelor de râs ale tuturor, o sbughii orăcâind și mârâind pe ușă, fugea pe scări în jos și de aici repede acasă, fără ca niciunul din servitorii lui să-l observe.

În vreme ce toate acestea se petreceau în sală, Balthazar se duse în odaia în care fusese dusă Candida, leșinată. Se aruncă la picioarele ei, îi aco-

peri mâinile de sărutări, chemând-o cu cele mai dulci nume. Ea se trezi însfârșit, cu un oftat adânc și când îl zări pe Balthazar, spuse plină de bucurie:

— Tu ești... însfârșit tu ești, dragă Balthazar! Eram aproape să mor de dor și de durere!.. Și acuma îmi răsună mereu în suflet cântecul privighetorii îndrăgostite de trandafirul roș...

Și ea îi povesti tot, tot; cum un vis rău și urit o învăluise, cum un monstru fioros îi prinsese inima și cum ea a trebuit să-l iubească fiindcă nu putea altfel. Monstrul a știut să se prefacă în așa fel încât semăna cu Balthazar. Dar când se gândea bine la Balthazar, ea își dădea seama că monstrul nu era Balthazar, pe urmă însă iarăș i se părea, nici ea nu știa de ce, că trebuie să-l iubească pe monstru, tocmai de dragul lui Balthazar.

Balthazar îi explică atât cât trebuia ca să n'o turbure prea mult. Apoi urmară, așa cum se întâmplă între îndrăgostiți, mii de jurăminte de veșnică iubire și credință.

Mosch Terpin intră, frângându-și mâinile și tânguindu-se. Cu el veniră și Pulcher și Fabian care încercau mereu, dar zadarnic, să-l consoleze.

— Nu! strigă Mosch Terpin, nu, sunt un om complet distrus! Nu mai sunt director general al afacerilor naturale! Nu mai pot face studii în pimnița princiară... Am căzut în disgrafia prințului! Mă gândeam c'am să devin și eu cavaler al Tgrului verde cel puțin cu cinci nasturi! Acuma totul s'a dus! Ce are să spună oare excelența sa d-nul ministru Cina-

bru când are să audă că am crezut că el e o pocitanie, un Simia Beelzebub cauda petersili sau cum îi spune! O, Doamne! va trebui acuma să îndur și ura lui!.. Alikante... Alikante!..

— Dar, domnule profesor! îl consolau prietenii, domnule director general, gândiți-vă, vă rog, că nu mai există niciun ministru Cinabru! N'ați greșit cu nimic! Pocitania, prin vraja cu care l-a înzestrat zâna Rozalba, v'a înșelat și pe dumneavoastră ca și pe noi toți!

Și Balthazar povesti totul cum s'a întâmplat dela început. Profesorul ascultă totul iar când Balthazar sfârși, spuse:

— Sunt treaz? Visez? Vrăjitoare... vrăjitori... zâne... oglinzi magice... simpatii... cum pot eu să cred asemenea nebunii?

— O, domnule profesor, spuse Fabian, dacă ați fi purtat și dumneavoastră ca și mine o haină cu mâneci scurte și cu trenă, ați crede absolut orice!

— Da, strigă Mosch Terpin, da! așa este! un monstru vrăjit m'a amăgit... Nu mă mai pot ține pe picioare... mă urc în tavan... Prosper Alpanus mă răpește... plec călare pe un fluture... zâna Rozalba mă piaptănă... și devin ministru, rege... împărat!..

Și Mosch Terpin începu să sară prin casă, strigând și chiuind, așa încât toți crezură că și-a pierdut mințile... Insfârșit căzu istovit într'un jilț. Candida și Balthazar se apropiară de el. Ii spuseră că se iubesc, că nu mai pot trăi unul fără celălalt; și

totul era așa de trist încât chiar profesorul plânse puțințel.

— Da, spuse el suspinând, da, tot ce voți, copii! Luați-vă, iubiți-vă... și flămânziți împreună, fiindcă eu nu dau Candidei niciun ban zestre...

În ce privește flămânzirea, spuse Balthazar zâmbind, el speră că mâine va convinge pe domnul profesor că despre asta nu poate fi deloc vorba, deoarece unchiu-său Prosper Alpanus va avea grijă de dânsul.

— Fă asta! spuse profesorul istovit, fă asta, fiul meu, dacă poți, și fă-o mâine. Pentrucă, dacă nu vreau să înebunesc și să nu-mi plesnească capul, trebuie să mă duc imediat să mă culc!

Și Mosch Terpin plecă imediat la culcare.

CAPITOLUL IX

Incercătura unui camerist fidel. — Cum bătrâna Liza a stârnit o rebeliune și ministrul Cinabru a alunecat din fugă. — In ce mod remarcabil medicul prințului a explicat moartea năprasnică a lui Cinabru. — Cum prințul Barsanuph s'a înduioșat, a mâncat ceapă și cum pierderea lui Cinabru a rămas neînlocuită.

Trăsura domnului ministru Cinabru așteptase aproape toată noaptea zadarnic în fața casei lui Mosch Terpin. De câteva ori i se spuse valetului că excelența sa a plecat desigur de multă vreme; valetul răspunse că nu se poate deoarece excelența sa n'a putut să plece pe joc acasă prin ploaie. Când însfârșit luminile fură stinse și ușile închise, valetul trebui să plece cu trăsura goală. Acasă la ministru îl trezi pe camerist și îl întrebă dacă ministrul a venit acasă și cum a venit dacă a venit.

— Excelența sa, îi spuse încet la ureche cameristul, a venit acasă ieri seara târziu, asta e sigur... și acuma e în pat și doarme. Inșă... dragul meu!..

cum și în ce chip... am să-ți povestesc tot... dar pune-ți lacăt la gură! Sunt un om pierdut dacă excelența sa află că eu eram prin întunec în coridor! Imi pierd slujba! Fiindcă e drept că excelența sa e mic de stat dar e cumplit de iute, se supără foarte ușor și nu se mai poate stăpâni când e la mână; chiar ieri a alergat cu sabia scoasă după un șoarece care a îndrăznit să treacă prin camera de culcare a excelenței sale! Și cum îți spun! Ieri seara mi-am luat mântăluța și tocmai voiam să mă duc nițel la cafenea să fac o partidă de table când deodată aud un hârșcâit în fața mea pe scară, și cineva mi se repede printre picioare în coridor, cade pe jos și scoate un mieunat grozav și pe urmă grohăie... O Doamne! să nu spui o vorbă despre asta că sunt pierdut!... Vino mai aproape!... Și cum îți spun, grohăie așa cum obișnuște să grohăie excelența noastră când bucătarul a ars friptura de vițel sau când nu-i place ceva în treburile statului!

Ultimele vorbe cameristul le spusese valetului la ureche, cu mâna la gură. Valetul se cădu înapoi cu uimire și exclamă:

— Cum se poate?

— Da, continuă cameristul, acel cineva care mi-a trecut printre picioare în coridor a fost fără nicio îndoială excelența noastră. Am auzit foarte bine cum împingea scaunele prin odăi și deschidea ușile una după alta până a ajuns în odaia de culcare. N'am îndrăznit să mă duc după dânsul, dar după vreo două ceasuri m'am furișat până la ușa dormi-

torului și am tras cu urechea. Excelența sa sforăia ca de obicei când are de lucru. Dragul meu! „Sunt în cer și pe pământ mai multe lucruri decât visează înțelepciunea noastră” — așa am auzit eu odată spunând la teatru un prinț care umbla îmbrăcat în negru și care se temea cumplit de un om îmbrăcat în carton cenușiu... Ieri s'a întâmplat desigur ceva foarte important că a venit excelența acasă așa de repede! Prințul a fost și el la profesor; poate că a vorbit de una sau de alta — vreo reformă pe ici pe colo — și ministrul s'a și apucat de ea, a fugit dela logodnă și lucrează acuma pentru binele țării. Am văzut eu după cum sforăia: trebuie să fie ceva foarte important! Te pomenești, dragul meu, că avem să purtăm iarăș părul împletit în coade! Și acuma, hai să mergem ca niște servitori credincioși ce suntem și să ascultăm la ușa dormitorului dacă excelența sa mai este în pat și tot așa de tare cugetă.

Valetul și cameristul se duseră la ușă și ascultară. Cinabru sforăia și șuera strașnic. Cei doi fură cuprinși de un mare respect și cameristul spuse adânc mișcat:

— Ce mare om este domnul ministru al nostru!

Chiar de a doua zi dimineața se iscă jos la intrare în casa ministrului o larmă mare. O țărancă bătrână, îmbrăcată ca vai de capul ei în niște haine de sărbătoare uzate de mult, pătrunsese în casă și spusese portarului s'o conducă imediat la băiatul ei, Piticuț. Portarul îi spusese că aici locuște excelența sa domnul ministru Cinabru, cavalier al or-

domnului Tigrului verde cu douăzeci de nasturi și că pe niciunul dintre servitori nu-l chiamă Piticuț. Atunci femeia începuse să strige ca o nebună, chiuind de bucurie, că domnul ministru Cinabru cu douăzeci de nasturi este chiar fiul ei, Piticuț. La strigătele femeii și la înjurăturile portarului toți cei din casă alergară să vadă ce este și larma se făcu și mai mare. Când cameristul veni ca să alunge pe nerușinații care deranjau din somn pe excelența sa, tocmai o aruncau afară pe femeia pe care toți o socoteau nebună.

Femeia se așeză pe treptele casei din față și începu să plângă și să se tânguie că servitorii nu vor să-i dea drumul la băiețașul ei, Piticuț, care acum a ajuns ministru. Lumea începuse să se adune în jurul ei. În timp ce ea spunea tuturor că ministrul Cinabru nu-i nimeni altul decât băiatul ei pe care când era mic îl chemase Piticuț. Lumea nu mai știa acumă dacă femeia e nebună sau dacă e ceva adevărat în ce spunea.

Femeia nu-și mai lua ochii dela ferestrele lui Cinabru. Deodată, ea izbucni într'un râs cu hohote, bătut din palme și strigă veselă:

— Uite-l! uite-l! băiețașul meu! Bună dimineața, Piticuț! Bună dimineața, Piticuț!

Oamenii se uitară în sus și când văzură pe Cinabru în haina lui stacojie, cu ordinul Tigrului verde atârnat de gât, stând la fereastra care ajungea până în podele așa încât figura lui se vedea bine prin

geamurile mari — atunci toți începură să râdă și să strige:

— Piticuț! Piticuț! Ia uite ce caraghios! Ce pocitanie! Piticuț! Piticuț!

Portarul și ceilalți servitori ieșiră afară să vadă de ce râde și se bucură lumea așa de grozav. Dar cum își zăriră stăpânul, începură și ei să râdă și mai tare decât ceilalți și să strige:

— Piticuț! Piticuț! Pocitanie! Pocitanie!

Ministrul păru că abia acum își dă seama că larma din stradă îl privea pe dânsul. Deschise fereastra, se uită în jos, începu să strige, să sară în sus de furie, amenințând cu garda, cu poliția, cu închisoarea pe toți cei care se adunaseră în fața casei.

Dar cu cât excelența striga mai tare cu atât larma și râsul creșteau. Lumea începu să arunce în ministru cu pietre, cu legume, cu fructe, cu ce-i cădea în mână. Cinabru fu nevoit să se dea înapoi.

— O, Doamne! strigă îngrozit cameristul, dihania aceia era chiar la fereastra excelenței sale. Ce să fie asta? Cum a ajuns pocitania în odaia excelenței?

Și cameristul se repezi în sus pe scări însă, ca și mai înainte, găsi încuiată ușa dela dormitorul ministrului. Indrăzni să bată încetișor... Niciun răspuns!..

În vremea asta, Dumnezeu știe din ce pricină, lumea în stradă începu să murmure că pocitania caraghioasă este într'adevăr Piticuț care și-a luat

mărețul nume de Cinabru și care s'a ridicat prin tot felul de minciuni și vicleșuguri rușinoase. Glasurile crescură tot mai tare:

— Jos cu pocitania! Jos cu el! Jos cu haina de ministru a lui Piticuș! Să-l punem în cușcă! Să-l ducem la bălci! Să-l poleim și să-l facem păpușat! Să mergem sus! Să mergem sus!

Și mulțimea se repezi spre casă.

Cameristul își frângea desnădăjduit mâinile, strigând:

— Rebeliune! Scandal! Excelență!... Deschideți!.. salvați-vă!

Insă nu se auzi niciun răspuns ci numai un gemăt slab.

Ușa de jos fu spartă. Mulțimea începu să urce scările tropăind și râzând sălbatec.

Cameristul se repezi cu toată puterea în ușa dormitorului care ieși din țâțâni zângânind. Excelența nu era nicăieri!

— Excelență, strigă cameristul, excelență, n'auziți rebeliunea? Excelență, dar unde dra... Dumnezeu să-mi ierte vorba! Unde binevoiți să vă aflați acuma?

Așa strigă cameristul alergând disperat prin odăi. Dar printre pereții de marmoră nu se auzea niciun răspuns, niciun sunet decât doar ecoul batjocoritor al propriilor lui vorbe. Cinabru părea dispărut fără urmă. Afară larma parcă se mai potolise. Cameristul auzi glasul plângător și adânc al unei femei care vorbea mulțimii și văzu, când se uită pe fereastră,

că oamenii vorbind în șoaptă unii cu alții părăseau încetul cu încetul casa, aruncând spre ferestrele de sus priviri grave.

— Rebeliunea pare că a trecut, spuse cameristul. Acuma desigur că are să iasă și excelența din locul unde s'a ascuns.

Se întoarse în dormitor bănuind că tot acolo trebuie să fie și excelența.

Căutând mereu în dreapta și în stânga, cameristul zări niște piciorușe subțiri care ieșeau dintr'un vas de argint cu toartă care sta de obicei lângă toaletă fiindcă ministrul îl prețuia foarte mult, deoarece vasul era un cadou al prințului.

— Doamne Dumnezeu! strigă cameristul îngrozit. Dacă văd bine, picioarele de colo sunt ale excelenței sale domnului ministru Cinabru, stăpânul meu!

Se apropie și spuse uitându-se înăuntru, cutremurat de spaimă:

— Excelență! Excelență! Pentru numele lui Dumnezeu, dar ce faceți... ce faceți acolo înăuntru?

Cum însă Cinabru nu spunea nimic, cameristul văzu primejdia în care plutea excelența și își spuse că era timpul să lase la o parte orice respect. Apucă pe Cinabru de picioare și îl trase afară... Vai! mort... mort era excelența! Cameristul începu să se tânguie amar. Valetul și ceilalți servitori alergară cu toții care încotro. Fu chemat medicul prințului. În vremea asta cameristul șterse cu prosoape curate pe bietul lui stăpân, îl puse în pat și îl acoperi cu

perne de mătăasă așa că nu se mai vedea acum decât fața lui îngustă și sbârcită.

Domnișoara von Rosenschön intră în odaie. Ea fusese aceea care, nu se știe cum, potolise mulțimea. Se duse spre Cinabru. După dânsa venea bătrâna Liza, mama lui Piticuț.

Mort, Cinabru părea mai frumos decât fusese vreodată în viață. Ochii lui mici erau închiși, năsucul foarte alb, gura strâmbată puțin de un zâmbet blând. Părul castaniu închis se revărsa în bucle frumoase. Domnișoara mângâie pe cap pe Cinabru și imediat străluci un șmoc de păr roșu.

— O, Prosper Alpanus! spuse domnișoara, o, tu, magistru, te-ai ținut de cuvânt! Cinabru și-a ispășit soarta și cu ea orice păcate!

— O, Doamne, spuse bătrâna Liza, dar acesta nu e Piticuț al meu! Piticuț n'a fost niciodată așa de frumos! Am venit degeaba la oraș și dumneavoastră nu m'ați sfătuit bine, domnișoară!

— Nu mai bombăni, bătrâno, răspunse domnișoara. Dacă ai fi urmat cum trebuie sfatul meu și dacă n'ai fi venit aici înaintea mea și n'ai fi pătruns în casă, ar fi mai bine acum pentru dumneata. Îți mai spun odată: mititelul care e întins colo în pat este cu adevărat băiatul dumitale, Piticuț!

— Ei, dacă e așa, spuse bătrâna cu ochii strălucind de bucurie, dacă excelența e într'adevăr copilul meu, atunci am să moștenesc toate lucrurile acestea frumoase, tot ce este aici, toată casa cu tot ce este în ea!

— Nu, spuse domnișoara, acumă nu se mai poate. Ai pierdut prilejul să te îmbogățești. Dumitale, după cum am mai spus, nu-ți este dat să fii bogată!

Femeia spuse, cu lacrimi în ochi:

— Dar nici măcar nu pot să-mi iau pe băiețașul meu săracul, să-l pun în șorț și să-l duc acasă? Domnul pastor are o mulțime de păsărele și veve-rițe împăiate. Am să-l rog să-mi împăieze și pe Piticuț al meu și am să-l așez pe scrin, îmbrăcat ca acumă cu haină roșie, cu cordonul și cu steaua pe piept.

Domnișoara răspunse, aproape supărată:

— Acesta e un gând nerod, nu se poate!

Femeia începu atunci să plângă și să ofteze și să se tânguie:

— Ce folos am eu că Piticuț al meu a ajuns ministru și bogat? Dacă ar fi rămas la mine, dacă l-aș fi crescut în sărăcia mea, n'ar fi căzut în oala aceia de argint afurisită, ar trăi și acumă, și poate că aș fi avut bucurie de pe urma lui! L-aș fi purtat pe drumuri în coșarcă și lumea ar fi avut milă și mi-ar fi făcut pomană cu câte ceva, dar așa...

În anticameră se auziră pași. Domnișoara o împinse afară pe bătrână spunându-i să aștepte jos la ușă fiindcă ea, când are să plece, are să-i dea un mijloc neîndoielnic cu care va putea pune capăt oricărei nevoi.

Rozalba se apropie acum încă odată de Cinabru și spuse cu glasul tremurând de milă adâncă:

— Biet Piticuț! Copil vitreg al naturii! Am vrut

să-ți fac numai bine! A fost fără îndoială o nebunie să cred că darul frumos cu care te-am împodobit pe dinafară are să strălucească până în sufletul tău și are să trezească un glas care să-ți spuie: „Tu nu ești așa cum te socotește lumea, însă silește-te să fii asemeni aceluia pe ale cărui aripi te avânți și tu, ologule și neînarișpatule!” Dar niciun glas nu s'a trezit înăuntru! Spiritul tău greoi și mort n'a putut să se înalțe și tu nu ți-ai părăsit prostia, grosolănia, neîndemânarea! O, dacă ai fi fost numai ceva mai puțin bătăran și necioplit, ai fi scăpat de această moarte nemernică! Prosper Alpanus a avut grijă ca acum în moarte să fii din nou socotit drept ceea ce în viață ai părut numai că ești, datorită puterii mele. Dacă poate cumva te voi mai vedea în chip de gândăcel, de șoarece sprinten sau de ageră veveriță, mă voi bucura mult... Dormi în pace, Piticuț!

În timp ce Rozalba ieșea din odaie, intră medicul prințului împreună cu cameristul.

Medicul, după ce se uită la Cinabru și se convinse că orice mijloc de a-l readuce în viață e zădărnice, spuse:

— Dar pentru Dumnezeu, cum s'a întâmplat asta, domnule?

— O, răspunse cameristul, o dragă domnule doctor, rebeliunea sau revoluțiunea, cum vreți să-i spuneți, e tot una, urla și se frământa afară în stradă grozav. Excelența sa, cu gândul la viața pre-

țioasă a domniei sale, a vrut desigur să se refugieze la toaletă, a alunecat și...

— Așadar, spuse doctorul solemn și emoționat, de frică să nu moară, a murit.

Ușa se deschise cu putere și înăuntru năvăli prințul Barsanuph palid la față, după el cu vreo șapte șambelani încă și mai palizi.

— E adevărat? e adevărat? strigă prințul.

Dar cum zări cadavrul, se dădu înapoi și spuse, cu ochii spre cer și cu adâncă durere în glas:

— O Cinabru!

Cei șapte șambelani spuseră și ei după prinț: „O Cinabru!” și scoaseră, ca și prințul, batistele din buzunar și le duseră la ochi.

— Ce pierdere! urmă prințul, după câteva clipe de jale mută. Ce pierdere ireparabilă pentru stat! Unde să mai găsec un om care să poarte cu atâta demnitatea ca Cinabru ordinul Tigrului verde cu douăzeci de nasturi! Și dumneata, doctore, cum ai putut să lași să moară un asemenea om? Spune-mi... cum s'a întâmplat asta... cum a putut să se întâmple?.. Care a fost cauza? Dè ce a murit?

Doctorul examinează cu multă atenție pe prichindel, pipăi mai multe locuri unde erau altădată pulsuri, mângâie capul dela creștet până la ceafă, își drese glasul și începu:

— Alteță! Dacă m'aș mulțumi să plutesc la suprafață, aș putea spune că ministrul a murit din pricina totalei lipse de respirație și această lipsă a fost cauzată de imposibilitatea de-a respira și a-

ceastă imposibilitate la rândul ei a fost provocată prin elementul, prin humoarea în care a căzut ministrul. Aș putea spune că, în modul acesta, ministrul a murit de o moarte humoristică, însă departe de mine această superficialitate, departe de mine mania de-a voi să explic prin cauze fizice mărunte ceea ce își are cauza firească și incontestabilă numai în domeniul psihicului pur... Alteță! Trebuie să vorbesc pe față! Ministrul a găsit primul germene al morții în ordinul Tigrului verde cu douăzeci de nasturi!

— Cum? strigă prințul țintind pe medic cu ochi scânteetori de mânie, cum? Ce-ai spus? Ordinul Tigrului verde cu douăzeci de nasturi pe care răposatul îl purta, pentru prosperitatea statului, cu atâta grație și cu atâta demnitate, *aceasta* e cauza morții lui? Dovedește-mi asta sau... Ce spuneți de asta domnilor?

— Trebuie să dovedească, trebuie să dovedească sau... strigară într'un glas cei șapte palizi șambelani.

Medicul urmă:

— Alteță! Voi dovedi totul, așa că nu e vorba de niciun *sau!*... Lucrurile stau în chipul următor: Decorația grea care atârna de cordon dar mai ales nasturii dela spate au avut o influență pernicioasă asupra ganglionilor coloanei vertebrale. În același timp, steaua ordinului de pe piept a exercitat o presiune asupra acelei regiuni noduroase și fibroase dintre tripod și vinele mesenterice pe care o numim

plexus solar și care predomină în țesutul labirintic al plexusurilor nervoase. Acest organ dominant stă în multiple relații cu sistemul cerebral și firește presiunea ganglionilor a fost primejdioasă și pentru acesta. Nu este însă oare libera conducere a sistemului cerebral condiția conștiinței, a personalității, ca expresie a desăvârșitei unități de ansamblu într'un focar? Nu este oare procesul vital activitatea în amândouă sferile, în sistemul ganglionar și în sistemul cerebral?... Bun! Așadar, acea presiune a deranjat funcțiunile organismului psihic. Mai întâi au venit idei negre despre jertfele nerecunoscute aduse statului prin portul dureros al aceluia ordin, și așa mai departe. Starea generală a devenit tot mai precară până când disarmonia totală a sistemului ganglionar și a celui cerebral a provocat în sfârșit încetarea totală a conștiinței și suprimarea totală a personalității. Această stare noi o denumim prin cuvântul *moarte!*.. Da, Alteță! Ministrul își pierduse deja personalitatea, prin urmare era deja mort, când a căzut în vasul acela fatal.. Astfel, moartea lui n'a avut o cauză fizică ci o cauză psihică, nemăsurat de profundă.

— Doctore! spuse prințul supărat, doctore, pălăvrăgești de o jumătate de ceas și blestemat să fiu dacă pricep o iotă din ceea ce spui. Ce vrei cu psihicul și cu fizicul dumitale?

— Principiul fizic, spuse doctorul, este condiția vieții pur vegetative; principiul psihic, dimpotrivă,

condiționează organismul uman care își găsește motorul existenței numai în spirit, în gândire.

Prințul spuse foarte supărat:

— Tot nu pricep ce spui!

— Vreau să spun, Alteță, urmă doctorul, că fizicul se referă numai la viața pur vegetativă fără gândire așa cum apare în plante, pe când psihicul se referă la gândire. Și fiindcă în organismul uman predomină gândirea, medicul trebuie să înceapă întotdeauna cu gândirea, cu spiritul și să considere trupul numai ca un vasal al spiritului, vasal care trebuie să se supună ordinelor seniorului său.

— Oho! spuse prințul, oho, doctore! Să isprăvim vorba! Curarisește-mi trupul dar lasă-mi spiritul în pace; dela spirit n'am avut încă niciodată neplăceri! Deakfel, doctore, în general, ești un om confuz, și dacă n'aș fi aici lângă trupul ministrului meu și n'aș fi înduișat, aș ști ce să fac!... Și acuma, domnilor, să vărsăm încă câteva lacrimi la catafalcul celui dus dintre noi și după aceia să mergem la masă!

Prințul își duse batista la ochi și suspină, șambelanii făcură și ei la fel, apoi plecară cu toții.

Jos la ușă stătea bătrâna Liza care avea atârnată de braț câteva cununi de cepe aurii foarte frumoase. Privirea prințului căzu întâmplător pe aceste cepe. Prințul se opri, durerea îi pieri de pe figură, zâmbi blajin și binevoitor și spuse:

— In viața mea n'am văzut așa ceapă frumoasă.

Trebue să aibă un gust foarte bun. Vinzi ceapa, femeie?

— Da, Alteță, răspuse Liza cu o plecăciune adâncă. Din vânzarea ei trăesc și eu cum pot. E dulce ca mierea și gustoasă. Gustați, Alteță!

Și Liza întinse prințului o ceapă din cele mai frumoase. Prințul o luă, zâmbi, plescăi ușor din buze apoi spuse:

— Dați-mi un briceag, domnilor!

Prințul luă briceagul, curăți frumos o ceapă și gustă din ea.

— Ce gust, ce dulceață, ce iuteală, ce tărie! exclamă el în timp ce ochii îi scânteiau de plăcere. Și am parcă impresia că-l văd în fața mea pe bietul Cinabru care îmi face semn și îmi șoptește: „Cumpărați-o! Mâncați din ceapa asta, Alteță! Prosperitatea statului o cere!”

Prințul dădu bătrânei câteva monede de aur și șambelanii trebuiră să-și umfle buzunarele cu ceapă. Mai mult! Prințul dădu ordin ca numai Liza să procure ceapă pentru masa princiară. Și astfel, mama lui Piticuț, fără să ajungă chiar bogată, scăpă de nevoi și de necazuri. Fără îndoială că aici fusese la mijloc vreo vrajă tainică a zânei Rozalba.

Inmormântarea lui Cinabru a fost una dintre cele mai frumoase din câte s'au văzut în Kerepes. Prințul și toți cavalerii Tigrului verde urmară coșciugul cu mâhnire adâncă. Toate clopotele răsunară și chiar cele două tunuri pe care prințul le cumpărase foarte scump pentru artificii bubuiră de câte-

va ori. Mulțimea plângea și se tânguia că statul și-a pierdut cel mai trainic sprijin și spunea că niciodată nu va mai veni la cârmă un om atât de deștept, de mărinimos, de blajin și atât de plin de neobosită râvnă pentru binele tuturor, cum a fost Cinabru.

Intr'adevăr, pierderea n'a mai putut fi înlocuită; căci niciodată nu s'a mai găsit un ministru căruia să i se potrivească pe trup așa de bine ca neuitatului Cinabru ordinul Tigrului verde cu douăzeci de nasturi.

ULTIMUL CAPITOL

Melancolice rugăminți ale autorului. — Cum profesorul Mosch Terpin s'a liniștit și Candida n'a putut niciodată să se supere. — Cum un cărăbuș auriu i-a bâzâit ceva la ureche doctorului Prosper Alpanus, cum acesta și-a luat rămas bun iar Balthazar a făcut o căsătorie fericită.

• Și acuma vine vremea când acela care a scris aceste file pentru tine, iubite cititor, trebuie să se despartă de tine. El se simte acum cuprins de melancolie. Ar mai ști să povestească încă multe lucruri despre faptele minunate ale lui Cinabru și fiindcă dorința de-a povesti i-a răsărit neînvinsă din suflet, el ți-ar fi istorisit cu multă plăcere acele fapte. Și totuș, uitându-se înapoi peste toate întâmplările care au avut loc în cele nouă capitole, el vede că s'au petrecut în ele atâtea lucruri ciudate, nebunești și împotriva oricărei rațiuni, încât dacă ar mai istorisi alte lucruri la fel, ar fi în primejdie ca, abuzând de îngăduința ta, să-și atragă supărarea ta. El te roagă cu melancolie și cu teama

care l-au năpădit când a scris vorbele: „ultimul capitol”, să binevoești a privi cu suflet senin și chiar a te împrieteni cu ciudatele făpturi pe care poetul le datorește inspirației aceluia duh numit Phantasus, de-a cărui fire bizară și capricioasă el poate s'a lăsat prea mult înrăurit. De aceia nu te supăra cu amândoi, cu poetul și cu duhul capricios! Dacă, iubite cititor, ai zâmbit câteodată citind această poveste, atunci ai fost în starea de spirit pe care ți-a dorit-o scriitorul acestor file și de aceia el speră că ai să-i ierți multe!

De fapt, povestea ar fi putut să se sfârșească cu moartea tragică a lui Cinabru. Dar nu este oare mai plăcut atunci când la sfârșit e o nuntă veselă în loc de o tristă înmormântare?

Așadar să ne mai gândim puțin la Candida și la Balthazar...

Profesorul Mosch Terpin era de obicei un om luminat și plin de experiență care obișnuia de multă vreme, potrivit adagiului *nil admirari*, să nu se mai mire de nimic pe lume. Acuma însă se întâmplă că, părăsindu-și toată înțelepciunea, el fu nevoit să se minuneze tot mai tare astfel încât până la urmă începu să se tânguie că nici el nu mai știe dacă e într'adevăr profesorul Mosch Terpin care ordinioară conducea afacerile naturale ale statului și dacă mai umblă într'adevăr cu capul sus pe picioarele lui.

Mai întâi fu mirat când Balthazar îi recomandă pe doctorul Prosper Alpanus ca unchiul lui, când

acesta îi arată actul de donație prin care Balthazar devenea posesorul unui conac cu pădure, arătură și pășune, la un ceas depărtare de Kerepes și când, abia crezându-și ochilor, văzu menționate în inventar mobile prețioase, ba chiar drugi de aur și de argint, a căror valoare întrecea cu mult bogățiile tezaurului princiar. Mirat fu iarăș atunci când privi prin ochianul lui Balthazar bogatul sicriu în care zăcea Cinabru și avu deodată impresia că n'a existat niciodată un ministru Cinabru ci numai un prichindel pocit, necioplit și obraznic care a fost socotit greșit drept un ministru Cinabru deștept și înțelept.

Mirarea lui Mosch Terpin spori însă în cel mai mare grad atunci când Prosper Alpanus îl plimbă prin conacul lui, îi arată biblioteca și alte lucruri minunate și făcu chiar câteva experiențe amuzante cu plante și animale ciudate.

Profesorul se gândi atunci că cercetările lui naturaliste nu aveau nicio valoare și că sta în mijlocul unei splendide lumi vrăjite, închis ca într'un ou. Gândul acesta îl turbură așa de tare încât începu să plângă și să se tânguie ca un copil. Balthazar îl duse imediat în pimnița spațioasă a conacului în care profesorul zări butoaie strălucite și sticle minunate. Balthazar îi spuse că aici poate studia mai bine decât în pimnița prințului și în parc poate cerceta natura cât va vrea.

Cu acestea profesorul se liniști.

Nunta lui Balthazar fu celebrată la conac.

Și el și prietenii lui, Fabian, Pulcher, cu toții fură uimiți de frumusețea Candidei, de vraja pe care o răspândeau hainele ei, întreaga ei făptură. Și era într'adevăr o vrajă care o învăluia, căci zâna Rozalba, care uitându-și supărarea era și ea de față la nuntă sub înfățișarea domnișoarei von Rosenschön, o îmbrăcase ea însăși pe Candida și o împodobise cu cei mai frumoși trandafiri. Și se știe că o haină trebuie să vie bine când a pus mâna o zână. Afară de asta, Rozalba dăruise miresei un colier foarte frumos care avea o putere magică. Imediat ce îl punea la gât, Candida nu se mai putea supăra niciodată de toate fleacurile, de o fundă rău înodată, de o coafură nereușită, de o pată pe haină sau de alte lucruri la fel. Insușirea asta pe care i-o dădea colierul împrăștia pe fața ei o deosebită grație și seninătate.

Mirii erau în culmea bucuriei și — efect al vrăjii tainice și înțelepte a lui Alpanus — ei aveau câte-o privire și câte-o vorbă și pentru bunii prieteni veniți la nuntă. Prosper Alpanus și Rozalba avuseseră grijă ca nunta să fie împodobită cu cele mai alese minuni. Pretutindeni răsunau din copaci muzici line și mese se înălțau pline de cele mai alese mâncăruri, cu butelii de cristal din care curgeau vinuri nobile împrăștiind flacăra vieții în vinele oaspeților.

Noaptea venise. Peste parc se întinseseră curcubeie de flăcări. Păsări și insecte strălucitoare zburau și, când scuturau din aripi, mii de scânteii țâșneau al-

cătuind tot felul de figuri, altele mereu, care dansau și se legănau în văzduh și dispăreau apoi printre arbori. Și muzica pădurii răsuna tot mai tare și vântul nopții adia, șuerând tainic și răspândind mi-resme dulci.

Balthazar, Candida și prietenii lor recunoscură în toate acestea puternica vrajă a lui Alpanus, însă Mosch Terpin, pe jumătate beat, râdea și spunea că toate acestea le-a făcut mașinistul operei princiare și artificier al prințului.

Se auziră deodată sunete de clopot. Un cărăbuș auriu veni în sbor, se așeză pe umărul lui Prosper Alpanus și păru că-i bâzâie ceva le ureche.

Prosper Alpanus se ridică dela locul unde ședea și spuse grav și solemn:

— Dragă Balthazar, dragă Candida, prieteni! A venit vremea! Lothos mă chiamă! Trebuie să plec...

Alpanus se apropie de miri și le vorbi în șoaptă. Balthazar și cu Candida erau foarte mișcați. Prosper îi îmbrățișă pe amândoi cu multă dragoste.

Apoi se întoarse spre domnișoara von Rosenschön, și stătu cu ea de vorbă în șoaptă. Desigur că ea îi dădea felurite însărcinări în treburi vrăjitorești, pe care el le primi cu plăcere.

În acest timp, din văzduh se coborî o trăsurică de cristal, trasă de două libelule strălucitoare pe care le mâna fazanul argintiu.

— Rămâneți cu bine! spuse Prosper Alpanus, se urcă în trăsură și se ridică peste curcubeele de flăcări, tot mai sus, până când trăsurica se zări în

înaltul cerului ca o steluță și pieri apoi după noui.

— Frumos balon! mormăi Mosch Terpin și, copleșit de puterea vinului, căzu într'un somn adânc.

Balthazar urmând învățăturile lui Prosper Alpanus și folosindu-se de stăpânirea conacului minunat, ajunsese întra'devăr un bun poet și, fiindcă celelalte însușiri ale moșiei pe care le lăudase Prosper cu privire la Candida se dovediră adevărate și fiindcă și Candida nu-și scoase niciodată dela gât colierul pe care i-l dăduse ca dar de nuntă domnișoara von Rosenschön, e dela sine înțeles că Balthazar avu cea mai fericită căsătorie pe care a avut-o vreodată un poet cu o femeie frumoasă...

Acuma însă povestea lui Piticuț zis și Cinabru are într'adevăr un foarte vesel

— SFARȘIT —

VERIFICAT
2017

TIP. „FINANȚE ȘI INDUSTRIE“
S. A. R.
BUCUREȘTI
STR. POETUL MACEDONSKI, Nr. 3
REG. COM. 174/934 TELEFON 2.14.03
TIPĂRITĂ LA 18/II/1943

